

BOEK 4
BURGERLIJK WETBOEK VAN SURINAME

Boek 4
Erfrecht

Titel 1
Algemene bepalingen

Artikel 1

1. Erfopvolging heeft plaats bij versterf of krachtens uiterste wilsbeschikking.
2. Van de erfopvolging bij versterf kan worden afgeweken bij een uiterste wilsbeschikking die een erfstelling of een onterving inhoudt.

Artikel 2

1. Wanneer de volgorde waarin twee of meer personen zijn overleden niet kan worden bepaald, worden die personen geacht gelijktijdig te zijn overleden en valt aan de ene persoon geen voordeel uit de nalatenschap van de andere ten deel.
2. Indien een belanghebbende ten gevolge van omstandigheden die hem niet kunnen worden toegerekend, moeilijkheden ondervindt bij het bewijs van de volgorde van overlijden, kan de rechter hem een of meermalen uitstel verlenen, zulks voor zover redelijkerwijs mag worden aangenomen dat het bewijs binnen de termijn van het uitstel kan worden geleverd.

Artikel 3

1. Van rechtswege zijn onwaardig om uit een nalatenschap voordeel te trekken:
 - a. degene die onherroepelijk is veroordeeld ter zake dat hij de overledene heeft omgebracht, heeft getracht hem om te brengen, dat feit heeft voorbereid of daaraan heeft deelgenomen;
 - b. degene die onherroepelijk is veroordeeld wegens een opzettelijk tegen de erflater gepleegd misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving in Suriname een vrijheidsstraf is gesteld met een maximum van ten minste zes jaar, dan wel wegens poging tot, voorbereiding van, of deelneming aan een dergelijk misdrijf;
 - c. hij van wie bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak is vastgesteld dat hij tegen de erflater lasterlijk een beschuldiging van een misdrijf heeft ingebracht, waarop naar de wettelijke omschrijving in Suriname een vrijheidsstraf met een maximum van ten minste zes jaar is gesteld;
 - d. degene die de overledene door een feitelijkheid of door bedreiging met een feitelijkheid heeft gedwongen of belet een uiterste wilsbeschikking te maken;
 - e. degene die de uiterste wil van de overledene heeft verduisterd, vernietigd of vervalst.
2. Rechten door derden te goeder trouw verkregen voordat de onwaardigheid is vastgesteld worden geëerbiedigd. In geval echter de goederen om niet zijn verkregen, kan de rechter aan de rechthebbenden, en ten laste van degene die daardoor voordeel heeft genoten, een naar billijkheid te bepalen vergoeding toekennen.
3. Een onwaardigheid vervalt, wanneer de erflater aan de onwaardige op ondubbelzinnige wijze zijn gedraging heeft vergeven.

Artikel 4

1. Een voor het openvallen van een nalatenschap verrichte rechtshandeling is nietig, voor zover zij de strekking heeft een persoon te belemmeren in zijn vrijheid om bevoegdheden uit te oefenen, welke hem krachtens dit Boek met betrekking tot die nalatenschap toekomen.
2. Overeenkomsten strekkende tot beschikking over nog niet opengevallen nalatenschappen in hun geheel of over een evenredig deel daarvan, zijn nietig.

Artikel 5

1. Op verzoek van de schuldenaar kan de kantonrechter wegens gewichtige redenen bepalen dat een geldsom die krachtens dit Boek of, in verband met de verdeling van de nalatenschap, krachtens titel 7 van Boek 3 is verschuldigd, al dan niet vermeerderd met een in de beschikking te bepalen rente, eerst na verloop van zekere tijd, hetzij ineens, hetzij in termijnen behoeft te worden voldaan. Hierbij let de rechter op de belangen van beide partijen; aan een inwilliging kan de voorwaarde worden verbonden dat binnen een bepaalde tijd een door de rechter goedgekeurde zakelijke of persoonlijke zekerheid voor de voldoening van hoofdsom en rente wordt gesteld.
2. Een in lid 1 bedoelde beschikking kan op verzoek van een der partijen, gegrond op ten tijde van die beschikking niet voorziene omstandigheden, door de rechter worden gewijzigd.

Artikel 6

In dit Boek wordt onder de waarde van de goederen der nalatenschap verstaan de waarde van die goederen op het tijdstip onmiddellijk na het overlijden van de erflater, waarbij geen rekening wordt gehouden met het vruchtgebruik dat daarop krachtens afdeling 1 of 2 van titel 3 kan komen te rusten.

Artikel 7

1. Schulden van de nalatenschap zijn:
 - a. de schulden van de erflater die niet met zijn dood tenietgaan, voor zover niet begrepen in onderdeel h;
 - b. de kosten van lijkbezorging, voor zover zij in overeenstemming zijn met de omstandigheden van de overledene;
 - c. de kosten van vereffening van de nalatenschap, met inbegrip van het loon van de vereffenaar;
 - d. de kosten van executele, met inbegrip van het loon van de executeur;
 - e. de schulden uit belastingen die ter zake van het openvallen der nalatenschap worden geheven, voor zover zij op de erfgenamen komen te rusten;
 - f. de schulden die ontstaan door toepassing van afdeling 2 van titel 3;
 - g. de schulden uit legaten welke op een of meer erfgenamen rusten;
 - h. de schulden uit giften en andere handelingen die ingevolge artikel 126 worden aangemerkt als legaten.
2. Bij de voldoening van de schulden ten laste van de nalatenschap worden achtereenvolgens met voorrang voldaan:
 - 1°. de schulden, bedoeld in lid 1 onder a tot en met e;
 - 2°. de schulden, bedoeld in lid 1 onder f.

3. In de nalatenschap van de langstlevende ouder, bedoeld in artikel 20, en de stiefouder, bedoeld in artikel 22, wordt een verplichting tot overdracht van goederen als bedoeld in die artikelen met een schuld als bedoeld in lid 1 onder a gelijkgesteld.

Artikel 8

Onder stiefkind van de erflater wordt in dit Boek verstaan een kind van de echtgenoot van de erflater, van welk kind de erflater niet zelf de ouder is. Zodanig kind blijft stiefkind, indien het huwelijk is geëindigd.

Titel 2

Erfopvolging bij versterf

Artikel 9

Teneinde als erfgenaam bij versterf te kunnen optreden, moet men bestaan op het ogenblik dat de nalatenschap openvalt.

Artikel 10

1. De wet roept tot een nalatenschap als erfgenamen uit eigen hoofde achtereenvolgens:
 - a. de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot van de erflater tezamen met de kinderen van de erflater;
 - b. de ouders van de erflater tezamen met de broers en zusters van de erflater;
 - c. de grootouders van de erflater;
 - d. de overgrootouders van de erflater.
2. De afstammelingen van een kind, broer, zuster, grootouder of overgrootouder worden bij plaatsvervulling geroepen.
3. Alleen zij die tot de erflater in familierechtelijke betrekking stonden, worden tot de in de leden 1 en 2 genoemde bloedverwanten gerekend.

Artikel 11

1. Degenen die tezamen uit eigen hoofde tot een nalatenschap worden geroepen, erven voor gelijke delen.
2. In afwijking van lid 1 is het erfdeel van een halfbroer of halfzuster de helft van het erfdeel van een volle broer, een volle zuster of een ouder.
3. Wanneer het erfdeel van een ouder door toepassing van de leden 1 en 2 minder zou bedragen dan een kwart, wordt het verhoogd tot een kwart en worden de erfdelen van de overige erfgenamen naar evenredigheid verminderd.

Artikel 12

1. Plaatsvervulling geschiedt met betrekking tot personen die op het ogenblik van het openvallen van de nalatenschap niet meer bestaan, die onwaardig zijn, ontferd zijn of verwerpen of wiens erfrecht is vervallen.

2. Degenen die bij plaatsvervulling erven, worden staaksgewijze geroepen tot het erfdeel van degene wiens plaats zij vervullen.
3. Degenen die de erflater verder dan de zesde graad bestaan, erven niet.

Titel 3

Het erfrecht bij versterf van een niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot en gemeenschappelijke kinderen alsmede andere wettelijke rechten

Afdeling 1

Het erfrecht bij versterf van een niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot en gemeenschappelijke kinderen

Artikel 13

1. De nalatenschap van de erflater die een echtgenoot en een of meer kinderen als erfgenamen achterlaat, wordt, mits voor alle kinderen geldt dat zij tevens kind zijn van de echtgenoot, overeenkomstig de volgende leden verdeeld, tenzij de erflater bij uiterste wilsbeschikking heeft bepaald dat deze afdeling geheel buiten toepassing blijft. Bij uiterste wilsbeschikking kan de erflater bepalen dat deze afdeling toepasselijk is ongeacht of zijn kinderen voldoen aan de in de eerste volzin gestelde vereisten.
2. De echtgenoot verkrijgt van rechtswege de goederen van de nalatenschap. De voldoening van de schulden van de nalatenschap komt voor zijn rekening. Onder schulden van de nalatenschap zijn hier tevens begrepen de ten laste van de gezamenlijke erfgenamen komende uitgaven ter voldoening aan testamentaire lasten.
3. Ieder van de kinderen verkrijgt als erfgenaam van rechtswege een geldvordering ten laste van de echtgenoot, overeenkomend met de waarde van zijn erfdeel. Deze vordering is opeisbaar:
 - a. indien de echtgenoot in staat van faillissement is verklaard;
 - b. wanneer de echtgenoot is overleden.De vordering is ook opeisbaar in de door de erflater bij uiterste wilsbeschikking genoemde gevallen.
4. De in lid 3 bedoelde geldsom wordt, tenzij de erflater, dan wel de echtgenoot en het kind tezamen, anders hebben bepaald, vermeerderd met een percentage dat overeenkomt met dat van de wettelijke rente, voor zover dit percentage hoger is dan zes, berekend per jaar vanaf de dag waarop de nalatenschap is opengevallen, bij welke berekening telkens uitsluitend de hoofdsom in aanmerking wordt genomen.
5. In deze afdeling wordt onder echtgenoot niet begrepen een van tafel en bed gescheiden echtgenoot.

Artikel 14

1. Indien de nalatenschap overeenkomstig artikel 13 is verdeeld, is de echtgenoot van de erflater tegenover de schuldeisers en tegenover de kinderen verplicht tot voldoening van de schulden der nalatenschap. In de onderlinge verhouding van de echtgenoot en de kinderen komen de schulden der nalatenschap voor rekening van de echtgenoot.
2. Voor schulden van de nalatenschap, alsmede voor schulden van de echtgenoot die konden worden verhaald op de goederen van een gemeenschap waarvan de echtgenoot en de erflater de deelgenoten waren, neemt de schuldeiser in zijn verhaal op de goederen die krachtens artikel 13 lid 2 aan de

echtgenoot toebehoren, rang voor degenen die verhaal nemen voor andere schulden van de echtgenoot.

3. Voor schulden van de nalatenschap kunnen de goederen van een kind niet worden uitgewonnen, met uitzondering van de in artikel 13 lid 3 bedoelde geldvordering. Uitwinning van die goederen is wel mogelijk voor zover de geldvordering van het kind is verminderd door betaling of door overdracht van goederen, tenzij het kind goederen van de echtgenoot aanwijst die voldoende verhaal bieden.
4. De uit lid 1, tweede volzin, voortvloeiende draagplicht van de echtgenoot geldt mede wanneer de schulden van de nalatenschap de baten overtreffen, onverminderd artikel 184 lid 2.

Artikel 15

1. Voor zover de erfgenamen over de vaststelling van de omvang van de in artikel 13 lid 3 bedoelde geldvordering niet tot overeenstemming kunnen komen, wordt deze op verzoek van de meest gerede partij door de kantonrechter vastgesteld. De artikelen 677 tot en met 679 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van overeenkomstige toepassing.
2. Indien bij de vaststelling van de in artikel 13 lid 3 bedoelde geldvordering:
 - a. omtrent de waarde van de goederen en de schulden van de nalatenschap is gedwaald en daardoor een erfgenaam voor meer dan een vierde is benadeeld,
 - b. het saldo van de nalatenschap anderszins onjuist is berekend, dan wel
 - c. de geldvordering niet is berekend overeenkomstig het deel waarop het kind aanspraak kon maken,wordt de vaststelling op verzoek van een kind of de echtgenoot dienovereenkomstig door de kantonrechter gewijzigd. Op de vaststelling is hetgeen omtrent verdeling is bepaald in artikel 196 leden 2 tot en met 4, artikel 199 en artikel 200 van Boek 3 van overeenkomstige toepassing.
3. Bij de vaststelling van de geldvordering zijn de artikelen 229 tot en met 233 van overeenkomstige toepassing.
4. De artikelen 187 en 188 van Boek 3 zijn op de vaststelling van overeenkomstige toepassing.

Artikel 16

1. De echtgenoot en ieder kind kunnen verlangen dat een boedelbeschrijving wordt opgemaakt. De boedelbeschrijving bevat een waardering van de goederen en de schulden van de nalatenschap.
2. Heeft de echtgenoot of een kind niet het vrije beheer over zijn vermogen, dan levert zijn wettelijke vertegenwoordiger binnen een jaar na het overlijden van de erflater een ter bevestiging van haar deugdelijkheid door hem ondertekende boedelbeschrijving in ter griffie van het kantongerecht van de woonplaats van de echtgenoot onderscheidenlijk het kind. De kantonrechter kan bepalen dat de boedelbeschrijving bij notariële akte dient te geschieden.
3. Op de boedelbeschrijving en de waardering zijn de artikelen 673 tot en met 676 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van overeenkomstige toepassing. De echtgenoot en ieder kind zijn voor de toepassing van de in de eerste volzin genoemde bepalingen partij bij de boedelbeschrijving.
4. De echtgenoot en ieder kind hebben jegens elkaar recht op inzage in en afschrift van alle bescheiden en andere gegevensdragers, die zij voor de vaststelling van hun aanspraken behoeven. De daartoe strekkende inlichtingen worden door hen des verzocht verstrekt. Zij zijn jegens elkaar gehouden tot medewerking aan de verstrekking van inlichtingen door derden.

Artikel 17

1. De echtgenoot kan, behoudens het bepaalde in de leden 2 en 3, de in artikel 13 lid 3 bedoelde geldvordering en de in artikel 13 lid 4 bedoelde verhoging te allen tijde geheel of gedeeltelijk voldoen. Een betaling wordt in de eerste plaats in mindering gebracht op de hoofdsom, vervolgens op de verhoging, tenzij de erflater, dan wel de echtgenoot en het kind tezamen, anders hebben bepaald.
2. Indien een kind een bevoegdheid toekomt tot het doen van een verzoek als bedoeld in de artikelen 19, 20, 21 of 22, gaan de echtgenoot of diens erfgenamen niet over tot voldoening dan na te hebben gehandeld overeenkomstig artikel 25 lid 3.
3. Is het in lid 2 bedoelde kind minderjarig, of meerderjarig doch heeft dit niet het vrije beheer over zijn vermogen, dan behoeft de voldoening de goedkeuring van de kantonrechter. Deze beslist naar de maatstaf van artikel 26 lid 1.

Artikel 18

1. De echtgenoot kan binnen negen maanden vanaf de dag waarop de nalatenschap is opengevallen, door middel van een verklaring bij notariële akte, binnen die termijn gevolgd door inschrijving in het boedelregister, de verdeling overeenkomstig artikel 13 ongedaan maken. In naam van de echtgenoot kan de verklaring slechts krachtens uitdrukkelijke voor dit doel afgegeven schriftelijke volmacht worden afgelegd.
2. De verklaring werkt terug tot het tijdstip van het openvallen der nalatenschap. Voor het verstrijken van de in lid 1 genoemde termijn verkregen rechten van derden, mede-erfgenamen daaronder begrepen, worden geëerbiedigd. Indien de echtgenoot voor het afleggen van de verklaring op de voet van artikel 13 lid 2 betalingen heeft gedaan, worden deze tussen de echtgenoot en de kinderen verrekend.
3. De omstandigheid dat de echtgenoot onder curatele staat of dat de goederen die deze uit de nalatenschap van de erflater verkrijgt onder een bewind vallen, staat aan uitoefening van de in lid 1 bedoelde bevoegdheid niet in de weg. De bevoegdheid wordt alsdan uitgeoefend overeenkomstig de regels die voor de curatele onderscheidenlijk het desbetreffende bewind gelden. Is de echtgenoot in staat van faillissement verklaard dan wel aan hem surseance van betaling verleend, dan wordt deze bevoegdheid uitgeoefend door de curator onderscheidenlijk door de echtgenoot met medewerking van de bewindvoerder.
4. Indien ten aanzien van de erflater afdeling 2 of 3 van titel 18 van Boek 1 is toegepast, loopt de in lid 1 genoemde termijn van negen maanden vanaf de dag waarop de beschikking, bedoeld in artikel 417 lid 1 onderscheidenlijk artikel 427 lid 1 van Boek 1, in kracht van gewijsde is gegaan.

Artikel 19

Indien een kind overeenkomstig artikel 13 lid 3 een geldvordering op zijn langstlevende ouder ter zake van de nalatenschap van zijn eerst overleden ouder heeft verkregen, en die ouder aangifte heeft gedaan van zijn voornemen opnieuw een huwelijk te willen aangaan, is deze verplicht aan het kind op diens verzoek goederen over te dragen met een waarde van ten hoogste die geldvordering, vermeerderd met de in lid 4 van dat artikel bedoelde verhoging. De overdracht vindt, tenzij de ouder daarvan afziet, plaats onder voorbehoud van het vruchtgebruik van de goederen.

Artikel 20

Indien een kind overeenkomstig artikel 13 lid 3 een geldvordering op zijn langstlevende ouder ter zake van de nalatenschap van zijn eerst overleden ouder heeft verkregen en de langstlevende ouder bij diens overlijden gehuwd was, dan zijn de erfgenamen van de langstlevende ouder of is de stiefouder, indien de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig titel 3, afdeling 1, verplicht aan het kind op diens verzoek goederen over te dragen met een waarde van ten hoogste die geldvordering, vermeerderd met de in artikel 13 lid 4 bedoelde verhoging.

Artikel 21

Indien een kind, doordat de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig titel 3, afdeling 1, een geldvordering op zijn stiefouder ter zake van de nalatenschap van zijn overleden ouder heeft verkregen, is de stiefouder verplicht aan het kind op diens verzoek goederen over te dragen met een waarde van ten hoogste die geldvordering, vermeerderd met de in artikel 13 lid 4 bedoelde verhoging. De overdracht vindt, tenzij de stiefouder daarvan afziet, plaats onder voorbehoud van het vruchtgebruik van de goederen.

Artikel 22

Indien een kind, doordat de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig titel 3, afdeling 1, een geldvordering op zijn stiefouder ter zake van de nalatenschap van zijn overleden ouder heeft verkregen, en de stiefouder is overleden, zijn diens erfgenamen verplicht aan het kind op diens verzoek goederen over te dragen met een waarde van ten hoogste die geldvordering, vermeerderd met de in artikel 13 lid 4 bedoelde verhoging.

Artikel 23

1. Op het in de artikelen 19 en 21 bedoelde vruchtgebruik zijn de bepalingen van titel 8 van Boek 3 van toepassing, met dien verstande dat:
 - a. de echtgenoot is vrijgesteld van de jaarlijkse opgave als bedoeld in artikel 205 lid 4 van Boek 3, alsmede van het stellen van zekerheid als bedoeld in artikel 206 lid 1 van Boek 3, en artikel 206 lid 2 van Boek 3 niet van toepassing is;
 - b. een machtiging als bedoeld in artikel 212 lid 3 van Boek 3 ook gegeven kan worden voor zover de verzorgingsbehoefte van de echtgenoot of de nakoming van zijn verplichtingen overeenkomstig artikel 13 lid 2 dit nodig maakt.
2. De kantonrechter kan op de in lid 1 onder b bedoelde grond, op verzoek van de echtgenoot aan deze de bevoegdheid tot gehele of gedeeltelijke vervreemding en vertering als bedoeld in artikel 215 van Boek 3 toekennen. De hoofdgerechtigde wordt in het geding geroepen. Bij de beschikking kan de rechter nadere regelingen treffen.
3. In afwijking van de eerste volzin van artikel 213 lid 1 van Boek 3 en van artikel 215 lid 1 van Boek 3 verkrijgt de hoofdgerechtigde, tenzij hij met de echtgenoot anders overeenkomt, op het tijdstip van vervreemding een vordering op de echtgenoot ter grootte van de waarde die het goed op dat tijdstip had. Op de vordering zijn artikel 13 leden 3 en 4 en artikel 15 lid 1 van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de in artikel 13 lid 4 bedoelde vermeerdering wordt berekend vanaf het tijdstip van het ontstaan van de vordering.

4. Bij de vestiging van het vruchtgebruik of daarna kunnen nadere regelingen worden getroffen door de echtgenoot en de hoofdgerechtigde, dan wel door de rechter op verzoek van een van hen.
5. De echtgenoot is niet bevoegd het vruchtgebruik over te dragen of te bezwaren.
6. Het vruchtgebruik kan niet worden ingeroepen tegen schuldeisers die zich op de daaraan onderworpen goederen verhalen ter zake van schulden van de nalatenschap of schulden van de echtgenoot die konden worden verhaald op de goederen van een gemeenschap waarvan de echtgenoot en de erflater de deelgenoten waren. In geval van zodanige uitwinning is artikel 282 van Boek 3 niet van toepassing.

Artikel 24

1. De in de artikelen 19, 20, 21 en 22 bedoelde verplichting tot overdracht betreft goederen die deel hebben uitgemaakt van de nalatenschap van de erflater of van de door diens overlijden ontbonden huwelijksgemeenschap. In afwijking van de eerste volzin heeft de in de artikelen 21 en 22 bedoelde verplichting tot overdracht geen betrekking op goederen die van de zijde van de stiefouder in de huwelijksgemeenschap met de erflater zijn gevallen.
2. De in de artikelen 19, 20, 21 en 22 bedoelde verplichting tot overdracht betreft mede goederen die in de plaats zijn gekomen voor goederen als bedoeld in lid 1, eerste volzin. Indien een goed is verkregen met middelen die voor minder dan de helft afkomstig zijn uit de in lid 1 bedoelde nalatenschap of ontbonden huwelijksgemeenschap, valt het niet onder de in de eerste volzin bedoelde verplichting. Is een goed mede met middelen uit een lening verkregen, dan blijven deze middelen voor de toepassing van de tweede volzin buiten beschouwing.
3. Een goed dat behoort tot het vermogen van degene die tot overdracht is verplicht of tot de huwelijksgemeenschap waarin deze is gehuwd, wordt vermoed deel te hebben uitgemaakt van de in lid 1, eerste volzin, bedoelde nalatenschap of ontbonden huwelijksgemeenschap of voor zodanig goed in de plaats te zijn gekomen.

Artikel 25

1. De waarde van de over te dragen goederen, vast te stellen naar het tijdstip van de overdracht, wordt in de eerste plaats in mindering gebracht op de aan het kind verschuldigde hoofdsom en vervolgens op de verhoging, tenzij door de erflater of bij de overdracht anders is bepaald. Voor de toepassing van de artikelen 19 en 21 wordt de waarde van de goederen vastgesteld zonder daarbij het vruchtgebruik in aanmerking te nemen.
2. Een kind dat voornemens is een in de artikelen 19, 20, 21 en 22 bedoeld verzoek te doen, is gehouden de andere kinderen die een dergelijk verzoek kunnen doen, op een zodanig tijdstip van zijn voornemen in kennis te stellen dat zij tijdig kunnen beslissen eveneens een verzoek te doen.
3. Degene die tot overdracht van goederen verplicht kan worden, kan een kind een redelijke termijn stellen waarbinnen een verzoek als bedoeld in de artikelen 19, 20, 21 en 22 kan worden gedaan. Gaat hij daartoe over, dan stelt hij ook de andere kinderen die een zodanig verzoek kunnen doen, daarvan in kennis.
4. Bestaat tussen degene die tot overdracht van goederen verplicht is en het kind, of tussen twee of meer kinderen geen overeenstemming over de overdracht van een goed, dan beslist op verzoek van een hunner de rechter, rekening houdende naar billijkheid met de belangen van ieder van hen.
5. Voor zover een kind de in artikel 13 lid 3 bedoelde vordering aan een andere persoon overdraagt, gaat de in de artikelen 19, 20, 21 en 22 bedoelde bevoegdheid teniet.

6. Bij uiterste wilsbeschikking kan de erflater de verplichtingen, bedoeld in de artikelen 19 tot en met 22, uitbreiden, beperken of opheffen.

Artikel 26

1. Indien een minderjarig kind een bevoegdheid heeft als in de artikelen 19, 20, 21 en 22 bedoeld, dient zijn wettelijke vertegenwoordiger binnen zes maanden na het verkrijgen van de bevoegdheid aan de kantonrechter schriftelijk zijn voornemen met betrekking tot de uitoefening van die bevoegdheid mede te delen. Heeft het kind geen wettelijke vertegenwoordiger, dan loopt deze termijn vanaf de dag van de benoeming. De rechter verleent zijn goedkeuring aan het voornemen of onthoudt deze daaraan, rekening houdende naar billijkheid met de belangen van het kind, de andere kinderen aan wie de bevoegdheid eveneens toekomt en van degene jegens wie de bevoegdheid bestaat. Hij kan aan de goedkeuring voorwaarden verbinden. Zo nodig neemt de rechter een eigen beslissing.
2. Hetzelfde geldt indien het kind meerderjarig is doch het vrije beheer over zijn vermogen niet heeft. Staat de in artikel 13 lid 3 bedoelde geldvordering onder een bewind, dan wordt een in lid 1 bedoelde bevoegdheid uitgeoefend overeenkomstig de regels die voor het desbetreffende bewind gelden. Is het kind in staat van faillissement verklaard dan wel aan hem surseance van betaling verleend, dan rust de verplichting op de curator, onderscheidenlijk op het kind met medewerking van de bewindvoerder.
3. Indien met goedkeuring van de rechter is afgezien van het doen van een verzoek als genoemd in de artikelen 19, 20, 21 en 22, kan zodanig verzoek nadien niet alsnog worden gedaan. Bij zijn goedkeuring kan de rechter anders bepalen.

Artikel 27

Bij uiterste wilsbeschikking kan de erflater bepalen dat een stiefkind in een verdeling als bedoeld in artikel 13 als eigen kind wordt betrokken. In dat geval is deze afdeling van toepassing, behoudens voor zover de erflater anders heeft bepaald. De afstammelingen van het stiefkind worden bij plaatsvervulling geroepen.

Artikel 27a

1. Indien deze afdeling ten onrechte is toegepast, worden te goeder trouw door derden verkregen rechten hierdoor nochtans niet geschaad.
2. Voorts bestaat voor de echtgenoot te goeder trouw geen verplichting tot teruggave van genoten vermogensrechtelijke voordelen die uit de toepassing van deze afdeling zijn voortgevloeid, voor zover de echtgenoot daardoor niet was gebaat op het tijdstip dat op de niet-toepasselijkheid van deze afdeling jegens hem beroep gedaan werd.

Artikel 27b

Een gerechtelijke vaststelling van het vaderschap na het overlijden van de verwekker laat toepassing van deze afdeling in stand.

Artikel 27c

De kantonrechter kan de in artikel 18 leden 1 en 4 en artikel 26 lid 1 gestelde termijnen, ook na het verstrijken daarvan, op verzoek van een belanghebbende een of meer malen verlengen.

Afdeling 2
Andere wettelijke rechten

Artikel 28

1. Indien de woning die de echtgenoot van de erflater bij diens overlijden bewoont, tot de nalatenschap of de ontbonden huwelijksgemeenschap behoort of de erflater, anders dan krachtens huur, ten gebruike toekwam, is de echtgenoot jegens de erfgenamen in ieder geval bevoegd tot voortzetting van de bewoning gedurende een termijn van negen maanden onder gelijke voorwaarden als tevoren. De echtgenoot is op gelijke wijze en voor gelijke duur bevoegd tot voortzetting van het gebruik van de inboedel, voor zover die tot de nalatenschap of de ontbonden huwelijksgemeenschap behoort of de erflater ten gebruike toekwam.
2. Jegens de erfgenamen en de echtgenoot van de erflater hebben degenen die tot diens overlijden met hem een duurzame gemeenschappelijke huishouding hadden, overeenkomstige bevoegdheden met betrekking tot het gebruik van de woning en de inboedel die tot de nalatenschap of de ontbonden huwelijksgemeenschap behoren.
3. In deze afdeling wordt onder echtgenoot niet begrepen een van tafel en bed gescheiden echtgenoot.

Artikel 29

1. Voor zover de echtgenoot van de erflater tengevolge van uiterste wilsbeschikkingen van de erflater of doordat niet aan de in artikel 13, lid 1, eerste volzin, gestelde vereisten is voldaan niet of niet enig rechthebbende is op de tot de nalatenschap van de erflater behorende woning, die ten tijde van het overlijden door de erflater en zijn echtgenoot tezamen of door de echtgenoot alleen werd bewoond, of op de tot de nalatenschap behorende inboedel daarvan, zijn de erfgenamen verplicht tot medewerking aan de vestiging van een vruchtgebruik op die woning en die inboedel ten behoeve van de echtgenoot, voor zover deze dit van hen verlangt. De eerste volzin geldt niet voor zover de rechter op een daartoe strekkend verzoek artikel 33 lid 2 onder a heeft toegepast.
2. Zolang de echtgenoot een beroep op lid 1 toekomt, zijn de erfgenamen niet bevoegd tot beschikking over die goederen, noch tot verhuring daarvan; gedurende dat tijdsbestek kunnen die goederen slechts worden uitgewonnen voor de in artikel 7 lid 1 onder a tot en met f genoemde schulden.
3. De leden 1 en 2 zijn van overeenkomstige toepassing op de legatarissen en de door een testamentaire last bevoordeelden met betrekking tot de goederen die zij als zodanig uit de nalatenschap hebben verkregen.

Artikel 30

1. De erfgenamen zijn verplicht tot medewerking aan de vestiging van een vruchtgebruik op andere goederen van de nalatenschap dan bedoeld in artikel 29 ten behoeve van de echtgenoot van de erflater, voor zover met inachtneming van artikel 30a de echtgenoot daaraan, de omstandigheden in aanmerking genomen, voor zijn verzorging – daaronder begrepen de nakoming van de overeenkomstig artikel 35 lid 2 op hem rustende verplichtingen – behoefte heeft en die medewerking van hen verlangt.

2. Lid 1 is mede van toepassing met betrekking tot hetgeen moet worden geacht in de plaats te zijn gekomen van goederen van de nalatenschap. Voorts is lid 1 mede van toepassing op een geldvordering als bedoeld in artikel 13 lid 3 indien de erflater bij uiterste wilsbeschikking de gronden voor opeisbaarheid heeft uitgebreid. Een vruchtgebruik op een geldvordering als bedoeld in de tweede volzin eindigt in elk geval indien de echtgenoot in staat van faillissement is verklaard.
3. De leden 1 en 2 zijn van overeenkomstige toepassing op de legatarissen en de door een testamentaire last bevoordeelden met betrekking tot de goederen die zij als zodanig uit de nalatenschap hebben verkregen. Onder goederen als bedoeld in de eerste volzin worden mede begrepen ingevolge een legaat of een testamentaire last verkregen geldsommen en beperkte rechten op goederen van de nalatenschap.
4. De erflater kan bij uiterste wilsbeschikking goederen aanwijzen die vóór of na andere voor bezwaring met het vruchtgebruik in aanmerking komen.
5. Voor zover de erflater de in lid 4 toegekende bevoegdheid niet heeft uitgeoefend, komen gelegateerde en krachtens een testamentaire last verkregen goederen slechts voor bezwaring met vruchtgebruik in aanmerking, indien de overige goederen der nalatenschap tot verzorging van de echtgenoot onvoldoende zijn. Voor zover een making is te beschouwen als voldoening aan een natuurlijke verbintenis van de erflater, komt zij pas na de andere makingen voor bezwaring met vruchtgebruik in aanmerking.
6. Voor zover de echtgenoot en degenen die hun medewerking aan de vestiging van het vruchtgebruik moeten verlenen, niet tot overeenstemming kunnen komen over de goederen waarop dit zal komen te rusten, gelast op verzoek van een hunner de kantonrechter de aanwijzing van die goederen of wijst hij deze zelf aan, rekening houdende naar billijkheid met de belangen van ieder van hen.
7. Bij de bepaling van de behoefte aan verzorging wordt op hetgeen de echtgenoot toekomt, in mindering gebracht hetgeen hij krachtens erfrecht aan goederen uit de nalatenschap had kunnen verkrijgen met uitzondering van het vruchtgebruik dat hij ingevolge artikel 29 had kunnen doen vestigen. Voorts komt daarop in mindering hetgeen hij had kunnen verkrijgen uit een sommenverzekering die door het overlijden van de erflater tot uitkering komt.

Artikel 30a

Een echtgenoot die, na aftrek van de kosten van gebruik van diens woning, niet ten minste een gemiddeld inkomen heeft of in redelijkheid kan verwerven dat correspondeert met het wettelijk minimum uurloon, wordt geacht in elk geval behoefte te hebben aan de vestiging van een vruchtgebruik als bedoeld in artikel 30.

Artikel 30b

1. Heeft de erflater onmiddellijk voorafgaande aan zijn overlijden tien jaar of langer samengeleefd met een ander als waren zij gehuwd, dan kan de rechter, indien dat redelijk is, bepalen dat de ander voor de toepassing van deze afdeling met een echtgenoot gelijkgesteld wordt.
2. Heeft de erflater een echtgenoot achtergelaten, dan is deze afdeling op de echtgenoot van toepassing en op de op grond van lid 1 met een echtgenoot gelijkgestelde persoon alleen wat betreft de artikelen 28 en 29.

Artikel 31

1. Op het vruchtgebruik ingevolge de artikelen 29 en 30 is artikel 23 leden 1, 2, 4 en 5 van overeenkomstige toepassing. Het vruchtgebruik kan niet worden ingeroepen tegen schuldeisers die zich op de daaraan onderworpen goederen verhalen ter zake van schulden als bedoeld in artikel 7 lid 1 onder a tot en met f. De uitwinning is echter niet toegelaten, indien de echtgenoot niet met vruchtgebruik belaste goederen der nalatenschap aanwijst die voldoende verhaal bieden.
2. De mogelijkheid om aanspraak te maken op vestiging van het vruchtgebruik vervalt, indien de echtgenoot niet binnen een redelijke, hem door een belanghebbende gestelde termijn, en uiterlijk voor de toepassing van artikel 29 negen maanden en voor de toepassing van artikel 30 een jaar en drie maanden na het overlijden van de erflater heeft verklaard op de vestiging van het vruchtgebruik aanspraak te maken.
3. De rechtsvordering ingevolge de artikelen 29 en 30 verjaart door verloop van een jaar en negen maanden na het openvallen der nalatenschap.
4. Heeft de erflater bij uiterste wilsbeschikking aan zijn echtgenoot de bevoegdheid ontzegd om zich bij de overdracht van een goed ingevolge de artikelen 19 en 21 een vruchtgebruik voor te behouden, dan vervalt, in afwijking van lid 2, de mogelijkheid om ingevolge artikel 29 of 30 aanspraak te maken op vestiging van het vruchtgebruik op dat goed door verloop van zes maanden nadat op overdracht van het goed aanspraak is gemaakt. In dat geval verjaart de rechtsvordering tot vestiging van het vruchtgebruik door verloop van een jaar en zes maanden nadat op overdracht van het goed aanspraak is gemaakt.

Artikel 32

De echtgenoot kan geen aanspraak maken op vestiging van het vruchtgebruik ingevolge de artikelen 29 en 30, wanneer een procedure tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed van de erflater en de echtgenoot meer dan een jaar voor het openvallen van de nalatenschap was aangevangen en de echtscheiding of de scheiding van tafel en bed ten gevolge van het overlijden van de erflater niet meer tot stand heeft kunnen komen. De eerste volzin blijft buiten toepassing indien de omstandigheid dat de echtscheiding of de scheiding van tafel en bed niet meer tot stand heeft kunnen komen, niet in overwegende mate de echtgenoot kan worden aangerekend.

Artikel 32a

Indien de duur van het huwelijk niet meer heeft bedragen dan vijf jaar en uit dit huwelijk geen kind is geboren, zijn de artikelen 29 en 30 niet van toepassing, tenzij zulks onaanvaardbaar is naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid.

Artikel 33

1. De kantonrechter kan op verzoek van een hoofdgerechtigde, mits daardoor een zwaarwegend belang van deze wordt gediend en in vergelijking hiermede het belang van de echtgenoot niet ernstig wordt geschaad:

- a. aan die hoofdgerechtigde een met vruchtgebruik belast goed uit de nalatenschap, al dan niet onder de last van het vruchtgebruik, toedelen;
 - b. het vruchtgebruik van een of meer goederen beëindigen;
 - c. aan het vruchtgebruik verbonden bevoegdheden van de echtgenoot beperken of hem deze ontzeggen;
 - d. het vruchtgebruik in het belang van de hoofdgerechtigde onder bewind stellen.
2. De rechter kan, onverminderd lid 1, voor zover de echtgenoot aan het vruchtgebruik, de omstandigheden in aanmerking genomen, voor zijn verzorging, daaronder begrepen de nakoming van de overeenkomstig artikel 35 lid 2 op hem rustende verplichtingen, geen behoefte heeft:
 - a. op verzoek van een rechthebbende de verplichting tot medewerking aan de vestiging van het vruchtgebruik opheffen, of
 - b. op verzoek van een hoofdgerechtigde het vruchtgebruik beëindigen.
 3. De andere rechthebbenden worden in het geding geroepen. Bij zijn beschikking kan de rechter nadere regelingen treffen.
 4. Een rechthebbende kan te allen tijde, ter afwering van een vordering of andere rechtsmaatregel, gericht op de nakoming van een verplichting tot medewerking aan de vestiging van het vruchtgebruik, een beroep in rechte doen op de in lid 2 genoemde grond voor opheffing van die verplichting.
 5. De rechter houdt bij de toepassing van lid 2 in ieder geval rekening met:
 - a. de leeftijd van de echtgenoot;
 - b. de samenstelling van de huishouding waartoe de echtgenoot behoort;
 - c. de mogelijkheden van de echtgenoot om zelf in de verzorging te voorzien door middel van arbeid, pensioen, eigen vermogen dan wel andere middelen of voorzieningen;
 - d. hetgeen in de gegeven omstandigheden als een passend verzorgingsniveau voor de echtgenoot kan worden beschouwd;
 - e. het in artikel 30a bepaalde.

Artikel 34

1. Voor zover de nalatenschap niet toereikend is tot voldoening van hetgeen de echtgenoot ingevolge de artikelen 29 en 30 toekomt, kan hij overgaan tot inkorting van de daarvoor vatbare giften, met toepassing van de artikelen 34a tot en met 34e.
2. De echtgenoot verkrijgt door uitoefening van de bevoegdheid, bedoeld in lid 1, het vruchtgebruik van de geldsom waarvoor de inkorting is geschied of waarvoor hij verhaal heeft genomen. Op het vruchtgebruik is artikel 23 leden 1, 2, 4 en 5 van overeenkomstige toepassing.
3. Zo nodig kan het vruchtgebruik van de echtgenoot zich uitstrekken over alle goederen der nalatenschap en alle geldsommen waarvoor de in lid 1 bedoelde giften kunnen worden ingekort.
4. Geschillen over de toepassing van het onderhavige artikel en de artikelen 34a tot en met 37 worden op verzoek van de meest gereede partij beslist door de kantonrechter.

Artikel 34a

1. Voor inkorting als bedoeld in artikel 34 zijn vatbaar:
 - a. giften die kennelijk gedaan en aanvaard zijn met het vooruitzicht dat daardoor de echtgenoot wordt benadeeld;

- b. giften die de erflater gedurende zijn leven te allen tijde had kunnen herroepen of die hij bij de gift voor inkorting vatbaar heeft verklaard;
 - c. giften van een voordeel, bestemd om pas na zijn overlijden ten volle te worden genoten;
 - d. andere giften, voor zover de prestatie binnen vijf jaar voor zijn overlijden is geschied.
2. Een gift komt voor inkorting slechts in aanmerking, voor zover de echtgenoot hetgeen hem ingevolge de artikelen 29 en 30 toekomt niet door inkorting van jongere giften kan verkrijgen. Giften van een voordeel bestemd om pas na het overlijden van de erflater ten volle te worden genoten, worden hierbij beschouwd als giften op het tijdstip van zijn overlijden.

Artikel 34b

1. Inkorting van een gift als bedoeld in artikel 34 geschiedt door een verklaring aan de begiftigde. Deze is verplicht de waarde van het ingekorte gedeelte van de gift aan de echtgenoot te vergoeden, voor zover dit niet, alle omstandigheden in aanmerking genomen, onredelijk is.
2. De bevoegdheid van een echtgenoot tot inkorting van een gift vervalt na verloop van een hem daarvoor door de begiftigde gestelde redelijke termijn, en uiterlijk vijf jaar na het overlijden van de erflater.

Artikel 34c

1. Voor de toepassing van artikel 34 worden giften gewaardeerd naar het tijdstip van de prestatie, behoudens het in de volgende leden bepaalde. Met een mogelijkheid dat de erflater de gift had kunnen herroepen wordt geen rekening gehouden.
2. Giften waarbij de erflater zich het genot van het geschonkene gedurende zijn leven heeft voorbehouden, en andere giften van een voordeel bestemd om pas na zijn overlijden ten volle te worden genoten, worden geschat naar de waarde onmiddellijk na zijn overlijden. Hetzelfde geldt voor giften van prestaties die de erflater bij zijn overlijden nog niet had verricht, met dien verstande dat met deze giften, evenals met de uit dien hoofde nagelaten schulden, geen rekening wordt gehouden voor zover de nalatenschap niet toereikend is. Een gift die bestaat in de aanwijzing van een begunstigde bij sommenverzekering, wordt in aanmerking genomen tot haar waarde overeenkomstig artikel 188 leden 2 en 3 van Boek 7.
3. Giften, bestaande in de vervreemding van een goed door de erflater tegen verschaffing door de wederpartij van een aan het leven van de erflater gebonden recht, worden gewaardeerd als een gift van dat goed, verminderd met de waarde van de door de erflater ontvangen of hem bij zijn overlijden nog verschuldigde prestaties, voor zover deze niet bestonden in genot van dat goed.

Artikel 34d

Giften van de erflater aan zijn echtgenoot worden voor de toepassing van artikel 34 buiten beschouwing gelaten voor zover zich, ten gevolge van een gemeenschap van goederen waarin de erflater en de echtgenoot ten tijde van de gift gehuwd waren of ten gevolge van een tussen hen op dat tijdstip geldend verrekenbeding, geen verrijking ten koste van het vermogen van de gever heeft voorgedaan.

Artikel 34e

1. Voor de toepassing van artikel 34 worden niet als giften beschouwd:

- a. giften aan personen ten aanzien van wie de erflater moreel verplicht was bij te dragen in hun onderhoud tijdens zijn leven of na zijn dood, voor zover zij als uitvloeisel van die verplichting zijn aan te merken en in overeenstemming waren met het inkomen en het vermogen van de erflater;
 - b. gebruikelijke giften voor zover zij niet bovenmatig waren.
2. Lid 1 is niet van toepassing op giften als bedoeld in artikel 7 lid 1 onder h.

Artikel 35

1. Een kind van de erflater, een kind als bedoeld in artikel 394 van Boek 1 daaronder begrepen, kan aanspraak maken op een som ineens, voor zover deze nodig is voor:
 - a. zijn verzorging en opvoeding tot het bereiken van de leeftijd van achttien jaar; en voorts voor:
 - b. zijn levensonderhoud en studie tot het bereiken van de leeftijd van een en twintig jaar.
2. De som ineens ter zake van de verzorging en opvoeding komt het kind niet toe, voor zover de echtgenoot of een erfgenaam van de erflater krachtens wet of overeenkomst is gehouden om in de kosten daarvan te voorzien. De som ineens ter zake van levensonderhoud en studie komt het kind niet toe, voor zover de echtgenoot van de erflater krachtens artikel 395a van Boek 1 verplicht is om in de kosten daarvan te voorzien.
3. Op de som ineens komt in mindering hetgeen de rechthebbende had kunnen verkrijgen krachtens erfrecht of krachtens een sommenverzekering die door het overlijden van de erflater tot uitkering komt.

Artikel 36

1. Een kind, stiefkind, pleegkind, behuwdkind of kleinkind van de erflater dat in diens huishouding of in het door hem uitgeoefende beroep of bedrijf gedurende zijn meerderjarigheid arbeid heeft verricht zonder een voor die arbeid passende beloning te ontvangen, kan aanspraak maken op een som ineens, strekkende tot een billijke vergoeding.
2. Op de som ineens komt in mindering hetgeen de rechthebbende van de erflater heeft ontvangen of krachtens making, lastbevoordeling of sommenverzekering op het leven van de erflater verkrijgt of had kunnen verkrijgen, voor zover dat als een beloning voor zijn werkzaamheden kan worden beschouwd.

Artikel 37

1. Degene die krachtens de artikelen 35 en 36 aanspraak maakt op een som ineens, heeft een vordering op de gezamenlijke erfgenamen. De mogelijkheid om aanspraak te maken op een som ineens vervalt, indien de rechthebbende niet binnen een redelijke, hem door een belanghebbende gestelde termijn, en uiterlijk een jaar na het overlijden van de erflater, heeft verklaard dat hij de som ineens wenst te ontvangen.
2. De vordering is niet opeisbaar totdat negen maanden zijn verstreken na het overlijden van de erflater.
3. De rechtsvordering verjaart door verloop van een jaar en zes maanden na het overlijden van de erflater. Indien de erflater een echtgenoot achterlaat, wordt voor degene die krachtens artikel 36

aanspraak op een som ineens heeft gemaakt, deze termijn verlengd tot een jaar en zes maanden na het overlijden van die echtgenoot.

4. Voor zoveel nodig ondergaan de sommen ineens elk een evenredige vermindering.
5. De voldoening van de sommen ineens komt ten laste van het gedeelte der nalatenschap waarover niet bij uiterste wilsbeschikking is beschikt, en vervolgens, zo dit onvoldoende is, van de makingen. Tenzij uit de uiterste wil iets anders voortvloeit, komen alle erfstellingen en legaten gelijkelijk naar evenredigheid van hun waarde voor inkorting in aanmerking, met dien verstande dat voor zover een making is te beschouwen als voldoening aan een natuurlijke verbintenis van de erflater, zij pas na de andere makingen voor inkorting in aanmerking komt.
6. Voor zover de nalatenschap niet toereikend is, kan de somgerechtigde, met van overeenkomstige toepassing van de artikelen 34a tot en met 34e, overgaan tot inkorting van de daarvoor vatbare giften.

Artikel 38

1. Op verzoek van een kind of stiefkind van de erflater kan de kantonrechter, mits daardoor een zwaarwegend belang van het kind of stiefkind wordt gediend en in vergelijking hiermede het belang van de rechthebbende niet ernstig wordt geschaad, de rechthebbende verplichten tot overdracht tegen een redelijke prijs aan het kind of stiefkind, dan wel diens echtgenoot, van de tot de nalatenschap of de ontbonden huwelijksgemeenschap behorende goederen die dienstbaar waren aan een door de erflater uitgeoefend beroep of bedrijf dat door het kind of stiefkind dan wel diens echtgenoot wordt voortgezet. Bij zijn beschikking kan de rechter nadere regelingen treffen.
2. Lid 1 is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van aandelen in een naamloze vennootschap waarvan de erflater bestuurder was en waarin deze alleen of met zijn medebestuurders de meerderheid der aandelen hield, indien het kind of stiefkind, dan wel diens echtgenoot ten tijde van het overlijden bestuurder van die vennootschap is of nadien die positie van de erflater voortzet.
3. Lid 2 is slechts van toepassing voor zover de statutaire regels omtrent overdracht van aandelen zich daartegen niet verzetten.
4. Het recht om een verzoek als bedoeld in de leden 1 en 2 te doen, vervalt na verloop van een jaar en zes maanden na het overlijden van de erflater.
5. De leden 1 tot en met 4 zijn van overeenkomstige toepassing ingeval de echtgenoot van de erflater een door de erflater uitgeoefend beroep of bedrijf voortzet, ook indien de echtgenoot ingevolge deze afdeling het vruchtgebruik van de desbetreffende goederen heeft of kan verkrijgen.

Artikel 39

1. Degene aan wie een in de artikelen 29 tot en met 33, 35, 36 en 38 bedoeld recht toekomt en niet erfgenaam is, kan tegenover de erfgenamen en met het beheer der nalatenschap belaste executeurs aanspraak maken op inzage en een afschrift van alle bescheiden die hij voor de bepaling van zijn recht behoeft; zij verstrekken hem desverlangd alle daartoe strekkende inlichtingen.
2. Op zijn verzoek kan de kantonrechter een of meer der erfgenamen en met het beheer der nalatenschap belaste executeurs doen oproepen teneinde de deugdelijkheid van de boedelbeschrijving in tegenwoordigheid van de verzoeker onder ede te bevestigen.

Artikel 40

Indien ten aanzien van de erflater afdeling 2 of 3 van titel 18 van Boek 1 is toegepast, lopen de termijnen, genoemd in artikel 28 lid 1, artikel 31 leden 2 en 3, artikel 37 lid 1, tweede volzin, lid 2 en lid 3, alsmede artikel 38 lid 4 vanaf de dag waarop de beschikking, bedoeld in artikel 417 lid 1 onderscheidenlijk artikel 427 lid 1 van Boek 1, in kracht van gewijsde is gegaan.

Artikel 40a

De kantonrechter kan de in artikel 31 leden 2, 3 en 4, artikel 37 leden 1 en 3 en artikel 38 lid 4 gestelde termijnen, ook na het verstrijken daarvan, op verzoek van een belanghebbende een of meer malen verlengen.

Artikel 41

Bij uiterste wilsbeschikking kan van het in deze afdeling bepaalde niet worden afgeweken.

Titel 4

Uiterste willen

Afdeling 1

Uiterste wilsbeschikkingen in het algemeen

Artikel 42

1. Een uiterste wilsbeschikking is een eenzijdige rechtshandeling, waarbij een erflater een beschikking maakt, die eerst werkt na zijn overlijden en die in dit Boek is geregeld of in de wet als zodanig wordt aangemerkt.
2. De erflater kan een uiterste wilsbeschikking steeds eenzijdig herroepen.
3. Een uiterste wilsbeschikking kan alleen bij uiterste wil en slechts door de erflater persoonlijk worden gemaakt en herroepen.

Artikel 43

1. Niet vatbaar voor vernietiging op de grond dat zij door misbruik van omstandigheden is totstandgekomen is een uiterste wilsbeschikking getroffen ten voordele van iemand die bloed- of aanverwant tot de vierde graad, stief- of pleegkind dan wel echtgenoot of andere levensgezel van de erflater is. Is een beroep op misbruik van omstandigheden toegelaten, dan is wat betreft de verdeling van de bewijslast artikel 176 van Boek 7 van overeenkomstige toepassing.
2. Een uiterste wilsbeschikking, gemaakt onder invloed van een onjuiste beweegreden, is slechts dan vernietigbaar, wanneer de door de erflater ten onrechte veronderstelde omstandigheid die zijn beweegreden tot de beschikking is geweest, in de uiterste wil zelf is aangeduid en de erflater de beschikking niet zou hebben gemaakt, indien hij van de onjuistheid van die veronderstelling had kennis gedragen.
3. Een uiterste wilsbeschikking kan niet op grond van misbruik van omstandigheden, bedreiging, bedrog of een onjuiste beweegreden worden vernietigd, wanneer de erflater haar heeft bevestigd

nadat de invloed van de bedreiging heeft opgehouden te werken of het bedrog of de onjuistheid van de beweegreden is ontdekt.

Artikel 44

1. Een uiterste wilsbeschikking waarvan de inhoud in strijd is met de goede zeden of de openbare orde, is nietig.
2. Eveneens is een uiterste wilsbeschikking nietig, wanneer voor deze een in de uiterste wil vermelde beweegreden die in strijd is met de goede zeden of de openbare orde, beslissend is geweest.

Artikel 45

1. Een voorwaarde of een last die onmogelijk te vervullen is, of die in strijd is met de goede zeden, de openbare orde of een dwingende wetsbepaling, wordt voor niet geschreven gehouden. De beschikking waaraan de voorwaarde of de last is toegevoegd, is nietig, indien deze de beslissende beweegreden tot die beschikking is geweest.
2. Een voorwaarde of last die de strekking heeft de bevoegdheid tot vervreemding of bezwaring van goederen uit te sluiten, wordt voor niet geschreven gehouden.

Artikel 46

1. Bij de uitlegging van een uiterste wilsbeschikking dient te worden gelet op de verhoudingen die de uiterste wil kennelijk wenst te regelen, en op de omstandigheden waaronder de uiterste wil is gemaakt.
2. Daden of verklaringen van de erflater buiten de uiterste wil mogen slechts dan voor uitlegging van een beschikking worden gebruikt, indien deze zonder die daden of verklaringen geen duidelijke zin heeft.
3. Wanneer een erflater zich klaarblijkelijk in de aanduiding van een persoon of een goed heeft vergist, wordt de beschikking naar de bedoeling van de erflater ten uitvoer gebracht, indien deze bedoeling ondubbelzinnig met behulp van de uiterste wil of met andere gegevens kan worden vastgesteld.

Artikel 47

Wanneer de uitvoering van een beschikking, anders dan als gevolg van een na het overlijden van de erflater ingetreden omstandigheid, blijvend onmogelijk is, vervalt de beschikking, zonder dat een andere beschikking daarvoor in de plaats mag worden gesteld, tenzij de wet het tegendeel bepaalt, of uit de uiterste wil zelf is af te leiden dat de erflater die andere beschikking zou hebben gemaakt, wanneer hem de onmogelijkheid bekend was geweest.

Artikel 48

Wanneer in eenzelfde uiterste wil twee of meer personen tot hetzelfde, al of niet voor bepaalde delen, zijn geroepen en de beschikking ten opzichte van een geroepene geen gevolg heeft, vindt ten behoeve van de overigen aanwas naar evenredigheid van de hun toekomende delen plaats, tenzij uit de uiterste wil zelf het tegendeel is af te leiden.

Artikel 49

1. Een ten laste van een erfgenaam gemaakt legaat van een bepaald goed, of van een op een bepaald goed te vestigen recht, vervalt indien het goed bij het openvallen van de nalatenschap daartoe niet behoort, tenzij uit de uiterste wil zelf is af te leiden dat de erflater de beschikking niettemin heeft gewild.
2. Kan in laatstgenoemd geval degene op wie de verplichting rust, zich het gelegateerde goed niet of slechts ten koste van een onevenredig grote opoffering verschaffen, dan is hij gehouden de waarde van het goed uit te keren.
3. Voor de toepassing van lid 1 wordt een goed geacht niet tot de nalatenschap te behoren, indien de erflater tot overdracht van het goed verplicht was en deze verbintenis niet met zijn dood is tenietgegaan.

Artikel 50

1. Tenzij de erflater anders heeft beschikt, wordt een gelegateerd goed geleverd in de staat waarin het zich op het ogenblik van overlijden van de erflater bevindt.
2. Mitsdien is een erfgenaam niet verplicht het vermaakte goed te bevrijden van enig beperkt recht dat daarop is gevestigd.
3. Is een vordering van de erflater op een erfgenaam, een beperkt recht van de erflater op een goed van een erfgenaam, of een goed van de erflater waarop een beperkt recht van een erfgenaam is gevestigd gelegateerd, dan vindt geen vermenging plaats, tenzij het legaat wordt verworpen.

Artikel 51

1. Wanneer een echtgenoot ten laste van zijn gezamenlijke erfgenamen een bepaald goed uit de huwelijksgemeenschap heeft vermaakt, kan de legataris levering van het gehele goed van hen vorderen, doch zij kunnen, voor zover het goed bij de verdeling van de huwelijksgemeenschap aan de andere echtgenoot of diens erfgenamen wordt toebedeeld, volstaan met uitkering van de waarde van het goed. Deze bevoegdheid komt ook toe aan de andere echtgenoot die enig erfgenaam is, en diens erfgenamen.
2. Lid 1 is alleen van toepassing indien de huwelijksgemeenschap op het ogenblik dat de beschikking werd gemaakt, nog niet was ontbonden.

Artikel 52

Een beschikking, getroffen ten voordele van degene met wie de erflater op het tijdstip van het maken van de uiterste wil was gehuwd of reeds trouwbeloften had gewisseld, vervalt door een daarna ingetreden echtscheiding of scheiding van tafel en bed, tenzij uit de uiterste wil zelf het tegendeel is af te leiden.

Artikel 53

Een uiterste wilsbeschikking ten voordele van de naaste bloedverwanten of het naaste bloed van de erflater, zonder nadere aanduiding, wordt vermoed gemaakt te zijn ten voordele van de door de wet geroepen bloedverwanten van de erflater naar evenredigheid van ieders aandeel bij versterf.

Artikel 54

1. Rechtsvorderingen tot vernietiging van een uiterste wilsbeschikking verjaren een jaar nadat de dood van de erflater alsmede de uiterste wilsbeschikking en de vernietigingsgrond ter kennis zijn gekomen van degene die een beroep op deze grond kan doen, dan wel van zijn rechtsvoorganger.
2. De bevoegdheid om ter vernietiging van een uiterste wilsbeschikking een beroep op een vernietigingsgrond te doen vervalt buiten het geval bedoeld in artikel 51 lid 3 van Boek 3 uiterlijk drie jaar nadat de dood van de erflater en de uiterste wilsbeschikking ter kennis zijn gekomen van degene aan wie deze bevoegdheid toekomt, dan wel van zijn rechtsvoorganger.

Afdeling 2

Wie uiterste wilsbeschikkingen kunnen maken en wie daaruit voordeel kunnen genieten

Artikel 55

1. Behalve degenen die handelingsbekwaam zijn, kunnen ook minderjarigen die de leeftijd van zestien jaar hebben bereikt uiterste wilsbeschikkingen maken.
2. Degene die onder curatele staat, kan slechts met toestemming van de kantonrechter uiterste wilsbeschikkingen maken. De rechter kan aan zijn toestemming voorwaarden verbinden.
3. De bekwaamheid van de erflater wordt beoordeeld naar de staat, waarin hij zich bevond op het ogenblik dat de beschikking werd gemaakt.

Artikel 56

1. Om aan een making een recht te kunnen ontlennen, moet men bestaan op het ogenblik dat de nalatenschap openvalt. Rechten uit een making ten voordele van een rechtspersoon die voor dat ogenblik is opgehouden te bestaan ten gevolge van een fusie of een splitsing, komen toe aan de verkrijgende rechtspersoon, onderscheidenlijk de verkrijgende rechtspersoon waarvan de aan de akte van splitsing gehechte beschrijving dat bepaalt. Indien aan de hand van de aan de akte van splitsing gehechte beschrijving niet kan worden bepaald welke rechtspersoon in de plaats en de rechten treedt van de gesplitste rechtspersoon, is artikel 352 van Boek 2 van overeenkomstige toepassing.
2. Indien een erflater heeft bepaald dat hetgeen hij aan een afstammeling van een ouder van de erflater nalaat, bij het overlijden van de bevoordeelde of op een eerder tijdstip zal ten deel vallen aan diens alsdan bestaande afstammelingen staaksgewijze, ontlennen deze aan de making een recht, ook al bestonden zij nog niet bij het overlijden van de erflater.
3. Heeft een erflater bepaald dat hetgeen hij aan iemand nalaat, bij het overlijden van de bevoordeelde of op een eerder tijdstip zal ten deel vallen aan een afstammeling van een ouder van de erflater, en tevens dat indien die afstammeling dat tijdstip niet overleeft, diens alsdan bestaande afstammelingen staaksgewijze in diens plaats zullen treden, dan verkrijgen deze dit recht, ook al bestonden zij nog niet bij het overlijden van de erflater.
4. Indien een erflater heeft bepaald dat hetgeen de bevoordeelde van het hem nagelatene bij zijn overlijden of op een eerder tijdstip onverteerd zal hebben gelaten, alsdan zal ten deel vallen aan een

dan bestaande bloedverwant van de erflater in de erfelijke graad, dan verkrijgt deze dit recht, ook al bestond hij nog niet bij het overlijden van de erflater.

Artikel 57

1. Een erflater kan geen uiterste wilsbeschikking maken ten voordele van degene die op het tijdstip van het maken van de beschikking zijn voogd is.
2. Degene die voogd van de erflater is geweest, kan uit diens uiterste wilsbeschikkingen geen voordeel genieten, indien de erflater binnen het jaar na zijn meerderjarig worden en voor het afleggen en sluiten van de voogdijrekening is overleden.
3. De leden 1 en 2 zijn niet toepasselijk op bloedverwanten van de erflater in de opgaande lijn, die zijn voogden zijn of zijn geweest.

Artikel 58

Minderjarigen kunnen geen uiterste wilsbeschikking maken ten voordele van hun leermeesters, met wie zij samenwonen.

Artikel 59

1. De beroepsbeoefenaren op het gebied van de individuele gezondheidszorg, die iemand gedurende de ziekte waaraan hij is overleden, bijstand hebben verleend, alsmede de geestelijk verzorgers die hem gedurende die ziekte hebben bijgestaan, kunnen geen voordeel trekken uit de uiterste wilsbeschikkingen die een zodanig persoon gedurende de behandeling of de bijstand te hunnen behoeve heeft gemaakt.
2. Ook kan degene die een voor de verzorging of verpleging van bejaarden of geestelijk gestoorden bestemde instelling exploiteert of die daarvan de leiding heeft of daarin werkzaam is, geen voordeel trekken uit de uiterste wilsbeschikkingen, welke zodanig persoon gedurende een verblijf in die instelling te zijnen behoeve heeft gemaakt.

Artikel 60

Van het in de artikelen 58 en 59 bepaalde zijn uitgezonderd:

- a. de beschikkingen tot vergelding van bewezen diensten, bij wijze van legaat gemaakt, met inachtneming echter zowel van de goeheid van de maker, als van de diensten die aan deze zijn bewezen;
- b. de beschikkingen ten voordele van iemand die bloed- of aanverwant tot de vierde graad, stief- of pleegkind dan wel echtgenoot of andere levensgezel van de erflater is.

Artikel 61

De notaris of andere persoon, die een uiterste wil of een akte van bewaargeving van een niet gesloten aangeboden onderhandse uiterste wil heeft verleden, en de getuigen die daarbij zijn tegenwoordig geweest, kunnen niet bij die uiterste wil worden bevoordeeld.

Artikel 62

1. Een uiterste wilsbeschikking die in strijd is met het in de artikelen 57 tot en met 61 bepaalde, is vernietigbaar. De vernietiging vindt slechts plaats voor zover deze nodig is tot opheffing van het nadeel van degene die zich op de vernietigingsgrond beroept.
2. Een beschikking ten behoeve van een tussenbeide komende persoon is op gelijke wijze vernietigbaar als een ten behoeve van de uitgesloten persoon zelf.
3. De vader, de moeder, de afstammelingen en de echtgenoot van een uitgesloten persoon worden geacht tussenbeide komende personen te zijn, behalve wanneer zij bloedverwant in de rechte lijn of echtgenoot van de erflater zijn.
4. Indien een legataris in verband met een krachtens de leden 1 tot en met 3 vernietigbaar legaat is gehouden een tegenprestatie te verrichten, is artikel 54 van Boek 3 van overeenkomstige toepassing.

Afdeling 4

Vorm van uiterste willen

Artikel 93

Een uiterste wil die bij dezelfde akte door twee of meer personen is gemaakt, is nietig.

Artikel 94

Behoudens hetgeen in de artikelen 97 tot en met 107 is bepaald, kan een uiterste wil alleen worden gemaakt bij een notariële akte of bij een aan een notaris in bewaring gegeven onderhandse akte.

Artikel 95

1. Een onderhandse uiterste wil kan niet geldig worden gemaakt door degene die door onkunde of door andere oorzaken niet in staat is geweest de uiterste wil te lezen.
2. Een bij onderhandse akte gemaakte uiterste wil moet door de erflater zijn ondertekend. Is de uiterste wil door een ander dan de erflater of met mechanische middelen geschreven, en bestaat de wil uit meer dan één bladzijde, dan moet iedere bladzijde zijn genummerd en door de handtekening van de erflater zijn gewaarmerkt.
3. Een onderhandse uiterste wil wordt door de erflater aan een notaris ter hand gesteld. De erflater moet daarbij verklaren dat het aangeboden stuk zijn uiterste wil bevat en dat aan de vereisten van lid 2 is voldaan. Indien het stuk gesloten wordt aangeboden, kan de erflater bij de aanbidding tevens verklaren dat het stuk slechts mag worden geopend, indien bepaalde door hem genoemde voorwaarden op de dag van zijn overlijden zijn vervuld.
4. Van de bewaargeving en de verklaringen van de erflater maakt de notaris een akte op die door de erflater en de notaris wordt ondertekend.
5. Wanneer de erflater verklaart dat hij door een met name door hem genoemde, na de ondertekening van de uiterste wil opgekomen oorzaak verhinderd wordt de akte van bewaargeving te ondertekenen, vervangt die verklaring zijn ondertekening van de akte van bewaargeving, mits de verklaring in de akte van bewaargeving wordt opgenomen.
6. De onderhandse uiterste wil blijft berusten onder de minuten van de notaris die deze akte heeft ontvangen.

Artikel 96

Op degene die de geldigheid van een in bewaring gegeven uiterste wil bestrijdt op grond dat de erflater de wil niet eigenhandig heeft ondertekend of geschreven of de bladzijden waaruit de wil bestaat niet eigenhandig heeft gewaarmerkt, rust de bewijslast daarvan.

Artikel 97

Bij een onderhands, door de erflater geheel met de hand geschreven, gedagtekend en ondertekend stuk kunnen zonder verdere formaliteiten beschikkingen worden gemaakt tot:

- a. het maken van legaten van:
 - 1°. kleren, lijfstoebehoren en bepaalde lijfsieraden;
 - 2°. bepaalde tot de inboedel behorende zaken en bepaalde boeken;
- b. bepaling dat goederen, bedoeld onder a, buiten een huwelijksgemeenschap vallen;
- c. regeling van de lijkbezorging;
- d. orgaandonatie.

Artikel 98

1. In geval van oorlog of burgeroorlog kunnen militairen en andere tot de krijgsmacht behorende personen een uiterste wil maken ten overstaan van een officier van de krijgsmacht.
2. Ook buiten het geval van oorlog of burgeroorlog kan op deze wijze een uiterste wil worden gemaakt door militairen en andere personen, die behoren tot een gedeelte van de krijgsmacht dat is aangewezen:
 - a. ter deelneming aan een militaire expeditie;
 - b. ter bestrijding van een vijandelijke macht;
 - c. ter handhaving van de onzijdigheid van de Staat;
 - d. tot enig optreden hetzij tot collectieve of individuele zelfverdediging, hetzij tot handhaving of herstel van de internationale orde en veiligheid; of
 - e. ter voldoening aan een vordering van het bevoegde gezag in geval van oproerige beweging.
3. In krijgsgevangenschap kan in plaats van een officier ook een onderofficier optreden.
4. Officieren en onderofficieren mogen hun medewerking slechts verlenen, indien de erflater zich niet tot een bevoegde notaris of consulaire ambtenaar kan wenden. Niet-inachtneming van dit voorschrift schaadt de geldigheid van de uiterste wil niet.

Artikel 100

1. De in artikel 98 lid 1 vermelde mogelijkheid blijft bestaan, totdat de President heeft vastgesteld dat voor de toepassing van die bepaling de oorlog of de burgeroorlog als geëindigd moet worden beschouwd.
2. De in artikel 98 lid 2 vermelde mogelijkheid blijft bestaan, totdat de President heeft bekendgemaakt dat de aanwijzing is geëindigd.

Artikel 101

Degenen die zich op een reis aan boord van een zeeschip of luchtvaartuig bevinden, kunnen een uiterste wil maken ten overstaan van de gezagvoerder of de eerste officier, of bij gebreke van deze personen ten overstaan van degene die hun plaats vervult.

Artikel 102

Op plaatsen waar voor de erflater het normale verkeer met een notaris of bevoegde consulaire ambtenaar verboden of verbroken is als gevolg van rampen, gevechtshandelingen, besmettelijke ziekten of andere buitengewone omstandigheden, kan hij een uiterste wil maken ten overstaan van een consulaire ambtenaar, ook indien deze niet krachtens de gewone regelen bevoegd is, of elke openbare ambtenaar, een kandidaat-notaris, een advocaat, een officier van de krijgsmacht of van een brandweer.

Artikel 103

1. De uiterste willen, bedoeld in de artikelen 98, 101 en 102, worden verleden in tegenwoordigheid van twee getuigen. Zij worden op behoorlijke wijze op schrift gesteld en door de erflater, alsmede door de getuigen en degene te wiens overstaan zij zijn verleden, ondertekend.
2. De getuigen moeten meerderjarig zijn en de taal verstaan, waarin de uiterste wil is opgesteld. In de gevallen van de artikelen 98 en 102 geldt het vereiste van meerderjarigheid niet voor getuigen die militairen zijn of deelnemen aan het bestrijden van een ramp of een zwaar ongeval.
3. Indien de erflater of een van de getuigen verklaart door onkunde of een andere met name door hem genoemde oorzaak niet te kunnen ondertekenen, vervangt die verklaring zijn ondertekening, mits zij in de akte wordt opgenomen.

Artikel 104

1. De erflater is in de gevallen van de artikelen 98, 101 en 102 ook bevoegd een door hem ondertekende onderhandse uiterste wil te maken, die hij in tegenwoordigheid van twee getuigen in bewaring geeft aan een persoon te wiens overstaan hij ingevolge die artikelen een uiterste wil kan doen verlijden. Deze persoon maakt daarvan onmiddellijk een akte van bewaargeving op, hetzij op het papier van de uiterste wil, hetzij op de omslag daarvan, hetzij op een afzonderlijk papier; artikel 103 is op die akte van overeenkomstige toepassing.
2. Artikel 98 lid 4 en artikel 100 zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Op degene die de geldigheid van de in bewaring gegeven uiterste wil bestrijdt op grond dat de erflater de wil niet eigenhandig heeft ondertekend, rust de bewijslast daarvan.

Artikel 105

Indien in een geval, bedoeld in artikel 104, de onderhandse uiterste wil is gedagtekend en de erflater overlijdt zonder dat de uiterste wil overeenkomstig de wet in bewaring is gegeven, is de uiterste wil niettemin geldig, tenzij de erflater redelijkerwijze alsnog een uiterste wil overeenkomstig de artikelen 93 tot en met 104 van deze afdeling had kunnen maken.

Artikel 106

1. Degene die een akte van uiterste wil, van bewaargeving of van terugneming, als bedoeld in de artikelen 98, 100 tot en met 105 en 113 onder zich heeft, geeft de akte zo spoedig mogelijk in gesloten omslag in bewaring van een notaris. Deze maakt een akte van bewaargeving op, neemt de in lid 1 bedoelde akte op onder zijn minuten en geeft bericht aan het testamentenregister.
2. Lid 1 geldt niet voor akten, opgemaakt door of ten overstaan van een volgens de gewone regelen bevoegde notaris of consulaire ambtenaar, en voor de door deze in bewaring genomen akten van uiterste wil.

Artikel 107

1. De uiterste willen, bedoeld in de artikelen 98 en 100 tot en met 104, zijn vernietigbaar, indien de erflater overlijdt meer dan zes maanden nadat voor hem de mogelijkheid is geëindigd, een uiterste wil te maken op een van de in die artikelen genoemde wijzen.
2. De termijn wordt telkens met een maand verlengd, indien de erflater redelijkerwijze niet in staat is geweest in de laatstverstreken maand een uiterste wil te maken.

Artikel 108

Een uiterste wil die op een in een der artikelen 98, 101, 102 en 104 vermelde wijze, doch niet onder de daar aangegeven omstandigheden is gemaakt, is, indien de erflater binnen zes maanden daarna overlijdt, niet van rechtswege nietig, doch vernietigbaar.

Artikel 109

1. Een uiterste wil is nietig, indien aan de akte van uiterste wil of aan de akte van bewaargeving, zo deze voorgeschreven is, de vereiste ondertekening door de erflater ontbreekt.
2. Een uiterste wil die ten overstaan van een notaris moet worden gemaakt is nietig, indien de akte van uiterste wil niet door een notaris is ondertekend. Een uiterste wil, die aan een notaris in bewaring moet worden gegeven, is nietig, indien een door een notaris ondertekende akte van bewaargeving ontbreekt. Is echter, in dit laatste geval, de akte van uiterste wil door een notaris ondertekend, dan is de uiterste wil vernietigbaar.
3. Lid 2 is van overeenkomstige toepassing op een uiterste wil die ten overstaan van een in de artikelen 98, 101 en 102 genoemde persoon moet worden gemaakt of aan een aldaar genoemde persoon in bewaring moet worden gegeven.
4. Het niet in acht nemen van andere door de wet voor de geldigheid van de uiterste wil gestelde vormvereisten maakt de uiterste wil vernietigbaar.

Artikel 110

Het bepaalde in artikel 54 is van overeenkomstige toepassing op de bevoegdheid tot vernietiging van een uiterste wil.

Afdeling 5

Herroeping van uiterste wilsbeschikkingen

Artikel 111

Voor het herroepen van een uiterste wilsbeschikking gelden dezelfde vormvoorschriften als voor het maken van die beschikking.

Artikel 112

Een latere uiterste wilsbeschikking die een vroegere niet uitdrukkelijk herroept, doet deze vervallen voor zover zij door de latere beschikking onuitvoerbaar is geworden of vervangen is.

Artikel 113

Een erflater kan te allen tijde zijn onderhandse, in bewaring gegeven uiterste wil terugvorderen, mits hij ter verantwoording van de notaris of andere persoon die de akte krachtens wettelijk voorschrift onder zich heeft, van de teruggave doet blijken bij een ten overstaan van die notaris of, met overeenkomstige toepassing van artikel 103, ten overstaan van die persoon verleden akte. Door de teruggave wordt de onderhandse uiterste wil herroepen.

Artikel 114

Een uiterste wilsbeschikking die geldig bij een onderhands en niet in bewaring gegeven stuk gemaakt is, wordt herroepen wanneer de erflater dit stuk vernietigt. Is het stuk vernietigd, dan wordt dit vermoed door de erflater te zijn geschied.

Titel 5

Onderscheiden soorten van uiterste wilsbeschikkingen

Afdeling 1 Erfstellingen

Artikel 115

Een erfstelling is een uiterste wilsbeschikking, krachtens welke de erflater aan een of meer daarbij aangewezen personen zijn gehele nalatenschap of een aandeel daarin nalaat.

Artikel 116

Bij uiterste wilsbeschikking ingestelde erfgenamen hebben gelijke rechten en verplichtingen als erfgenamen bij versterf.

Afdeling 2 Legaten

§ 1

Algemene bepalingen

Artikel 117

1. Een legaat is een uiterste wilsbeschikking waarin de erflater aan een of meer personen een vorderingsrecht toekent.
2. Een legaat komt, tenzij het aan een of meer bepaalde erfgenamen of legatarissen is opgelegd, ten laste van de gezamenlijke erfgenamen.
3. Is de prestatie deelbaar, dan zijn de belaste erfgenamen ieder voor een deel, evenredig aan zijn erfdeel, verbonden, tenzij de erflater anders heeft beschikt.

Artikel 118

1. Is een bepaalde persoon die als erfgenaam met een legaat is belast, niet erfgenaam geworden of is zijn erfrecht vervallen, en voorziet de uiterste wil hierin niet, dan rust de hem opgelegde verplichting, tenzij uit haar aard iets anders voortvloeit, op degenen aan wie zijn erfdeel toevalt; zij kunnen echter volstaan met uitkering aan de legataris van hetgeen zij in de plaats van de belaste persoon uit de nalatenschap genieten of van de waarde daarvan.
2. Is een met een sublegaat belaste persoon niet legataris geworden of is zijn recht uit het hem gemaakte legaat vervallen, en voorziet de uiterste wil hierin niet, dan rust de hem opgelegde verplichting, tenzij uit haar aard iets anders voortvloeit, op degenen die met het hem gemaakte legaat waren belast; zij kunnen echter volstaan met voldoening aan de sublegataris van het aan de belaste persoon gelegateerde of van de waarde daarvan.

Artikel 119

Degenen op wie een legaat rust, alsmede de executeur, dragen zorg dat de legataris zo spoedig mogelijk van het legaat wordt kennisgegeven. Is het adres van een legataris aan hen onbekend gebleven, dan delen zij dit mede aan de kantonrechter, die hen het doen van nasporingen of een bepaalde wijze van oproeping kan gelasten.

Artikel 120

1. Schulden van de nalatenschap uit een legaat worden slechts ten laste van de nalatenschap voldaan, indien alle andere schulden van de nalatenschap daaruit ten volle kunnen worden voldaan.
2. Voor zover de nalatenschap niet toereikend is om de schulden uit legaten te voldoen uit de erfdelen van de erfgenamen op wie zij rusten, worden zij verminderd.
3. Tenzij uit de uiterste wil een andere wijze van vermindering voortvloeit, ondergaan deze verplichtingen alle een evenredige vermindering, met dien verstande dat, voor zover de prestatie is te beschouwen als voldoening aan een natuurlijke verbintenis van de erflater, die verplichting pas na de andere voor vermindering in aanmerking komt.
4. Vermindering geschiedt door een verklaring aan de legataris door de met het legaat belaste erfgenamen of, indien de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig artikel 13, de echtgenoot van de erflater. Voor zover de prestatie reeds is verricht, blijft de rechtsgrond daarvoor in stand, behoudens de mogelijkheid van terugvordering en verhaal als bedoeld in de artikelen 216 en 220 lid 3.

5. Ondanks de vermindering blijven de erfgenamen die met hun gehele vermogen aansprakelijk zijn, gehouden tot voldoening voor het geheel.

Artikel 121

1. Een legataris is bevoegd de hem opgelegde sublegaten en tot een uitgave in geld of goed verplichtende lasten te verminderen, voor zover de waarde van het hem gelegateerde ontoereikend is of door vermindering ontoereikend wordt om aan de hem opgelegde verplichtingen te voldoen.
2. Tenzij uit de uiterste wil een andere wijze van vermindering voortvloeit, ondergaan deze verplichtingen alle een evenredige vermindering, met dien verstande dat voor zover de prestatie is te beschouwen als voldoening aan een natuurlijke verbintenis van de erflater, die verplichting pas na de andere voor vermindering in aanmerking komt.

Artikel 122

1. Een legataris wiens legaat wordt verminderd, is bevoegd volledige voldoening van het legaat te verlangen, mits hij het bedrag van de vermindering in geld oplegt.
2. Maakt de legataris geen gebruik van deze bevoegdheid, dan kan de wederpartij ermede volstaan hem de waarde van het verminderde legaat uit te keren.

Artikel 123

1. De rechter kan op verzoek van de legataris of van degene die met het legaat is belast, de verbintenissen uit een legaat wijzigen of geheel of gedeeltelijk opheffen op grond van na het overlijden van de erflater ingetreden omstandigheden welke van dien aard zijn, dat de andere partij naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid ongewijzigde instandhouding van die verbintenissen niet mag verwachten.
2. Bij een wijziging of opheffing neemt de rechter zoveel mogelijk de bedoeling van de erflater in acht.
3. Artikel 258 lid 1, tweede volzin, leden 2 en 3 van Boek 6 en artikel 260 leden 1 en 2 van Boek 6 zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 124

Tenzij de erflater anders heeft beschikt, heeft een legataris aan wie een bepaald goed der nalatenschap of het vruchtgebruik van een zodanig goed, van de gehele nalatenschap of van een aandeel daarin is vermaakt, recht op uitkering van de vruchten van het hem vermaakte die de erfgenamen hebben geïnd nadat zijn vordering opeisbaar is geworden. De rechtsoverdracht tot uitkering van deze vruchten verjaart door verloop van drie jaar nadat zij zijn geïnd.

Artikel 125

1. Een legaat van een geldsom wordt negen maanden na het overlijden van de erflater opeisbaar, tenzij hij anders heeft beschikt.
2. Nochtans kan een erfgenaam aan wie een goed der nalatenschap is gelegateerd tegen vergoeding van de waarde of een gedeelte daarvan, de betaling van die vergoeding opschorten tot de verdeling van de nalatenschap, tenzij de erflater anders heeft beschikt.

3. Degene op wie de schuld uit een legaat van een geldsom rust, komt niet in verzuim door het enkele verstrijken van een voor de voldoening bepaalde termijn.
4. Op legaten van een geldsom is artikel 5 van overeenkomstige toepassing.

§ 2

Giften en andere handelingen die worden aangemerkt als legaten

Artikel 126

1. Een schenking of andere gift wordt, voor zover deze de strekking heeft dat zij pas na het overlijden van de schenker of geveer wordt uitgevoerd, voor de toepassing van hetgeen in dit Boek is bepaald betreffende vermindering aangemerkt als een legaat ten laste van de gezamenlijke erfgenamen. In afwijking van artikel 120 lid 3 komt de schenking of andere gift, indien daarbij niet anders is bepaald, als laatste voor vermindering in aanmerking. Kan de schenking of andere gift tot aan het overlijden van de schenker of geveer worden herroepen, dan mist de tweede volzin toepassing.
2. Lid 1 is van overeenkomstige toepassing op:
 - a. een beding dat een goed van een der partijen onder opschortende voorwaarde of onder opschortende tijdsbepaling zonder redelijke tegenprestatie op een ander overgaat of kan overgaan, voor zover het beding wordt toegepast in geval van overlijden van degene aan wie het goed toebehoort; wederkerigheid van het beding geldt niet als tegenprestatie;
 - b. een begunstiging bij een sommenverzekering, voor zover de uitkering die door het overlijden van de verzekeringnemer verschuldigd wordt, als een gift geldt;
 - c. een omzetting van een natuurlijke verbintenis in een rechtens afdwingbare, voor zover deze de strekking heeft dat de verbintenis pas na het overlijden van de schuldenaar zal worden nagekomen, en deze verbintenis niet reeds tijdens diens leven is nagekomen.
3. Een toedeling van een aandeel in de vennootschappelijke gemeenschap als bedoeld in artikel 821 lid 1 van Boek 7 en het uit artikel 821 lid 4 van Boek 7 voortvloeiende recht op levering van een aandeel in de vennootschap die rechtspersoon is worden voor de toepassing van lid 2 onder a gelijkgesteld met een beding dat een goed van een der partijen onder opschortende voorwaarde of onder opschortende tijdsbepaling op een ander overgaat.
4. De artikelen 34c en 34d zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 127

Betreft de vermindering een begunstiging bij een sommenverzekering of een andere begunstiging bij een beding ten behoeve van een derde, dan heeft zij tot gevolg dat de begunstigde verplicht is tot vergoeding van de waarde van het in mindering komende gedeelte aan de gezamenlijke erfgenamen, voor zover dit niet, alle omstandigheden in aanmerking genomen, onredelijk is. Indien de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig artikel 13, is de in de eerste volzin bedoelde vergoeding verschuldigd aan de echtgenoot van de erflater. Een begunstiging als bedoeld in de eerste volzin kan slechts worden verminderd binnen drie jaar nadat de begunstigde de prestatie heeft ontvangen.

Artikel 128

Hetgeen met betrekking tot legatarissen is bepaald in artikel 29 lid 3 en artikel 30 lid 3 is van overeenkomstige toepassing op degenen die zijn bevoordeeld door een handeling als bedoeld in artikel

126. Met gelegateerde goederen als bedoeld in artikel 30 lid 5 worden gelijkgesteld goederen die zijn verkregen krachtens een handeling als bedoeld in artikel 126. Hetgeen met betrekking tot legatarissen is bepaald in artikel 216 en artikel 220 lid 3 is van overeenkomstige toepassing op degenen die zijn bevoordeeld door een handeling als bedoeld in artikel 126 lid 1 en lid 2 onder c, alsmede, voor zover dit niet, alle omstandigheden in aanmerking genomen, onredelijk is, door een handeling als bedoeld in artikel 126 lid 2 onder b.

Afdeling 3 Testamentaire lasten

Artikel 130

1. Een testamentaire last is een uiterste wilsbeschikking waarin de erflater aan de gezamenlijke erfgenamen of aan een of meer bepaalde erfgenamen of legatarissen een verplichting oplegt, die niet bestaat in de uitvoering van een legaat.
2. Een testamentaire last kan ook worden opgelegd aan een executeur. De hem opgelegde verplichting rust mede op de gezamenlijke erfgenamen, tenzij uit haar aard of uit de uiterste wil iets anders voortvloeit.
3. Artikel 120 is van overeenkomstige toepassing op een last die strekt tot een uitgave van geld of van een goed uit de nalatenschap; deze wordt tegelijk met een legaat en in gelijke mate verminderd.

Artikel 131

1. Een erfgenaam of legataris op wie een testamentaire last rust, verkrijgt zijn recht onder de ontbindende voorwaarde dat het wegens niet-uitvoering van de last wordt vervallen verklaard door de rechter.
2. De vervallenverklaring kan door de rechter worden uitgesproken op verzoek van elke onmiddellijk bij de vervallenverklaring belanghebbende.
3. Een erfgenaam die met zijn gehele vermogen jegens schuldeisers van de erflater en legatarissen aansprakelijk was, blijft jegens hen na de vervallenverklaring van zijn recht tot voldoening gehouden, onverminderd zijn recht van verhaal op degenen aan wie het door hem geërfde opkomt.

Artikel 132

Is een last aan een bepaalde persoon als erfgenaam of legataris opgelegd en is hij niet erfgenaam of legataris geworden of is zijn recht vervallen, dan rust de hem opgelegde verplichting, tenzij uit haar aard of uit de uiterste wil iets anders voortvloeit, op degenen aan wie zijn erfdeel toevalt of die met het hem gemaakte legaat waren belast.

Artikel 133

1. Is de vervulling van een aan een testamentaire last toegevoegde opschortende voorwaarde belet door degene op wie de last rust, dan geldt de voorwaarde als vervuld, indien de redelijkheid en billijkheid dit verlangen.

2. Is de vervulling van een aan een testamentaire last toegevoegde ontbindende voorwaarde teweeggebracht door degene op wie de last rust, dan geldt de voorwaarde als niet vervuld, indien de redelijkheid en billijkheid dit verlangen.
3. Artikel 140 lid 1 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 134

1. De rechter kan op verzoek van degene op wie de last rust of van het openbaar ministerie de last wijzigen of geheel of gedeeltelijk opheffen:
 - a. op grond van na het overlijden van de erflater ingetreden omstandigheden welke van dien aard zijn dat de ongewijzigde instandhouding van de last uit een oogpunt van de daarbij betrokken persoonlijke en maatschappelijke belangen ongerechtvaardigd zou zijn;
 - b. op grond dat de last door vermindering van de last, of van de making waaraan hij is verbonden, bezwaarlijk of onmogelijk uitvoerbaar is geworden;
 - c. in geval de last ingevolge artikel 132 op een ander is komen te rusten dan degenen aan wie hij bij de uiterste wilsbeschikking is opgelegd.
2. Bij een wijziging of opheffing neemt de rechter zoveel mogelijk de bedoeling van de erflater in acht.
3. Artikel 258 leden 1, tweede volzin, 2 en 3 van Boek 6 en artikel 260 leden 1 en 2 van Boek 6 zijn van overeenkomstige toepassing.

Afdeling 4 Stichtingen

Artikel 135

1. Wanneer een erflater iets heeft vermaakt aan een stichting die hij in een bij notariële akte gemaakte uiterste wilsbeschikking heeft opgericht, is de stichting erfgenaam of legataris, naar gelang het haar vermaakte aan een erfstelling of aan een legaat beantwoordt.
2. Heeft hij bij een in andere vorm gemaakte uiterste wil verklaard een stichting in het leven te roepen, dan wordt deze beschikking aangemerkt als een aan de gezamenlijke erfgenamen opgelegde last om die stichting op te richten.
3. Degene op wie een last om een stichting op te richten rust, kan daartoe op vordering van het openbaar ministerie worden veroordeeld door de kantonrechter van het sterfhuis of, indien de erflater zijn laatste woonplaats niet in Suriname had, door de kantonrechter in het Eerste Kanton. De rechter kan bepalen, dat het vonnis dezelfde rechtskracht heeft als een in wettige vorm opgemaakte akte van degene die tot de rechtshandeling gehouden is of dat een door de rechter aan te wijzen vertegenwoordiger de handeling zal verrichten.

Afdeling 5 Makingen onder tijdsbepaling en onder voorwaarde

Artikel 136

1. Bevat een uiterste wil een erfstelling onder tijdsbepaling, dan wordt deze beschikking aangemerkt als een dadelijk ingaande erfstelling van degene die, bij uitvoering van de uiterste wil zoals deze

- luit, het laatst tot het erfdeel zou zijn geroepen, belast met een legaat van vruchtgebruik van het erfdeel voor de gestelde tijd ten behoeve van degene die het eerst tot het erfdeel zou zijn geroepen.
2. In geval van een erfstelling onder een ontbindende tijdsbepaling zonder een daarbij aansluitende erfstelling onder opschortende tijdsbepaling komt de eerstgeroepene vruchtgebruik met bevoegdheid tot vervreemding en vertering toe, voor zover de erflater deze bevoegdheid niet heeft uitgesloten.

Artikel 137

Om aan een making onder opschortende voorwaarde een recht te kunnen ontleen, moet men nog bestaan op het ogenblik dat de voorwaarde wordt vervuld, tenzij uit de uiterste wil of uit de aard van de beschikking het tegendeel voortvloeit.

Artikel 138

1. Wanneer een erfstelling onder een voorwaarde is gemaakt, wordt degene aan wie het vermaakte tot de vervulling der voorwaarde toekomt, als de uitsluitend rechthebbende aangemerkt voor zover het betreft de door en tegen derden uit te oefenen rechten en rechtsvorderingen.
2. Voor het overige vinden, zolang de vervulling der voorwaarden onzeker is, de wettelijke voorschriften betreffende het vruchtgebruik, zoals geregeld in titel 8 van Boek 3, overeenkomstige toepassing. Dientengevolge is hij verplicht het vermaakte gelijk een vruchtgebruiker te bewaren en in stand te houden, tenzij de erflater hem de bevoegdheid heeft toegekend om de goederen te verteren en onvoorwaardelijk te vervreemden.
3. In geval van een erfstelling onder een ontbindende voorwaarde zonder een daarbij aansluitende erfstelling onder opschortende voorwaarde is hij jegens degene aan wie het vermaakte bij vervulling van de voorwaarde toekomt, bevoegd de goederen te vervreemden en te verteren op dezelfde voet als een vruchtgebruiker aan wie deze bevoegdheid is gegeven, voor zover de erflater niet anders heeft bepaald.

Artikel 139

1. Is de vervulling van een aan een erfstelling toegevoegde voorwaarde belet door iemand aan wie het vermaakte toekomt zolang de voorwaarde niet is vervuld, dan geldt zij als vervuld, indien de redelijkheid en billijkheid dit verlangen.
2. Is de vervulling van de voorwaarde teweeggebracht door iemand aan wie het vermaakte bij vervulling van de voorwaarde toekomt, dan geldt zij als niet vervuld, indien de redelijkheid en billijkheid dit verlangen.

Artikel 140

1. Is een aan een erfstelling toegevoegde voorwaarde dertig jaar na het overlijden van de erflater nog niet vervuld, dan vervalt de beschikking, wanneer het een opschortende voorwaarde is; is het een ontbindende voorwaarde, dan vervalt de voorwaarde. Hiermede strijdige beschikkingen van de erflater zijn nietig.
2. Lid 1 vindt mede toepassing op een legaat van een bepaald goed der nalatenschap of van een beperkt recht op een zodanig goed.

Artikel 141

Artikel 140 vindt geen toepassing op een making onder een ontbindende voorwaarde en een daarbij aansluitende making onder opschortende voorwaarde, volgens welke het vermaakte of het onverteerde deel daarvan op het tijdstip van overlijden van de bezwaarde of op een eerder tijdstip zal ten deel vallen aan de verwachter, indien deze het aangewezen tijdstip overleeft.

Afdeling 6

Executeurs

Artikel 142

1. Een erflater kan bij uiterste wilsbeschikking een of meer executeurs benoemen. Hij kan aan een executeur de bevoegdheid toekennen een of meer andere executeurs aan zich toe te voegen of in zijn plaats te stellen; hij kan ook beschikken dat wanneer een benoemde executeur komt te ontbreken, de kantonrechter bevoegd is op verzoek van een belanghebbende een vervanger te benoemen.
2. Zijn er twee of meer executeurs, dan kan, tenzij de erflater anders heeft beschikt, ieder van hen alle werkzaamheden alleen verrichten.
3. Bij verschil van mening tussen de executeurs beslist op verzoek van een van hen de kantonrechter. Deze kan een verdeling van de werkzaamheden of van het hun toekomende loon vaststellen.

Artikel 143

1. Men wordt executeur door aanvaarding van zijn benoeming na het overlijden van de erflater. De kantonrechter kan op verzoek van een belanghebbende een termijn stellen, na afloop waarvan de benoeming niet meer kan worden aanvaard.
2. Handelingsonbekwamen, zij van wie een of meer goederen onder een bewind als bedoeld in titel 19 van Boek 1 zijn gesteld, en zij die in staat van faillissement verkeren, kunnen geen executeur worden.

Artikel 144

1. Onverminderd de testamentaire lasten die de erflater aan de executeur mocht hebben opgelegd, heeft deze, voor zover de erflater niet anders heeft beschikt, tot taak de goederen der nalatenschap te beheren en de schulden der nalatenschap te voldoen, die tijdens zijn beheer uit die goederen behoren te worden voldaan.
2. Tenzij bij uiterste wil anders is geregeld, komt de executeur, of als er meer dan een executeur is, aan hen tezamen, een ten honderd van de waarde van het vermogen van de erflater op diens sterfdag toe.
3. Artikel 159 leden 2 en 3 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 145

1. Is een executeur benoemd, die tot taak heeft goederen der nalatenschap te beheren, dan kunnen de erfgenamen, tenzij hij zijn benoeming niet aanvaardt, niet zonder zijn medewerking of machtiging

van de kantonrechter over die goederen of hun aandeel daarin beschikken, voordat zijn bevoegdheid tot beheer is geëindigd.

2. Gedurende zijn beheer vertegenwoordigt hij bij de vervulling van zijn taak de erfgenamen in en buiten rechte.

Artikel 146

1. De executeur die met het beheer van de nalatenschap is belast, kan een boedelnotaris aanwijzen; deze geeft van de aanvaarding van zijn opdracht kennis aan de erfgenamen.
2. De executeur moet met bekwame spoed een boedelbeschrijving met inbegrip van een voorlopige staat van de schulden der nalatenschap opmaken en de hem bekende schuldeisers oproepen tot indiening van hun vorderingen bij de boedelnotaris of, indien deze ontbreekt, bij een der executeurs. De aanmelding van een vordering stuit de verjaring.

Artikel 147

1. De executeur is bevoegd door hem beheerde goederen te gelde te maken, voor zover dit nodig is voor de tot zijn taak behorende voldoening van schulden der nalatenschap en de nakoming der hem opgelegde lasten.
2. Tenzij de erflater anders heeft beschikt, treedt de executeur omtrent de keuze van de te gelde te maken goederen en de wijze van tegeldemaking zoveel mogelijk in overleg met de erfgenamen en stelt hij, zo bij een erfgenaam bezwaar bestaat tegen een voorgenomen tegeldemaking, die erfgenaam in de gelegenheid de beslissing van de kantonrechter in te roepen.
3. De erflater kan bepalen dat de executeur voor de tegeldemaking van een goed de toestemming van de erfgenamen behoeft. Deze toestemming kan echter vervangen worden door een machtiging van de kantonrechter.
4. Het in de leden 1 tot en met 3 ten aanzien van de erfgenamen bepaalde geldt mede ten aanzien van hen aan wie het vruchtgebruik van de nalatenschap of van een aandeel daarin is vermaakt.

Artikel 148

De executeur moet aan een erfgenaam alle door deze gewenste inlichtingen omtrent de uitoefening van zijn taak geven.

Artikel 149

1. De taak van een executeur eindigt:
 - a. wanneer hij zijn werkzaamheden als zodanig heeft voltooid;
 - b. door tijdverloop, indien hij voor een bepaalde tijd was benoemd;
 - c. door zijn dood, zijn faillietverklaring, zijn ondercuratelestelling of door de instelling van een bewind als bedoeld in titel 19 van Boek 1 over een of meer van zijn goederen;
 - d. wanneer de nalatenschap overeenkomstig afdeling 3 van titel 6 moet worden vereffend;
 - e. in de bij de uiterste wil bepaalde gevallen;
 - f. door ontslag dat de kantonrechter hem met ingang van een bepaalde dag verleent.
2. Het ontslag wordt hem verleend, hetzij op eigen verzoek, hetzij om gewichtige redenen, zulks op verzoek van een mede-executeur, een erfgenaam of het openbaar ministerie, dan wel ambtshalve.

Hangende het onderzoek kan de kantonrechter voorlopige voorzieningen treffen en de executeur schorsen.

3. Een gewezen executeur blijft verplicht te doen wat niet zonder nadeel voor de afwikkeling van de nalatenschap kan worden uitgesteld, totdat degene die na hem tot het beheer van de nalatenschap bevoegd is, dit heeft aanvaard.
4. Eindigt de hoedanigheid van executeur door diens faillissement of ondercuratelestelling dan rust de in lid 3 bedoelde verplichting op de curator, indien deze van de executele kennis draagt; eindigt de hoedanigheid van executeur door de onderbewindstelling van een of meer van zijn goederen, dan geldt hetzelfde voor de in dat geval optredende bewindvoerder. Eindigt de hoedanigheid van executeur door diens dood, dan zijn de erfgenamen verplicht, indien zij van de executele kennis dragen, het overlijden van de executeur mede te delen aan de erfgenamen van degene die hem heeft benoemd.

Artikel 150

1. Een executeur die zijn taak, met het oog waarop hem het beheer was opgedragen, heeft volbracht, is bevoegd zijn beheer te beëindigen door de goederen ter beschikking van de erfgenamen te stellen.
2. De erfgenamen kunnen de bevoegdheid van een executeur tot beheer beëindigen:
 - a. na voldoening van de schulden der nalatenschap en nakoming der lasten, waarvan de afwikkeling reeds tot zijn taak behoort of nog binnen het jaar na het overlijden van de erflater tot zijn taak zou kunnen gaan behoren;
 - b. wanneer een jaar en zes maanden zijn verlopen sedert een of meer der executeurs de nalatenschap in beheer hebben kunnen nemen. De kantonrechter kan deze termijn, ook na het verstrijken daarvan, op verzoek van een executeur een of meer malen verlengen.
3. Wanneer de erfgenamen de nodige middelen voor de in lid 2 onder a bedoelde afwikkeling ter beschikking van de executeur stellen, kunnen zij zijn beheersbevoegdheid voor het overige beëindigen.
4. Zijn niet alle erfgenamen bekend of niet allen bereid de goederen in ontvangst te nemen, dan zijn de artikelen 225 en 226 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 151

Een executeur wiens bevoegdheid tot beheer van de nalatenschap is geëindigd, is verplicht aan degene die na hem tot het beheer bevoegd is, rekening en verantwoording af te leggen, op de wijze als voor bewindvoerders is bepaald.

Artikel 152

Voor de toepassing van de bepalingen van deze afdeling wordt de echtgenoot van de erflater die een recht van vruchtgebruik heeft krachtens afdeling 2 van titel 3, als een erfgenaam aangemerkt. De bevoegdheden, bedoeld in artikel 150 de leden 2 en 3, komen mede aan die echtgenoot toe.

Afdeling 7

Testamenteir bewind

§ 1

Algemene bepalingen

Artikel 153

1. Een erflater kan bij uiterste wilsbeschikking bewind instellen over een of meer door hem nagelaten of vermaakte goederen.
2. Tenzij de erflater anders heeft bepaald, treedt het bewind in werking op het tijdstip van zijn overlijden.

Artikel 154

Tenzij bij de instelling anders is bepaald, omvat het bewind ook de goederen die geacht moeten worden in de plaats van een onder bewind staand goed te treden, benevens de vruchten en andere voordelen die zulk een goed oplevert, zolang de vruchten niet zijn uitgekeerd aan degene die daarop recht heeft ingevolge artikel 162.

Artikel 155

1. Het bewind over een erfdeel of een legaat wordt vermoed te zijn ingesteld in het belang van de rechthebbende, tenzij een der volgende leden van toepassing is.
2. Het bewind over een vruchtgebruik wordt vermoed zowel in het belang van de vruchtgebruiker als van de hoofdgerechtigde te zijn ingesteld. Hetzelfde geldt voor het bewind over de rechten van gebruik en bewoning.
3. Het bewind over een voorwaardelijke making wordt vermoed te zijn ingesteld in het belang van zowel degene die het goed bij vervulling der voorwaarde verkrijgt, als van degene die het alsdan verliest.
4. Het bewind over goederen of aandelen in goederen die gemeenschappelijk beheerd dienen te worden, wordt vermoed te zijn ingesteld in een gemeenschappelijk belang.

Artikel 156

Is het bewind uitsluitend of mede ingesteld in het belang van een ander dan de rechthebbende op de onder bewind gestelde goederen, dan wordt die ander, zolang niet vaststaat wie hij is, voor de toepassing van deze afdeling aangemerkt als iemand die niet in staat is zijn wil te bepalen.

§ 2

De bewindvoerder

Artikel 157

1. Indien de uiterste wil niet voorziet in de regeling der benoeming van een bewindvoerder, wijst de kantonrechter een of meer bewindvoerders aan op verzoek van de rechthebbende, een erfgenaam, legataris of andere belanghebbende dan wel van de executeur. De kantonrechter vergewist zich van de bereidheid van de door hem te benoemen personen.

2. Handelingsonbekwamen, zij van wie een of meer goederen onder een bewind als bedoeld in titel 19 van Boek 1 zijn gesteld of zij die in staat van faillissement verkeren, alsmede de personen genoemd in artikel 59 kunnen niet tot bewindvoerder worden benoemd.
3. Rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid kunnen tot bewindvoerder worden benoemd.
4. Zo nodig kan een tijdelijke bewindvoerder worden benoemd.
5. De door de rechter benoemde wordt bewindvoerder daags nadat de griffier hem van zijn benoeming mededeling heeft gedaan, tenzij de beschikking een later tijdstip vermeldt.
6. De niet door de rechter benoemde wordt bewindvoerder daags nadat hij de benoeming heeft aanvaard.

Artikel 158

1. Zijn er twee of meer bewindvoerders, dan kan ieder van hen alle werkzaamheden die tot het bewind behoren alleen verrichten, tenzij de uiterste wil of de kantonrechter anders bepaalt.
2. Bij verschil van mening tussen de bewindvoerders beslist op verzoek van een van hen de kantonrechter, tenzij bij uiterste wil een andere regeling is getroffen.
3. De kantonrechter kan des verzocht, indien daartoe een gewichtige reden bestaat, een verdeling van de werkzaamheden vaststellen of wijzigen.

Artikel 159

1. Tenzij bij uiterste wil anders is geregeld, komt de bewindvoerder, of als er meer dan een bewindvoerder is, hun tezamen, per jaar een ten honderd van de waarde aan het einde van dat jaar van het onder bewind staande vermogen toe.
2. Zijn er twee of meer bewindvoerders en bevat de uiterste wil geen regeling omtrent de verdeling van hun beloning, dan ontvangt elk van hen een gelijke beloning, tenzij de kantonrechter anders bepaalt of zij tezamen anders overeinkomen.
3. Op grond van onvoorziene omstandigheden kan de kantonrechter, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de bewindvoerder, van de rechthebbende of iemand in wiens belang het bewind is ingesteld, voor bepaalde of voor onbepaalde tijd de beloning anders regelen dan bij de uiterste wil of de wet is aangegeven.

Artikel 160

1. De bewindvoerder moet zo spoedig mogelijk een beschrijving opmaken van de goederen waarop het bewind betrekking heeft. Is hij door de rechter benoemd, dan moet hij een afschrift van de beschrijving tegen ontvangstbewijs inleveren ter griffie van het kantongerecht van de woonplaats van de rechthebbende. Tot het stellen van zekerheid is hij slechts verplicht, indien dit bij de instelling van het bewind is bepaald.
2. Tenzij bij de instelling van het bewind anders is bepaald, moet de bewindvoerder het bewind en zijn benoeming doen inschrijven:
 - a. in de openbare registers, bedoeld in afdeling 2 van titel 1 van Boek 3, indien het bewind betrekking heeft op registergoederen;
 - b. in het register van aandeelhouders, indien het bewind betrekking heeft op aandelen op naam in een naamloze vennootschap;

- c. in het handelsregister indien het bewind betrekking heeft op een onderneming of een aandeel van een volledig aansprakelijke vennoot in een openbare vennootschap.

Artikel 161

1. De bewindvoerder legt, tenzij andere tijdstippen zijn bepaald, jaarlijks en aan het einde van zijn bewind rekening en verantwoording af aan de rechthebbende en aan degenen in wiens belang het bewind is ingesteld. Aan het einde van zijn bewind legt hij rekening en verantwoording mede af aan degene die hem in het beheer van de goederen opvolgt. Is de bewindvoerder benoemd door de rechter, dan legt hij ten overstaan van deze de rekening en verantwoording af.
2. Indien de rechthebbende of een belanghebbende niet in staat is tot het opnemen van de rekening, of het onzeker is wie de rechthebbende of belanghebbende is, wordt de rekening en verantwoording aan de kantonrechter afgelegd, tenzij de uiterste wil iets anders bepaalt. Goedkeuring van deze rekening en verantwoording door de kantonrechter belet niet dat de rechthebbende of belanghebbende na het einde van het bewind nogmaals over dezelfde tijdsruimte rekening en verantwoording vraagt, voor zover dit niet onredelijk is.
3. De kantonrechter kan de bewindvoerder, hetzij op diens verzoek, hetzij ambtshalve, vrijstelling van de verplichting tot het afleggen van de periodieke rekening en verantwoording te zijnen overstaan verlenen; hij kan ook beschikken dat de bewindvoerder de rekening en verantwoording op deze wijze slechts eens in een bepaald aantal jaren zal afleggen.
4. Voor het overige vindt het bepaalde aangaande de voorgedijrekening in de paragrafen 10 en 11 van afdeling 6 van titel 14 van Boek 1 overeenkomstige toepassing.

Artikel 162

1. Voor zover bij de instelling van het bewind niet anders is bepaald, wordt telkens bij het afleggen van de rekening en verantwoording hetgeen de goederen netto aan vruchten hebben opgebracht, onder aftrek van de verschuldigde beloning, uitgekeerd aan degene die daarop recht heeft. Op verzoek van deze kan de kantonrechter andere tijdstippen voor de uitkering vaststellen.
2. Zolang er onzekerheid bestaat wie de rechthebbende is of de rechthebbende niet tot ontvangst in staat is, blijft de netto-opbrengst onder het bewind van de bewindvoerder, tenzij de uiterste wil of de kantonrechter anders bepaalt.

Artikel 163

De bewindvoerder is jegens de rechthebbende aansprakelijk, indien hij in de zorg van een goed bewindvoerder tekortschiet, tenzij de tekortkoming hem niet kan worden toegerekend.

Artikel 164

1. De hoedanigheid van bewindvoerder eindigt:
 - a. bij het einde van het bewind;
 - b. door tijdsverloop, indien hij voor een bepaalde tijd was benoemd;
 - c. door zijn dood, zijn faillietverklaring, zijn ondercuratelestelling of door de instelling van een bewind als bedoeld in titel 19 van Boek 1 over een of meer van zijn goederen;
 - d. in de bij de uiterste wil bepaalde gevallen;

- e. door ontslag dat de kantonrechter hem met ingang van een bepaalde dag verleent.
2. Het ontslag wordt hem verleend hetzij op eigen verzoek, hetzij wegens gewichtige redenen, zulks op verzoek van een medebewindvoerder, van de rechthebbende, van iemand in wiens belang het bewind is ingesteld of van het openbaar ministerie, dan wel ambtshalve. Hangende het onderzoek kan de kantonrechter voorlopige voorzieningen in het bewind treffen en de bewindvoerder schorsen.

Artikel 165

1. De gewezen bewindvoerder draagt de goederen die hij wegens het bewind beheert af aan degene die na hem tot het beheer daarover bevoegd is. Hij mag de afdracht opschorten tot de voldoening van een hem toekomend saldo.
2. De gewezen bewindvoerder blijft voorts al datgene doen, wat niet zonder nadeel voor de rechthebbende of de belanghebbende kan worden uitgesteld, totdat degene die na hem tot het beheer der goederen bevoegd is, dit heeft aanvaard.
3. Eindigt de hoedanigheid van bewindvoerder door diens faillissement of ondercuratelestelling dan rust de in lid 2 bedoelde verplichting op de curator, indien deze van het bewind kennis draagt; eindigt de hoedanigheid van bewindvoerder door de onderbewindstelling van een of meer van zijn goederen, dan geldt hetzelfde voor de in dat geval optredende bewindvoerder. Eindigt de hoedanigheid van bewindvoerder door diens dood, dan zijn de erfgenamen verplicht, indien zij van het bewind kennis dragen, de kantonrechter te verzoeken een andere bewindvoerder te benoemen.

§ 3

De gevolgen van het bewind

Artikel 166

De rechthebbende is naast de bewindvoerder bevoegd tot handelingen dienende tot gewoon onderhoud van de goederen die hij in gebruik heeft en tot handelingen die geen uitstel kunnen lijden. Voor het overige komt het beheer uitsluitend toe aan de bewindvoerder.

Artikel 167

1. Indien het bewind is ingesteld in het belang van de rechthebbende, is deze slechts met medewerking of toestemming van de bewindvoerder bevoegd tot andere handelingen dan die in artikel 166 bedoeld, welke een onder bewind staand goed rechtstreeks betreffen. Hetzelfde geldt voor de bevoegdheden van een vruchtgebruiker met betrekking tot de goederen waarop onder bewind gesteld vruchtgebruik rust en die verder gaan dan het gebruik daarvan.
2. Indien het bewind is ingesteld in het belang van een ander dan de rechthebbende of in een gemeenschappelijk belang, is de rechthebbende slechts onder voorbehoud van het bewind bevoegd tot het verrichten van een handeling als bedoeld in lid 1.
3. Indien het bewind zowel in het belang van de rechthebbende als van een of meer anderen of in een gemeenschappelijk belang is ingesteld, dan is de rechthebbende slechts met medewerking of toestemming van de bewindvoerder en onder voorbehoud van dat bewind bevoegd tot het verrichten van een handeling als bedoeld in lid 1.

Artikel 168

1. Een rechtshandeling die ondanks zijn uit de artikelen 166 en 167 voortvloeiende onbevoegdheid is verricht door of gericht tot de rechthebbende is niettemin geldig, indien de wederpartij het bewindkende noch behoorde te kennen. Niettemin is geen veroordeling mogelijk tot nakoming van een uit de rechtshandeling voortvloeiende verbintenis tot vervreemding of bezwaring van een onder het bewind staand goed.
2. De uit het bewind voortvloeiende ongeldigheid van beschikking door de rechthebbende over een goed als bedoeld in artikel 88 van Boek 3, staat niet in de weg aan de geldigheid van een latere overdracht daarvan indien de derde verkrijger te goeder trouw is. De eerste volzin is van overeenkomstige toepassing op de vestiging, overdracht en afstand van een beperkt recht op zulk een goed.

Artikel 169

1. De bewindvoerder mag met toestemming van de rechthebbende:
 - a. de in artikel 167 lid 1 bedoelde handelingen verrichten;
 - b. geld lenen of de rechthebbende als borg of hoofdelijk schuldenaar verbinden;
 - c. een overeenkomst tot beëindiging van een geschil aangaan; hij behoeft deze toestemming niet in het geval van artikel 20 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, of indien het voorwerp van het geschil een door de President van het Hof van Justitie bepaalde waarde niet te boven gaat.
2. Is het bewind uitsluitend of mede in het belang van een ander dan de rechthebbende of in hun gemeenschappelijk belang ingesteld, dan is ook toestemming van die ander vereist.
3. Verleent iemand wiens toestemming is vereist deze niet, dan kan de kantonrechter haar desverzocht door zijn machtiging vervangen. De kantonrechter kan de machtiging verlenen onder zodanige voorwaarden als hij geraden acht.

Artikel 170

1. Behoren de goederen die onder het bewind staan of die met een onder het bewind staand beperkt recht zijn belast tot een gemeenschap, dan is de bewindvoerder bevoegd tot het vorderen van verdeling en is hij, met toestemming van de rechthebbende, bevoegd tot het aangaan van een overeenkomst tot uitsluiting van verdeling voor een bepaalde tijd.
2. De bewindvoerder is met toestemming van de rechthebbende bevoegd tot medewerking aan de verdeling.
3. Artikel 169 leden 2 en 3 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 171

1. Bij de uiterste wil kunnen de bevoegdheden en verplichtingen van de bewindvoerder nader worden geregeld; zij kunnen daarbij ruimer of beperkter worden vastgesteld dan uit de voorgaande bepalingen van deze afdeling voortvloeit.

2. De kantonrechter kan op verzoek van de bewindvoerder, de rechthebbende of een persoon in wiens belang het bewind uitsluitend of mede is ingesteld, de regels omtrent het voeren van het bewind wijzigen op grond van onvoorziene omstandigheden. De kantonrechter kan het verzoek toewijzen onder door hem te stellen voorwaarden.

Artikel 172

1. De bewindvoerder die, anders dan in de vorm van medewerking of toestemming, zijn taak uitoefent, is bevoegd daarbij de rechthebbende te vertegenwoordigen of in eigen naam te zijnen behoeve op te treden.
2. De bepalingen van titel 3 van Boek 3 zijn in geval van vertegenwoordiging van overeenkomstige toepassing op de rechten en verplichtingen van een wederpartij. Regels die de bevoegdheid van de bewindvoerder betreffen, en feiten die voor een oordeel omtrent zijn bevoegdheid van belang zijn, kunnen niet aan de wederpartij worden tegengeworpen, indien deze met die regels of feiten niet bekend was of behoorde te zijn.

Artikel 173

De bewindvoerder vertegenwoordigt de rechthebbende in gedingen ter zake van onder het bewind staande goederen. Hij kan zich, alvorens in rechte op te treden, te zijner verantwoording doen machtigen door de rechthebbende en degenen in wiens belang het bewind uitsluitend of mede is ingesteld. Wordt de machtiging niet verleend, dan kan de kantonrechter haar door zijn machtiging vervangen.

Artikel 174

1. De rechthebbende is, onverminderd het bepaalde in artikel 172 van Boek 6, aansprakelijk voor alle schulden die voortspuiten uit rechtshandelingen die de bewindvoerder in zijn hoedanigheid in naam van de rechthebbende verricht.
2. Voor zover de rechthebbende onder het bewind staande goederen aanwijst die voldoende verhaal bieden, kunnen zijn overige goederen niet worden uitgewonnen voor de in lid 1 bedoelde schulden.

Artikel 175

1. Tijdens het bewind kunnen de onder het bewind staande goederen ten laste van de rechthebbende slechts worden uitgewonnen voor:
 - a. de schulden van de nalatenschap, voor zover die schulden ten laste van die goederen kunnen worden gebracht;
 - b. de schulden die de goederen betreffen;
 - c. de schulden voortvloeiend uit rechtshandelingen die door de rechthebbende binnen de grenzen van zijn in de artikelen 166 en 167 bedoelde bevoegdheid zijn verricht;
 - d. de schulden voortvloeiend uit rechtshandelingen die ondanks onbevoegdheid van de rechthebbende krachtens artikel 168 lid 1 geldig zijn, tenzij de bewindvoerder goederen van de rechthebbende aanwijst die niet onder bewind staan en die geheel of gedeeltelijk verhaal bieden;
 - e. de schulden waarvoor de rechthebbende overeenkomstig artikel 174 wegens gedragingen van de bewindvoerder aansprakelijk is.

2. De goederen kunnen voor de in lid 1 onder e bedoelde schulden ook worden uitgewonnen, nadat ze onder last van het bewind op een andere rechthebbende zijn overgegaan.
3. De goederen worden vrij van het bewind uitgewonnen, tenzij dit uitsluitend of mede in het belang van een ander dan de rechthebbende of in een gemeenschappelijk belang is ingesteld.

Artikel 176

Indien het bewind uitsluitend is ingesteld in het belang van een ander dan de rechthebbende, dan wel in een gemeenschappelijk belang, kunnen de onder bewind gestelde goederen ten laste van de rechthebbende ook voor andere schulden worden uitgewonnen, doch dan slechts onder de last van het bewind.

§ 4

Einde van het bewind

Artikel 177

1. Het bewind eindigt door het verstrijken van de termijn waarvoor het werd ingesteld.
2. Het bewind eindigt door verwerping van de nalatenschap of het legaat waarbij de goederen zijn vermaakt, indien het door het bewind gediende belang daarmee vervalt. De beëindiging door verwerping heeft geen terugwerkende kracht.

Artikel 178

1. Het bewind eindigt door het overlijden van de rechthebbende indien het uitsluitend in diens belang was ingesteld. Is deze een rechtspersoon, dan eindigt het door diens ontbinding, en voorts door diens opzegging wanneer dertig jaar na het overlijden van de erflater zijn verlopen.
2. De kantonrechter kan een zodanig bewind ook opheffen op verzoek van de bewindvoerder op grond van onvoorziene omstandigheden en voorts indien aannemelijk is dat de rechthebbende de onder bewind staande goederen zelf op verantwoorde wijze zal kunnen besturen. Na verloop van vijf jaar na het overlijden van de erflater kan het bewind op deze laatste grond ook worden opgeheven op verzoek van de rechthebbende. Bij afwijzing van een verzoek tot opheffing kan de kantonrechter desverzocht de regels omtrent het bewind, al dan niet onder door hem te stellen voorwaarden, wijzigen.

Artikel 179

1. Voor zover het bewind is ingesteld in het belang van een ander dan de rechthebbende, eindigt het, wanneer dat belang vervalt, alsmede wanneer de rechthebbende en degene in wiens belang de instelling geschiedde, een gemeenschappelijk besluit tot opheffing schriftelijk ter kennis van de bewindvoerder brengen. Het besluit tot opheffing kan ook slechts een of meer der onder bewind gestelde goederen betreffen.
2. Is het bewind ingesteld in het belang van degene die is bevoordeeld bij een legaat onder opschortende tijdsbepaling of opschortende voorwaarde of bij een testamentaire last, dan kan het, wanneer dertig jaar na het overlijden van de erflater zijn verstreken, door opzegging worden beëindigd.

Artikel 180

1. Voor zover het bewind is ingesteld in het gemeenschappelijk belang van de rechthebbende en een of meer anderen, eindigt het wanneer dat belang vervalt.
2. Het bewind kan eveneens worden beëindigd door opzegging, wanneer vijf jaar na het overlijden van de erflater zijn verstreken.

Artikel 181

1. De in deze paragraaf bedoelde opzegging kan slechts geschieden door de rechthebbende, en wel schriftelijk met inachtneming van een termijn van een maand.
2. De opzegging moet worden gericht tot de bewindvoerder en tot de belanghebbenden zo die er zijn.

Titel 6

Gevolgen van de erfopvolging

Afdeling 1

Algemene bepalingen

Artikel 182

1. Met het overlijden van de erflater volgen zijn erfgenamen van rechtswege op in zijn voor overgang vatbare rechten en in zijn bezit en houderschap. De eerste volzin geldt niet wanneer de nalatenschap ingevolge artikel 13 wordt verdeeld; in dat geval volgt de echtgenoot van rechtswege op in het bezit en houderschap van de erflater.
2. De erfgenamen worden van rechtswege schuldenaar van de schulden van de erflater die niet met zijn dood tenietgaan. Is een prestatie deelbaar, dan is ieder van hen verbonden voor een deel, evenredig aan zijn erfdeel, tenzij zij hoofdelijk zijn verbonden.

Artikel 183

Een erfgenaam kan de goederen van de nalatenschap met inbegrip van die welke de erflater op het tijdstip van zijn overlijden voor derden hield, opvorderen van iedere derde die deze goederen zonder recht houdt. Is de nalatenschap verdeeld overeenkomstig artikel 13, dan komt de in de eerste volzin bedoelde bevoegdheid uitsluitend toe aan de echtgenoot van de erflater.

Artikel 184

1. Schuldeisers van de nalatenschap kunnen hun vorderingen op de goederen der nalatenschap verhalen.
2. Een erfgenaam is niet verplicht een op hem rustende schuld der nalatenschap ten laste van zijn overig vermogen te voldoen, tenzij hij:

- a. zuiver aanvaardt, behalve voor zover de schuld niet op hem rust of hij deze geheel of gedeeltelijk niet hoeft te voldoen ingevolge artikel 194a lid 2 en onverminderd artikel 14 lid 3;
 - b. de voldoening van de schuld verhindert en hem daarvan een verwijt kan worden gemaakt;
 - c. opzettelijk goederen der nalatenschap zoek maakt, verbergt of op andere wijze aan het verhaal van schuldeisers der nalatenschap onttrekt; of
 - d. vereffenaar is, in de vervulling van zijn verplichtingen als zodanig in ernstige mate tekortschiet, en hem daarvan een verwijt kan worden gemaakt.
3. In ieder geval kunnen, wanneer uit de nalatenschap een uitkering heeft plaatsgevonden aan een erfgenaam die de nalatenschap beneficiair heeft aanvaard, de schuldeisers van de nalatenschap zich op het vermogen van die erfgenaam verhalen tot de waarde van hetgeen hij uit de nalatenschap heeft verkregen. Artikel 223 lid 1 vindt daarbij overeenkomstige toepassing.
 4. Degene die ingevolge lid 2 onder b of c met zijn gehele vermogen aansprakelijk is geworden, blijft dit ook na verwerping van de nalatenschap.
 5. Lid 2 is van overeenkomstige toepassing op de verplichting van een erfgenaam tot nakoming van een last die bestaat uit een uitgave van geld of van een goed dat niet tot de nalatenschap behoort.

Artikel 185

1. Gedurende zes maanden na het overlijden van de erflater kan op goederen van een nalatenschap die niet door alle erfgenamen zuiver is aanvaard, geen verhaal worden genomen, tenzij de schuldeiser hiertoe ook in geval van faillissement van de erflater had kunnen overgaan.
2. Gedurende die tijd kan de kantonrechter op verzoek van een belanghebbende de maatregelen voorschrijven die hij in diens belang nodig acht.
3. De termijn kan voor de afloop daarvan door de kantonrechter ten aanzien van bepaalde schuldeisers een of meer malen op grond van bijzondere omstandigheden worden verlengd. De verlenging wordt in het boedelregister ingeschreven.

Artikel 186

1. De griffiers van de kantongerechten houden een openbaar boedelregister, waarin krachtens wettelijk voorschrift feiten worden ingeschreven, die voor de rechtstoestand van opengevallen nalatenschappen van belang zijn.
2. Een notaris die is betrokken bij de afwikkeling van de nalatenschap, doet zich in het boedelregister inschrijven.
3. De wijze van inrichting en raadpleging van het boedelregister worden bij staatsbesluit geregeld.
4. Bij staatsbesluit kan worden bepaald dat de openbare boedelregisters, bedoeld in lid 1, in afwijking van lid 1 door een ander of door anderen dan de griffiers van de kantongerechten worden gehouden. Bij staatsbesluit kan eveneens worden bepaald dat de verstrekking van gegevens ter inschrijving in het openbaar boedelregister door degenen die daartoe bevoegd of die daartoe gehouden zijn, uitsluitend op een in dat staatsbesluit aan te geven wijze plaats vindt.

Artikel 187

1. Degene die is afgegaan op de in een verklaring van erfrecht vermelde feiten, geldt te dezen aanzien als te goeder trouw.

2. Een schuldenaar die, afgaande op de in een verklaring van erfrecht vermelde feiten, heeft betaald aan iemand die niet bevoegd was de betaling te ontvangen, kan aan degene aan wie betaald moest worden, tegenwerpen dat hij bevrijdend heeft betaald.
3. Het in de leden 1 en 2 bepaalde lijdt uitzondering, indien van degene die op de verklaring is afgegaan, op grond van bijzondere omstandigheden een nader onderzoek kon worden gevegd, dat hem de onjuistheid van de verklaring zou hebben doen blijken.

Artikel 188

1. Een verklaring van erfrecht is een notariële akte waarin een notaris een of meer van de volgende feiten vermeldt:
 - a. dat een of meer in de verklaring genoemde personen, al dan niet voor bepaalde erfdelen, erfgenaam zijn of de enige erfgenamen zijn, met vermelding of zij de nalatenschap reeds hebben aanvaard;
 - b. dat al dan niet aan de echtgenoot van de erflater het vruchtgebruik van een of meer tot de nalatenschap behorende goederen krachtens afdeling 2 van titel 3 toekomt, met vermelding of aan hem een machtiging tot vervreemden of bezwaren of een bevoegdheid tot vervreemding en vertering is verleend, alsmede of en tot welk tijdstip de echtgenoot een beroep toekomt op artikel 29 leden 1 en 3;
 - c. dat de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig artikel 13, met vermelding of en tot welk moment de echtgenoot de bevoegdheid toekomt als bedoeld in artikel 18 lid 1;
 - d. dat al dan niet het beheer van de nalatenschap aan executeurs, bewindvoerders of krachtens afdeling 3 van deze titel benoemde vereffenaars is opgedragen, met vermelding van hun bevoegdheden; of
 - e. dat een of meer in de verklaring genoemde personen executeur, bewindvoerder of vereffenaar zijn;
 - f. dat aan de notaris is bekendgemaakt dat een verzoek tot gerechtelijke vaststelling van het vaderschap is ingediend.
2. Bij staatsbesluit kunnen nadere voorschriften omtrent de inhoud en de opstelling van deze verklaringen worden vastgesteld.

Artikel 189

Indien en voor zover een erflater geen erfgenamen heeft, worden de goederen der nalatenschap op het ogenblik van zijn overlijden door de Staat onder algemene titel verkregen.

Afdeling 2

Aanvaarding en verwerping van nalatenschappen en van legaten

Artikel 190

1. Een erfgenaam kan een nalatenschap aanvaarden of verwerpen. Een aanvaarding kan zuiver geschieden of onder voorrecht van boedelbeschrijving.

2. De erflater kan de erfgenamen in hun keuze niet beperken. Evenmin kan een erfgenaam dienaangaande vóór het openvallen der nalatenschap een beslissing nemen.
3. De keuze kan alleen onvoorwaardelijk en zonder tijdsbepaling geschieden. Zij kan niet een deel van het erfdeel betreffen. Hetgeen aan een erfgenaam die reeds aanvaard heeft, opkomt door de vervulling van een door de erflater aan een erfstelling toegevoegde voorwaarde kan evenwel nog afzonderlijk aanvaard of verworpen worden.
4. Een eenmaal gedane keuze is onherroepelijk en werkt terug tot het ogenblik van het openvallen der nalatenschap. Een aanvaarding of verwerping kan niet op grond van dwaling, noch op grond van benadeling van een of meer schuldeisers worden vernietigd.

Artikel 191

1. De in artikel 190 bedoelde keuze wordt gedaan door het afleggen van een daartoe strekkende verklaring ter griffie van het kantongerecht van het sterfhuis. De verklaring wordt in het boedelregister ingeschreven.
2. Zolang de nalatenschap niet door alle erfgenamen is aanvaard, kan de kantonrechter de maatregelen voorschrijven die hij tot behoud van de goederen nodig acht.

Artikel 192

1. Een erfgenaam die zich ondubbelzinnig en zonder voorbehoud als een zuiver aanvaard hebbende erfgenaam gedraagt doordat hij goederen van de nalatenschap verkoopt, bezwaart of op andere wijze aan het verhaal van schuldeisers onttrekt, aanvaardt daardoor de nalatenschap zuiver, tenzij hij zijn keuze reeds eerder heeft gedaan.
2. Indien een erfgenaam zijn keuze nog niet heeft gedaan, kan de kantonrechter hem daarvoor op verzoek van een belanghebbende een termijn stellen, die ingaat op de dag nadat de belanghebbende deze beschikking aan de erfgenaam heeft doen betekenen en de beschikking onder vermelding van de gedane betekening heeft doen inschrijven in het boedelregister. De kantonrechter kan op verzoek van de erfgenaam de termijn voor de afloop daarvan een of meer malen verlengen; de verlenging wordt in het boedelregister ingeschreven.
3. Laat de erfgenaam de termijn verlopen zonder inmiddels een keuze te hebben gedaan, dan wordt hij geacht de nalatenschap zuiver te aanvaarden.
4. Een erfgenaam die nog geen keuze heeft gedaan, wordt geacht beneficiair te aanvaarden, wanneer een of meer zijner mede-erfgenamen door een verklaring beneficiair aanvaarden, tenzij hij alsnog de nalatenschap zuiver aanvaardt of verwerpt binnen zes maanden nadat hij van die beneficiaire aanvaarding kennis heeft gekregen of, indien voor hem op het tijdstip van die beneficiaire aanvaarding een overeenkomstig lid 2 gestelde of verlengde termijn liep, binnen die termijn. De zuivere aanvaarding kan slechts geschieden op de wijze als bepaald in lid 1 van artikel 191.

Artikel 193

1. Een wettelijke vertegenwoordiger van een erfgenaam kan voor deze niet zuiver aanvaarden en behoeft voor verwerping een machtiging van de kantonrechter. Hij is verplicht een verklaring van beneficiaire aanvaarding of van verwerping af te leggen binnen zes maanden vanaf het tijdstip

waarop de nalatenschap, of een aandeel daarin, de erfgenaam toekomt. Deze termijn kan overeenkomstig artikel 192 lid 2, tweede volzin, worden verlengd.

2. Heeft hij de termijn laten verlopen, dan geldt de nalatenschap als door de erfgenaam beneficiair aanvaard. De kantonrechter kan hiervan aantekening doen houden in het boedelregister.
3. De leden 1 en 2 zijn niet van toepassing in het geval, bedoeld in artikel 37 van de Faillissementswet.

Artikel 194

1. Een erfgenaam die na zuivere aanvaarding bekend wordt met een uiterste wil, volgens welke de legaten en lasten die hij moet voldoen, tot een geringer bedrag uit zijn erfdeel kunnen worden bestreden dan zonder die uiterste wil het geval zou zijn geweest, wordt, indien hij binnen zes maanden na die ontdekking het verzoek daartoe doet, door de kantonrechter gemachtigd om alsnog beneficiair te aanvaarden. Nochtans komen de schulden der nalatenschap met uitzondering van de hem tevoren niet bekende legaten, alsmede de hem tevoren reeds bekende lasten, ten laste van zijn gehele vermogen voor zover hij deze ook zonder die uiterste wil niet uit zijn erfdeel had kunnen bestrijden.
2. Een erfgenaam die na zuivere aanvaarding bekend wordt met een uiterste wil, volgens welke zijn erfdeel groter is dan het zonder die uiterste wil zou zijn geweest, of met een na zijn aanvaarding voorgevallen gebeurtenis waardoor zijn erfdeel is vergroot, wordt, indien hij binnen zes maanden na die ontdekking het verzoek daartoe doet, door de kantonrechter gemachtigd alsnog beneficiair te aanvaarden. Nochtans moet hij de schulden der nalatenschap en de lasten met zijn gehele vermogen voldoen, voor zover dat ook zonder die uiterste wil of zonder die gebeurtenis het geval zou zijn geweest.

Artikel 194a

1. Een erfgenaam die na zuivere aanvaarding bekend wordt met een schuld van de nalatenschap, die hij niet kende en ook niet behoorde te kennen, wordt, indien hij binnen drie maanden na die ontdekking het verzoek daartoe doet, door de kantonrechter gemachtigd om alsnog beneficiair te aanvaarden.
2. Wanneer een erfgenaam na vereffening of verdeling van de nalatenschap bekend wordt met een schuld, die hij niet kende en ook niet behoorde te kennen, kan hij de kantonrechter, binnen de in lid 1 genoemde termijn, verzoeken om te worden ontheven van zijn verplichting de schuld uit zijn vermogen te voldoen voor zover deze niet uit zijn erfdeel, vermeerderd met het bedrag dat aan hem is gelegateerd, kan worden voldaan. De kantonrechter verleent deze ontheffing, tenzij de erfgenaam zich zodanig heeft gedragen dat de schuldeiser erop mocht vertrouwen dat de erfgenaam deze schuld uit zijn overige vermogen voldoet.

Artikel 195

1. Is een nalatenschap door een of meer erfgenamen beneficiair aanvaard en moet zij uit dien hoofde overeenkomstig afdeling 3 worden vereffend, dan zijn alle erfgenamen vereffenaar.
2. Voor de toepassing van de bepalingen van deze afdeling en afdeling 3 inzake vereffening wordt de echtgenoot van de erflater die een recht van vruchtgebruik heeft krachtens afdeling 2 van titel 3, als een erfgenaam aangemerkt, tenzij uit de strekking van de bepalingen anders voortvloeit.

Artikel 196

De kantonrechter kan, op verzoek van een belanghebbende of ambtshalve, de erfgenamen gelasten de beneficiaire aanvaarding bekend te maken in het nieuwsblad waarin van overheidswege de officiële berichten worden geplaatst en in een of meer door hem aangewezen nieuwsbladen.

Artikel 197

1. Een notaris die op verzoek van een erfgenaam als boedelnotaris voor de beneficiair aanvaarde nalatenschap optreedt, doet zich als zodanig inschrijven in het boedelregister en geeft daarvan zo spoedig mogelijk kennis aan de overige erfgenamen.
2. Op een verzoek, uiterlijk twee maanden na die kennisgeving gedaan door de meerderheid van de erfgenamen of door een of meer erfgenamen die samen voor meer dan de helft gerechtigd zijn in de nalatenschap, kan de kantonrechter een andere notaris, die daartoe bereid is, als boedelnotaris aanwijzen. Deze doet de vervanging inschrijven en brengt haar zo spoedig mogelijk ter kennis van de eerst aangewezenen en de erfgenamen.
3. In geval van bekendmaking van de beneficiaire aanvaarding overeenkomstig artikel 196, wordt de aanwijzing van een boedelnotaris op dezelfde wijze, onder vermelding van zijn naam en adres, bekendgemaakt.

Artikel 198

Tenzij de kantonrechter anders bepaalt, oefenen de erfgenamen hun bevoegdheden als vereffenaars van de beneficiair aanvaarde nalatenschap tezamen uit, doch kunnen daden van gewoon onderhoud en tot behoud van de goederen, en in het algemeen daden die geen uitstel kunnen lijden, door ieder van hen zo nodig zelfstandig worden verricht.

Artikel 199

1. Op verzoek van een belanghebbende of van de boedelnotaris kan de kantonrechter een of meer erfgenamen van een nalatenschap die beneficiair aanvaard is, gelasten zekerheid te stellen voor hun beheer en de nakoming van hun overige verplichtingen. De kantonrechter stelt het bedrag en de aard van de zekerheid vast.
2. Wanneer het een erfgenaam blijkt dat de schulden der beneficiair aanvaarde nalatenschap de baten overtreffen, doet hij hiervan ten spoedigste mededeling aan de kantonrechter.

Artikel 200

1. Met betrekking tot een erfgenaam die onder voorrecht van boedelbeschrijving heeft aanvaard, geldt tot het einde van de vereffening het in de leden 2 en 3 bepaalde, tenzij hij voor de op hem rustende schulden der nalatenschap met zijn gehele vermogen aansprakelijk is.
2. Vorderingen van de erflater op de erfgenaam en beperkte rechten van de erflater op een goed van de erfgenaam, alsmede vorderingen van de erfgenaam op de erflater en beperkte rechten van de erfgenaam op een goed van de erflater gaan niet door vermenging teniet.
3. Heeft de erfgenaam een schuld der nalatenschap uit zijn overig vermogen voldaan, dan treedt hij op als schuldeiser van de nalatenschap voor het bedrag van die schuld in de rang die zij had. De eerste

volzin is van overeenkomstige toepassing op een last die verplicht tot een uitgave in geld ten laste van de nalatenschap welke de erfgenaam uit zijn overige vermogen heeft gedaan.

Artikel 201

1. Een legaat wordt verkregen zonder dat een aanvaarding nodig is, behoudens de bevoegdheid van de legataris om het legaat te verwerpen zolang hij het niet aanvaard heeft.
2. De kantonrechter kan op verzoek van een belanghebbende aan de legataris een termijn stellen, waarbinnen deze moet verklaren of hij al dan niet verwerpt; bij gebreke van een verklaring binnen de gestelde termijn verliest de legataris de bevoegdheid om te verwerpen.
3. De verwerping van een legaat moet op ondubbelzinnige wijze geschieden, maar is aan geen vorm gebonden.

Afdeling 3

Vereffening van de nalatenschap

Artikel 202

1. Een nalatenschap wordt, behoudens artikel 221, overeenkomstig de in deze afdeling gegeven voorschriften vereffend:
 - a. wanneer zij door een of meer erfgenamen onder voorrecht van boedelbeschrijving is aanvaard, tenzij er een tot voldoening van de opeisbare schulden en legaten bevoegde executeur is en deze kan aantonen dat de goederen der nalatenschap ruimschoots toereikend zijn om alle schulden der nalatenschap te voldoen; geschillen dienaangaande worden door de kantonrechter beslist;
 - b. wanneer de kantonrechter een vereffenaar heeft benoemd.
2. Indien het saldo van de nalatenschap positief is kan de wettelijke vertegenwoordiger van een erfgenaam die voor deze beneficiair heeft aanvaard de kantonrechter verzoeken om ontheffing van de verplichting om te vereffenen volgens de wet.
3. Een nalatenschap die overeenkomstig artikel 13 is verdeeld, wordt in afwijking van lid 1 onder a slechts vereffend volgens de wet wanneer de echtgenoot van de erflater haar beneficiair heeft aanvaard.

Artikel 203

1. Na een aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving kan de kantonrechter een vereffenaar benoemen:
 - a. op verzoek van een erfgenaam;
 - b. op verzoek van een belanghebbende of van het openbaar ministerie, wanneer degene die met het beheer der nalatenschap belast is in ernstige mate in de vervulling van zijn verplichtingen tekortschiet, daartoe ongeschikt is of niet voldoet aan een last tot zekerheidstelling, wanneer de schulden der nalatenschap de baten blijken te overtreffen, of wanneer tot een verdeling van de nalatenschap wordt overgegaan voordat deze vereffend is.
2. De door de rechter benoemde persoon treedt als vereffenaar in de plaats van de erfgenamen.

Artikel 204

1. Is een nalatenschap niet onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaard, dan kan de kantonrechter een vereffenaar benoemen:
 - a. op verzoek van een belanghebbende of van het openbaar ministerie, wanneer er geen erfgenamen zijn, wanneer het niet bekend is of er erfgenamen zijn, of wanneer de nalatenschap niet door een executeur wordt beheerd en de erfgenamen die bekend zijn haar geheel of ten dele onbeheerd laten;
 - b. op verzoek van een schuldeiser van de nalatenschap, wanneer tot een verdeling van de nalatenschap wordt overgegaan voordat de opeisbare schulden daarvan zijn voldaan, of wanneer voor hem het gevaar bestaat dat hij niet ten volle of niet binnen redelijke tijd zal worden voldaan, hetzij omdat de nalatenschap niet toereikend is of niet behoorlijk beheerd en afgewikkeld wordt, hetzij omdat een schuldeiser zich op de goederen van de nalatenschap gaat verhalen;
 - c. op verzoek van een of meer andere schuldeisers van een erfgenaam, wanneer hun belangen door een gedraging van de erfgenamen of van de executeur ernstig worden geschaad.
2. Indien de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig artikel 13, is lid 1 onder b en c van overeenkomstige toepassing op het geheel van de goederen die hebben behoord tot de huwelijksgemeenschap van de erflater en zijn echtgenoot, de in die gemeenschap gevallen of daarop verhaalbare schulden, alsmede hetgeen daarvoor in de plaats is getreden.

Artikel 205

Wanneer een schuldeiser van een erfgenaam die de nalatenschap verworpen heeft, hierdoor klaarblijkelijk is benadeeld, kan de kantonrechter op zijn verzoek bepalen dat de nalatenschap mede in het belang van de schuldeisers van degene die verworpen heeft zal worden vereffend, en kan de rechter zo nodig een vereffenaar benoemen.

Artikel 206

1. De kantonrechter beslist niet op het verzoek tot benoeming van een vereffenaar dan na verhoor of behoorlijke oproeping van de verzoeker, alsmede voor zover zij bestaan en bekend zijn, van de erfgenamen, de boedelnotaris en de executeur.
2. De rechter kan als vereffenaar onder de nodige door hem te bepalen waarborgen een erfgenaam, een executeur of een andere persoon aanwijzen. Worden twee of meer vereffenaars benoemd, dan kan, tenzij bij de benoeming of later door de rechter anders wordt bepaald, ieder van hen alle werkzaamheden alleen verrichten.
3. Een door de rechter benoemde vereffenaar heeft recht op het loon dat door de rechter vóór het opmaken van de uitdelingslijst wordt vastgesteld.
4. Hij wordt vereffenaar op de dag, waarop de beslissing die de benoeming inhoudt in kracht van gewijsde is gegaan, of, zo deze uitvoerbaar bij voorraad is verklaard, daags nadat de griffier hem van zijn benoeming mededeling heeft gedaan.
5. Hij kan worden ontslagen hetzij op eigen verzoek, hetzij om gewichtige redenen, zulks op verzoek van een medevereffenaar, een erfgenaam, een schuldeiser van de nalatenschap of het openbaar ministerie, dan wel ambtshalve. Hangende het onderzoek kan de rechter voorlopige voorzieningen treffen en de vereffenaar schorsen. De taak van de vereffenaar eindigt door zijn dood, zijn faillietverklaring, zijn ondercuratelestelling of indien een bewind als bedoeld in titel 19 van Boek 1 over een of meer van zijn goederen wordt ingesteld. De rechter benoemt een of meer vereffenaars

waar deze ontbreken voordat de vereffening is geëindigd; hij kan een opengevallen plaats doen bezetten.

6. De griffier doet de benoeming van een vereffenaar, alsmede het eindigen van zijn hoedanigheid onverwijld in het boedelregister inschrijven. De vereffenaar maakt haar bekend in het blad waarin van overheidswege de officiële berichten worden geplaatst en in een of meer bij de benoeming voorgeschreven nieuwsbladen.

Artikel 207

Degene die als vereffenaar door een ander is opgevolgd, is verplicht aan zijn opvolger rekening en verantwoording af te leggen op de wijze als voor bewindvoerders is bepaald.

Artikel 209

1. Indien de geringe waarde der baten van een nalatenschap daartoe aanleiding geeft, kan de kantonrechter op verzoek van de vereffenaar of een belanghebbende hetzij de kosteloze vereffening van de nalatenschap, hetzij de opheffing van de vereffening bevelen. Op een verzoek tot opheffing wordt de verzoeker gehoord of behoorlijk opgeroepen, alsmede voor zover zij bestaan en bekend zijn, de erfgenamen, de vereffenaar en de boedelnotaris.
2. Bij het bevel tot opheffing van de vereffening stelt de kantonrechter tevens het bedrag der reeds gemaakte vereffeningkosten vast, en brengt dat ten laste van de boedel of, wanneer de boedel daartoe onvoldoende is, ten laste van de erfgenamen, voor zover deze met hun gehele vermogen aansprakelijk zijn.
3. Na de opheffing is artikel 226 van overeenkomstige toepassing.
4. De opheffing wordt op dezelfde wijze als de benoeming van een vereffenaar ingeschreven en bekendgemaakt.
5. Indien na de opheffing van een vereffening de benoeming van een vereffenaar wordt verzocht, is de verzoeker verplicht aan te tonen dat er voldoende baten aanwezig zijn om de kosten van de vereffening te bestrijden.

Artikel 210

1. Vereffenaars geven aan de kantonrechter alle door deze gewenste inlichtingen en zijn verplicht diens aanwijzingen bij vereffening te volgen.
2. De rechter is bevoegd ter opheldering van alle omstandigheden, de vereffening betreffende, getuigen en deskundigen te horen op dezelfde wijze als voor een rechter-commissaris in geval van faillissement is bepaald.

Artikel 211

1. Een vereffenaar heeft tot taak de nalatenschap als een goed vereffenaar te beheren en te vereffenen. Voor de vereffening wordt een last die tot een uitgave van geld of van een goed uit de nalatenschap verplicht, gelijkgesteld met een legaat.

2. Hij vertegenwoordigt bij de vervulling van zijn taak de erfgenamen in en buiten rechte. Zij zijn niet bevoegd zonder zijn medewerking of machtiging van de kantonrechter over de goederen der nalatenschap of hun aandeel daarin te beschikken.
3. Hij moet met bekwame spoed een onderhandse of notariële boedelbeschrijving opmaken of doen opmaken, waarin de schulden der nalatenschap in de vorm van een voorlopige staat zijn opgenomen. Hij moet deze ten kantore van de boedelnotaris of, indien deze ontbreekt, ter griffie van het kantongerecht neerleggen, ter inzage van de erfgenamen en de schuldeisers der nalatenschap; andere schuldeisers van een erfgenaam, ook indien deze de nalatenschap verworpen heeft, kunnen tot inzage gemachtigd worden door de kantonrechter.
4. De kantonrechter kan in geval van aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving de erfgenamen ontheffen van de verplichting om de boedelbeschrijving ter inzage te leggen.
5. Een door de rechter benoemde vereffenaar kan een boedelnotaris aanwijzen, indien dit nog niet is geschied. De notaris die deze opdracht heeft aanvaard, geeft daarvan kennis aan de erfgenamen en doet zich inschrijven in het boedelregister.

Artikel 212

Wanneer de wettelijke vertegenwoordiger van een erfgenaam of een door de rechter benoemde vereffenaar aan schuldeisers der nalatenschap schade heeft toegebracht, doordat hij opzettelijk goederen der nalatenschap aan het verhaal van de schuldeisers heeft onttrokken, kunnen zij van hem de voldoening van hun vordering eisen, voor zover hij niet bewijst dat hun schade op een lager bedrag moet worden gesteld.

Artikel 213

Is de erflater gehuwd geweest in een gemeenschap van goederen, dan kan de kantonrechter op verzoek van de vereffenaar van de nalatenschap een vereffenaar van de ontbonden huwelijksgemeenschap benoemen, in welk geval zij met overeenkomstige toepassing van het in deze afdeling bepaalde wordt vereffend. De eerste volzin is niet van toepassing indien de huwelijksgemeenschap reeds voor het overlijden van de erflater was verdeeld.

Artikel 214

1. Een vereffenaar roept de schuldeisers der nalatenschap, zo dit nog niet is geschied, openlijk op om hun vorderingen vóór een door de kantonrechter bepaalde datum bij de boedelnotaris of, indien deze ontbreekt, bij hemzelf in te dienen. De oproeping geschiedt op dezelfde wijze als de bekendmaking van de beneficiaire aanvaarding of de benoeming van de vereffenaar en zoveel mogelijk tegelijkertijd.
2. De vereffenaar moet bovendien de hem bekende schuldeisers der nalatenschap per brief oproepen. Is hem het adres van een schuldeiser der nalatenschap onbekend gebleven, dan deelt hij dit mede aan de kantonrechter.
3. Aanmelding van een vordering stuit de verjaring.
4. De vereffenaar geeft, indien hij zich met een ingediende vordering of een ingeroepen voorrang niet kan verenigen, daarvan onverwijld onder opgave van redenen kennis aan degene die de vordering heeft ingediend.

5. Zo spoedig mogelijk na het verstrijken van de bij de oproep der schuldeisers gestelde termijn legt de vereffenaar een lijst van de door hem erkende en betwiste vorderingen en aanspraken op voorrang ten kantore van de boedelnotaris of, indien deze ontbreekt, ter griffie van het kantongerecht neer, ter inzage van de erfgenamen, de legatarissen en allen die zich als schuldeiser hebben aangemeld. Hij geeft ieder van hen van deze neerlegging kennis.

Artikel 215

1. De vereffenaar maakt de goederen der nalatenschap te gelde, voor zover dit voor de voldoening van de schulden der nalatenschap nodig is. Goederen die een schuldeiser der nalatenschap te vorderen heeft, worden zoveel mogelijk in de laatste plaats te gelde gemaakt.
2. Omtrent de keuze van de te gelde te maken goederen en de wijze van tegeldemaking treedt de vereffenaar zoveel mogelijk in overleg met de erfgenamen. Bestaat tegen de voorgenomen tegeldemaking van een goed bezwaar bij een erfgenaam of een schuldeiser die het goed te vorderen heeft dan stelt de vereffenaar hem in de gelegenheid de beslissing van de kantonrechter in te roepen.
3. Het in lid 2 ten aanzien van de erfgenamen bepaalde geldt mede ten aanzien van hen aan wie het vruchtgebruik van de nalatenschap of van een aandeel daarin is vermaakt.
4. Artikel 68 van Boek 3 is op de vereffenaar van overeenkomstige toepassing.
5. Met betrekking tot door de erflater gesloten sommenverzekeringen zonder onherroepelijk geworden aanwijzing van een derde als begunstigde, is artikel 18a van de Faillissementswet van overeenkomstige toepassing, waarbij dient te worden gelezen voor:
 - a. de curator: de vereffenaar;
 - b. de rechter-commissaris: de kantonrechter;
 - c. de verzekeringnemer: de erfgenamen dan wel, indien de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig titel 3, afdeling 1, de echtgenoot van de erflater.

Artikel 216

Een door de rechter benoemde vereffenaar kan hetgeen uit de nalatenschap aan een legataris is uitgekeerd, binnen drie jaar daarna terugvorderen, voor zover dit nodig is om schulden als bedoeld in artikel 7 lid 1 onder a tot en met f te voldoen. Artikel 122 lid 1 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 217

1. Indien iemand zowel schuldenaar als schuldeiser van de nalatenschap is, zijn de bepalingen van de Faillissementswet omtrent de bevoegdheid tot verrekening van overeenkomstige toepassing.
2. Indien iemand met de erflater deelgenoot was in een gemeenschap die tijdens de vereffening wordt verdeeld, is artikel 52 van de Faillissementswet van overeenkomstige toepassing.

Artikel 218

1. Een vereffenaar is verplicht binnen zes maanden nadat de voor het indienen van vorderingen gestelde tijd is verstreken, een rekening en verantwoording benevens een uitdelingslijst ten kantore

van de boedelnotaris of, indien deze ontbreekt, ter griffie van het kantongerecht ter kennisneming van eenieder neer te leggen. De kantonrechter kan deze termijn verlengen.

2. De vereffenaar maakt de neerlegging op dezelfde wijze openlijk bekend als de oproep tot aanmelding van vorderingen en bovendien per brief aan de erfgenamen, de legatarissen en allen die zich als schuldeiser hebben aangemeld.
3. Binnen zes weken na deze openlijke bekendmaking kan iedere belanghebbende tegen de rekening en verantwoording of tegen de uitdelingslijst bij de kantonrechter in verzet komen.
4. Verbintenissen die tot levering van een goed der nalatenschap of tot vestiging van een beperkt recht op een zodanig goed verplichten, worden in een geldschuld omgezet, voor zover een tekort dit nodig maakt. Andere verbintenissen die niet in geld luiden, en verbintenissen onder een opschortende voorwaarde worden in de uitdelingslijst slechts op verzoek van de schuldeiser opgenomen; in dat geval worden zij omgezet in een geldschuld.
5. Voor het overige vinden bij de berekening van ieders vordering, het opmaken van de uitdelingslijst en het verzet daartegen de dienaangaande in de Faillissementswet voorkomende voorschriften zoveel mogelijk overeenkomstige toepassing.

Artikel 219

Wanneer de rechter heeft bepaald dat de nalatenschap mede in het belang van de schuldeisers van iemand die haar verworpen heeft, wordt vereffend, kunnen ook deze schuldeisers hun vorderingen indienen. Zij worden in de uitdelingslijst opgenomen, doch slechts batig gerangschikt voor zover een overschot aan hun schuldenaar zou zijn toegekomen, indien deze niet verworpen had; te dien einde kan de vereffenaar voor zoveel nodig verdeling van de nalatenschap vorderen en aan de verdeling deelnemen.

Artikel 220

1. Na het verbindend worden van een uitdelingslijst is de vereffenaar verplicht eenieder het hem volgens de uitdelingslijst toekomende uit te keren. Geldsbedragen waarover niet binnen zes maanden is beschikt of die gereserveerd zijn, geeft een door de rechter benoemde vereffenaar in bewaring ter plaatse tot het ontvangen van gerechtelijke consignaties aangewezen.
2. Schuldeisers van de nalatenschap die pas na het verbindend worden van een uitdelingslijst opkomen, hebben, onverminderd hun verhaal op de goederen van erfgenamen die met hun gehele vermogen aansprakelijk zijn, alleen recht van verhaal op de alsdan nog onverkochte goederen en op het saldo der nalatenschap. Zij worden daaruit voldaan naar gelang zij zich aanmelden.
3. Bovendien hebben schuldeisers als bedoeld in artikel 7 lid 1 onder a tot en met f die niet voldaan zijn, nog een recht van verhaal tegen legatarissen, voor zover deze een uitkering hebben ontvangen en niet voldoende goederen voor verhaal als bedoeld in lid 2 aanwijzen. Het recht van verhaal tegen een legataris vervalt drie jaar na het verbindend worden van de uitdelingslijst, volgens welke de uitkering aan hem is geschied.

Artikel 221

1. De in artikel 214 leden 1 en 5 en artikel 218 omschreven verplichtingen rusten op de erfgenamen die uit hoofde van aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving vereffenaar zijn, slechts indien de kantonrechter dit bepaalt.
2. Een door de rechter benoemde vereffenaar behoeft een rekening en verantwoording en een uitdelingslijst niet neer te leggen, wanneer alle hem voor de afloop van de in artikel 218 lid 1 bedoelde termijn bekend geworden schulden ten volle worden voldaan, of wanneer de kantonrechter hem van deze neerlegging vrijstelt. Deze vrijstelling wordt niet verleend, wanneer een schuldeiser daartegen bezwaar maakt.
3. Wordt de rekening en verantwoording niet neergelegd, dan geschiedt zij aan hen die een recht op het overschot hebben, op de wijze als voor bewindvoerders is bepaald.

Artikel 222

Gedurende de vereffening zijn van titel 7 van Boek 3 slechts van toepassing de artikelen 166, 167 en 169, artikel 170 lid 1 en artikel 194 lid 2.

Artikel 223

1. Gedurende de vereffening is een schuldeiser alleen bevoegd zijn vordering op goederen der nalatenschap ten uitvoer te leggen, indien deze bevoegdheid hem ook in geval van faillissement van de erflater zou zijn toegekomen. De artikelen 53 tot en met 56 van de Faillissementswet zijn van overeenkomstige toepassing.
2. Ook tijdens de vereffening kan een schuldeiser van de nalatenschap zijn vorderingsrecht, of de voorrang die zijn vordering toekomt, bij vonnis doen vaststellen. Een vonnis waarbij een vordering tegen een vereffenaar is vastgesteld, kan op de persoonlijke goederen van een erfgenaam die met zijn gehele vermogen aansprakelijk is, alleen worden ten uitvoer gelegd, indien deze in het geding partij is geweest.
3. Op verzoek van een vereffenaar kunnen reeds gelegde beslagen, voor zover dat voor de vereffening nodig is, door de kantonrechter worden opgeheven.

Artikel 224

Eerst nadat de bekende schuldeisers van de vereffende nalatenschap volledig zijn voldaan, hebben de overige schuldeisers van een erfgenaam recht van verhaal op de goederen der nalatenschap.

Artikel 225

1. Wanneer niet alle erfgenamen bekend zijn of daaromtrent onzekerheid bestaat, is een vereffenaar verplicht door oproepingen in veel gelezen dagbladen of door andere doelmatige middelen de erfgenamen op te sporen.
2. Is een vereffenaar benoemd omdat de nalatenschap geheel of ten dele onbeheerd werd gelaten, dan neemt de vereffening een einde, zodra alle erfgenamen het beheer hebben aanvaard en de reeds gemaakte kosten van vereffening hebben voldaan.

Artikel 226

1. Is de vereffening voltooid en met een overschot geëindigd, dan geeft een door de rechter benoemde vereffenaar de overgebleven goederen af aan de erfgenamen dan wel, indien de nalatenschap ingevolge artikel 13 is verdeeld, aan de echtgenoot van de erflater. Zijn er geen erfgenamen, is het niet bekend of er erfgenamen zijn, of zijn de erfgenamen niet bereid de goederen in ontvangst te nemen, dan geeft hij deze aan de Staat af.
2. Zijn de erfgenamen die zich tot de inontvangstneming bereid tonen, slechts tot een deel van de nalatenschap gerechtigd, dan draagt de vereffenaar zorg dat de nalatenschap eerst wordt verdeeld. Daarna geeft hij hetgeen is toegedeeld aan erfgenamen die onbekend zijn of hebben nagelaten tot de verdeling mede te werken, aan de Staat af.
3. De Staat is bevoegd de hem afgegeven goederen te verkopen; registergoederen mag hij slechts in het openbaar verkopen, tenzij de kantonrechter hem tot onderhandse verkoop machtigt.
4. Is een goed van de nalatenschap of hetgeen daarvoor in de plaats is gekomen binnen twintig jaar nadat de nalatenschap is opgevallen door niemand opgeëist, dan vervalt het aan de Staat.

Afdeling 4

Verdeling van de nalatenschap

Artikel 227

Onverminderd de voorschriften die voor de verdeling van iedere gemeenschap gelden, zijn op de verdeling van een nalatenschap de volgende bepalingen van toepassing.

Artikel 228

1. Tot de schulden van een erfgenaam, die bij de verdeling op verlangen van een of meer der overige erfgenamen op zijn aandeel worden toegerekend, behoort hetgeen hij aan de erflater schuldig is gebleven.
2. Ook schulden als bedoeld in artikel 7 lid 1 onder f tot en met g van een erfgenaam aan een mede-erfgenaam worden, voor zover zij bij de verdeling opeisbaar zijn, op verlangen en ten behoeve van de mede-erfgenaam toegerekend op het aandeel van de schuldenaar.

Artikel 229

1. Erfgenamen zijn verplicht ten behoeve van hun mede-erfgenamen de waarde van de aan hen door de erflater gedane giften in te brengen, voor zover de erflater dit, hetzij bij de gift hetzij bij uiterste wilsbeschikking, heeft voorgeschreven.
2. Een bij de gift opgelegde verplichting tot inbreng kan bij uiterste wilsbeschikking worden ongedaan gemaakt.

Artikel 230

Erfgenamen die bij plaatsvervulling opkomen, moeten behalve de door henzelf ontvangen giften, ieder naar de mate van zijn erfdeel de giften inbrengen, die hij wiens plaats zij innemen, had moeten inbrengen, was hij erfgenaam geweest.

Artikel 231

Ook als de begiftigde in een gemeenschap van goederen is gehuwd of in zijn huwelijkse voorwaarden een verrekenbeding is opgenomen, komt de gehele gift voor inbreng in aanmerking, tenzij de erflater het tegendeel heeft bepaald.

Artikel 232

1. De aansprakelijkheid van de erfgenamen jegens de schuldeisers van de nalatenschap wordt door een verplichting tot inbreng niet gewijzigd.
2. Bij overgang van het erfdeel van een erfgenaam gaat zijn recht op of verplichting tot inbreng mede over.

Artikel 233

1. Verplichting tot inbreng betekent dat bij de verdeling van de nalatenschap de waarde van de gift in mindering komt van het aandeel van de tot inbreng verplichte erfgenaam in het hem en de erfgenamen, te wiens behoefte de inbreng verplicht is, uit de nalatenschap toekomende gedeelte, vermeerderd met de onderling in te brengen bedragen. De waarde van de giften wordt berekend op de wijze als uit artikel 34c voortvloeit; deze waarde wordt verhoogd met een rente van zes procent per jaar vanaf de dag dat de nalatenschap is opengevallen. Artikel 34d is van overeenkomstige toepassing. Met een gift wordt gelijkgesteld hetgeen een erfgenaam verkrijgt of kan verkrijgen uit een door de erflater ter nakoming van een natuurlijke verbintenis gesloten sommenverzekering die geen pensioenverzekering is en die door het overlijden van de erflater tot uitkering komt.
2. Inbreng is niet verplicht voor zover de waarde van de gift groter is dan het aandeel van de erfgenaam.

MEMORIE VAN TOELICHTING

BOEK 4 BURGERLIJK WETBOEK VAN SURINAME

Boek 4 – Erfrecht

ALGEMEEN

1. *Inleiding.* Boek 4 BW, regelend de overgang van het vermogen na het overlijden van de rechthebbende, vormt samen met Boek 3 BW het algemeen deel van het vermogensrecht en volgt daarom onmiddellijk op dat boek. Het sluit ook nauw aan bij Boek 3 in die zin dat verschillende onderwerpen die in het oude Burgerlijk Wetboek in het erfrecht werden geregeld, thans een algemene regeling in Boek 3 hebben gevonden met een op het erfrecht toegespitste uitwerking in Boek 4; men zie met name titel 7 van Boek 3 ter zake van de gemeenschap, inclusief de verdeling daarvan.
2. Het onderhavige ontwerp is in beginsel ontleend aan het Boek 4 in de BW's van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten en daarmee grotendeels (maar met belangrijke afwijkingen, vooral wat betreft de wettelijke verdeling) aan het Nederlandse Boek 4. De Nederlandse wetsgeschiedenis – ruim 50 jaar omvattend – is gepubliceerd in *Parlementaire geschiedenis van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, Vaststellingswet Boek 4 Erfrecht*, 2002 en idem, *Invoeringswet Boek 4 Erfrecht*, 2003, beide delen verzorgd door Gr. van der Burght e.a. (totaal 2322 bladzijden gedrukte tekst beslaande).
3. *Legitieme portie.* Wat betreft de afwijkingen van het Nederlandse Boek 4, is in de eerste plaats vermeldenswaard dat de legitieme portie in het ontwerp verdwenen is. Voor handhaving bestaat onvoldoende rechtvaardiging. Voor zover minderjarige en jongmeerderjarige kinderen aan verzorging behoefte hebben, kan daaraan tegemoet gekomen worden door een som ineens (artikel 35). Ook meerderjarige kinderen die soms jarenlang in de huishouding of ten behoeve van het beroep of bedrijf van een ouder hebben gewerkt zonder passende beloning, komt dwingendrechtelijk een recht op een som ineens toe (artikel 36). Verder wordt de verzorgingspositie van de langstlevende echtgenoot sterk verbeterd; zie hierna. Anders dan in Nederland is een beroep op misbruik van omstandigheden ter aantasting van een testament wel toegelaten indien het testament is gemaakt ten voordele van een 'buitenstaander' (artikel 43 lid 1; vergelijk ook de artikelen 57 tot en met 61).
4. De legitieme portie is een ernstige inbreuk op de beschikkingsvrijheid van de mens, de vrijheid om over zijn vermogen bij testament of bij leven door middel van giften te beschikken (zie artikel 34 van de Grondwet), zonder dat kan worden gezegd dat de omstandigheid dat deze de rust binnen de familie bevordert een voldoende rechtvaardiging voor de inbreuk oplevert. In dit verband kan onder meer gedacht worden aan de wens van een ouder om een verslaafd kind of een kind dat zich jarenlang niet meer heeft vertoond aan zijn ouder (gedeeltelijk) te onterven dan wel de nalatenschap van het kind onder bewind te stellen. Omgekeerd behoort de wet niet in de weg te staan aan de wens van een ouder om een kind dat jarenlang de verzorging van de ouder op zich heeft genomen of dat de onderneming van de ouder wil voortzetten of dat het financieel moeilijker heeft dan zijn broers of zusters of dat een handicap heeft extra erfrechtelijk te bevoordelen. Voorts staat zonder legitieme niets in de weg aan een testamentaire gelijkstelling door de erflater van zijn pleeg- of stiefkinderen met zijn eigen kinderen.

5. Men ziet in de praktijk wel dat kinderen menen zich niets van hun ouders te hoeven aan te trekken omdat zij toch een recht op een legitieme portie hebben. Ook ziet men dat als kinderen menen dat aan hun legitieme portie te kort gedaan is, zij niet willen meewerken aan de verdeling en een van de vele moeilijk oplosbare onverdeelde boedels ontstaat.
6. In Angelsaksische landen ontbreekt in het algemeen de legitieme portie. Wel kent men aldaar verzorgingsaanspraken van de echtgenoot en kinderen na overlijden ('family provisions'), aanspraken die in het onderhavige ontwerp worden gehonoreerd. Van de Caricom-landen heeft thans alleen Suriname de legitieme portie. Men kan zeggen dat het onderhavige ontwerp – met de royale bescherming van de langstlevende echtgenoot en andere levensgezel (ab intestaat wettelijke verdeling en dwingendrechtelijk verzorgingsvruchtgebruik) en de sommen ineens voor de kinderen – overstapt op een meer Caraïbisch model.
7. In Nederland – waar de laatste twintig jaar de aandacht geconcentreerd was op de constructie van bescherming van de langstlevende echtgenoot – is, zoals gezegd, de legitieme portie (vooralsnog) gehandhaafd. De betekenis is sterk teruggedrongen met name door titel 3, afdelingen 1 en 2 en artikel 4:82 Ned.BW (niet-opeisbaarheid jegens echtgenoot of andere levensgezel). De roep om afschaffing van de legitieme portie neemt sterk toe; zie o.a. B.M.E.M. Schols in: *Nieuw erfrecht in de praktijk. Een evaluatie*, preadvies KNB, 2006, p. 171: 'De tijd lijkt, afgezien van eventueel maatwerk à la *andere wettelijke rechten*, reeds rijp voor *definitieve afschaffing*. Een 'lege doos die nooit meer gevuld zal geraken neemt immers slechts onnodig kostbare (juridische en emotionele) ruimte in beslag.'
8. *Langstlevende echtgenoot*. Sinds lang bestaat de overtuiging dat de positie van de langstlevende echtgenoot – die naar huidig recht slechts erfgenaam bij versterf is voor een kindsdeel – verbetering behoeft. Bij het overlijden van de eerste ouder kunnen de kinderen immers hun erfdelen opeisen; om aan deze vorderingen te kunnen voldoen is een verdeling van de nalatenschap (en eventueel de door het overlijden ontbonden huwelijksgemeenschap) nodig, die er bijvoorbeeld in de praktijk toe kan leiden dat de echtelijke woning moet worden verkocht. Weliswaar kunnen en worden deze problemen in de praktijk wel voorkomen door het maken van een testament of doordat de kinderen gedogen dat de langstlevende in het bezit van de goederen van de nalatenschap blijft door van verdeling daarvan af te zien of in weerwil van hun rechten genoeg te nemen met toedeling van een niet opeisbare vordering. Maar het is duidelijk dat de wetgever een belangrijke taak heeft om ervoor te zorgen dat de rechtspositie van de langstlevende echtgenoot ten opzichte van de kinderen van rechtswege voldoende beschermd is. Deze doelstelling vloeit voort uit de in de maatschappij gegroeide opvattingen op het gebied van het huwelijk, waarin er groot belang aan wordt gehecht dat de langstlevende echtgenoot (m/v) zijn vroegere leefwijze ongestoord kan voortzetten. Het realiseren van deze doelstelling brengt in de meeste gevallen mee, dat de belangen van de kinderen bij die van de langstlevende worden achtergesteld. Dit kan op bevredigende wijze aldus worden geregeld, door na elkaar de langstlevende en de kinderen tot hun recht te laten komen. Dat wil zeggen dat de langstlevende tot zijn dood de goederen van de nalatenschap heeft en daarover mag beschikken. Titel 3 van het nieuwe Boek 4 brengt deze verbetering. Afdeling 1 van deze titel is van regeland recht. Indien geen andersluidend testament is gemaakt, erft de langstlevende echtgenoot alles en krijgen de kinderen een geldvordering op de langstlevende echtgenoot die in beginsel pas opeisbaar is bij diens overlijden. Dit is een eenvoudig en werkbaar systeem, gebaseerd op de praktijk van testamentaire 'ouderlijke boedelverdelingen'. In Nederland geldt dit systeem ook indien het gaat om een stiefouder van de kinderen. Naar de mening van ondergetekende gaat dit, mede in aanmerking genomen de dwingendrechtelijke vangnet-bescherming die afdeling 2 al biedt, naar de in Suriname heersende opvattingen te ver, a fortiori indien de langstlevende stiefouder – die even oud of zelfs

- jonger kan zijn dan de kinderen van de erflater – aan de wettelijke verdeling van afdeling 1 geen werkelijke behoefte heeft. In het onderhavige ontwerp wordt daarom de royale Nederlandse bescherming van de langstlevende echtgenoot in beginsel beperkt tot het geval dat de erflater slechts kinderen achterlaat die ook kind zijn van de langstlevende echtgenoot. Anders gezegd: de langstlevende echtgenoot mag niet (tevens) stiefouder zijn van kinderen van de erflater.
9. Afdeling 2 van titel 3 brengt (in tegenstelling tot afdeling 1) dwingendrechtelijke bescherming. Hiervan kan niet bij testament worden afgeweken. Wel is hier het uitgangspunt dat de langstlevende echtgenoot aan de bescherming werkelijk behoefte heeft. Afdeling 2 biedt (slechts) een vangnet-bescherming op minimumniveau, te onderscheiden van de wettelijke verdeling uit afdeling 1 die ervan uitgaat dat de langstlevende echtgenoot/ouder ongestoord op hetzelfde niveau als voor het overlijden van de erflater kan doorleven. Vooral gaat het (in Suriname) om de stiefouder en om een onderfde langstlevende echtgenoot/ouder. Ingevolge deze afdeling 2 kunnen verzorgingsvruchtgebruiken gevestigd worden op de woning en inboedel (artikel 29) en op andere goederen voor zover de langstlevende echtgenoot daaraan behoefte heeft (artikel 30). In afwijking van Nederland is bepaald dat de vangnet-bescherming in beginsel niet geldt voor korte kinderloze huwelijken (artikel 32a).
 10. Aangezien een langstlevende stiefouder in het ontwerp niet van afdeling 1 (artikelen 13 e.v.) kan profiteren (tenzij zulks testamentair bepaald is door de erflater), heeft de dwingendrechtelijke afdeling 2 van titel 3 (artikelen 28 e.v.) in Suriname (en in Aruba, Curaçao en Sint Maarten) grotere betekenis dan in Nederland. In verband met de rechtszekerheid en ter vermijding van procedures wordt in artikel 30a voorgesteld dat indien de langstlevende echtgenoot, afgezien van huisvestingskosten, een gemiddeld maandelijks inkomen heeft van minder dan het (hoogste) wettelijk minimumloon, hij of zij geacht wordt in elk geval behoefte te hebben aan het verzorgingsvruchtgebruik van artikel 30. Uiteraard kan deze bepaling pas toepassing vinden nadat van overheidswege een wettelijk minimumloon is geïntroduceerd.
 11. *Concubinaat*. Zoals in Boek 1 BW bij de onderhoudsverplichtingen ook reeds is rekening gehouden met het concubinaat (artikel 1:408b), zo wordt in artikel 30b voorgesteld dat de rechter, indien zulks redelijk is, degene die ten minste tien jaar heeft samengeleefd met de erflater als waren zij gehuwd als echtgenoot kan doen gelden voor de toepassing van afdeling 2 van titel 3. Een dergelijke bepaling ontbreekt in Nederland.
 12. *Sommen ineens*. Minderjarige en jongmeerderjarige kinderen hebben recht op een som ineens ter zake van verzorging en opvoeding onderscheidenlijk levensonderhoud en studie, tenzij daarin al voorzien wordt (artikel 35). Ook wordt een som ineens voorgesteld voor een meerderjarig kind die in de huishouding van de erflater of in diens beroep of bedrijf arbeid heeft verricht zonder een passende beloning (uitgesteld inkomen, ‘salaire différent’) (artikel 36). De som ineens voor levensonderhoud en studie kan gaan tot het een en twintigste levensjaar van het kind (artikel 35 lid 1 onderdeel b; vergelijk ook artikel 1:395a ter zake van levensonderhoud. Anders dan in Nederland is – mede in verband met het ontbreken van een legitieme portie – het totaal der sommen ineens niet beperkt tot de helft van de waarde van de nalatenschap (artikel 37). De regeling van de sommen ineens is van dwingend recht (artikel 41).
 13. *Diversen*. Een uitvoerige bewindregeling wordt geïntroduceerd in afdeling 7 van titel 5. Voorts bevat titel 6 onder meer een regeling van een openbaar boedelregister en van de verklaring van erfrecht.

ARTIKELSGEWIJS

TITEL 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

Erfopvolging kan plaatsvinden op grond van de wet ('bij versterf', abintestaat; zie in het bijzonder de titels 2 en 3) of krachtens uiterste wilsbeschikking (zie de titels 4 en 5). Artikel 1 gaat uit van testeervrijheid. Deze is een elementaire bevoegdheid die overigens onderworpen is aan nadere wettelijke regels, onder meer ten aanzien van de vormvereisten. Wat betreft de vormen van uiterste willen, zie de artikelen 93 e.v. en wat betreft de soorten van uiterste wilsbeschikkingen, de artikelen 115 e.v.

Artikel 2

Hierin wordt een praktische regeling ter zake van personen die min of meer gelijktijdig overlijden ('commorientes'), een regeling die in internationaal verband is voorbereid (*Benelux-overeenkomst inzake commorientes*, Trb. 1973, 36), overgenomen.

Artikel 3

In dit artikel is de regeling der onwaardigheid zowel voor de opvolging bij versterf als krachtens testament samengetrokken. De onwaardigheid werkt van rechtswege. Vergeving op ondubbelzinnige wijze doet de onwaardigheid vervallen (lid 3). Heeft bijvoorbeeld een erflater een testament gemaakt ten voordele van een persoon die vervolgens onwaardig blijkt, dan is onvoldoende dat de erflater het testament niet heeft herroepen. Het moet duidelijk zijn dat de erflater het testament ook later niet heeft willen herroepen. Heeft een onwaardige voordelen genoten van de nalatenschap, dan moeten deze worden gerestitueerd; wat betreft de vruchten, zie de artikelen 3:120 en 121. In lid 1 onderdelen b en c, is een hogere straf (zes jaar) vermeld dan in Nederland (vier jaar), aangezien de strafmaxima hier te lande hoger liggen.

Artikel 4

1. Het onderhavige artikel betreft nog niet opengevallen nalatenschappen (ten aanzien van reeds opengevallen nalatenschappen, zie artikel 7:48). In lid 1 moet men bij de bevoegdheden krachtens dit Boek toekomende in de eerste plaats denken aan de bevoegdheden van de erflater tot het maken en herroepen van uiterste wilsbeschikkingen. Voorts aan de bevoegdheden van de erfgenaam tot verwerping, zuivere aanvaarding en beneficiaire aanvaarding. Het artikel treft met nietigheid niet alleen de obligatoire overeenkomst, waarbij men zich voor het openvallen van de nalatenschap jegens de wederpartij verbindt om niet of wel een der bedoelde bevoegdheden uit te zullen oefenen. Ook de eenzijdige of meerzijdige rechtshandeling waaraan als (potestatieve) voorwaarde wordt verbonden het al dan niet uitoefenen van een der bedoelde bevoegdheden valt onder het artikel, dat immers iedere vóór het openvallen van een nalatenschap verrichte rechtshandeling, voor zover zij de strekking heeft een persoon te belemmeren in zijn vrijheid om bevoegdheden hem krachtens Boek 4 toekomende met betrekking tot die nalatenschap uit te oefenen, nietig verklaart. Zo zal nietig zijn de bepaling in een uiterste wil dat de making zal vervallen, indien de bevoordeelde zelf een uiterste wil zal maken waarbij hij de regels van het versterfrecht opzijzet en ook de zogenaamde privatieve clausules in testamenten, voor zover deze de strekking hebben om de bevoordeelde te belemmeren in zijn vrijheid om enige erfrechtelijke bevoegdheid, hem als bevoordeelde krachtens Boek 4 toekomende, al dan niet uit te oefenen. Zo zal nietig zijn de bepaling in een uiterste wil dat de erfstelling vervalt indien de bevoordeelde beneficiair mocht aanvaarden.
2. Lid 2 heeft een beperkte inhoud: de sanctie van nietigheid treft slechts overeenkomsten strekkende tot beschikking over nog niet opengevallen nalatenschappen in hun geheel of over een evenredig

deel daarvan. Dit betekent in de eerste plaats dat overeenkomsten over bepaalde goederen met werking na dode in beginsel geldig zullen zijn. Dit is in het bijzonder van belang voor de zogenaamde verblijvens-, toescheidings-, overnemings- en optiebedingen.

Artikel 5

Uit het erfrecht kunnen geldschulden ontstaan. Te denken valt aan de vergoeding wegens overbedeling of wegens overneming van een bedrijf en aan de verplichtingen wegens rechten op een som ineens. Deze geldbedragen zijn in beginsel terstond of op korte termijn opeisbaar, doch het kan voor de schuldenaar zeer bezwaarlijk zijn zo spoedig volledig aan zijn verplichtingen te moeten voldoen. In het bijzonder is dat het geval, indien de erfrechtelijke schuld uit de opbrengsten van een beroep of bedrijf moet worden voldaan. Tegeldemaking van beroeps- of bedrijfsgoederen op korte termijn betekent voor de schuldenaar een zware slag, maar zal ook voor de schuldeiser vaak onvoordelig zijn. Voor het geval van overbedeling in het algemeen zie reeds artikel 3:185 lid 3.

Artikel 6

Deze precisering is van belang voor artikel 37 lid 4. Bij een gewone verdeling is overigens naar vaste rechtspraak bepalend de waarde ten tijde van de verdeling, tenzij de deelgenoten anders zijn overeengekomen of uit de eisen van redelijkheid en billijkheid een ander tijdstip voortvloeit.

Artikel 7

1. Het begrip schulden van de nalatenschap speelt in het bijzonder een rol bij de volgende onderwerpen:
 - a. de schuldeisers der nalatenschap kunnen hun vorderingen op de goederen der nalatenschap verhalen (artikel 184 lid 1);
 - b. erfgenamen zijn voor op hen rustende schulden der nalatenschap ook in hun overige vermogen aansprakelijk, indien zij zuiver aanvaarden, alsmede in enkele andere gevallen (artikel 184 lid 2);
 - c. de executeur en de vereffenaar zijn verplicht tot voldoening van de schulden der nalatenschap uit de goederen daarvan (artikel 144 lid 1, onderscheidenlijk artikelen 211 en 215).
2. Door het ontbreken van legitimaire aanspraken in het onderhavige ontwerp kan lid 2 eenvoudiger gehouden worden dan artikel 4:7 lid 2, Ned. BW. De regeling komt erop neer dat in volgorde worden voldaan:
 - (1) de schuldeisers bedoeld in lid 1, onderdelen a tot en met e,
 - (2) de somgerechtigde kinderen bedoeld in lid 1, onderdeel f, en
 - (3) de legatarissen en quasi-legatarissen bedoeld in lid 1 onderdelen g en h.
3. De rangorde van een letter binnen de groep geeft geen voorrang aan. Wel komt aan de kosten van lijkbezorging een bijzondere positie toe wegens artikel 3:288, aanhef en onderdeel b.

Artikel 8

Hier wordt een omschrijving gegeven van stiefkind, van belang voor de artikelen 27, 36, 38, 43 en 60.

TITEL 2. ERFOPVOLGING BIJ VERSTERF

Artikel 9

Een erfgenaam moet bestaan ten tijde van het overlijden van de erflater. Van belang is nog artikel 1:2, bepalende: 'Het kind waarvan een vrouw zwanger is, wordt als reeds geboren aangemerkt, zo dikwijls zijn belang dit vordert. Komt het dood ter wereld, dan wordt het geacht nooit te hebben bestaan.' Ten aanzien van personen wier bestaan onzeker is, geven de artikelen 1:412 e.v. voorzieningen.

Artikel 10

1. Het ontwerp geeft in artikel 12 aan het erven bij plaatsvervulling een enigszins andere betekenis dan het huidige wetboek doet. Plaatsvervulling geschiedt ook dan, wanneer degene, wiens plaats vervuld wordt, nog in leven is, maar onwaardig of onterfd is dan wel verwerpt. Dientengevolge vallen de verwanten in twee rubrieken uiteen: degenen, die alleen uit eigen hoofde en degenen, die alleen bij plaatsvervulling kunnen erven. In artikel 10 zijn nu allereerst zij genoemd, die uit eigen hoofde en dus nimmer bij plaatsvervulling erven. De vier groepen, die hier achtereenvolgens genoemd worden, beantwoorden aan de naaste verwanten in de eerste vier parentelen (groepen) van de erflater. Mede in verband met de onbeperkt toegelaten plaatsvervulling wordt hier dus een zuiver parenteel stelsel ingevoerd: een verwant in een verdere parentele komt niet aan opvolging toe, zolang nog een verwant in een nadere parentele in leven is. Overigens is de erfopvolging tot de zesde graad beperkt (artikel 12 lid 3; vergelijk ook artikel 10 lid 1).
2. In de eerste parentele wordt overeenkomstig het huidige recht naast de kinderen ook de langstlevende echtgenoot tot de erfenis geroepen. Wel is een uitzondering gemaakt voor de echtgenoot van wie de erflater gescheiden was van tafel en bed (zie ook artikel 13 lid 5 en artikel 28 lid 3). Het ontwerp roept de grootouders en de overgrootouders, zonder in geval van hun vooroverlijden de 'kloving' te handhaven wanneer een overleden grootouder geen afstammelingen nalaat (zie artikel 11 lid 1). Zijn er afstammelingen dan geldt er plaatsvervulling (artikel 10 lid 2) met hetzelfde effect als kloving. Ten aanzien van de echtgenoot (die niet als bloedverwant maar wegens de huwelijksband als erfgenaam geroepen wordt) en de ouders (omdat broers en zusters uit eigen hoofde erven) geldt geen plaatsvervulling.
3. De in lid 3 genoemde (juridische) bloedverwantschap wordt geregeld in Boek 1; men zie de artikelen 1:197 e.v. en artikel 1:3.

Artikel 11

Hierin wordt een nadere uitwerking gegeven van het parentele stelsel. Door dit artikel wordt aan alle erfgenamen, die in een groep uit eigen hoofde erven een gelijk deel toegekend. Mitsdien erft een echtgenoot evenveel als een kind, een vader of moeder in beginsel evenveel als een broeder of zuster. Lid 2 kent in overeenstemming met het bestaande recht een groter erfdeel aan ouders en volle broers en zusters dan aan halfbroers en -zusters toe. Het spreekt vanzelf, dat waar het ontwerp van ouders, broeders en zusters spreekt, het artikel ook toepassing vindt, indien slechts een ouder, een broeder of een zuster aanwezig is. De bepaling van lid 3, waardoor een vader of moeder in ieder geval 1/4 der nalatenschap verzekerd wordt, is ook aan het bestaande recht ontleend. De omvang van het versterferfdeel voor alle halfbroers en halfzusters is gelijk, ongeacht welke ouder zij met de erflater gemeen hebben. De correctieregel van lid 3 ten behoeve van een ouder, die nimmer minder dan een kwart ontvangt, wordt pas toegepast nadat eerst rekening is gehouden met de regel van lid 2 dat een halfbroer of halfzuster 'met halve hand' erft.

Artikel 12

In dit artikel wordt de plaatsvervulling algemeen binnen de erfrechtelijke graad toegelaten en wordt verder geen verschil meer gemaakt of de erfgenaam overleden is, onwaardig is, ontferd is, verwerpt of dat diens erfrecht is vervallen. Er is niet voldoende reden om de onwaardigheid, de onterving, de verwerping of het verval – feiten die alleen de erfgenaam persoonlijk treffen – ook ten nadele van de kinderen en verdere afstammelingen van deze te laten werken. De plaatsvervulling betreft derhalve alleen de grootte van het aandeel, dat geërfd wordt, maar niet de vraag of men bevoegd is om als erfgenaam op te treden, indien de voorouder die de grootte van het erfdeel bepaalt, om een hem persoonlijk betreffende reden zelf niet als erfgenaam kan optreden. Het gevolg van de gegeven regeling is, dat kleinkinderen en verdere zijverwanten dan broers en zusters steeds bij plaatsvervulling erven. Lid 2 geeft nog een gevolg der plaatsvervulling aan dat daarin steeds besloten heeft gelegen, namelijk de deling bij staken. Wat lid 3 betreft, de hier aan de mogelijkheid om te erven gestelde grens is reeds in het tegenwoordige recht bekend. Voor het begrip ‘graad’ zie artikel 1:3 lid 1. Bij de woorden ‘of wier erfrecht is vervallen’ denke men aan artikel 131.

TITEL 3. HET ERFRECHT BIJ VERSTERF VAN EEN NIET VAN TAFEL EN BED GESCEIDEN ECHTGENOOT EN VAN DE KINDEREN ALSMEDE ANDERE WETTELIJKE RECHTEN

Afdeling 1. Het erfrecht bij versterf van een niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot en van de kinderen

Algemeen

1. Anders dan in Nederland, is ervoor gekozen de in titel 3, afdeling 1 neergelegde (niet-dwingendrechtelijke) royale regeling ten behoeve van de langstlevende echtgenoot – deze krijgt alles indien geen andersluidend testament is gemaakt – te beperken tot de situatie dat alle kinderen van de erflater ook kind zijn van de langstlevende echtgenoot (de langstlevende echtgenoot moet dus vader of moeder zijn van alle kinderen). Vermeden moet worden dat bijvoorbeeld een langstlevende echtgenoot/stiefouder die jonger is dan de kinderen (hetgeen heel goed denkbaar is bij een tweede huwelijk) alles krijgt en dat de kinderen moeten wachten op diens dood, hetgeen statistisch zal betekenen dat zij nimmer zelf feitelijk zullen erven van hun ouder (de erflater).
2. Anders gezegd: de wettelijke verdeling van afdeling 1 geldt slechts indien de langstlevende echtgenoot niet (tevens) stiefouder is. Is de langstlevende echtgenoot wel (tevens) stiefouder, dan geldt afdeling 1 niet en moet de bescherming gevonden worden in de (dwingendrechtelijke) afdeling 2, in het bijzonder in de artikelen 28 en 29 (voortgezet gebruik en vruchtgebruik van woning en inboedel) en artikel 30 (vruchtgebruik op andere goederen), voor zover daaraan behoefte is. Men zie deze Memorie van Toelichting onder Algemeen.
3. De erflater kan overigens bij testament bepalen dat de wettelijke verdeling van afdeling 1 ook geldt in de situatie dat zijn kinderen wel stiefkind zijn van een langstlevende echtgenoot (artikel 13 lid 1, tweede volzin), zoals hij dat ook kan bepalen ten aanzien van zijn eigen stiefkinderen (artikel 27). Voor dat geval zie ook de artikelen 21, 22 en 24 lid 1.
4. Er is van afgezien om indien er zowel gemeenschappelijke als niet-gemeenschappelijke kinderen zijn, een partiële wettelijke verdeling in te voeren. Het maakt de afwikkeling erg ingewikkeld en heeft als nadeel een ongelijke behandeling van de kinderen die wellicht lange tijd gezamenlijk zijn opgegroeid. Ook is ervan afgezien om onderscheid te maken in niet-gemeenschappelijke kinderen

die voor en die na het huwelijk zijn geboren ('voorkinderen' onderscheidenlijk 'buitenkinderen'). De gedachte is dat alle niet-gemeenschappelijke kinderen eenzelfde behandeling verdienen. Van hen kan niet worden verlangd dat zij voorlopig (tot de dood van de langstlevende echtgenoot) genoeg nemen met een vordering op de langstlevende echtgenoot aan wie zij niet verwant zijn. Bij dit alles blijft cruciaal dat de dwingendrechtelijke afdeling 2 aan de langstlevende echtgenoot op minimumniveau bescherming biedt (ten koste van alle kinderen).

Artikel 13

1. Dit artikel geeft de hoofdregel van het nieuwe wettelijke stelsel weer. Dit stelsel houdt een wettelijke verdeling in, krachtens welke de echtgenoot van rechtswege alle goederen van de nalatenschap verkrijgt. De kinderen verkrijgen uit hoofde van deze wettelijke verdeling als erfgenaam een in beginsel niet opeisbare geldvordering op de echtgenoot, waarvan de omvang gelijk is aan hun erfdeel in de nalatenschap. In aansluiting op deze wettelijke verdeling van de goederen, geeft lid 2 een regeling met betrekking tot de draagplicht voor de schulden van de nalatenschap. In artikel 14 worden ten aanzien van de aansprakelijkheid voor en de verhaalbaarheid van de schulden nadere regels gegeven.
2. *Lid 1.* De verdeling van de nalatenschap volgens artikel 13 geschiedt indien de erflater als erfgenamen een echtgenoot en een of meer gemeenschappelijke kinderen achterlaat. Wanneer een kind is overleden, neemt dat kind niet deel aan de verdeling ingevolge dit artikel. Is de echtgenoot overleden, dan vindt geen wettelijke verdeling plaats. Onder 'kinderen' in lid 1 zijn begrepen hun afstammelingen die bij plaatsvervulling opkomen (zie artikel 10 lid 2 en artikel 12). Ingevolge artikel 27 is een erflater bevoegd bij uiterste wilsbeschikking een stiefkind van hemzelf (niet te verwarren met een stiefkind van de langstlevende echtgenoot) bij de wettelijke verdeling te betrekken als een eigen kind. Ook kan de erflater, ingevolge de tweede volzin van lid 1 van het onderhavige artikel 13, bij uiterste wil bepalen dat zijn echtgenoot die stiefouder is van zijn kinderen wel kan profiteren van de wettelijke verdeling.
3. *Lid 2.* De echtgenoot/ouder verkrijgt van rechtswege de goederen van de nalatenschap. Levering van de goederen is derhalve niet vereist. Voor het begrip schulden van de nalatenschap zij verwezen naar artikel 7 lid 1. Onder die schulden zijn ook begrepen de eventuele schulden uit belastingen die ter zake van het openvallen van de nalatenschap worden geheven.
4. *Lid 3.* De kinderen verkrijgen, eveneens van rechtswege, een geldvordering ten laste van de langstlevende echtgenoot/ouder, waarvan de waarde met hun erfdeel overeenkomt. Voor de berekening van de waarde van een erfdeel dient allereerst de totale waarde van de goederen van de nalatenschap te worden bepaald. Op het aandeel van het kind daarin wordt vervolgens zijn deel van de nalatenschaps schulden in mindering gebracht, dat wil zeggen het gedeelte van de schulden dat zonder de wettelijke verdeling voor rekening van het kind zou zijn gekomen. Aldus wordt voor de bepaling van de geldvorderingen zowel rekening gehouden met de op alle erfgenamen rustende schulden, als voor iedere erfgenaam afzonderlijk met de specifiek op hem of haar rustende schulden. De geldvordering van de kinderen is in beginsel niet opeisbaar. De niet opeisbaarheid is een direct gevolg van het uitgangspunt dat de langstlevende ouder verzorgd moet achterblijven en zoveel mogelijk het bestaande leefpatroon kan voortzetten. Het is mogelijk bij uiterste wilsbeschikking ook andere opeisbaarheidsgronden op te nemen.
5. *Lid 4.* Het kan jaren duren voordat de vordering van de kinderen opeisbaar wordt. De door de echtgenoot/ouder aan de kinderen verschuldigde geldsom wordt daarom van rechtswege verhoogd teneinde een zekere inflatiecorrectie te bereiken (wettelijke rente minus zes procent). Deze inflatiecorrectie lijkt passend, ook teneinde te voorkomen dat kinderen zich genoopt zullen voelen

tot uitoefening van hun wilsrechten over te gaan. Het bedrag van de verhoging wordt op zijn beurt niet met de correctieverhoging vermeerderd. De erflater, maar ook de echtgenoot/ouder en het kind tezamen bij overeenkomst, kunnen wel een andere aanpassingsmaatstaf bepalen, of van aanpassing van de geldsom geheel afzien. Ook als de erflater bij uiterste wilsbeschikking van de wettelijke maatstaf is afgeweken, kunnen de echtgenoot/ouder en het kind de maatstaf (nogmaals) aanpassen. Is de wettelijke rente gelijk aan of minder dan 6 procent, dan is uiteraard geen rentevergoeding verschuldigd. Zie voor de vaststelling van de wettelijke rente artikel 6:120.

6. *Lid 5.* Zowel in afdeling 1 als in afdeling 2 (zie artikel 28 lid 3) wordt onder echtgenoot overal uitsluitend verstaan de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot.

Artikel 14

1. Dit artikel geeft enige regels met betrekking tot de schulden van de nalatenschap. Deze regels betreffen met name de externe werking van de toedeling van de schulden aan de echtgenoot. Tegenover de schuldeisers is de echtgenoot aansprakelijk. De kinderen zijn eveneens voor de nalatenschaps schulden aansprakelijk, doch deze schulden kunnen niet op hun eigen goederen worden verhaald behoudens voor zover lid 3 van toepassing is. Indien de kinderen door een schuldeiser van de nalatenschap worden aangesproken tot nakoming van een nalatenschaps schuld, zijn zij bevoegd de schuldeiser naar de echtgenoot te verwijzen. Dit ligt voor de hand omdat de echtgenoot rechthebbende is op de goederen waaruit deze schuld behoort te worden voldaan. Ook jegens de kinderen is de echtgenoot verplicht de nalatenschaps schulden te voldoen. Wat betreft een negatieve nalatenschap, zie hierna bij lid 4.
2. *Lid 1.* Deze bepaling vestigt een zelfstandige aansprakelijkheid van de echtgenoot voor het geheel van de nalatenschaps schulden. De interne draagplicht tussen echtgenoot en kinderen ligt bij de echtgenoot, ook bij een nalatenschap met negatief saldo (zie lid 4). Overigens komen de nalatenschaps schulden wel indirect mede voor rekening van de kinderen doordat de hoogte van hun vordering op de echtgenoot op de voet van artikel 13 lid 3, mede wordt bepaald door de omvang van de nalatenschaps schulden.
3. *Lid 2.* Als gevolg van de wettelijke verdeling verkrijgt de echtgenoot alle goederen van de nalatenschap. Deze goederen vermengen zich met de eigen goederen van deze echtgenoot. Indien ten gevolge van de vermenging voor de nalatenschaps schuldeisers het gevaar bestaat dat de schulden niet binnen redelijke tijd zullen worden voldaan (zie artikel 204 lid 1 onderdeel b), kan de rechter op verzoek van de nalatenschaps schuldeisers een vereffenaar benoemen. In dat geval worden de schuldeisers van de nalatenschap uit de goederen van de nalatenschap voldaan voordat overige schuldeisers van de echtgenoot verhaal op de goederen van de nalatenschap hebben (artikel 224). Teneinde deze voorrang ook buiten de regeling van de vereffening te realiseren, is zij in het onderhavige lid tot uitdrukking gebracht.
4. *Lid 3.* Dit artikellid geeft een beperkte verhaals aansprakelijkheid van de kinderen voor de schulden van de nalatenschap. De verhaals aansprakelijkheid omvat niet de eigen goederen van de kinderen. Wel is verhaal mogelijk op de geldvordering van artikel 13 lid 3 nu deze krachtens erfrecht is verkregen. Verder is verhaal mogelijk wanneer op die geldvordering is betaald, zulks tot het bedrag van de betaling. Hetzelfde geldt indien een kind niet een betaling in geld doch – zoals na uitoefening van wilsrechten – in goederen heeft verkregen. Het betreft immers ook hier telkens een verkrijging krachtens erfrecht. Op grond van lid 3 kan derhalve een schuldeiser voor het geheel van zijn schuld verhaal nemen tot de waarde van hetgeen door het kind op deze wijze verkregen werd. In zoverre bevat deze bepaling een specifieke aansprakelijkheidsregeling voor de kinderen. Is de schuldeiser overeenkomstig deze regeling voldaan, dan heeft het kind voor hetgeen de schuldeiser heeft

verkregen verhaal op de echtgenoot. Opmerking verdient nog dat de beperkte uitwinbaarheid van het vermogen van een kind de mogelijkheid onverlet laat dat een schuldeiser van de nalatenschap met een recht van (derden)hypotheek op een goed van een kind, overgaat tot uitwinning daarvan. In een dergelijk – zeldzaam – geval zal het kind gebruik kunnen maken van zijn in lid 1 gegeven recht om van de echtgenoot te verlangen dat deze tot voldoening van de schuldeiser overgaat.

5. Lid 4. Buiten twijfel is gesteld dat als de wettelijke verdeling een nalatenschap betreft waarvan het saldo negatief is, de kinderen niet gehouden zijn uit eigen vermogen bij te dragen in het tekort. Een kind krijgt bij de wettelijke verdeling een geldvordering op de langstlevende echtgenoot en mag de afwikkeling van de nalatenschap voor het overige overlaten aan de echtgenoot. Daarbij zou niet passen dat een kind zich niettemin moet afvragen of hij door aanvaarding van de nalatenschap het risico loopt dat hij uit eigen vermogen moet bijdragen in de nalatenschapschulden. De echtgenoot zal het tekort derhalve voor zijn rekening moeten nemen, behoudens de mogelijkheid dat hij de nalatenschap beneficiair heeft aanvaard. Vergelijk ook artikel 202 lid 3.
6. Kortom, het kind aanvaardt, als de wettelijke verdeling werkt, de nalatenschap als het ware van rechtswege beneficiair. Het kind kan hier echter niet zonder meer op varen aangezien de echtgenoot de wettelijke verdeling ongedaan kan maken (artikel 18) dan wel de nalatenschap kan verwerpen; zie artikel 194. Veelal zullen overigens bij ongedaanmaking door de echtgenoot de kinderen nog niet de nalatenschap ondubbelzinnig en zonder voorbehoud hebben aanvaard, zodat alsnog beneficiaire aanvaarding door hen mogelijk zal zijn.

Artikel 15

De artikelen 166 tot en met 200 van Boek 3 zijn op de wettelijke verdeling van artikel 13 niet van toepassing. Hetzelfde geldt voor de bepalingen van artikel 677 tot en met 680 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. De vaststelling van de omvang van de uit de verdeling resulterende geldvorderingen geschiedt bij overeenkomst tussen partijen, welke overeenkomst beschouwd kan worden als een (bijzondere) vaststellingsovereenkomst. Omdat een bepaling op grond waarvan een erfgenaam zich voor de vaststelling tot de rechter kan wenden, niet gemist kan worden, is daarin in lid 1 voorzien. Lid 2 geeft een regeling die is ontleend aan de artikelen 195 en 196 van Boek 3. De in dit lid getroffen voorzieningen zijn noodzakelijk teneinde mislagen bij de vaststelling van de omvang van de geldvordering van de kinderen te kunnen herstellen. Aangezien artikel 233 de inbreng als verdelingshandeling beschouwt en hier geen verdeling door de erfgenamen plaatsvindt, dient een verwijzing naar de inbrengregeling voor de vaststelling van de omvang van de vordering te worden opgenomen; zie lid 3.

Artikel 16

1. De boedelbeschrijving bedoeld in lid 1 is van belang voor het vaststellen van de samenstelling en de waarde van de nalatenschap. Zij kan ook als basis dienen voor de vaststelling van de hoogte van de geldvordering van de kinderen. Hoewel de erfgenamen er over het algemeen goed aan zouden doen een boedelbeschrijving te maken, wordt zulks als zodanig niet dwingend voorgeschreven, mede omdat een passende sanctie op zodanig voorschrift ontbreekt. Verlangt evenwel de echtgenoot of een kind een boedelbeschrijving dan is dit eventueel ook in rechte afdwingbaar.
2. Indien de echtgenoot of een kind niet het vrije beheer over zijn vermogen heeft (lid 2), dient wel een boedelbeschrijving te worden opgemaakt. Een boedelbeschrijving bij notariële akte is hier, anders dan onder het hier niet toepasselijke artikel 671 Rv het geval is, niet zonder meer voorgeschreven. De mogelijkheid van boedelbeschrijving bij onderhandse akte kan vooral van belang zijn indien het

- vermogens van eenvoudige samenstelling of geringere omvang betreft. De verplichting tot inlevering van de boedelbeschrijving is ontleend aan de regeling van het voogdijbewind (artikel 1:338 lid 3).
3. De opzet van afdeling 1 leidt ertoe, dat een aantal bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering omtrent boedelbeschrijving van overeenkomstige toepassing moet worden verklaard (lid 3). Omdat in de desbetreffende artikelen (673 tot en met 676 Rv) soms van partijen sprake is, wordt in de tweede volzin van lid 3 vastgesteld, dat zowel de echtgenoot als ieder kind partij bij de boedelbeschrijving is.
 4. Teneinde mogelijk misverstand te vermijden is in het eerste gedeelte van lid 4 bepaald, dat de echtgenoot en ieder kind jegens elkaar recht hebben op inzage in en afschrift van de bescheiden en andere gegevensdragers die zij ter vaststelling van hun aanspraken als erfgenaam nodig hebben. Ook als het om derden gaat, zoals de bank, zijn zij jegens elkaar verplicht om medewerking te geven opdat die derden daadwerkelijk inlichtingen mogen verschaffen.

Artikel 17

1. Vooropgesteld wordt dat de echtgenoot te allen tijde de geldvordering (inclusief de verhoging van artikel 13 lid 4) geheel of gedeeltelijk kan betalen. Zodanige betaling impliceert geen schenking aan het kind, maar vormt nakoming van een verbintenis.
2. Betaling staat de echtgenoot niet zonder meer vrij indien aan het kind een wilsrecht toekomt tot verkrijging van goederen, belast met vruchtgebruik. Het uitgestelde uitzicht op goederen rechtvaardigt dat hier de uitoefening van het wilsrecht voorgegaat. Indien, na het stellen van een redelijke termijn (zie artikel 25 lid 3), blijkt dat het kind niet tot uitoefening van zijn wilsrecht overgaat, is nakoming overeenkomstig lid 1 mogelijk. Indien termijnstelling achterwege is gelaten, zal het kind kunnen verlangen dat hem, tegen terugbetaling van het ontvangene, alnog goederen worden overgedragen. Nietigheid van de betaling is hier niet beoogd, evenmin als bij het voorschrift van de tweede volzin van artikel 25 lid 4. Wenst het kind wel op bepaalde goederen het wilsrecht van de artikelen 19 of 21 uit te oefenen, dan kan de echtgenoot blijkens die artikelen de desbetreffende goederen ook zonder dat daarop een vruchtgebruik wordt gevestigd aan het kind overdragen. De ratio voor de uitoefening van deze bevoegdheid is dezelfde als die voor de bevoegdheid van lid 1: indien de echtgenoot de schuldverhouding met de kinderen wenst te beëindigen dient dit in beginsel ook mogelijk te zijn. Aangezien voldoening van de geldvordering gevolgen heeft voor genoemde wilsrechten is, ingeval het kind minderjarig is of meerderjarig maar het vrije beheer over zijn vermogen niet heeft, de goedkeuring van de rechter voorgeschreven, welke goedkeuring door de echtgenoot dient te worden verzocht.

Artikel 18

1. Niet altijd zal de echtgenoot behoefte hebben aan de goederen waaruit de nalatenschap bestaat. Daarom wordt de mogelijkheid geboden de verdeling overeenkomstig artikel 13 ongedaan te maken binnen negen maanden na het overlijden van de erflater. Deze handeling is behalve aan die van een notariële akte ook gebonden aan het voorschrift van inschrijving in het boedelregister, waarvoor de notaris eveneens zal zorgdragen. Het zou onjuist zijn dat een zo ingrijpende handeling die het ongedaan maken van de verdeling is, krachtens een algemene volmacht zou kunnen geschieden (lid 1). Door de verklaring vervalt ook de volledige aansprakelijkheid van de echtgenoot voor de schulden van de nalatenschap, bedoeld in artikel 14 lid 1. In plaats van de aansprakelijkheidsregels van dat artikel geldt nu de regel van artikel 182 lid 2. Partiële ongedaanmaking van de verdeling is niet mogelijk gemaakt. Dit zou de regeling te zeer hebben gecompliceerd.

2. In verband met de terugwerkende kracht die aan de ongedaanmaking van de verdeling dient te zijn verbonden, is een voorschrift ter bescherming van door derden (waaronder ook mede-erfgenamen) verkregen rechten noodzakelijk. Om praktische reden worden deze personen, zowel vanuit obligatoir als goederenrechtelijk oogpunt, beschermd gedurende de gehele termijn van negen maanden van lid 1. Zou deze voorziening er niet zijn dan zou op een verklaring van erfrecht die binnen die termijn is afgegeven, niet kunnen worden afgegaan (vergelijk het onderdeel b van artikel 188 lid 1).
3. In lid 3 is een regeling gegeven voor de situatie dat de echtgenoot van de erflater onder curatele staat, een of meer goederen van de echtgenoot onder het bewind van titel 19 van Boek 1, een testamentair of een ander bewind zijn gesteld, of de echtgenoot in staat van faillissement is verklaard dan wel aan hem surséance van betaling is verleend. Het gaat in artikel 18 niet om rechten die naar hun aard slechts door de echtgenoot zelf kunnen worden uitgeoefend. In lid 3 is, teneinde mogelijke twijfel uit te sluiten, een regeling opgenomen die vertegenwoordiging overeenkomstig de wettelijke regels van de curatele onderscheidenlijk het desbetreffende bewind mogelijk maakt. Lid 4 geeft een voorziening ten aanzien van de termijn in geval van toepassing van artikel 1:417 lid 2, (verklaring van rechtsvermoeden van overlijden) en artikel 1:427 lid 1, (vaststelling van overlijden in bepaalde gevallen).

Artikel 19

1. Deze bepaling verschaft een wilsrecht om rechthebbende te worden op goederen, onder de last van vruchtgebruik (vergelijk artikel 3:81), indien de echtgenoot van de erflater opnieuw in het huwelijk treedt. Het wilsrecht ontstaat op het tijdstip waarop aangifte van het huwelijksvoornemen is gedaan (artikel 1:43 e.v.). Het wilsrecht blijft bestaan totdat het is uitgeoefend, tenzij een door de langstlevende echtgenoot aan het kind gestelde termijn voor de uitoefening is verstreken (artikel 25 lid 3), dan wel ten aanzien van een handelingsonbekwame op de voet van artikel 26 met goedkeuring van de rechter van uitoefening is afgezien. De testamentaire praktijk van de ouderlijke boedelverdeling (al komt deze niet veel voor) heeft laten zien dat in geval van hertrouwen van de echtgenoot vrijwel altijd een voorziening werd getroffen ten behoeve van de kinderen indien zij een niet opeisbare vordering hebben.
2. Het wilsrecht bestaat met betrekking tot goederen, of een aandeel daarin, met een waarde tot ten hoogste de aan het kind ingevolge artikel 13 lid 3 verschuldigde geldsom. Die geldsom en dus ook de omvang van het wilsrecht worden uiteraard verminderd voor zover met toepassing van artikel 17 lid 1, betaling op de geldvordering heeft plaatsgevonden. Bij een conflict tussen kind en langstlevende echtgenoot beslist de kantonrechter (artikel 25 lid 4).

Artikel 20

Het wilsrecht van deze bepaling komt aan de orde indien de geldvordering van het kind op zijn langstlevende ouder ter zake van de nalatenschap van zijn eerst overleden ouder, opeisbaar is geworden. Laat deze langstlevende ouder bij zijn overlijden een nieuwe echtgenoot achter, dan zal – anders dan in Nederland – niet zonder meer de wettelijke verdeling gelden, aangezien het kind niet tevens kind is van de stiefouder. In het geval dat de wettelijke verdeling niet geldt heeft het kind jegens de erfgenamen van de langstlevende ouder het wilsrecht van voldoening in goederen van zijn nu opeisbaar geworden geldvordering ter zake van de eerstopengevallen nalatenschap. Het kind wordt dan (volledig) rechthebbende op de desbetreffende goederen. Zijn de kinderen zelf erfgenaam van de langstlevende ouder, dan kan dit plaatsvinden door toedeling en levering van de goederen. Is de wettelijke verdeling wel van toepassing, dan heeft het kind het wilsrecht jegens de stiefouder. Het hierbedoelde wilsrecht komt alleen aan de orde indien en voor zover het wilsrecht van artikel 19 niet is uitgeoefend.

Artikel 21

Dit artikel en het volgende artikel 22 betreffen de nalatenschap van een ouder die ten tijde van zijn overlijden gehuwd is met iemand die niet de ouder is van de kinderen van de overledene, terwijl de wettelijke verdeling wel van toepassing is. Dat de kinderen een stiefouder hebben zal zich kunnen voordoen wanneer de andere ouder van de kinderen is vooroverleden, dan wel het huwelijk met de andere ouder door echtscheiding is geëindigd; denkbaar is ook dat met de andere ouder geen huwelijk heeft bestaan. Indien de overleden ouder bij zijn overlijden een stiefouder achterlaat, verkrijgen de kinderen krachtens artikel 13 lid 3 (indien testamentair toepasselijk gemaakt) een niet opeisbare geldvordering op deze stiefouder. In deze situatie is de stiefouder verplicht ieder kind desverzocht goederen over te dragen met een waarde ten hoogste tot de aan het kind verschuldigde geldsom. De stiefouder verkrijgt daarbij, tenzij hij of zij daarvan afziet, een vruchtgebruik van die goederen.

Artikel 22

Het wilsrecht van artikel 22 geeft net als het wilsrecht van artikel 20 recht op voldoening in goederen zonder voorbehoud van vruchtgebruik. Het gaat hier echter om de vordering terzake van de nalatenschap van een ouder die een stiefouder heeft achtergelaten, welke vordering door het overlijden van de stiefouder opeisbaar is geworden. Dit wilsrecht komt slechts aan de orde indien en voor zover het wilsrecht van artikel 21 niet is uitgeoefend.

Artikel 23

1. Op het te vestigen vruchtgebruik is titel 8 van Boek 3 BW van toepassing. Daarbij is evenwel een uitzondering gemaakt voor de verplichting tot het doen van een jaarlijkse opgave (artikel 3:205 lid 4) alsmede van die tot het stellen van zekerheid (artikel 3:206 lid 1). Ook de verplichting om de goederen op verlangen van de hoofdgerechtigde jaarlijks te tonen (artikel 3:206 lid 2) is uitgesloten. Deze verplichtingen zouden te bezwaarlijk voor de echtgenoot zijn.
2. Artikel 3:212 lid 3 bepaalt dat de rechterlijke machtiging alleen mag worden gegeven indien het belang van de ander (in dit geval het kind) door vervreemden of bezwaren van het aan een vruchtgebruik onderworpen goed niet wordt geschaad. Dit onderdeel van de toetsingsgrond is hier niet passend. Vandaar dat in lid 1 onderdeel b, van het onderhavige artikel 23 wordt bepaald dat de machtiging reeds kan worden gegeven in het bijzonder indien de verzorgingsbehoefte van de echtgenoot dit noodzakelijk maakt. Voorop blijft overigens staan dat rechterlijke tussenkomst eerst dan aan de orde is indien de hoofdgerechtigde zelf geen toestemming tot vervreemding wil geven. Ook het kind zal zich daarbij moeten realiseren dat de rechter de machtiging zal moeten verlenen, als er van een verzorgingsbehoefte sprake is. In die gevallen is het dus zinloos om het op de gang naar de rechter aan te doen komen.
3. Het ligt alleszins in de rede dat de verzorgingsbehoefte ook bepalend is voor de bevoegdheid tot vervreemden en verteren als bedoeld in artikel 3:215. Een goed dat aan een kind wordt overgedragen onder voorbehoud van vruchtgebruik, ter voldoening aan de uit artikel 13 lid 3, voortvloeiende geldvordering, is voortaan voor risico van het kind. Gaat het goed teloor, dan herleeft deze vordering niet. De echtgenoot kan de bevoegdheid hebben verkregen tot vervreemden en verteren van een goed. Gaat deze daartoe over, dan zou het onbillijk zijn wanneer het kind daarvoor niet zou worden gecompenseerd. Om die reden verschaft lid 3 van het onderhavige artikel 23 het kind bij vervreemding en vertering wederom een niet opeisbare vordering. Voor de hoogte van de vordering wordt uitgegaan van de waarde van het goed ten tijde van de vervreemding en vertering, aangezien de waarde zich tot dat tijdstip voor risico van het kind heeft ontwikkeld.

4. Lid 4 van dit artikel biedt bijvoorbeeld de mogelijkheid aan hoofdgerechtigde en vruchtgebruiker om bij de vestiging van het vruchtgebruik het stemrecht verbonden aan aandelen in een vennootschap aan de vruchtgebruiker te doen toekomen (zie artikel 3:219). Zouden betrokkenen over een punt als dit van mening blijven verschillen, dan kan de rechter een regeling treffen.
5. Het vruchtgebruik wordt gegeven in verband met de verzorgingsbehoefte van de echtgenoot. Het ligt dus voor de hand dat de echtgenoot het vruchtgebruik niet aan derden kan overdragen of dit recht kan bezwaren. Aldus lid 5 van het onderhavige artikel.
6. Lid 6 ziet op de situatie dat een nalatenschapschuld ten tijde van de uitoefening van het wilsrecht nog niet is voldaan. De echtgenoot-vruchtgebruiker dient ingevolge artikel 13 lid 2, alle schulden der nalatenschap te dragen. Voorts kan het voorbehouden vruchtgebruik evenmin worden tegengeworpen aan schuldeisers wier vordering kon worden verhaald op de goederen van de huwelijksgemeenschap van de echtgenoot en de erflater of van een andere gemeenschap waarvan de echtgenoot en de erflater de deelgenoten waren (bijvoorbeeld in geval van een ‘man-vrouw-vennootschap’). In geval van verhaal door een nalatenschapschuldeiser, waardoor het vruchtgebruik vervalt, kan de echtgenoot niet ingevolge artikel 3:282 regres nemen op de hoofdgerechtigde.

Artikel 24

1. De leden 1 en 2 leggen vast op welke goederen de wilsrechten materieel kunnen worden uitgeoefend. Om in een procedure uit te kunnen maken welke goederen onder lid 1 vallen, bevat lid 3 een bewijsvermoeden.
2. In de redactie van lid 1, tweede volzin, en van lid 3 komt tot uitdrukking op welke huwelijksgemeenschap wordt bedoeld. De derde volzin van lid 2 dient om te voorkomen dat de bepaling van de tweede volzin eenvoudig kan worden ontgaan door middel van het sluiten van een lening. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan het volgende geval. Van de nalatenschap maakt deel uit de echtelijke woning ter waarde van SRD 300.000,-; voor het aankopen van deze woning was de erflater indertijd een hypothecaire lening van SRD 200.000,- aangegaan; deze hypothecaire lening wordt door de langstlevende echtgenoot voorlopig voortgezet. Verkoopt de echtgenoot van de erflater de woning, dan zal de lening worden afgelost en een netto-opbrengst van SRD 100.000,- overblijven. Koopt de echtgenoot vervolgens met deze netto-opbrengst en een nieuwe lening van SRD 200.000,- een andere woning ter waarde van SRD 300.000,-, dan zou deze woning naar de maatstaf van de tweede volzin van lid 2 niet geacht worden in de plaats te komen van de echtelijke woning. De derde volzin van lid 2 bewerkstelligt dat in een dergelijk geval de wilsrechten van de kinderen op de echtelijke woning na verwerving van de nieuwe, vervangende, woning ook met betrekking tot die woning kunnen worden uitgeoefend.

Artikel 25

1. In lid 1 wordt een toerekening volgorde gegeven, waarvan overigens kan worden afgeweken. Bij de uitoefening van de bloot-eigendoms-wilsrechten (artikelen 19 en 21) wordt bij de overdracht van goederen het feit dat een vruchtgebruik wordt voorbehouden, weggedacht. Dit past bij het gegeven dat wordt overgedragen op in beginsel niet-opeisbare vorderingen.
2. Lid 2 beoogt te bewerkstelligen dat, wanneer een kind zijn wilsrecht wil uitoefenen, de andere kinderen die ook een wilsrecht hebben daarvan tijdig op de hoogte zijn. Zij zijn daardoor in de gelegenheid te bezien of zij dit zelf ook wensen. Weliswaar gaat hun wilsrecht niet teniet zolang de ouder aan hen geen termijn stelt voor de uitoefening (lid 3), maar ten aanzien van goederen die aan een mede-erfgenaar zijn overgedragen is uitoefening wel feitelijk onmogelijk. Er is van afgezien in de wet een concrete termijn op te nemen voor het op de hoogte stellen van de mede-erfgenaamen,

omdat het te zeer van de omstandigheden van het geval zal afhangen welke termijn in concreto redelijk is. Nietigheid, indien het voorschrift niet zou zijn nageleefd, zou een te zware sanctie zijn. De formulering van de bepaling houdt hiermee rekening.

3. Lid 3 geeft degene jegens wie een wilsrecht is ontstaan de mogelijkheid zich duidelijkheid te verschaffen over de vraag of het wilsrecht zal worden uitgeoefend. Hiertoe kan aan de kinderen een redelijke termijn worden gesteld. Nietigheid, indien de tweede volzin van lid 3 niet is gevolgd, is ook hier niet beoogd.
4. Blijkens lid 4 zal uiteindelijk de rechter kunnen beslissen over geschillen omtrent een over te dragen goed. De rechter zal desverzocht beslissen, rekening houdende naar billijkheid met de belangen van echtgenoot en kind, of de onderscheiden belangen van de kinderen onderling. De rechter heeft bij zijn beslissing een ruime marge. Zo zal hij, indien hem blijkt dat meer dan een kind hetzelfde goed wenst, ook kunnen beslissen dat dit aan hen gezamenlijk zal toebehoren (geregeld in titel 7 van Boek 3). Met het belang van de echtgenoot wordt mede rekening gehouden doordat hem of haar desgewenst vruchtgebruik over het desbetreffende goed zal toekomen. Op dit vruchtgebruik is titel 8 van Boek 3 BW in hoofdzaak van toepassing. Zie ook artikel 23 en de toelichting daarop.
5. Lid 5 geeft aan dat de niet-opeisbare geldvordering overdraagbaar is. Wordt die vordering overgedragen, dan komt aan de derde-verkrijger (waaronder ook een mede-erfgenaam) het wilsrecht niet toe.
6. De mogelijkheid om bij uiterste wilsbeschikking van de wilsrechten af te wijken, is in lid 6 uitdrukkelijk neergelegd. De verplichtingen uit artikel 19 kan bijvoorbeeld aldus worden uitgebreid dat de aan de echtgenoot van de erflater toekomende bevoegdheid om zich bij overdracht van een goed daarop een vruchtgebruik voor te behouden, wordt uitgesloten. Beperking is ook in die zin mogelijk, dat bijvoorbeeld door de erflater goederen worden aangeduid die niet zijn onderworpen aan de werking van de wilsrechten.

Artikel 26

1. De bepaling van lid 1 beoogt een praktische regeling te geven voor het geval dat aan een kind een wilsrecht toekomt en dit kind nog minderjarig is. Benoeming van een bijzondere curator op de voet van artikel 1:250 is in de regel niet nodig, omdat de wettelijke vertegenwoordiger verplicht zal zijn een gemotiveerd voorstel omtrent de uitoefening van een wilsrecht aan de rechter ter goedkeuring voor te leggen. De rechter kan aan deze goedkeuring voorwaarden verbinden (bijvoorbeeld dat enigerlei vorm van zekerheid wordt gesteld, indien van het wilsrecht wordt afgezien). De rechter kan ook een eigen beslissing geven, bijvoorbeeld indien het voorstel van de wettelijke vertegenwoordiger niet aanvaardbaar blijkt. De wettelijke vertegenwoordiger zal ook door de voorlichting van de notaris, wanneer deze gevraagd wordt een verklaring van erfrecht af te geven, van de verplichting op de hoogte worden gesteld. Het wilsrecht is een vermogensrechtelijke bevoegdheid, dat derhalve onder het bewind valt van de ouder die na overlijden het gezag alleen uitoefent, of van de voogd. Komt de ouder of de voogd zijn verplichting niet na, dan kan dit leiden tot aansprakelijkheid wegens slecht bewind (artikel 1:253j respectievelijk artikel 1:362). De rechter kan ervan op de hoogte zijn dat een wettelijke vertegenwoordiger de verplichting van artikel 26 heeft, door de inlichtingen die hij op de voet van de artikelen 1:48 en 1:342 lid 2, van de ambtenaar van de burgerlijke stand of de ontvanger verkrijgt. Het kan voorkomen, dat een kind bij het overlijden van de erflater geen wettelijke vertegenwoordiger heeft. De erflater was bijvoorbeeld eerder gescheiden en oefende het gezag alleen uit. In dat geval begint de termijn van zes maanden te lopen vanaf de dag van de benoeming, dus van de voorziening in het gezag over de minderjarige.

2. In lid 2 wordt een overeenkomstige regel gegeven voor het geval het kind aan wie een wilsrecht toekomt, meerderjarig is doch het vrije beheer over zijn vermogen niet heeft. Indien met goedkeuring van de rechter van uitoefening van een wilsrecht is afgezien, vervalt het wilsrecht, tenzij de rechter anders bepaalt (lid 3). Zo zal de rechter onder omstandigheden kunnen goedkeuren dat van uitoefening van een wilsrecht voorlopig wordt afgezien, zonder dat het wilsrecht teniet gaat.

Artikel 27

Het komt in de praktijk voor dat ouders een stiefkind ook voor het erfrecht zoveel als mogelijk gelijk met hun eigen kinderen wensen te behandelen. Artikel 27 opent de mogelijkheid om stiefkinderen in de wettelijke verdeling te betrekken (hetgeen, indien daarnaast althans geen expliciete erfstelling van het stiefkind heeft plaatsgevonden, dient te worden opgevat als een impliciete erfstelling van het stiefkind). Deze voorziening gaat verder dan onder een testamentaire ouderlijke boedelverdeling mogelijk is, maar wordt uit een oogpunt van gelijke behandeling wenselijk geacht. De bepaling brengt mee dat een stiefkind derhalve in de daarvoor geëigende omstandigheden evenals een eigen kind van de erflater recht kan verkrijgen op overdracht van goederen uit de nalatenschap. Met het oog op het niet-dwingende karakter van afdeling 1 is het de erflater echter mogelijk gemaakt ook op dit punt afwijkende beschikkingen te treffen, waardoor bijvoorbeeld een stiefkind niet of slechts ten dele van de wilsrechten zal kunnen profiteren. Tenslotte is bepaald dat ook ten aanzien van het stiefkind plaatsvervulling door diens afstammelingen mogelijk is.

Artikel 27a

Denkbaar is dat na enige tijd een kind van de erflater opduikt die niet tevens kind is van de langstlevende echtgenoot. Afdeling 1 is dan in beginsel niet van toepassing (artikel 13 lid 1). Hetzelfde doet zich voor als na enige tijd een testament wordt ontdekt (dat bijvoorbeeld in het buitenland was gemaakt). Het onderhavige artikel – dat is ontleend aan artikel 1:202, leden 2 en 3, artikel 206, leden 2 en 3 en artikel 3:45 lid 3 – is in het belang van de rechtszekerheid opgenomen. Derden te goeder trouw worden beschermd en de langstlevende echtgenoot hoeft niet terug te geven wat inmiddels is verteerd.

Artikel 27b

Het is redelijk dat indien, op verzoek door of voor een buiten huwelijk geboren niet-erkend kind, pas na het overlijden van de verwekker een gerechtelijke vaststelling van het vaderschap wordt uitgesproken, de wettelijke verdeling onaangetast blijft ook al is door de terugwerking van de gerechtelijke vaststelling van het vaderschap niet meer voldaan aan de in artikel 13 lid 1, gestelde eis dat alle kinderen van de erflater ook kind zijn van de langstlevende echtgenoot. Vergelijk ten aanzien van een postume gerechtelijke vaststelling ook artikel 1:207a.

Artikel 27c

Deze versoepeling is aangebracht naar aanleiding van beschouwingen van Schols in het themanummer van WPNR ('Een tropisch nieuw BW'), WPNR 6807 (2009), p. 650-651. Aldus wordt aangesloten bij wat op Caraïbische eilanden geldt naar Anglo-Amerikaans recht. Over de termijnen in Boek 4, zie eerder Schols, WPNR 6717 (2007), p. 594-595.

Afdeling 2. Andere wettelijke rechten

Artikel 28

1. Deze bepaling biedt de langstlevende echtgenoot en, ingevolge lid 2, eventuele huisgenoten de gelegenheid na het overlijden zonder onmiddellijke zorg over huisvesting zich in te stellen op de nieuwe situatie na het overlijden. Gedurende negen maanden bestaat van rechtswege een recht op voortgezette bewoning en voortgezet gebruik van de inboedel. Een termijn van negen maanden wordt ook gesteld in artikel 1:165 (na echtscheiding). Het gaat hier om een niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot (lid 3; zie ook artikel 13 lid 5). Zie overigens ook het overnamerecht van artikel 1:101. Het begrip inboedel is gedefinieerd in artikel 3:5.
2. De aanspraak van de langstlevende echtgenoot bestaat uitsluitend jegens de erfgenamen, dus niet jegens derden. Had bijvoorbeeld de erflater een woning van een derde in vruchtgebruik (inclusief recht van gebruik en bewoning), dan is dat recht met het overlijden geëindigd en kan artikel 28 geen toepassing vinden.
3. Wat betreft een huurrecht geldt dat ingevolge het ontwerp-Boek 7 de langstlevende echtgenoot van rechtswege medehuurder was tijdens het huwelijk (artikel 7:243 lid 1) en dus aldus bescherming geniet.

Artikel 29

1. Dit artikel 29 en het volgende artikel 30 regelen dwingendrechtelijk (zie artikel 41) een tweetal verzorgingsvruchtgebruiken van de langstlevende echtgenoot (mits niet van tafel en bed gescheiden; zie artikel 28 lid 3). Doordat, anders dan in Nederland, de toepasselijkheid van afdeling 1 van titel 3 in beginsel beperkt is tot de situatie dat de langstlevende echtgenoot ook de ouder is van de kinderen van de erflater, vervullen de artikelen 29 en 30 in Suriname een belangrijker rol dan in Nederland.
2. In dit artikel 29 wordt aan de echtgenoot een wettelijk recht op vruchtgebruik toegekend op de woning die ten tijde van het overlijden door de erflater en zijn echtgenoot tezamen of door de echtgenoot alleen bewoond werd, alsmede op de inboedel. Een van de voorbeelden waaraan men kan denken bij alleen bewonen door de echtgenoot is de situatie dat de erflater ten tijde van zijn overlijden in een verpleeghuis verbleef en de echtgenoot nog in de woning. De bepaling gaat uit van de veronderstelling dat de langstlevende in het algemeen voor zijn verzorging behoefte zal hebben aan het gebruik van de woning en inboedel. Indien zulks in werkelijkheid niet het geval is, kunnen de erfgenamen via de rechter de langstlevende echtgenoot de aanspraak op het verzorgingsvruchtgebruik doen ontzeggen (lid 1; zie in het bijzonder ook artikel 33, leden 2 en 5).
3. De bepaling is toepasselijk voor zover de echtgenoot niet de enige rechthebbende op de woning en inboedel is. Het vruchtgebruik dient overeenkomstig artikel 3:202 te worden gevestigd. Het onderhavige artikel 29 verplicht de erfgenamen tot medewerking hieraan. Reële executie van deze verplichting is overeenkomstig het bepaalde in artikel 3:300 mogelijk. Ten aanzien van de aanspraak op het verzorgingsvruchtgebruik geldt een vervaltermijn (artikel 31 lid 2); en ten aanzien van de rechtsvordering tot vestiging een verjaringstermijn (artikel 31 lid 3). Zie ook de andere in de artikelen 31 tot en met 34 gestelde nadere regels.
4. Ingevolge lid 2 zijn de erfgenamen gedurende de vervaltermijn van maximaal negen maanden (artikel 31 lid 2) beschikkingsonbevoegd ten aanzien van bedoelde woning en inboedel. De bepaling verhindert niet uitwinning door schuldeisers ten aanzien van de in artikel 7 lid 1, onderdelen a tot en met f, genoemde schulden.
5. Ondanks de beschikkingsonbevoegdheid van de erfgenamen kunnen legatarissen of door een last bevoorreechten goederen hebben verkregen (zie artikel 3:86). Daarom verplicht lid 3 van het onderhavige artikel 29 ook hen aan een verzorgingsvruchtgebruik mee te werken. Ten aanzien van een begiftigde bij dode (e.a.), zie artikel 126.

Artikel 30

1. Artikel 29 verschaft aan de langstlevende echtgenoot in beginsel een aanspraak op een verzorgingsvruchtgebruik ten aanzien van woning en inboedel; de echtgenoot wordt verondersteld daaraan behoefte te hebben (in artikel 29 ontbreken de woorden ‘voor zover de echtgenoot daaraan ... behoefte heeft’; wel is artikel 33 toepasselijk). Het onderhavige artikel 30 betreft de overige goederen van de nalatenschap. Uit artikel 30a vloeit voort dat indien de langstlevende echtgenoot afgezien van huisvestingskosten een inkomen op minimumniveau heeft, de langstlevende echtgenoot geacht wordt aan het verzorgingsvruchtgebruik op de overige goederen behoefte te hebben; in zoverre geldt dan hetzelfde als voor de woning en inboedel. Voor het overige zal de langstlevende echtgenoot moeten aantonen dat aan een aanvullend vruchtgebruik op deze goederen behoefte is; daarbij zal tevens moeten worden gelet op in redelijkheid te verwachten toekomstige ontwikkelingen (HR 8-6-2007, ECLI:NL:HR:2007:BA2507, NJ 2008, 210). Bij artikel 29 is al uiteengezet dat de artikelen 29 en 30 in Suriname een belangrijker functie hebben dan in Nederland waar ook een stiefouder door afdeling 1 van titel 3 beschermd wordt. Zie ook de artikelen 31 tot en met 34.
2. Het criterium van de verzorging van de echtgenoot zelf wordt in lid 1 uitgebreid met dat van de verplichting tot verzorging en opvoeding van kinderen van de overledene, welke overeenkomstig artikel 35 lid 2, op de echtgenoot rust: zonder deze uitbreiding zou deze die verplichting wellicht niet op zich kunnen nemen en zou het kind aanspraak moeten maken op een som ineens, met de daaraan nu eenmaal verbonden bezwaren. Ten aanzien van de aanspraak op het verzorgingsvruchtgebruik geldt een vervaltermijn (artikel 31 lid 2); en ten aanzien van de rechtsvordering tot vestiging een verjaringstermijn (artikel 31 lid 3). Zie ook de andere in de artikelen 30a tot en met 34 gestelde nadere regels.
3. Bij de woning en inboedelgoederen kon in artikel 29 lid 2 een beschikkingsverbod worden gesteld zolang de termijn loopt. Zo'n verbod past niet in dit artikel, dat in beginsel op alle goederen der nalatenschap betrekking heeft. Vandaar dat lid 2 niet voorziet in een zodanig verbod, doch een regel van zaaksvervanging – analoog aan die van artikel 3:167 voor de gemeenschap – stelt.
4. Lid 3 heeft dezelfde strekking als lid 3 van artikel 29. De volgende drie leden geven enige richtlijnen voor de aanwijzing van goederen waarop het vruchtgebruik zal komen te rusten. Lid 4 stelt voorop de bevoegdheid van de erflater om ten deze regels te geven bij uiterste wil. Lid 5 neemt legaten en lasten zoveel mogelijk in bescherming, en daaronder in de eerste plaats die welke als voldoening aan een natuurlijke verbintenis kunnen worden beschouwd (verg. ook artikel 37 lid 5). Lid 6 is ontleend aan artikel 3:185 lid 1, dat betrekking heeft op het vergelijkbare geval bij de verdeling van een gemeenschap.
5. Lid 7 legt vast dat de echtgenoot niet straffeloos afstand kan doen van erfrechtelijke verkrijgingen om een beroep te kunnen doen op het vruchtgebruik krachtens het onderhavige artikel. Het slot van de eerste volzin verhindert dat de echtgenoot die slechts verzorgingsgoederen nodig acht, wordt gedwongen eerst ook een beroep op het vruchtgebruik van inboedelgoederen te doen. De tweede volzin stelt een mogelijke verkrijging uit sommenverzekering – men denke in het bijzonder aan levensverzekering – met een erfrechtelijke verkrijging gelijk.

Artikel 30a

1. Het is wenselijk, opdat men weet waaraan men toe is en ter vermijding van procedures, dat de wet een financiële inkomensgrens geeft waaronder de langstlevende echtgenoot in elk geval geacht wordt behoefte te hebben aan het verzorgingsvruchtgebruik van artikel 30. In de regel zal het gaan om een stiefouder van de kinderen van de erflater, aangezien een langstlevende echtgenoot die

tevens ouder is van de kinderen van de erflater, behoudens afwijkende regeling in een testament, de gehele nalatenschap zal verkrijgen op grond van afdeling 1 van de onderhavige titel 3 (artikelen 13 e.v.).

2. De inkomensgrens wordt in artikel 30a gesteld op een inkomen dat correspondeert met het wettelijk minimum uurloon (zie de Wet Minimum Uurloon van 9 september 2014, *Staatsblad van de Republiek Suriname* 2014, no. 112), na aftrek van eventuele huisvestingskosten als huur of hypotheekrente. Uiteraard heeft deze grens iets arbitrairs. Niets belet de langstlevende echtgenoot om aannemelijk te maken dat in de gegeven omstandigheden aan een hoger inkomen behoefte bestaat. Wel houde men in het oog dat het hier gaat om een 'vangnet'; zie de toelichting bij artikel 33 lid 5.

Artikel 30b

1. In artikel 1:408b is de mogelijkheid geopend dat de rechter aan een persoon met wie een langdurig buitenhuwelijkse samenleving heeft bestaan recht op alimentatie toekent. Dit artikel luidt: 'Hebben twee personen langdurig samengeleefd als waren zij gehuwd en is aan deze samenleving anders dan door de dood een einde gekomen, dan kan de rechter, indien dat redelijk is, aan een van hen op diens verzoek ten laste van de ander een uitkering tot levensonderhoud toekennen. Het bepaalde omtrent een uitkering tot levensonderhoud aan een gewezen echtgenoot is van overeenkomstige toepassing.'
2. In het kader van de verbetering van de rechtspositie van de langstlevende echtgenoot, wordt thans ook een opening voorgesteld om tegemoet te komen aan de positie van een levensgezel met wie de erflater langdurig ongehuwd heeft samengeleefd. Vereist is een samenleving van ten minste tien jaar. Verder geldt als beperking dat de rechter slechts tot gelijkstelling met een langstlevende echtgenoot overgaat 'indien dat redelijk is' (idem artikel 1:408b).
3. Indien de erflater ook een echtgenoot achterlaat, kunnen eventueel zowel de echtgenoot als de levensgezel voordeel hebben van de onderhavige dwingendrechtelijke afdeling 2 van titel 3. Het voordeel van de levensgezel wordt in dit geval echter beperkt tot de door deze bewoonde woning met inboedel (artikelen 28 en 29).

Artikel 31

1. In dit artikel zijn enige bepalingen bijeengebracht, die zowel voor het vruchtgebruik van artikel 29 als voor dat van artikel 30 gelden. Verwezen wordt in lid 1 naar bepalingen van artikel 23 uit afdeling 1 van titel 3, betreffende het voorbehouden vruchtgebruik als gevolg van uitoefening van een wilsrecht. Belangrijk is dat de echtgenoot niet zonder meer de bevoegdheden tot vervreemding en vertering als bedoeld in artikel 3:215 heeft. Voor zover noodzakelijk in verband met de verzorgingsbehoefte, moeten deze door de rechter worden toegekend (artikel 23 lid 2).
2. Steeds zal overigens artikel 33 van toepassing zijn, dat ontlasting of beperking van het vruchtgebruik krachtens rechterlijke beschikking mogelijk maakt; dit is een voorziening die een soepele aanpassing aan verandering van omstandigheden mogelijk maakt. Een spiegelbeeld van dit artikel, uitbreiding van het vruchtgebruik ten behoeve van de langstlevende over andere goederen der nalatenschap is niet wel te verwezenlijken en daarom niet voorgesteld.
3. De crediteuren bedoeld in artikel 7 lid 1 onderdelen a tot en met f, kunnen verhaal uitoefenen zonder dat het vruchtgebruik aan hen kan worden tegengeworpen. Onder deze crediteuren vallen ook de somgerechtigde kinderen, genoemd in artikel 35; verg. ook artikel 29 lid 2. Wordt een goed waarop het vruchtgebruik rust, uitgewonnen door een schuldeiser tegen wie dat vruchtgebruik niet kan worden ingeroepen, dan is artikel 3:282 van toepassing, hetgeen betekent dat de vruchtgebruiker

zoveel mogelijk bescherming vindt. Voorts komt de laatste volgens de laatste volzin van onderhavige lid 1 een voorrecht van uitwinning toe.

4. Van de echtgenoot mag worden verwacht en verlangd dat hij zich op korte termijn een mening kan vormen over de vraag, of hij prijs stelt op het vruchtgebruik van inboedelgoederen; vandaar dat het tweede lid hem slechts een termijn van uiterlijk negen maanden gunt om zich hierover uit te spreken. Een langere termijn is ook niet gewenst, daar het beraad blokkering van transacties met deze goederen meebrengt. Langer zal de echtgenoot echter nodig hebben, om zich te oriënteren over de vraag of hij een beroep op het verzorgingsvruchtgebruik zal doen. Daarvoor moet hij voldoende inzicht in de toestand van de boedel hebben, en zich voorts kunnen vergewissen van de houding van eventuele somgerechtigden. Anderzijds mag ook deze termijn niet te lang zijn, omdat anders de afwikkeling van de boedel te veel wordt vertraagd. Daarom is hier de termijn op uiterlijk een jaar en drie maanden gesteld. Dit brengt echter wel mee dat de echtgenoot, als hij beslist, en ook als hij eventueel zijn vordering moet instellen, eveneens ten opzichte van de somgerechtigden moet weten waar hij aan toe is. Vandaar dat artikel 37 lid 1 het recht op een som ineens bindt aan een verklaring binnen een termijn van een jaar.
5. Voorts weerspiegelt de verhouding van deze termijnen zich in die van de verjaringstermijnen: die van de rechtsvordering van de echtgenoot stelt het onderhavige artikel 31 lid 3, op een jaar en negen maanden, die van de rechtsvordering van de somgerechtigden is in artikel 37 lid 3, eerste volzin, op een jaar en zes maanden gesteld.
6. Ook wanneer de erflater zou hebben bepaald dat de langstlevende echtgenoot bij een overdracht van nalatenschapgoederen krachtens de wilsrechten van de artikelen 19 en 21 zich geen vruchtgebruik mag voorbehouden, kan een beroep op de artikelen 29 en 30 worden gedaan. Na een overdracht ingevolge deze wilsrechten is de echtgenoot immers ten gevolge van de uiterste wilsbeschikking van de erflater niet (langer) rechthebbende tot de in dat artikel bedoelde woning en inboedel, zodat op vestiging van vruchtgebruik aanspraak kan worden gemaakt jegens de erfgenamen (kinderen) die de goederen hebben verkregen. Ook artikel 30 kan in een zodanig geval toepassing vinden. Niet geheel ondenkbaar is echter dat in zo'n geval de verval- en verjaringstermijn van de leden 2 en 3 van artikel 31 inmiddels verstreken zijn. Daarom worden de bedoelde termijnen voor dat geval in lid 4 verlengd.

Artikel 32

1. Onwenselijk is als een echtgenoot door het rekken van de scheidingsprocedure het vooruitzicht op het verzorgingsvruchtgebruik kan veiligstellen. Het onderhavige artikel strekt ertoe dit tegen te gaan. Is de procedure tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed langer dan een jaar voor het overlijden van de erflater aangevangen, dan vervalt in beginsel het recht op het verzorgingsvruchtgebruik. De meeste procedures kunnen binnen de genoemde termijn tot echtscheiding dan wel scheiding van tafel en bed hebben geleid. Met het oog op de rechtszekerheid wordt voorgesteld om het vooruitzicht op het verzorgingsrecht in elk geval gedurende deze termijn in stand te laten.
2. Ingevolge de tweede volzin blijft het verzorgingsrecht ook nadien in stand in gevallen waarin de lange duur van de procedure niet in overwegende mate de langstlevende echtgenoot valt aan te rekenen. Te denken valt bijvoorbeeld aan de situatie dat de erflater hoger beroep tegen de echtscheidingsbeschikking heeft ingesteld omdat hij zich met de vastgestelde verplichting tot verstrekking van levensonderhoud niet kon verenigen. Omgekeerd zal het zich ook kunnen voordoen dat de langstlevende echtgenoot zelf, op redelijke gronden, hoger beroep heeft ingesteld tegen een nevenvoorziening, hetgeen de langstlevende dan bezwaarlijk aan te rekenen valt. In zo'n geval zal

echter de erflater de echtscheiding zelf veelal wel reeds hebben kunnen inschrijven, waardoor geen aanspraak op het verzorgingsrecht kan worden gemaakt. Ook is denkbaar dat partijen de procedure ‘op een laag pitje’ hebben gezet in verband met pogingen om tot verzoening te komen. Het zou niet redelijk zijn om ook in zo'n geval het verzorgingsrecht te onthouden.

Artikel 32a

1. Dit artikel sluit in beginsel de toepasselijkheid van de regeling van het verzorgingsvruchtgebruik uit voor korte kinderloze huwelijken (vergelijk ook artikel 1:157 lid 6). De dwingendrechtelijke vangnet-bescherming van de langstlevende echtgenoot, die ten koste gaat van de erfrechtelijke aanspraken van de overige erfgenamen, is dan onvoldoende gerechtvaardigd. Gedacht moet worden aan het geval dat de erflater voorkinderen achterlaat. Zijn er geen kinderen van de erflater, dan zal de echtgenoot in beginsel – bij ontbreken van een testament – enig erfgenaam zijn (artikel 10 lid 1).
2. De vangnet-bescherming geldt echter wel indien niet-toepasselijkheid onaanvaardbaar moet worden geacht naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid. Men denke aan het geval dat de erflater en de echtgenoot vóór hun korte huwelijk langdurig hebben samengewoond of dat de echtgenoot met het oog op het huwelijk een woning heeft opgegeven die niet kan worden teruggekregen of betaalde werkzaamheden waarvoor hetzelfde geldt.
3. Waren de erflater en de echtgenoot gehuwd in gemeenschap van goederen, dan heeft de echtgenoot uiteraard recht op de helft van de ontbonden huwelijksgemeenschap; de andere helft valt in de nalatenschap en daarvan krijgt de echtgenoot in beginsel een kandsdeel. Uiteraard kan de erflater ook bij testament de echtgenoot goed hebben bedacht.

Artikel 33

1. Het vruchtgebruik van de artikelen 29 en 30 kan in alle gevallen niet alleen naar beneden worden bijgesteld (lid 1), maar ook worden beëindigd voor zover de echtgenoot daaraan voor zijn verzorging geen behoefte heeft (lid 2). Het vruchtgebruik zou bijvoorbeeld in geval van hertrouwen van de langstlevende echtgenoot kunnen worden beëindigd. Aldus kan een op de concrete omstandigheden toegesneden voorziening worden bereikt. Ook een beperking van de duur van het vruchtgebruik is mogelijk, indien de omstandigheden dat wenselijk maken. Voordelen van het vruchtgebruik zijn dus dat het kan voorzien in waar de langstlevende in de meeste gevallen behoefte aan heeft: het voortgezet gebruik van goederen, alsmede dat het slechts gaat om een tijdelijk gebruik dat ten laste van de nalatenschap komt. Voordeel is verder dat bij het bepalen van de goederen die voor vruchtgebruik in aanmerking komen, een globale benadering mogelijk is, waardoor ook niet gevreesd hoeft te worden voor al te veel procedures zoals over alimentatie tussen ex-echtgenoten.
2. Als vuistregel kan ervan worden uitgegaan dat de langstlevende echtgenoot behoefte heeft aan voortgezet gebruik van de woning en de inboedel, zeker als deze ook nog dienst doet als woning voor het overblijvende gezin. Dit zal bijvoorbeeld anders kunnen zijn wanneer de langstlevende echtgenoot alleen achterblijft in een heel grote woning. In dergelijke omstandigheden kan de echtgenoot niet steeds verwachten het gebruik daarvan ongewijzigd en voor onbepaalde tijd te mogen voortzetten. Ook de leeftijd van de betrokkene kan van belang zijn: is de langstlevende echtgenoot nog jong, dan zal er in veel gevallen vanuit mogen worden gegaan dat deze op zeker moment zelf in eigen huisvesting kan voorzien. Een beperking van de duur van het vruchtgebruik kan dan passend zijn. Eveneens zal als vuistregel aangenomen kunnen worden dat vruchtgebruik van andere goederen dan de woning en de inboedel niet aan de orde zal zijn indien door middel van een pensioen een passend inkomen verzekerd is. Ook zal terdege rekening gehouden moeten worden met de mogelijkheid dat de langstlevende zelf in voldoende mate inkomsten kan verwerven. Bij gebreke

daarvan is aanvulling denkbaar met een vruchtgebruik van bepaalde nalatenschapgoederen, zo nodig met verteringsbevoegdheid. In het oog dient echter gehouden te worden dat verregaande inperking van de beschikkingsvrijheid van de erflater niet zonder goede grond dient plaats te vinden.

3. Direct na verschaffing van vruchtgebruik kan beëindiging daarvan worden gevraagd, maar de erfgenamen kunnen de echtgenoot ook bij voorbaat, nog voordat het vruchtgebruik is gevestigd, de aanspraak op vruchtgebruik doen ontzeggen. Deze mogelijkheid is vooral nuttig als aanstonds duidelijk is dat het vruchtgebruik voor de verzorging van de echtgenoot niet nodig is. Wel zullen de erfgenamen de echtgenoot eerst ingevolge artikel 31 lid 2 in de gelegenheid dienen te stellen zich over het vruchtgebruik uit te spreken. Het is zinnig dat ontzegging van het vruchtgebruik mede aan de orde kan komen in het kader van het verweer tegen een door de langstlevende echtgenoot ingestelde rechtsvordering tot vestiging van zodanig vruchtgebruik (lid 4).
4. De positie van de echtgenoot is overigens voor de toepassing van artikel 29 anders dan voor de toepassing van artikel 30, tenzij artikel 30a van toepassing is. Om aanspraak te kunnen maken op een vruchtgebruik van de woning en de inboedel (artikel 29) hoeft de echtgenoot niet bij voorbaat aannemelijk te maken dat het vruchtgebruik nodig is voor zijn verzorging. Als de erfgenamen bezwaar hebben tegen vestiging van het vruchtgebruik, zullen zij in de procedure ingevolge artikel 33 lid 2 onderdeel a, moeten aangeven waarom woning en/of inboedel voor een passende verzorging niet nodig zijn. Gaat het om een vruchtgebruik van andere goederen, waarop artikel 30 betrekking heeft, dan dient blijkens de redactie van artikel 30 de echtgenoot zo nodig de verzorgingsbehoefte aannemelijk te maken. Het gaat hier derhalve om een verschil in bewijslast, behalve als artikel 30a van toepassing is.
5. De grond voor opheffing van de verplichting van de rechthebbende tot medewerking aan vestiging van vruchtgebruik kan bijvoorbeeld ook aan de orde komen in verband met een conservatoir beslag ter verkrijging van levering van het vruchtgebruik (artikel 730 Rv). De formulering van lid 4 is deels ontleend aan artikel 3:51 lid 3.
6. De langstlevende kan aanspraak maken op een passende voorziening, doch dit is niet hetzelfde als een aanspraak om onder alle omstandigheden het leefpatroon van voorheen te kunnen voortzetten. Gegeven de beperkte strekking van de andere wettelijke rechten van afdeling 2 van titel 3, te weten het bieden van een vangnet aan de echtgenoot in gevallen dat diens verzorging anderszins niet is gewaarborgd, dient de verzorgingsbehoefte in deze afdeling beperkter te worden opgevat dan in afdeling 1 van titel 3. Met het oog op meer duidelijkheid hierover zijn in lid 5 elementen opgenomen die voor de bepaling van de verzorgingsbehoefte relevant zijn. Het gaat hier om een niet-limitatieve opsomming.
7. De leeftijd van de echtgenoot (onderdeel a) kan van belang zijn, bijvoorbeeld in die zin dat naarmate de echtgenoot jonger is, er over het algemeen meer mogelijkheden zijn om zelf in de verzorging te voorzien. De samenstelling van de huishouding waartoe de echtgenoot behoort (onderdeel b) kan bijvoorbeeld van betekenis zijn als de huisgenoten ook bijdragen aan gemeenschappelijke kosten. Omgekeerd kunnen bijvoorbeeld ook kosten die de echtgenoot maakt ten behoeve van tot zijn huishouding behorende kinderen de verzorgingsbehoefte mede bepalen. Onderdeel c bepaalt dat de rechter rekening dient te houden met andere bronnen voor de verzorging van de echtgenoot. Het gaat daarbij niet slechts om feitelijk aanwezige bronnen, maar bijvoorbeeld ook om arbeidsinkomsten die de echtgenoot zich in redelijkheid, mede gezien diens leeftijd en opleiding, kan verwerven. Bij eigen vermogen moet mede gedacht worden aan aanspraken uit sommenverzekeringen. Met andere middelen of voorzieningen wordt bijvoorbeeld gedoeld op een wettelijk algemeen nabestaandenpensioen. Dat daaronder geen onderstand is te begrijpen ligt gezien het subsidiaire karakter daarvan voor de hand.

8. Uit onderdeel d, dat spreekt van een passend verzorgingsniveau, komt naar voren dat een beperktere reikwijdte is beoogd dan het zoveel mogelijk voortleven als voorheen, dat in afdeling 1 van titel 3 voorop staat. Wat passend is, zal van geval tot geval kunnen verschillen en mede afhankelijk kunnen zijn van factoren als genoemd in de onderdelen a en b, alsmede van de maatschappelijke positie van de echtgenoot. Uitgangspunt is wel dat een stap terug na het overlijden van de echtgenoot in vele gevallen, evenals na echtscheiding, onvermijdelijk is. Niet uitgesloten is ook dat een passend verzorgingsniveau de eerste tijd na het overlijden van de erflater wat hoger ligt dan nadien, hetgeen onder omstandigheden een zekere afbouw van het verzorgingsrecht kan rechtvaardigen.
9. In onderdeel e is een verwijzing naar artikel 30a opgenomen. In Nederland ontbreekt deze, aangezien ook artikel 30a in Nederland ontbreekt (zie de toelichting bij dat artikel). Bij een gemiddeld maandelijks inkomen lager dan het in artikel 30a genoemde bedrag zal de rechter in elk geval een behoefte aan het in artikel 30 bedoelde verzorgingsvruchtgebruik moeten aannemen, althans tot hoogte van dat bedrag.

Artikelen 34 tot en met 34e

1. Deze artikelen regelen de inkorting van giften waartoe de langstlevende echtgenoot kan overgaan voor zover deze uit de nalatenschap onvoldoende in vruchtgebruik kan verkrijgen voor zijn verzorging. Opgemerkt zij dat de somgerechtigde kinderen van artikel 35 voorgaan boven de echtgenoot, zodat de aanwezigheid van rechten op sommen ineens de echtgenoot kan nopen om tot inkorting over te gaan.
2. De onderhavige regeling wordt in artikel 37 lid 6, van overeenkomstige toepassing verklaard op de inkortingsmogelijkheid van somgerechtigden.
3. In artikel 4:34 lid 1, Ned.BW wordt verwezen naar artikelen betreffende inkorting door een legitimaris (artikelen 4:89, leden 2 en 3, 4:90, leden 1 en 3, 4:66, 4:68 en 4:69 Ned. BW). Aangezien het onderhavige ontwerp de legitieme portie niet kent, zijn deze bepalingen uitgeschreven in de artikelen 34a tot en met 34e. Artikel 34a correspondeert met artikel 4:89 lid 2, Ned.BW jo artikel 4:67 Ned.BW, en artikel 4:89 lid 3, Ned.BW; artikel 34b met artikel 90, leden 1 en 3, Ned.BW; artikel 34c met 4:66 Ned.BW; artikel 34d met artikel 68 Ned. BW; en artikel 34e met artikel 69 Ned.BW.
4. De derde volzin van lid 1 van artikel 4:34 Ned.BW is niet overgenomen aangezien de legitieme portie ontbreekt. Derhalve wordt in lid 2 gesproken van ‘bevoegdheid’ in plaats van ‘bevoegdheden’ zoals in de Nederlandse tekst.
5. In lid 2 zijn de gevolgen van de inkorting geregeld. De tweede volzin verklaart een aantal leden van artikel 23 van overeenkomstige toepassing, waardoor de echtgenoot bijvoorbeeld, zo nodig, de rechter zal kunnen verzoeken om een verteringsbevoegdheid vast te stellen met betrekking tot hetgeen de echtgenoot in vruchtgebruik verkrijgt. Lid 6 van artikel 23 dient niet van overeenkomstige toepassing te zijn, omdat nalatenschaps schuldeisers zich in het geheel niet zullen kunnen verhalen op hetgeen de echtgenoot door inkorting in vruchtgebruik verkrijgt.
6. Voor zover de echtgenoot daaraan behoefte heeft, kan een verzorgingsvruchtgebruik betrekking hebben op alle goederen van de nalatenschap en alle geldsommen betreffen waarvoor giften kunnen worden ingekort (artikel 34 lid 3), met dien verstande dat dit vruchtgebruik niet kan worden ingeroepen tegen schuldeisers ter zake van schulden als bedoeld in artikel 7 lid 1, onderdelen a tot en met f (artikel 31 lid 1, tweede en derde volzin). Ingevolge artikel 34, lid 4, bestaat een geschillenregeling.

Artikel 35

1. Op de onderhavige som ineens van een minderjarig of meerderjarig kind (tot uiterlijk de een en twintigjarige leeftijd) zal geen beroep gedaan worden indien de langstlevende echtgenoot ouder van het kind is, omdat dan op hem de verplichting tot levensonderhoud blijft rusten. Is echter afdeling 1 ook van toepassing ten behoeve van een stiefouder van het kind, dan kan zulks meebrengen dat het levensonderhoud van het kind in de knel komt als hem geen eigen terstond geldend te maken aanspraak wordt toegekend. Artikel 35 is, met de overige bepalingen van deze titel, van dwingend recht (artikel 41). Er kan dus niet van worden afgeweken bij testament. Men lette overigens op de term 'voor zover' in lid 1 en tweemaal in lid 2, die het mogelijk maakt met de draagkracht van de onderhoudsplichtige rekening te houden.
2. Wat betreft het buitenhuwelijkse niet-erkende kind geeft het huidige artikel 342i BW ook reeds recht op een som ineens. Lid 3 heeft dezelfde strekking als artikel 30 lid 7. Zie voorts artikel 37.

Artikel 36

Mede gelet op het vervallen van de legitieme portie is het van belang dat aan de meerderjarige kinderen die zonder behoorlijke vergoeding geruime tijd voor hun ouders arbeid hebben verricht een billijke vergoeding toekomt (uitgesteld inkomen, 'salaire differé'). De som ineens wordt verminderd met hetgeen het kind verkrijgt uit de nalatenschap voor zover die verkrijging kan worden gezien als een beloning voor de werkzaamheden (lid 2). Zie ook het overnamerecht van artikel 38. De regeling van alle 'andere wettelijke rechten' van de onderhavige afdeling 2 is van dwingend recht (artikel 41).

Artikel 37

1. In de leden 1 tot en met lid 3 worden verval- en verjaringstermijnen gegeven; men vergelijk de toelichting bij artikel 32, leden 2 en 3. Anders dan in Nederland wordt geen maximum aan de sommen ineens gesteld (Nederlandse artikel 37 lid 4: de helft van de waarde der nalatenschap). In dit verband bedenke men dat in het onderhavige ontwerp de kinderen geen legitieme portie hebben. In het onderhavige ontwerp kunnen de somgerechtigde kinderen ook giften inkorten (lid 6).
2. In lid 5 van de Nederlandse pendant (artikel 4:37 lid 5, Ned.BW) is verwezen naar artikel 87 lid 2, tweede volzin, Ned.BW inzake de inkorting door een legitimaris. Aangezien in het onderhavige ontwerp de legitieme portie niet voorkomt, is deze bepaling in lid 5 uitgeschreven.

Artikel 38

1. Dit artikel kent aan een kind of stiefkind (lid 1) en de echtgenoot van de erflater (lid 5) het recht toe tot de nalatenschap of ontbonden huwelijksgemeenschap behorende goederen die dienstbaar waren aan een door de erflater uitgeoefend beroep of bedrijf tegen een redelijke prijs over te nemen. Derden hebben met de regeling rekening te houden. Indien zij in dit artikel bedoelde goederen verkrijgen en het bedrijf of beroep wordt voortgezet, kan ook van deze derden overdracht gevorderd worden.
2. In lid 1 wordt gesproken over goederen die dienstbaar waren aan een beroep of bedrijf. Men dient hier te denken aan goederen die een functie in de beroeps- of bedrijfsuitoefening hebben. Zo is bijvoorbeeld een verhuurd huis dat tot het bedrijf behoort maar dat geen functie in de bedrijfsuitoefening heeft, niet dienstbaar aan het bedrijf.
3. Indien volgens de bepaling aanspraak wordt gemaakt op voortzetting van het beroep of bedrijf is uiteindelijk de rechter geroepen uit te maken of voortzetting in de rede ligt en daarnaast ook wie van de mogelijk belangstellenden voor voortzetting in aanmerking komt. Bij deze vragen is aan de

rechter een grote mate van beoordelingsvrijheid toegedacht. Hij kan ook nadere regelingen treffen, bijvoorbeeld indien de echtgenoot het bedrijf samen met een kind gaat voortzetten.

4. Van het stellen van de eis dat de erflater het bedrijf tot zijn overlijden moet hebben uitgeoefend, is afgezien. Ook als de erflater bijvoorbeeld door ziekte reeds voor zijn overlijden het bedrijf niet meer uitoefende, dient overdracht van bedrijfsgoederen bij voortzetting door bijvoorbeeld een kind mogelijk te zijn. Niet gevreesd hoeft te worden dat de rechter zal verplichten tot overdracht van goederen die behoren tot een bedrijf dat de erflater reeds lang aan een derde heeft overgedragen. In dat geval kan immers niet gesproken worden van voortzetting van het bedrijf van de erflater.
5. De overnameprijs dient redelijk te zijn in de zin dat het niet onmogelijk moet zijn het bedrijf voort te zetten. Uiteindelijk beslist in geval van geschil ook hier de rechter.
6. Lid 2 geeft een voorziening voor het geval de erflater bestuurder was van een NV en hij alleen of tezamen met de medebestuurders de meerderheid van de aandelen hield. Als het kind of diens echtgenoot ten tijde van het overlijden bestuurder van die vennootschap is of na het overlijden de positie als bestuurder van de erflater voortzet, is het bepaalde in lid 1 van overeenkomstige toepassing. Ook als de erflater reeds voor zijn overlijden als bestuurder is teruggetreden, kan lid 2 onder omstandigheden worden toegepast. Door lid 3 staat vast dat voortzetting in het kader van lid 2 alleen kan plaatsvinden indien de voortzetter daartoe ook statutair bevoegd is. Anders gezegd: een blokkeringsregeling moet zich niet tegen de overdracht der aandelen verzetten.
7. Lid 4 bevat in verband met de rechtszekerheid een vervaltermijn van een jaar en zes maanden na het overlijden.

Artikel 39

Degene die een aanspraak op een wettelijk recht als bedoeld in afdeling 2 van titel 3 kan maken, maar vanwege het ontbreken van erfgenaamschap geen toegang tot nalatenschapgegevens heeft, verkrijgt ingevolge dit artikel een aanspraak op informatie.

Artikel 40

In geval van vermoedelijk overlijden en de vaststelling van overlijden in bepaalde gevallen, zoals geregeld in de afdelingen 2 en 3 van titel 18 van Boek 1 behoren termijnen die aanvangen met het overlijden van de erflater dan wel het openvallen van de nalatenschap, in plaats daarvan te lopen vanaf de dag dat de desbetreffende beschikkingen in kracht van gewijsde gaan. Voor de relevante termijnen in afdeling 2 van titel 3 is zulks bepaald in het onderhavige artikel. Een vergelijkbare bepaling is in afdeling 1 van titel 3 opgenomen in artikel 18 lid 4.

Artikel 40a

Zie de toelichting bij artikel 27c.

Artikel 41

Met dit artikel wordt het dwingendrechtelijk karakter van deze afdeling tot uitdrukking gebracht.

TITEL 4. UITERSTE WILLEN

Afdeling 1. Uiterste wilsbeschikkingen in het algemeen

Artikel 42

1. De uiterste wilsbeschikking is een eenzijdige rechtshandeling in die zin, dat voor de geldigheid van de handeling de wilsverklaring van een persoon volgens de wet voldoende is. Ook als de erflater zelf zijn beschikking afhankelijk mocht hebben gesteld van de wilsverklaring van een ander, blijft de uiterste wilsbeschikking een eenzijdige rechtshandeling in de hier bedoelde zin. Het typerende van de uiterste wilsbeschikking is dat zij eerst werkt na het overlijden van degene die de rechtshandeling verricht; vóór het overlijden van de erflater wordt tussen hem en de bij uiterste wilsbeschikking bevoordeelde door de beschikking geen enkele rechtsband geschapen.
2. Naast dit materiële vereiste verlangt lid 1 dat de beschikking na overlijden in Boek 4 of elders in de wet geregeld moet zijn; men denke wat dat laatste betreft aan een insluitingsclausule (artikel 1:94 lid 3, tweede volzin, en artikel 1:121a) en de aanwijzing van een voogd over de nagelaten kinderen (artikel 1:292). Hier geldt dus een gesloten stelsel. Uiterste wilsbeschikkingen volgens Boek 4 zijn met name: erfstellingen, legaten, testamentaire lasten, door de wet toegestane beschikkingen in het kader van de wettelijke verdeling, het bewind en de executele.
3. In de definitie is niet meer opgenomen, dat de erflater zijn verklaring herroepelijk moet hebben afgelegd. De herroepelijkheid is in lid 2 tot een bijzondere voor testamenten geldende regel gemaakt. Mocht dus een erflater in zijn testament zijn beschikking voor onherroepelijk hebben verklaard, dan houdt de akte niet op een testament te zijn; de verklaring van onherroepelijkheid is echter als in strijd met lid 2 van dit artikel nietig. Herroeping kan uitdrukkelijk of stilzwijgend (bijvoorbeeld door een vervangende uiterste wilsbeschikking) geschieden.
4. Het hoogstpersoonlijke karakter van deze rechtshandeling, neergelegd in lid 3, brengt mede, dat een wettelijke vertegenwoordiger of een gevolmachtigde nimmer rechtsgeldig ten name van de vertegenwoordigde een uiterste wilsbeschikking kan maken. In het ontwerp behoort deze regel in de wet te staan, omdat titel 3 van Boek 3 BW ervan uitgaat dat in beginsel alle vermogensrechtelijke rechtshandelingen via een vertegenwoordiger kunnen worden verricht.

Artikel 43

1. Het is niet gewenst om binnen de ‘familiekring’ (in ruime zin) misbruik van omstandigheden als grond van vernietiging van uiterste wilsbeschikkingen te erkennen, omdat dit juist bij uiterste willen een voortdurende bron van processen zou zijn; degenen, die door een testament in hun verwachtingen zijn teleurgesteld, menen bijna steeds dat de bevoordeelden een onoorbare invloed hebben uitgeoefend om de erflater tot het maken van zijn uiterste wil te bewegen. Gaat het daarentegen om ‘buitenstaanders’ dan is – anders dan in Nederland – een beroep op misbruik van omstandigheden wel mogelijk. Zie ook de artikelen 57 tot en met 61 die dienen ter voorkoming van ongeoorloofde beïnvloeding van de testateur. De uitzondering in artikel 60 onder b is afgestemd op het onderhavige artikel 43 lid 1.
2. Misbruik van omstandigheden is volgens artikel 3:44 lid 4, aanwezig ‘wanneer iemand die weet of moet begrijpen dat een ander door bijzondere omstandigheden, zoals noodtoestand, afhankelijkheid, lichtzinnigheid, abnormale geestestoestand of onervarenheid, bewogen wordt tot het verrichten van een rechtshandeling, het totstandkomen van die rechtshandeling bevordert, ofschoon hetgeen hij weet of moet begrijpen hem daarvan zou behoren te weerhouden.’ Het is uiteraard de taak van de notaris in het algemeen om te trachten – door goede voorlichting en advies – te vermijden dat bij het maken van een testament misbruik van omstandigheden zich voordoet. Gaat het om een buitenstaander en wordt (door de kinderen) beroep gedaan op misbruik van omstandigheden, dan geldt een omkering van de bewijslast (lid 1, tweede volzin). Deze omkering van de bewijslast is ontleend aan de regeling ter zake van een schenking of gift (artikelen 7:176 en 7:186).

3. Lid 2 geeft aan, wanneer een uiterste wil op grond van een dwaling in de beweegreden kan worden vernietigd. In het ontwerp is dit beroep slechts in beperkte mate toegelaten: de onjuiste beweegreden (falsa causa) moet uit het testament zelf blijken; en bovendien moet vaststaan, dat de beschikking niet gemaakt zou zijn, wanneer de erflater beter was ingelicht. Een beweegreden is onjuist, wanneer een erflater tot een beschikking wordt bewogen door een omstandigheid, die hij ten onrechte als bestaande aanmerkt of die ontijdig opgehouden heeft te bestaan of door een verwachting, die niet in vervulling is gegaan. Van een dwaling in de beweegredenen is wel te onderscheiden een onjuiste aanduiding van een persoon of van een goed in een uiterste wil. Dit geval is geregeld in artikel 46 lid 3. Het is meer een geval van uitlegging van de uiterste wilsbeschikking dan van een grond van nietigheid of vernietigbaarheid wegens dwaling in de beweegredenen.
4. Lid 3 heeft betrekking op bevestiging door de erflater van een uiterste wilsbeschikking die is tot stand gekomen onder invloed van een wilsgebrek. Het gaat hier om een andere figuur dan de bevestiging, bedoeld in artikel 3:55 lid 1 die in geval van een uiterste wilsbeschikking uitsluitend kan plaats vinden na het overlijden door degene die als onmiddellijk belanghebbende tot vernietiging bevoegd was. Voor de bevestiging gelden geen vormvoorschriften.

Artikel 44

Een uiterste wilsbeschikking kan nietig zijn wegens strijd met de goede zeden of de openbare orde, zowel wanneer daarmee in strijd is haar inhoud als haar beslissende grond. In overeenstemming met hetgeen in artikel 43 is bepaald, moet de beweegreden zelf in het testament zijn te vinden; haar beslissend karakter kan echter zo nodig door feiten buiten het testament staande worden bewezen.

Artikel 45

Lid 1 betreft de onmogelijke of ongeoorloofde voorwaarde of last. Lid 2 is als een toepassing van het in artikel 44 bepaalde te beschouwen. Slechts is hier niet alleen van een onzedelijke beweegreden sprake maar ook van een die onmogelijk is.

Artikel 46

1. Dit artikel geeft enige regels voor de uitlegging van uiterste wilsbeschikkingen. Voorop staat de regel, dat men steeds bij de uitlegging dient rekening te houden met de verhoudingen, die de wil wenst te regelen, dus ook als die verhoudingen uit de wil zelf niet te kennen zijn. Of bijvoorbeeld een uiterste wilsbeschikking een bevestiging van het erfrecht bij versterf wil geven, dan wel daarbuiten wil treden, hangt in de eerste plaats af van de verwanten, die de erflater in leven heeft, iets wat niet uit het testament zelf te kennen is. Is de geroepene geen erfgenaam bij versterf, dan heeft de erflater ongetwijfeld van de erfopvolging bij versterf willen afwijken. Heeft de geroepene daarentegen een gelijk erfdeel bij versterf als het testament hem toekent, dan is de beschikking op zichzelf niet duidelijk en zal men uit de overige testamentaire bepalingen en, zo deze geen uitkomst geven, buiten de uiterste wil om, de bedoeling van de erflater vaststellen.
2. Lid 2 geeft dezelfde regel weer, die in het huidige recht aldus wordt uitgedrukt: 'Indien de bewoordingen ener uiterste wilsbeschikking duidelijk zijn, mag men daarvan door uitlegging niet afwijken.' Tegen de tegenwoordige redactie maakt men echter terecht het bezwaar, dat het dikwijls slechts afhangt van welke gegevens men bij zijn interpretatie gebruik maakt of men de woorden uit een testament voor duidelijk of onduidelijk moet verklaren. Vandaar dat het van meer gewicht is in de wet aan te geven welke gegevens men bij de uitlegging van uiterste wilsbeschikkingen mag gebruiken. Uit lid 1 volgt dat de te regelen verhoudingen steeds bij de uitlegging te hulp geroepen mogen worden. Daarentegen mogen daden of verklaringen van de erflater, die niet in het testament

zelf zijn vervat, slechts voor de uitlegging van de uiterste wil gebruikt worden wanneer deze daarzonder geen duidelijke zin heeft.

3. Het laatste lid van het artikel geeft een regel van uitlegging, die noodzakelijk wordt door de veelal onvolkomen of onjuiste aanduiding van de persoon te wiens behoefte of van het goed waarover beschikt wordt. In dat geval mag steeds een uitlegging naar de bedoeling van de erflater met behulp van de uiterste wil of zelfs met andere gegevens plaatsvinden.

Artikel 47

1. Hier wordt als hoofdregel gesteld, dat, wanneer op het ogenblik van het overlijden van de erflater een door deze getroffen beschikking onmogelijk is geworden, de beschikking vervalt, zonder dat iets anders als surrogaat daarvoor in de plaats treedt. Deze regel is in het belang der rechtszekerheid gewenst; beschikkingen, die niet in de door de wet voorgeschreven vorm getroffen zijn, kunnen niet in aanmerking komen, ook al is de bedoeling om aldus te beschikken te bewijzen.
2. Op het beginsel wordt slechts een uitzondering gemaakt, wanneer de wet zelf dit doet (zie artikel 51) of uit het testament zelf de bedoeling is af te leiden om een andere beschikking in de plaats van de onmogelijk geworden te doen treden. Zo kan bijvoorbeeld wanneer A na B tot een goed krachtens fideicommissaire substitutie geroepen wordt en de bezwaarde voor de erflater overleden is op grond van de klaarblijkelijke bedoeling van de erflater de als verwachter aangewezen als onmiddellijke erfgenaam worden beschouwd.

Artikel 48

1. Als algemene regel wordt in het onderhavige artikel gesteld dat indien onderscheiden personen bij eenzelfde uiterste wil tot de gehele nalatenschap, tot hetzelfde erfdeel of hetzelfde bepaalde goed geroepen worden en de uiterste wilsbeschikking ten opzichte van een hunner geen gevolg heeft, als regel aanwas ten behoeve van de overigen plaats vindt, wanneer ieder tot het geheel of ieder voor een gelijk deel geroepen wordt. Bij dit gelijke deel wordt geen onderscheid gemaakt of het deel al of niet met een breuk is aangeduid. Deze regel vindt dus ook plaats wanneer ieder der geroepenen een bepaald deel aangewezen is ($1/2$, $1/3$ enz.).
2. Men denke hier aan vooroverlijden, verwerping of onwaardigheid van een hunner of aan het geval dat de uiterste wilsbeschikking jegens een hunner wegens het niet uitvoeren van een last is vervallen verklaard, een vernietiging heeft plaats gevonden of de uiterste wilsbeschikking nietig is wegens strijd met de goede zeden of de openbare orde enz.
3. De aanwas ten behoeve der overige geroepenen is voorgeschreven, omdat deze als het meest met de bedoeling van de erflater overeenstemmend mag beschouwd worden. Hieruit volgt, dat zij niet mag worden toegepast telkens wanneer uit de uiterste wil van een tegenovergestelde bedoeling blijkt.

Artikel 49

1. In lid 1 wordt bepaald dat een ten laste van een erfgenaam gemaakt legaat van een bepaald goed dat bij het openvallen van de nalatenschap daartoe niet behoort, vervalt, tenzij uit de uiterste wil zelf is af te leiden dat de erflater de beschikking niettemin heeft gewild.
2. Is uit de uiterste wil zelf af te leiden dat de erflater het legaat ook heeft willen maken voor het geval dat het gelegateerde bepaalde goed niet tot zijn nalatenschap behoort, dan betekent dit dat op de belaste erfgenaam de plicht rust zich het gelegateerde goed te verschaffen ten einde aan de beschikking uitvoering te kunnen geven. Blijkt echter dat het de erfgenaam niet mogelijk is zich van deze verplichting te kwijten of dat dit slechts ten koste van een onevenredig grote opoffering mogelijk zou zijn, dan ware het noch in de lijn van erflaters bedoeling dat het legaat toch vervalt,

noch ook redelijk de erfgenaam voor wanprestatie aansprakelijk te stellen; de juiste oplossing is dan dat de erfgenaam gehouden is in plaats van het gelegateerde goed de waarde hiervan uit te keren (lid 2). Het spreekt vanzelf dat lid 2 niet toepasselijk is, wanneer de erflater blijkens zijn uiterste wil het hier bedoelde geval heeft voorzien en voor dat geval het legaat in het geheel niet heeft gewild.

3. Volgens lid 3 wordt voor de toepassing van lid 1 een goed niet geacht tot de nalatenschap te behoren, indien op de erflater een verbintenis tot overdracht van dat goed rust, die niet met zijn dood teniet gaat. Men zal ermede willen instemmen, dat de derde, die aanspraak op levering kan maken, ook inderdaad geleverd krijgt. In de regel zal het niet stroken met hetgeen de erflater heeft bedoeld dat de legataris schadeloos moet worden gesteld.

Artikel 50

1. Lid 1 schrijft – overeenkomstig het huidige recht – voor dat beslissend is de staat van het gelegateerde goed ten tijde van overlijden. Lid 2 geeft de belangrijkste gevolgtrekking uit lid 1 het niet verplicht zijn van een erfgenaam om het gelegateerde goed te bevrijden van de beperkte rechten, ook niet van die de erflater daarop na het maken van het testament heeft gevestigd; men denke aan hypotheek, vruchtgebruik en erfdienstbaarheden. De regel van lid 1 ziet overigens niet alleen op de feitelijke, maar ook op de juridische staat van de gelegateerde zaak op het ogenblik van overlijden van de erflater.
2. Bij bedoeld beginsel sluit zich ook lid 3 aan. Wanneer een erflater een vorderingsrecht op de erfgenaam zelf aan een ander legateert, zou dit vorderingsrecht niettemin, omdat het krachtens artikel 182 bij het openvallen van de nalatenschap op de erfgenaam overgaat, door vermenging tenietgaan en dus niet meer vatbaar zijn voor overdracht aan de legataris ter uitvoering van het legaat. Daarom bepaalt het onderhavige lid 3 dat in dit geval geen vermenging intreedt. Hetzelfde geldt voor een legaat van een beperkt recht van de erflater op een goed van de erfgenaam, en omgekeerd ook voor het legaat van een goed van de erflater, waarop een beperkt recht van de erfgenaam rust.

Artikel 51

Dit artikel betreft een goed uit de door het overlijden ontbonden huwelijksgemeenschap. Het is een voorbeeld van een afwijking van de regel van artikel 47 krachtens wettelijk voorschrift. Het artikel vindt toepassing zowel wanneer een goed uit de huwelijksgemeenschap voor het geheel als voor een deel vermaakt is; verder zowel wanneer het goed aan de andere echtgenoot door erfopvolging als door boedelscheiding is ten deel gevallen.

Artikel 52

1. De rechtspraak heeft zich over het algemeen in die zin ontwikkeld dat wanneer in een making bij de naam van degene te wiens voordele zij is gemaakt de aanduiding ‘echtgenoot’ of ‘aanstaaende echtgenoot’ is geplaatst, hiermede de beslissende beweegreden van de making is aangegeven, en wel in die zin dat de erflater tot de beschikking is bewogen door de veronderstelling dat het huwelijk op het tijdstip van zijn dood nog in stand zou zijn. Het voorgestelde artikel bouwt op die ontwikkeling voort. Het beperkt zich niet tot de gevallen waarin in de akte van uiterste wil een zodanige aanduiding is opgenomen, zonder welke toepassing van artikel 43 niet mogelijk is. Het ontbreken van die aanduiding in de uiterste wil behoort niet beslissend te zijn; indien de bevoordeelde inderdaad op het tijdstip van het maken van de uiterste wil de verloofde of de echtgenoot van de erflater is, zal die hoedanigheid en de veronderstelling dat het huwelijk bestendig zal zijn, bijna altijd de beweegreden van de erflater zijn.

2. Echter behoort de testamentaire bevoordeling niet te vervallen, wanneer uit de uiterste wil is af te leiden dat de beslissende beweegreden tot het maken van de beschikking niet was gelegen in de veronderstelling dat het huwelijk of het voorgenomen huwelijk van erflater en bevoordeelde bij de dood van de erflater nog in stand zou zijn. De thans gebruikte term 'is af te leiden' komt ook voor in artikel 47 en artikel 49 lid 1.

Artikel 53

Dit artikel geeft een uitleg aan de in een uiterste wil gebruikte term naaste bloed(verwanten). Het gaat hier om een wettelijk vermoeden, dat door tegenbewijs kan worden ontzenuwd.

Artikel 54

Het onderhavige artikel bepaalt dat de bevoegdheid om een beroep te doen op een vernietigingsgrond met betrekking tot een uiterste wilsbeschikking verjaart één jaar nadat de dood van de erflater, de beschikking en de vernietigingsgrond ter kennis zijn gekomen van degene die deze grond kan invoeren, dan wel zijn rechtsvoorganger. In de praktijk kan dit betekenen dat het aldus aan drie vereisten gekoppelde aanvangstijdstip zeer lang kan uitblijven. Aan de daaraan verbonden bezwaren is tegemoet gekomen door naast de eventueel pas zeer laat intredende verjaringstermijn nog een vervaltermijn in het leven te roepen van drie jaar, nadat de tot vernietiging bevoegde dan wel zijn rechtsvoorganger kennis heeft genomen van de dood van de erflater en van de beschikking. Dit artikel sluit aan bij de artikelen 3:52 en 3:53. Zie ook artikel 110 ten aanzien van een uiterste wil.

Artikel 55

1. Dit artikel bouwt voort op hetgeen in de titel Rechtshandelingen van Boek 3 BW in het algemeen omtrent geestelijke stoornis en handelingsonbekwaamheid is bepaald (zie de artikelen 3:32 tot en met 3:34). Dientengevolge kan iemand wiens geestvermogens blijvend of tijdelijk gestoord zijn geen uiterste wil maken indien dientengevolge een op een rechtsgevolg gerichte wil geheel ontbreekt, de stoornis in het algemeen een redelijke waardering der bij het testament betrokken belangen belet of een bepaalde verklaring onder invloed van die stoornis is gedaan.
2. Wat de handelingsonbekwamen betreft, deze kunnen in het algemeen volgens de algemene voor rechtshandelingen geldende regels geen geldige uiterste wil maken. Het artikel zondert hiervan echter uit de minderjarigen boven 16 jaar.
3. In lid 3 is aangesloten bij artikel 1:382. In de voorgestelde regeling is het de taak van de rechter om te beoordelen, eventueel na het inwinnen van een deskundigenbericht, of de curandus een redelijke waardering van de bij het maken van de uiterste wilsbeschikking betrokken belangen belet (overeenkomstig artikel 3:34 lid 1). Indien dit niet het geval is, dan geeft de rechter zijn toestemming. De rechter kan aan zijn toestemming voorwaarden verbinden, bijvoorbeeld dat de notariële akte die de uiterste wil bevat binnen een bepaalde periode dient te zijn verleden, of dat de onderhandse akte die de uiterste wil bevat binnen een bepaalde periode aan de notaris ter hand dient te worden gesteld (zie artikel 94). De door de rechter verleende toestemming laat de mogelijkheid onverlet om de geldigheid van de uiterste wil aan te tasten met een beroep op artikel 3:33.
4. Artikel 55 wijkt wat betreft de curatele af van de Nederlandse pendant, dit in overeenstemming met wat in Boek 1 is geschied. Geen rekening wordt namelijk gehouden met de gronden van curatele. In het kader van Boek 1 is erop gewezen dat curatele bijna uitsluitend wordt ingesteld (mede) in verband met geestelijke stoornissen. Verslaving aan drugs leidt daar - al dan niet tijdelijk - toe. Hier komt bij dat drugsverslaafden zich regelmatig lenen voor schijnhuwelijken en schijnerkenningen. Dit geeft voldoende grond om geen onderscheid meer te maken, wat betreft de mate van handelings-

onbekwaamheid, tussen enerzijds curatele wegens geestelijke stoornis en anderzijds curatele wegens verslaving of verkwisting. Wat betreft de curatele wegens verkwisting geldt nog dat deze zich zelden voordoet of het zou moeten zijn omdat ook sprake is van een verslaving. In artikel 1:382 is daarom bepaald dat een curandus, ongeacht de grond waarvoor de curatele is ingesteld, slechts familierechtelijke handelingen mag verrichten met toestemming van de kantonrechter. Het gaat hier onder meer om het aangaan van een huwelijk, een scheidingsverzoek (HR 28 maart 1980, NJ 1980, 378), de aantasting van het vaderschap en de erkenning van een kind. De rechter zal moeten beoordelen of de curandus voldoende in staat moet worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake.

Artikel 56

1. Om voordeel te trekken uit een nalatenschap moet men bestaan; zie voor het versterferfrecht artikel 9 en voor het testamentaire erfrecht het onderhavige artikel 56. In verband hiermee is de algemene regel dat makingen over de hand geoorloofd zijn als de verwachter bestaat op het ogenblik dat de erflater overlijdt en de bezwaarde overleeft. Dergelijke makingen over de hand worden als voorwaardelijke uiterste wilsbeschikkingen aangemerkt (artikel 141). Desgewenst kan de erflater van deze makingen over de hand een zogenaamd 'fideïcommis de residuo' maken (artikel 138 lid 2). In het onderhavige artikel 56, lid 2 tot en met lid 4, worden aan bovenstaande hoofdregel enkele uitbreidingen gegeven. In bepaalde gevallen kan een making over de hand ook rechtsgeldig worden getroffen, al bestaan bij het openvallen van de nalatenschap de verwachters nog niet.
2. Volgens lid 2 kan de erflater bepalen, dat het vermaakte aan bij zijn overlijden nog niet geboren verwachters zal ten goede komen, mits de bezwaarde een afstammeling van een ouder is (zijn afstammeling, broer of zuster) of een afstammeling van laatstgenoemden, en de verwachters de erfgenamen bij versterf in de rechte nederdalende lijn van die bezwaarde zijn, staaksgewijze.
3. In lid 3 mag de bezwaarde iedere willekeurige derde zijn (in de praktijk vaak de echtgenoot), de verwachters moeten afstammelingen van een ouder van de erflater zijn. Voorts kunnen, indien die afstammeling het overlijden van de bevoordeelde niet overleeft, diens alsdan bestaande afstammelingen staaksgewijze in diens plaats treden, ook al bestonden zij nog niet ten tijde van overlijden van de erflater.
4. Lid 4 betreft de fideï-commis de residuo. Hier geldt de uitzondering op de bestaanseis in de meest vergaande vorm. Verwachters moeten zijn bloedverwanten van de erflater in de erfelijke graad, d.i. tot in de zesde (artikel 12 lid 3).

Artikelen 57 tot en met 62

Deze reeks artikelen dient ter voorkoming van ongeoorloofde beïnvloeding van de testateur; de sanctie is niet langer nietigheid, maar vernietigbaarheid. Zie de huidige artikelen 931 tot en met 934 en 937 BW.

Afdeling 3 van titel 4 van Boek 4 Ned.BW (artikelen 4:63 tot en met 4:92 Ned.BW), inzake de legitieme portie, is niet overgenomen. Men zie deze Memorie van Toelichting onder Algemeen.

Afdeling 4. Vorm van uiterste willen

Artikel 93

Deze bepaling correspondeert met het huidige recht en is gehandhaafd aangezien een gemeenschappelijk testament gemakkelijk bij een of beide erflaters de indruk kan wekken dat de beschikkingen niet eenzijdig kunnen worden herroepen.

Artikel 94

De testamentvormen zijn tot twee teruggebracht. Een geheim testament heeft naast een gedeponeerde onderhands geen enkele reden van bestaan. Behoudens noodgevallen worden testamenten, die niet bij een notaris zijn gedeponeerde, niet als geldig erkend.

Artikel 95

Dit artikel verenigt het tegenwoordige holografische met het geheime testament tot één vorm van uiterste wil, de onderhandse uiterste wil (depot-testament). De erflater kan de onderhandse akte open of gesloten aanbieden (lid 3). Wanneer hij deze gesloten aanbiedt kan hij daarbij verklaren dat het stuk slechts geopend mag worden indien door hem genoemde voorwaarden op de dag van overlijden zijn vervuld. De voorwaarden vormen op zichzelf uiterste wilsbeschikkingen die aan de vormvoorschriften van notarieel testament dienen te voldoen. Worden de voorwaarden niet vervuld dan blijft het testament gesloten. Belanghebbenden hebben recht op een afschrift van de akte van bewaargeving. Deze belanghebbenden kunnen er belang bij hebben aan te tonen dat de voorwaarden wel zijn vervuld. Een belanghebbende is onder meer een door een eerdere uiterste wil van de erfopvolging uitgesloten erfgenaam bij versterf.

Artikel 96

Uit artikel 95 lid 2 volgt dat bewijs van de bewering dat het handschrift van de uiterste wil niet dat des erflaters is of dat de handtekeningen ter waarmerking van de bladzijden niet door de erflater zelf zijn gezet, alleen zin heeft wanneer de wil uit meer dan een bladzijde bestaat en gesteld wordt dat aan geen van beide alternatieve vereisten is voldaan.

Artikel 97

1. In vergelijking met het geldende recht is de mogelijkheid vervallen om bij codicil executeurs aan te stellen. Dit kan in het nieuwe recht nog slechts geschieden bij notariële akte of bij een aan een notaris in bewaring gegeven onderhandse akte. Op deze wijze wordt voorkomen dat de notaris een verklaring van erfrecht aan de erfgenamen afgeeft, terwijl later blijkt dat de erflater bij codicil een executeur heeft aangesteld.
2. De tekst wijkt in onderdeel c af van de Nederlandse pendant in verband met in Suriname afwijkende wetgeving inzake de lijkbezorging en het auteursrecht. Toegevoegd is in onderdeel d de orgaandonatie, ten aanzien waarvan in Suriname geen speciale wetgeving bestaat.

Artikelen 98 tot en met 108

Deze gemoderniseerde regeling van het noodtestament is ontleend aan de Nederlandse wet van 27 september 1961, Stb. 304.

Artikel 109

1. Het is ongewenst om aan het niet inachtnemen van iedere formaliteit, die voor een uiterste wil voorgeschreven is, een absolute nietigheid te verbinden. Het artikel maakt daarom onderscheid tussen enige vereisten, die op straffe van nietigheid zijn voorgeschreven en de overige formaliteiten, bij wier niet inachtneming slechts een vernietiging mogelijk is. In de laatste gevallen wordt in tegenstelling met de eerstbedoelde niet alleen slechts aan enkele personen de bevoegdheid toegekend om zich op het gebrek te beroepen, maar is bovendien slechts gedurende een beperkte tijd na het openvallen der nalatenschap een beroep op het gebrek toegestaan.

2. De gevallen van absolute nietigheid worden in de leden 1 en 2 genoemd. Het zijn er slechts twee: het ontbreken van de vereiste handtekening van de erflater of van de notaris. De nietigheid correspondeert met de hoofdregel van artikel 3:39. Het ontbreken van de handtekening van de erflater is alleen dan grond voor nietigheid, wanneer die handtekening is vereist. Verklaart de erflater dat hij niet kan ondertekenen, dan is het testament volkomen geldig, wanneer die verklaring van de erflater en de oorzaak van verhindering door de notaris in de akte wordt vermeld.
3. Ontbreekt die vermelding doch staat vast, dat de erflater niet ondertekenen kon of daarin verhinderd was, dan is het testament volgens lid 4 vernietigbaar. Ook wanneer op grond van vereisten in de wetgeving op het notarisambt de authenticiteit aan de akte ontbreekt, is de uiterste wil slechts vernietigbaar en niet nietig. Wie de vordering tot vernietiging toekomt in geval een testament vernietigbaar is, en hoe lang deze vordering kan worden ingesteld, zijn vragen die in titel 2 (Rechtshandelingen) van Boek 3 hun antwoord vinden.
4. Lid 3 verklaart lid 2 van overeenkomstige toepassing op een noodtestament, zodat het niet ondertekenen door de desbetreffende functionaris tot nietigheid leidt.

Artikel 110

Deze schakelbepaling verklaart artikel 54 inzake verjaring van de vordering tot vernietiging van overeenkomstige toepassing.

Afdeling 5. Herroeping van uiterste wilsbeschikkingen

Artikelen 111 tot en met 114

1. Een herroeping is een uiterste wilsbeschikking in de zin van artikel 42 lid 1 (zie lid 3 van dit artikel). De herroeping kan in het algemeen in dezelfde vorm geschieden als waarin de beschikking, die herroepen wordt, gemaakt had kunnen worden (artikel 111).
2. Artikel 112 spreekt van een vervallen der beschikking voor zover de latere beschikking de vroegere onuitvoerbaar maakt of vervangt. Het onuitvoerbaar maken ziet op een 'incompatibilité matérielle', het vervangen op de 'incompatibilité intentionelle'. Wanneer een vervangingsbedoeling aanwezig is, is een vraag uitlegging der beschikking. Wanneer een erflater in twee testamenten verschillende personen voor het geheel tot erfgenaam heeft ingesteld of aan hen eenzelfde zaak vermaakt, zijn de beschikkingen niet beide uitvoerbaar en zal dus de latere de eerste geheel vervangen.
3. Artikel 113 vormt een uitzondering op de hoofdregel van artikel 42 lid 3, dat een uiterste wilsbeschikking alleen door een uiterste wil kan worden herroepen. Een onderhandse, in bewaring gegeven uiterste wil kan ook door teruggave, met inachtneming van dezelfde vormvoorschriften als bij de inbewaringgeving, worden herroepen.
4. Ook artikel 114 is een uitzondering op artikel 42 lid 3. De erflater kan het codicil vernietigen, bijvoorbeeld verscheuren of verbranden. Bovendien geeft het artikel een (weerlegbaar) vermoeden dat wanneer het stuk is vernietigd, zulks door de erflater is gebeurd.

TITEL 5. ONDERSCHIEDEN SOORTEN VAN UITERSTE WILSBESCHIKKINGEN

Afdeling 1. Erfstellingen

Artikelen 115 en 116

Deze artikelen brengen niets nieuws.

Afdeling 2. Legaten

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel 117

Anders dan in het bestaande recht wordt thans een definitie gegeven van legaat. Centraal staat daarbij het vorderingsrecht dat aan een of meer personen wordt toegekend (lid 1). Voor de definitie van een last, die aansluit bij die van een legaat, zie artikel 130 lid 1. Een legaat kan ook, mits aldus opgelegd, ten laste komen van een of meer bepaalde erfgenamen of van legatarissen; zie het onderhavige artikel 117 lid 2. In lid 3 wordt een met artikel 6:6 overeenstemmende regel gegeven.

Artikel 118

1. Lid 1 ziet op legaten die ten laste van een of meer bepaalde wettelijke of testamentaire erfgenamen zijn gemaakt. Veelal bevat de uiterste wil een subsidiaire beschikking voor de gevallen dat een bepaalde persoon die als erfgenaam met een legaat is belast door vooroverlijden, verwerping of anderszins – onwaardigheid, nietigheid of vernietiging van de erfstelling – niet erfgenaam wordt of zijn erfrecht komt te vervallen. Ontbreekt een zodanige voorziening in de uiterste wil, dan komt in die gevallen volgens lid 1 de verplichting uit het legaat, tenzij haar aard zich daartegen verzet, te rusten op hen aan wie het erfdeel van de belaste persoon toevalt, doch met deze bijzonderheid dat zij, wanneer zij daaraan de voorkeur geven, kunnen volstaan met uitkering aan de legataris van hetgeen zij in de plaats van degene die de erflater met het legaat had belast uit de nalatenschap genieten of van de waarde daarvan.
2. Lid 2 bevat de overeenkomstige regeling voor sublegaten, d.w.z. legaten die de erflater ten laste van een of meer legatarissen heeft gemaakt. De verbintenis uit het sublegaat komt te rusten op degenen die belast waren met het legaat aan de persoon aan wie de erflater het sublegaat had opgelegd of had willen opleggen, doch zij kunnen, als zij dat willen, volstaan met voldoening aan de sublegataris van het aan de oorspronkelijk belaste persoon gelegateerde of van de waarde daarvan.

Artikel 119

Mede met het oog op zijn bij de artikelen 124 en 125 te bespreken recht op vruchten of rente behoort een legataris met bekwame spoed in kennis te worden gesteld met het feit dat hem een legaat is toegevallen. Daarom is te dezer plaatse het voorschrift opgenomen dat degenen op wie een legaat rust, alsmede de executeurs zo die er zijn, moeten zorgdragen dat de legataris zo spoedig mogelijk van het legaat wordt kennisgegeven. Zijn zij niet bekend met het adres van een legataris, dan behoren zij dit op te sporen, voor zover een eenvoudig onderzoek daartoe voldoende is. Gelukt dit niet, dan – zo bepaalt de tweede zin – moeten zij dit aan de rechter mededelen, opdat deze aan hen het doen van verdere nasporingen of een bepaalde wijze van oproeping, bijvoorbeeld door een advertentie, kan gelasten. De rechter kan bij de bepaling, of hij een aanwijzing zal geven en zo ja welke, rekening houden met de grootte van het legaat. Het spreekt vanzelf dat overtreding van dit artikel tot een verplichting tot schadevergoeding kan leiden. Men vergelijkte voorts artikel 214.

Artikel 120

Legaten gaan niet ten koste van eerdere schuldeisers; zie ook artikel 7 lid 2. De verminderingsregel van het onderhavige artikel 120 lid 2 betreft de verhouding legataris en andere schuldeisers. De erfgenamen blijven na vermindering in privé aansprakelijk (lid 5). Om hieraan te ontkomen moeten zij verwerpen of beneficiair aanvaarden.

Artikel 121

Hier wordt, evenals in artikel 120, een verminderingsregel gegeven, zonder een met artikel 120 lid 5, overeenstemmende bepaling. Een erfgenaam is bevoegd door aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving te voorkomen dat zijn aansprakelijkheid voor de schulden van de nalatenschap, waaronder de verbintenissen uit op hem rustende legaten en de tot een uitgave in geld of goed strekkende verplichtingen uit op hem rustende lasten, zich uitbreidt tot zijn gehele vermogen, dus ook tot hetgeen hij reeds buiten de door hem geërfde goederen der nalatenschap bezat. Een legataris mist deze bevoegdheid. Hij kan wel het legaat verwerpen. Het is redelijk dat wordt voorkomen dat een legataris in een dwangpositie komt te verkeren, wanneer het onzeker is, of de waarde van het hem gelegateerde niet geringer zal blijken dan zijn verplichtingen uit sublegaat of last.

Artikel 122

Dreigt een legaat te worden verminderd (zie de artikelen 120 en 121), dan kan de legataris volledige voldoening vorderen, mits hij het verschil in geld oplegt (lid 1). Maakt de legataris geen gebruik van deze bevoegdheid dan kan de wederpartij (de erfgenaam of bij sublegaat de legataris) volstaan met uitkering van de waarde. De wederpartij kan dus eventueel kiezen tussen deze uitkering in geld of in een medegerechtigdheid in een goed.

Artikel 123

Dit artikel is een erfrechtelijke pendant van artikel 6:258 (wijziging wegens onvoorziene omstandigheden). Verwezen mag worden naar de toelichting die bij dat artikel is gegeven. De bepaling moet met grote terughoudendheid worden toegepast, mede in aanmerking genomen dat de erflater geen nieuwe beschikking kan geven.

Artikel 124

Dit artikel – inzake het recht van de legataris op vruchten – verwijst naar het tijdstip van opeisbaar worden. Wat betreft de termijn van opeisbaarheid bij een legaat van een geldsom, zie artikel 125 (negen maanden na overlijden). Voor andere legaten geldt dat de vordering in beginsel direct opeisbaar is (artikel 6:38).

Artikel 125

1. In beginsel kan ter zake van schade die de legataris door vertraagde betaling van de gelegateerde som zou kunnen lijden worden volstaan met de desbetreffende algemene regels van het verbintenissenrecht uit Boek 6 (artikelen 6:74 e.v.). In het algemeen komt de schuldenaar van een opeisbare vordering volgens artikel 6:82 pas in verzuim door een ingebrekestelling, bevattende een aanmaning tot nakoming binnen redelijke tijd. Is echter voor de voldoening een bepaalde termijn aangewezen, dan komt de schuldenaar volgens artikel 6:83, onderdeel a, zonder ingebrekestelling in verzuim, tenzij van een andere bedoeling blijkt. Artikel 6:119 fixeert de vergoeding van vertragingsschade, waartoe een in verzuim zijnde schuldenaar van een geldsom gehouden is, op de wettelijke rente.

2. Met betrekking tot het vorderingsrecht uit legaat zijn enkele bijzondere bepalingen gewenst. Ook wanneer de nalatenschap niet beneficiair aanvaard is en deswege aan vereffening overeenkomstig afdeling 3 van titel 6 onderworpen is, vereist de verkrijging van de voor een behoorlijke afwikkeling nodige liquide middelen enige tijd. Veelal wordt daarmee in de redactie van de uiterste wil rekening gehouden door aan geldlegaten een tijdsbepaling te verbinden. Het is gewenst dat deze praktijk in de wet wordt neergelegd. Hiertoe strekt lid 1 van het onderhavige artikel, bepalende dat een legaat van een geldsom negen maanden na het overlijden van de erflater opeisbaar wordt, tenzij de erflater iets anders heeft beschikt (vergelijk artikel 37 lid 2).
3. Het zou voorts niet gewenst zijn dat de schuldenaars over een opeisbaar geworden gelegateerde geldsom pas wettelijke rente verschuldigd worden, wanneer de legataris een rechtsvordering instelt; tot het instellen daarvan komt een legataris begrijpelijkerwijze zelden. Deze overweging hoeft er echter niet toe te leiden dat wettelijke rente van rechtswege verschuldigd wordt, zodra het legaat opeisbaar is. Het is redelijk dat, wanneer de erflater omtrent rentevergoeding niets heeft bepaald, deze pas verschuldigd wordt, nadat de schuldenaars door de legataris in gebreke zijn gesteld, waartoe deze met een duidelijke schriftelijke aanmaning als bedoeld in artikel 6:82 kan volstaan. Ten einde te voorkomen dat uit artikel 6:83, onderdeel a, zou worden afgeleid dat wanneer de erflater zelf een tijdsbepaling heeft opgenomen of de tijdsbepaling van lid 1 van het onderhavige artikel geldt, het enkele verloop van die tijd de verschuldigdheid van wettelijke rente doet intreden, bepaalt lid 3 dat degene op wie de schuld uit een legaat van een geldsom rust, niet in verzuim komt door het enkele verloop van een voor de nakoming aangewezen termijn. Lid 3 belet uiteraard niet dat in de uiterste wil aan de legataris een dadelijk bij het opeisbaar worden van de geldsom intredende rente wordt toegekend, tot een percentage al dan niet gelijk aan dat van de wettelijke rente.
4. Lid 2 beoogt een erfgenaam aan wie een goed is gelegateerd tegen vergoeding (prelegataris) liquiditeitsmoeilijkheden te besparen. Hij kan zijn legaat direct opeisen en zijn vergoedingsverplichting laten verrekenen met zijn erfdeel. Het gaat hier om een *lex specialis* ten opzichte van artikel 3:184.
5. Krachtens lid 4, waarin artikel 5 van overeenkomstige toepassing wordt verklaard, heeft de rechter in het algemeen de bevoegdheid ook geldschulden uit legaat wegens gewichtige redenen op termijn te stellen.

§ 2. Giften en andere handelingen die worden aangemerkt als legaten

Artikel 126

1. Hier vindt wat betreft de mogelijkheid van vermindering wegens schulden (zie artikel 120) een gelijkstelling plaats van zgn. quasi-legaten met legaten. Ook ten aanzien van quasi-legaten voelt de erflater tijdens zijn leven geen teruggang in zijn vermogen.
2. Lid 1 betreft schenkingen (omschreven in artikel 7:175 lid 1) en andere giften (omschreven in artikel 7:186 lid 2) ter zake des doods. In de tweede volzin wordt de in het algemeen gevoelde wens van de schenker of geveer geformuleerd dat de verkrijger ook een reële kans op verkrijging moet hebben. Indien de schenking of gift herroepelijk is, zodat de verkrijging niet zeker is, ligt het echter anders (derde volzin).
3. Het gaat in lid 2, onderdeel a, om verblijvens-, toescheidings- en overnemingsbedingen: bedingen op grond waarvan een goed van een der partijen onder opschortende voorwaarde of tijdsbepaling zonder redelijke tegenprestatie op een ander overgaat of kan overgaan. Op dergelijke bedingen worden, net als op schenkingen in de zin van lid 1, de regels betreffende vermindering toegepast alsof zij een legaat inhouden ten laste van de gezamenlijke erfgenamen. De regeling ziet niet op

bedingen waar de overgang zonder redelijke tegenprestatie zijn grond vindt in een bevoordelingsbedoeling: dergelijke bedingen vallen immers reeds onder de regeling voor schenkingen in lid 1. Evenmin ziet de regeling, zoals de tekst tot uitdrukking brengt, op bedingen waar wél sprake is van een redelijke tegenprestatie. Daarbij geldt als uitgangspunt, dat de redelijkheid van de tegenprestatie in beginsel moet worden vastgesteld naar het tijdstip van de overgang. Niettemin kunnen er omstandigheden zijn die tot gevolg hebben dat een tegenprestatie die op het eerste gezicht minder dan redelijk is, niettemin redelijk moet worden geacht. In de eerste plaats kan hierbij gedacht worden aan het geval van het familiebedrijf waarvoor slechts met moeite een verwant kan worden gevonden die tot voortzetting van het bedrijf bereid is. De lage prijs die uiteindelijk voor deze verwant de tegenprestatie vormt voor de verkrijging van de bedrijfsgoederen wordt gerechtvaardigd door de omstandigheid dat het alleen zo voor deze verwant rendabel is om zijn arbeidsinspanning aan te wenden ten behoeve van het bedrijf. Een vergelijkbare situatie kan zich bijvoorbeeld voordoen bij een advocatenmaatschap, waar de jongste maat bij toetreding tot de maatschap voor een aantal jaren genoegzaam neemt met een lager winstaandeel mede met het oog op het vooruitzicht dat hij bij uittreding van een oudere maat diens aandeel tegen een op zichzelf beperkte tegenprestatie kan verwerven. Als voorbeeld kan verder gewezen worden op de eigenaar van bepaalde archeologisch belangwekkende voorwerpen, die deze aan een plaatselijk museum in bruikleen geeft en daarbij overeenkomt dat het museum de voorwerpen bij zijn overlijden zal mogen overnemen. Stemt de eigenaar uit ideële overwegingen, omdat hij wil voorkomen dat de voorwerpen terecht komen in een buitenlands museum, bij voorbaat in met een aanzienlijk lagere prijs voor de voorwerpen dan de internationale ‘marktwaaarde’ voor dergelijke voorwerpen, dan zou die omstandigheid in weg kunnen staan aan de conclusie dat de overneming uiteindelijk ‘zonder redelijke tegenprestatie’ plaatsvindt. Tenslotte kan gewezen worden op bedingen waarbij degene die het goed zal of kan verwerven het risico draagt van fluctuaties in de waarde van het goed. Dit zal zich voordoen bij overeenkomsten op grond waarvan een goed eerst later op de verkrijger zal overgaan, tegen een vooraf bepaalde prijs waarvan voor partijen niet vaststaat in hoeverre deze uiteindelijk voor de verkrijger gunstig zal uitpakken. Te denken valt aan optiecontracten, waarbij de prijs – of zij nu hoog of laag uitvalt – gerechtvaardigd wordt door het daaraan inherente element van speculatie. Het notariaat behoort ervoor zorg te dragen dat in voorkomende gevallen in akten tot uitdrukking wordt gebracht dat en op welke gronden de tegenprestatie bij bedingen als hier aan de orde redelijk moet worden geacht.

4. Onderdeel b van lid 2 betreft de begunstiging bij sommenverzekering die als gift geldt; zie artikel 7:188. Uit de laatste volzin van lid 1 vloeit voort dat zolang sprake is van een herroepelijke begunstiging de gewone volgorde van vermindering van toepassing is. Als de uitkering wordt gedaan ter nakoming van een natuurlijke verbintenis of een civiele verbintenis anders dan uit schenking, is de bepaling niet van toepassing.
5. In onderdeel c van lid 2 gaat het om de omzetting van een natuurlijke verbintenis in een civiele verbintenis voor zover deze de strekking heeft dat nakoming pas na het overlijden van de schuldenaar plaatsvindt en deze op dat moment ook nog niet is voldaan. Ook hier prevaleert de gedachte dat de schuldenaar tijdens leven geen teruggang in zijn vermogen heeft gevoeld. Dat sprake was van een natuurlijke verbintenis geeft overigens bij vermindering een voorrang (artikel 120 lid 3).
6. Naar nieuw recht zal in het geval van gedeeltelijke ontbinding van een vennootschap het aandeel van de uittredende vennoot in de vennootschappelijke gemeenschap ook zonder specifiek beding verblijven aan de overblijvende vennoten (artikel 7:821 lid 1). Hier is als het ware sprake van een ‘wettelijk verblijvensbeding’, waarvan de werking gelijk behoort te zijn als door partijen in hun

overeenkomst opgenomen verblijvensbeding. Het voorgestelde lid 3 van artikel 126 strekt daartoe. De gelijkstelling van een toedeling op de voet van artikel 7:821 lid 1, met een verblijvensbeding in de zin van artikel 126 lid 2 onder a, brengt mee dat deze toedeling, welke de titel vormt voor overgang van het aandeel van de uittredende vennoot in de tot de vennootschappelijke gemeenschap behorende goederen op de andere vennoten (en voor de daarvoor vereiste levering), onder omstandigheden als een legaat kan worden verminderd. Door vermindering wordt de aan de levering ten grondslag liggende titel aangetast.

7. Het zal duidelijk zijn dat een toedeling eerst kan worden ingekort of verminderd, wanneer tevens is voldaan aan de in artikel 126 lid 2 onder a, gestelde voorwaarde dat de overgang plaatsvindt ‘zonder redelijke tegenprestatie’. Als tegenprestatie moet in dit verband worden aangemerkt de in artikel 7:821 lid 2, verschuldigde vergoeding ter grootte van de economische deelgerechtigdheid in het vermogen van de vennootschap, zoals die nader bij of krachtens de overeenkomst van vennootschap kan zijn bepaald. Van een overgang zonder redelijke tegenprestatie zal eerst sprake kunnen zijn als de economische deelgerechtigdheid bij of krachtens de overeenkomst zodanig nader is bepaald, dat deze moet worden beschouwd als onredelijk laag. Daarvan zal naar aan te nemen valt niet snel sprake zijn. In een geval dat de economische deelgerechtigdheid met het oog op de voortzetting van de activiteiten van de vennootschap zodanig is vastgesteld dat een rendabele bedrijfsvoortzetting nog juist mogelijk is, kan de tegenprestatie niet reeds op die grond als onredelijk laag worden beschouwd, ook al gaat het aandeel in de goederen daarmee in feite over tegen een lagere prijs dan een reële marktwaarde; vgl. HR 13-2-2004, NJ 2004, 653.
8. Hiervoor werd reeds vermeld dat vermindering leidt tot aantasting van de titel voor de overgang. Deze aantasting kan door de opvolgende vennoten worden voorkomen door het bedrag van de vermindering – dat wil zeggen het bedrag dat nodig is om de tegenprestatie zodanig aan te vullen dat deze niet langer als onredelijk kan worden beschouwd – in geld ‘op te leggen’ (artikel 122 lid 1).
9. Het voorgestelde lid 3 van artikel 126 heeft mede betrekking op het geval van gedeeltelijke ontbinding van een vennootschap die rechtspersoon is. Hoewel daarbij geen sprake is van een vennootschappelijke gemeenschap en er dus geen overgang (en levering) plaatsvindt van het aandeel daarin van de uittredende vennoot op de voortzettende vennoten, dient daarbij wel op de voet van artikel 7:821 lid 4, levering plaats te vinden van een aandeel in de vennootschap die rechtspersoon is tegen vergoeding van de economische deelgerechtigdheid van de uitgetreden vennoot. Niet uitgesloten is dat bij of krachtens de overeenkomst de economische deelgerechtigdheid van de uitgetreden vennoot zodanig is vastgesteld, dat deze kan worden beschouwd als onredelijk laag.
10. In lid 4 wordt de waardebepalingsregeling van artikel 34c en de giftenregeling bij gemeenschap van goederen van artikel 34d van overeenkomstige toepassing verklaard.

Artikel 127

Bepaald wordt ten aanzien van de hier genoemde gevallen dat vermindering tot gevolg heeft dat de begiftigde verplicht wordt tot voldoening van de waarde van het verminderde deel aan de erfgenamen. De regeling beperkt zich tot giften waarbij de prestatie niet uit het vermogen van de erflater afkomstig is en de erfgenamen daarvoor ook niet aansprakelijk zijn. De reden daarvoor is dat de uitkering veelal immers, anders dan bij legaten, direct opeisbaar zal zijn. Vermindering zou daardoor in veel gevallen te laat plaatsvinden om te voorkomen dat het quasi-legaat aan de begunstigde wordt uitgekeerd. Door aan de vermindering een terugvorderingsrecht te verbinden, wordt voorkomen dat in vele gevallen een vereffenaar benoemd zou moeten worden om de schuldenlast op juiste wijze te verdelen. Met het oog op de rechtszekerheid is een vervaltermijn van drie jaar gesteld; zie ook artikel 216 lid 3, en artikel 220 lid 3.

Artikel 128

Het gaat hier om de bescherming van de langstlevende echtgenoot, een terugvorderingsbevoegdheid van een vereffenaar en het verhaal van schuldeisers in bepaalde gevallen. Bepalingen die legatarissen treffen worden van overeenkomstige toepassing verklaard op quasi-legatarissen.

Het Nederlandse *artikel 129* van Boek 4 betreft de legitieme portie en is daarom niet overgenomen.

Afdeling 3. Testamentaire lasten

Artikel 130

1. Tussen legaten en lasten wordt een scherp onderscheid gemaakt; vergelijk artikel 117. Bij een last ontstaat géén vorderingsrecht jegens een of meer erfgenamen of legatarissen.
2. Bij wege van testamentaire last kunnen verplichtingen van zeer verschillende aard worden opgelegd. Een last kan verplichten tot een daad die uitsluitend door de belaste persoon zelf kan worden verricht en die wel of niet bestaat in of gepaard moet gaan met een uitgave in geld of goed. Een last kan ook verplichten tot het teweegbrengen van een resultaat dat de belaste persoon niet zelf kan bereiken, zodat hij naar de strekking van de last het nodige, gewoonlijk tegen betaling, door een ander moet laten verrichten. Het kan ook zijn dat de belaste persoon weliswaar het nodige zelf zou kunnen verrichten, maar dat het gebruikelijk is zulke werkzaamheden tegen betaling te laten verrichten door iemand die daarvan zijn beroep maakt. Ook in dit geval is er, tenzij uit de uiterste wil blijkt dat de belaste persoon het nodige persoonlijk moet verrichten, sprake van een verplichting die tot een uitgave in geld of goed strekt.
3. Ook de verplichtingen die een erflater bij uiterste wil verklaart op te leggen aan een door hem benoemde executeur, kunnen van zeer verschillende aard zijn. Voor zover zij strekken tot een uitgave in geld of goed beoogt hij gewoonlijk dat deze uitgave door de executeur uit de nalatenschap zal worden bekostigd. Het zal voorts van de aard der verplichting en de bedoeling van de erflater afhangen, wat er moet geschieden, wanneer een executeur ontbreekt doordat de benoemde persoon vooroverleden is of zijn functie niet aanvaardt, wanneer de executeur – door overlijden, ontslag of ontzetting – defungeert voordat hij de hem opgelegde verplichting heeft vervuld, of wanneer zijn beheer van de nalatenschap eindigt voordat hij de verplichting heeft vervuld. In vele gevallen zal het niet met de bedoeling van de erflater stroken dat daarmee de verplichting geheel vervalt. Om deze redenen is in lid 2 aan de bepaling dat een testamentaire last ook aan een executeur kan worden opgelegd, toegevoegd dat de hem opgelegde verplichting mede op de gezamenlijke erfgenamen rust, tenzij uit de aard der verplichting of uit de uiterste wil iets anders voortvloeit.
4. Voor zover het gaat om een last die strekt tot een uitgave van geld of van een goed uit de nalatenschap, levert voldoening aan de last hetzelfde effect op als de uitkering van een legaat (die wel op een vorderingsrecht berust). Daarom wordt in lid 3 de verminderingsbevoegdheid van artikel 120 mede van toepassing verklaard.

Artikel 131

1. Het onderhavige artikel houdt in dat de erfgenaam of legataris op wie een testamentaire last rust, zijn erfdeel, respectievelijk zijn vorderingsrecht verkrijgt onder de ontbindende voorwaarde dat zijn recht wegens niet-uitvoering van de last wordt vervallen verklaard door de rechter. Deze rechterlijke uitspraak heeft dus het gevolg dat Boek 3 BW, met name artikel 3:38, aan de vervulling van een

ontbindende voorwaarde, waaronder een recht is verkregen, toekent: verval van het recht zonder terugwerking.

2. Niet alleen de werking van een vervallenverklaring wegens niet-nakoming van een last, maar ook de overige rechtsgevolgen van de last met betrekking tot het recht dat de belaste persoon toekomt, vinden door de redactie van het onderhavige artikel hun regeling in de bepalingen betreffende voorwaardelijke rechten. Enkele consequenties zijn de volgende. De legataris op wie een last rust, heeft een vorderingrecht onder de vermelde ontbindende voorwaarde. Is hem een goed gelegateerd, dan verkrijgt hij door de levering ter uitvoering van het legaat een recht dat aan dezelfde ontbindende voorwaarde is onderworpen (artikel 3:84 lid 4). Dit recht eindigt dus eveneens met de vervallenverklaring, ook als de legataris het inmiddels mocht hebben vervreemd. Is het gelegateerde een registergoed en mocht bij de levering aan de legataris de last in strijd met artikel 3:89 lid 2 niet in de leveringsakte vermeld en dus niet in de registers ingeschreven zijn, dan kan echter de vervallenverklaring niet worden ingeroepen tegen degene die, onkundig van de last, het registergoed inmiddels van de legataris had verkregen (artikel 3:24). Overeenkomstige consequenties heeft het onderhavige artikel wanneer de last op een erfgenaam rust. Ook deze verkrijgt, bijvoorbeeld een registergoed der nalatenschap, onder de vermelde ontbindende voorwaarde. Mocht de last, ten spijt van artikel 3:17 lid 1, onderdeel a, niet met de erfopvolging ingeschreven zijn geweest, toen hij het goed vóór de vervallenverklaring aan een van de last onkundige derde vervreemde, dan vindt deze weder bescherming in artikel 3:24. Ten slotte zij nog gewezen op artikel 3:17 lid 1 onderdeel c, in verbinding met artikel 3:24 voor het geval dat het goed nog na de vervallenverklaring, dat is dus na de vervulling van de ontbindende voorwaarde, door de belaste persoon of diens rechtsopvolger mocht zijn vervreemd.
3. Lid 2 van het onderhavige artikel 131 preciseert dat de vervallenverklaring op vordering van onmiddellijk bij de vervallenverklaring belanghebbende wordt uitgesproken door de rechter. Dit lid 2 brengt tot uitdrukking dat de rechter niet steeds verplicht is de vervallenverklaring desgevorderd uit te spreken. De mogelijkheid van vervallenverklaring heeft immers de strekking van een sanctie op het niet-nakomen van de last. De rechter moet dan ook kunnen beslissen dat genoegzaam behoort te worden genomen met een spoedig herstel van het begane verzuim, en hij moet beoordelen of de tekortkoming ernstig genoeg is om een vervallenverklaring te rechtvaardigen. Ook moet hij in aanmerking nemen, of de niet-nakoming van de last een oorzaak heeft, die voor rekening van de belaste persoon behoort te komen. Lid 2 laat de rechter voorts bij onmogelijkheid van nakoming buiten schuld van de belaste persoon niet alleen voldoende ruimte om de gevraagde vervallenverklaring af te wijzen als de onmogelijkheid van tijdelijke aard is, maar ook om tijd te geven voor een verzoek krachtens artikel 134 als die onmogelijkheid duurzaam is.
4. Als door een vervallenverklaring het erfrecht van een bepaalde erfgenaam vervalt, blijft deze ingevolge lid 3 jegens de schuldeisers van de nalatenschap met zijn hele vermogen aansprakelijk. Hij kan dus niet na een zuivere aanvaarding langs deze weg alsnog onder de aansprakelijkheid uitkomen. Wel heeft hij een verhaalsrecht op degene of degenen aan wie in plaats van hem het geërfde opkomt.

Artikel 132

Deze bepaling loopt in hoofdzaak parallel aan het voor legaten geldende artikel 118. Doch terwijl volgens dat artikel degenen op wie de verplichting is overgegaan met de daar genoemde prestatie aan de legataris of sublegataris kunnen volstaan, indien zij de voor de uitvoering van het legaat of sublegaat vereiste prestatie te bezwaarlijk achten, kon deze oplossing met betrekking tot een overgegangene last niet worden gevolgd. Hier kan artikel 134 lid 1 onderdeel c, uitkomst bieden.

Artikel 133

1. Dit artikel beperkt zich tot de gevallen dat degene op wie de last rust, de vervulling van een daaraan toegevoegde opschortende voorwaarde heeft belet (lid 1 of de vervulling van een daaraan toegevoegde ontbindende voorwaarde heeft teweeggebracht (lid 2).
2. Het omgekeerde behoeft – gelet op artikel 131 lid 2 – hier geen afzonderlijke regeling. Wordt de vervallenverklaring van het recht van degene op wie de last rust, gevorderd wegens niet-uitvoering van de last nadat de vervulling van de daaraan toegevoegde opschortende voorwaarde was teweeggebracht door iemand die van uitvoering van de last voordeel zou hebben of door een onmiddellijk bij de vervallenverklaring belanghebbende, dan zal de rechter de vordering kunnen afwijzen, indien de redelijkheid en billijkheid dit verlangt. Immers, de rechter is ingevolge artikel 131 lid 2, niet verplicht een wegens niet-uitvoering van de last gevorderde vervallenverklaring uit te spreken. Hetzelfde geldt bij niet-uitvoering van de last nadat de vervulling van een aan de last toegevoegde ontbindende voorwaarde door degene die van uitvoering van de last voordeel zal hebben of door een onmiddellijk bij de vervallenverklaring belanghebbende was belet.
3. In verband met de rechtszekerheid behoort omtrent de gevolgen van een aan een testamentaire last verbonden voorwaarden, net als voor de voorwaarden verbonden aan een erfstelling of legaat, na dertig jaar duidelijkheid te bestaan. Lid 3 voorziet hierin.

Artikel 134

1. Op verzoek van de lastbezwaarde of het openbaar ministerie – het algemeen belang kan nauw betrokken zijn – kan de rechter een last wijzigen of geheel of gedeeltelijk opheffen. In lid 1 onderdeel a, is een algemene mogelijkheid van herziening opgenomen telkens wanneer na het overlijden van de erflater de omstandigheden zich zodanig gewijzigd hebben, dat daardoor een herziening of vervallenverklaring gerechtvaardigd is. Men vergelijkte wat ten aanzien van de stichting geldt. Door aan een erfgenaam of legataris lasten op te leggen, die voor tientallen jaren besteding van gelden op de door de erflater voorgeschreven wijze verlangen, oefent een erflater een overeenkomstige invloed uit als door het in het leven roepen van een stichting. Evenals nu bij stichtingen zich in de loop der tijd onvoorziene omstandigheden kunnen voordoen, die, had de erflater die gekend, hem zeker tot andere regels voor de stichting gebracht zouden hebben, evenzo kan dit een langdurige last het geval zijn.
2. Wat betreft de in onderdeel a aan te leggen maatstaf voor herziening of opheffing, verdient de aandacht dat anders dan bijvoorbeeld in artikel 123 betreffende legaten en artikel 6:258 (de algemene imprévision-bepaling) het hier niet zo zeer gaat om wat redelijkheid en billijkheid tussen partijen meebrengen, maar veeleer om een voorziening met het oog op lasten die door, na het overlijden van de erflater ingetreden, omstandigheden hun zin verloren hebben, niet meer met de bedoeling van de erflater overeenstemmen, aanpassing behoeven aan hun maatschappelijke strekking of aan het algemeen belang, etc. Om deze reden is een verwijzing opgenomen naar de bij de last betrokken persoonlijke en maatschappelijke belangen waarmee de rechter rekening moet houden.
3. Onderdeel b van lid 1 betreft de vermindering als bedoeld in de artikelen 120 en 121. Onderdeel c is een aanvulling op artikel 132.
4. De bedoeling van de erflater behoort in beginsel leiddraad te zijn, aldus lid 2. Lid 3 correspondeert met artikel 123 lid 3 inzake legaten.

Afdeling 4. Stichtingen

Artikel 135

Dit artikel betreft de testamentaire stichting. De in het artikel neergelegde leer correspondeert met HR 11-3-1932, NJ 1932, p. 698. De overeenkomstig dit artikel bij een in een notariële akte neergelegde uiterste wilsbeschikking opgerichte stichting bestaat vanaf het moment dat de erflater overlijdt en voldoet daardoor aan het door artikel 56 lid 1 gestelde bestaansvereiste.

Afdeling 5. Makingen onder tijdsbepaling en onder voorwaarde

Artikel 136

1. Een erfstelling kan niet onder een tijdsbepaling worden gemaakt. Een tijdelijke eigendom heeft in zijn regeling zoveel gelijkenis met een vruchtgebruik, dat het niet wenselijk is geoordeeld, hier twee verschillende rechtsfiguren te erkennen. Zou in een testament toch een tijdelijk erfgenaamschap ingesteld worden, dan wordt deze beschikking in een vruchtgebruik omgezet. Erfgenaam is dan degene, die volgens het testament onder opschortende tijdsbepaling zou erven.
2. De bepaling verzet zich er niet tegen, dat een beperkt recht onder tijdsbepaling gevestigd wordt, of dat de erflater beschikt, dat een bepaalde zaak aan een legataris eerst na een bepaalde tijd behoeft te worden geleverd, of dat hem periodieke uitkeringen van soortzaken worden toegezegd; slechts het in het leven roepen van een in de tijd beperkt eigendomsrecht wordt verboden.
3. Aangezien het denkbaar en zelf waarschijnlijk is dat een erflater die zijn beschikking als een erfstelling onder ontbindende tijdsbepaling heeft geformuleerd zonder een daarbij aansluitende erfstelling onder opschortende tijdsbepaling, heeft beoogd de daarbij tot erfgenaam ingestelde persoon de bevoegdheid om de goederen te vervreemden en te verteren toe te kennen, bepaalt lid 2 de erflater die deze beschikking heeft gemaakt, wordt geacht die bevoegdheid te hebben toegekend, tenzij uit de uiterste wil het tegendeel voortvloeit. Zie ook artikel 138 lid 3.
4. Voor legaten onder tijdsbepaling geldt het overeenkomstige algemene artikel 3:85.

Artikel 137

Wordt een ontbindende voorwaarde vervuld en is daarnaast iemand door de erflater onder dezelfde voorwaarde opschortend tot de making geroepen, dan zal op die opschortende making de bepaling toepassing vinden. Is daarentegen een ontbindende voorwaarde gesteld en niet aangegeven aan wie bij de vervulling der voorwaarde het vermaakte ten deel valt, dan komt na de vervulling der voorwaarde het vermaakte op aan degene, die dit ontvangen zou hebben, wanneer de ganse making achterwege ware gebleven. Is deze persoon vóór de vervulling der voorwaarde overleden, dan komt het vrijgekome aan zijn erfgenaam ten goede. In dit geval immers bestaat er geen aanleiding de voor een opschortende voorwaarde gegeven regel toe te passen; deze regel is gerechtvaardigd omdat het de erflater was, die een onmiddellijk verband tussen de voorwaarde en de als bevoordeelde aangewezen persoon heeft gelegd; in het geval van de ontbindende voorwaarde is dit onmiddellijk verband niet gegeven.

Artikel 138

1. Dit artikel beantwoordt de vraag, hoe de rechtspositie is van de erfgenaam, aan wie het vermaakte toekomt, zolang de voorwaarde niet vervuld is. Daar het recht van de onder voorwaarde geroepene nog onzeker is, kan men deze niet als rechthebbende beschouwen en degene, aan wie tot de vervulling der voorwaarde het goed toekomt slechts als vruchtgebruiker aanmerken. Men kent

daarom laatstgenoemde persoon tegen derden de positie van eigenaar toe, d.w.z. ten aanzien van de uit te oefenen rechten en de door hem tegen derden in te stellen rechtsovereenkomsten.

2. Voor het overige, dus wat de verhouding tot de voorwaardelijk geroepene betreft, vinden de wettelijke voorschriften betreffende het vruchtgebruik overeenkomstige toepassing. De bepaling van lid 2 vindt toepassing zowel wanneer een erfstelling onder op schortende voorwaarde op zichzelf staat, als wanneer deze is toegevoegd aan een erfstelling onder ontbindende voorwaarde. In de tweede volzin van lid 2 wordt een gevolgtrekking uit de eerste volzin getrokken. Deze gevolgtrekking wordt wegens haar bijzonder belang afzonderlijk vermeld. Het is de verplichting van de eerstgeroepene om het ontvangene goed gelijk een vruchtgebruiker te bewaren en in stand te houden, tenzij de erflater hem de bevoegdheid heeft toegekend om de goederen te vervreemden en te verbruiken. Andere gevolgen lid zijn: de verplichting tot zekerheidstelling; de verplichting tot het doen der gewone herstellingen; de mogelijkheid van een onderbewindstelling bij grove verwaarlozing enz.
3. Lid 3 heeft betrekking op het geval dat de erflater een erfstelling onder een ontbindende voorwaarde heeft gemaakt, zonder een daarbij aansluitende erfstelling onder opschortende voorwaarde. In dit geval geldt onverkort de hoofdregel van lid 1, dat de ingestelde erfgenaam jegens derden – dus extern – als de uitsluitend rechthebbende geldt en dus ook tot onvoorwaardelijke vervreemding en bezwaring bevoegd is. Doch lid 3 geeft aan in hoeverre hij ook jegens degenen aan wie het vermaakte bij vervulling der voorwaarde zal toekomen, tot vervreemding bevoegd is. Bepaald is dat hij jegens laatstgenoemden bevoegd is de goederen te vervreemden en te verteren op dezelfde voet als een vruchtgebruiker aan wie deze bevoegdheid is gegeven, dus op de voet van artikel 3:215, tenzij de erflater iets anders heeft bepaald. De erflater kan deze bevoegdheid inkrimpen, en ook uitbreiden door de ingestelde erfgenaam een ruimere bevoegdheid tot beschikking om niet te geven dan volgens artikel 3:215 in den regel toekomt aan de vruchtgebruiker aan wie de bevoegdheid tot vervreemding en vertering is gegeven.

Artikel 139

Men zie artikel 133 betreffende testamentaire lasten en het algemene artikel 6:23 dat mede voor legaten geldt.

Artikel 140

1. Dit artikel stelt een wettelijke beperking aan de testeervrijheid. Onvervulde voorwaarden mogen de rechtstoestand van een goed niet te lang in het onzekere houden. Daarom is hier een maximumtermijn gesteld. Buiten het in artikel 141 voorziene geval, waarin deze toestand zijn begrenzing vindt in de levensduur van een natuurlijke persoon, is een limiet gekozen, gelijk aan de maximumduur geldende voor een vruchtgebruik dat ten behoeve van een rechtspersoon is ingesteld (artikel 3:203 lid 3), welke tijdsduur overeenstemt met het gemiddelde leeftijdsverschil tussen twee generaties.
2. Naar lid 2 bepaalt, geldt de beperking niet voor legaten van naar de soort bepaalde goederen onder een opschortende voorwaarde. Hier scheidt de onzekerheid weinig bezwaar en is het stellen van een voorwaarde, die eerst na dertig jaar vervuld wordt, dikwijls maatschappelijk alleszins gerechtvaardigd, men denke bijvoorbeeld aan een pensioen in te gaan op een bepaalde leeftijd.

Artikel 141

Ingevolge het onderhavige artikel, betreffende zgn. fideïcommissaire voorwaardelijke makingen, makingen 'over de hand' of tweetrapsmakingen (voor de kenmerken zie de tekst van het artikel), kan de

onzekerheid eventueel langer dan dertig jaar en met name een mensenleven lang bestaan. Dit is in overeenstemming met hetgeen omtrent de duur van een vruchtgebruik is vastgesteld: ook deze duur kan ten hoogste dertig jaar of een mensenleven zijn.

Afdeling 6. Executeurs

Artikel 142

1. Aan executeurs is de taak toegekend, die zij thans reeds in de praktijk vervullen. In de praktijk zijn zij degenen, die de boedel vereffenen, d.w.z. niet alleen de legaten, maar ook de schulden voldoen en voor een en ander zo nodig de goederen verkopen. In verband met deze ruimere taak worden de bedoelde personen ook niet meer uitvoerders van uiterste wilsbeschikkingen, maar kortweg executeurs genoemd. Aan lid 1 is toegevoegd, dat de erflater aan een executeur de bevoegdheid van assumptie of subrogatie kan verlenen.
2. Ingevolge lid 2 is, indien er meer executeurs zijn, ieder bevoegd. Dit bevordert een vlotte gang van zaken. Eventueel kan lid 3 als veiligheidsklep dienen.
3. Het verschil tussen de executele, het bewind en de vereffening kan nader in het licht worden gesteld, wanneer men deze drie instituten projecteert tegen de achtergrond van de fasen, welke zich bij de behandeling van een boedel laten onderscheiden. De eerste fase omvat het voldoen van schulden en legaten. Als dat is geschied, zijn er wellicht maatregelen van node om de boedel beter geschikt te maken voor verdeling; die maatregelen vormen de tweede fase. De derde fase heeft betrekking op de verdeling. In een aantal gevallen volgt er nog een vierde fase, als namelijk de erflater heeft gewild, dat er na de verdeling nog een periode zou zijn, gedurende welke het beheer aan de erfgenamen zelf wordt onthouden. De vereffenaar treedt uitsluitend in de eerste fase op; in beginsel geldt dit ook voor de executeur. Voor de verdere fasen is er de mogelijkheid van het bewind. De erflater kan uiteraard alleen kiezen tussen executele en bewind. De vereffening komt aan de orde, als aan de voorwaarden, omschreven in de artikelen 202 e.v., is voldaan. Een kenmerkend onderscheid tussen de regeling voor de executele en die van de vereffening is hierin gelegen, dat de executeur alleen bevoegd is de schulden en legaten te voldoen, welke onmiddellijk opeisbaar zijn, dan wel tijdens de executele opeisbaar worden. De vereffenaar moet zich tot taak rekenen ook alle andere schulden en legaten te vereffenen.

Artikel 143

1. Lid 1 geeft aan dat men executeur wordt door aanvaarding van zijn benoeming na het overlijden van de erflater; hierin ligt opgesloten dat men niet verplicht is de benoeming te aanvaarden en dat men niet reeds tijdens het leven van de erflater kan aanvaarden. Ten einde te beletten dat de benoemde persoon de erfgenaam of andere belanghebbende in ongelegenheid brengt door zijn beslissing slepende te houden, bepaalt de tweede volzin dat de rechter op verzoek van een belanghebbende een termijn kan stellen, na afloop waarvan de benoeming niet meer kan worden aanvaard.
2. Handelingsonbekwaamheid, beschermingsbewind krachtens de artikelen 1:431 e.v. en faillissement hebben ingevolge lid 2 tot gevolg dat de betrokkene geen executeur kan zijn; zie ook artikel 149 lid 1 onderdeel c, welke bepaling van rechtswege de beëindiging van de taak van de executeur tot gevolg heeft. Ook een rechtspersoon kan executeur zijn. Daarom is voor lid 2 een negatieve formulering gekozen.

Artikel 144

1. Het artikel stelt tot regel dat executeurs de taak hebben de goederen der nalatenschap te beheren (wat betreft het begrip beheer verg. art. 3:170) en daaruit de opeisbare schulden en legaten te voldoen. De in het onderhavige artikel omschreven wettelijke taak van een executeur kan in de uiterste wil worden beperkt of uitgesloten; bijvoorbeeld door te bepalen dat de executeur slechts een gedeelte der nalatenschap goederen zal beheren of alleen legaten, niet de nagelaten schulden of slechts een gedeelte daarvan zal voldoen.
2. Duidelijkheidshalve is in de aanhef van het nieuwe lid 1 gereleveerd dat de erflater naast of in de plaats van de wettelijke taak van een executeur ook andere kan vaststellen, door hem een of meer testamentaire lasten op te leggen. Deze vinden hun regeling in afdeling 3 van titel 5 (artikelen 130 e.v.).
3. De wettelijke taakomschrijving bevat twee elementen: ten eerste de voldoening van de opeisbare schulden en legaten, en ten tweede het beheer van de nalatenschap. In tegenstelling tot een vereffenaar, wiens in afdeling 3 van titel 6 (artikelen 202 e.v.) omschreven taak de voldoening van alle schulden en legaten omvat, ook al zijn zij nog niet opeisbaar, heeft de executeur slechts tot taak de schulden en legaten te voldoen, die bij het openvallen van de nalatenschap opeisbaar zijn of gedurende zijn beheer opeisbaar worden.
4. De beheersaak van de executeur is in de wettelijke omschrijving niet strikt aan eerstgenoemde taak gekoppeld, in die zin dat het beheer vanzelf zou eindigen wanneer de opeisbare schulden en legaten zijn voldaan. Een automatisch verval van de beheersbevoegdheid zou tot rechtsonzekerheid kunnen leiden, in het bijzonder wanneer het niet spoedig precies vaststaat welke opeisbare schulden de erflater heeft nagelaten. Voorts kan het zijn dat het de erfgenamen welkom is dat de executeur het beheer nog enige tijd voortzet, zonder dat het duidelijk is of zij kunnen worden gezegd de executeur daartoe, stilzwijgend, volmacht te hebben gegeven; bovendien zou een volmacht eigen beheersdaden van de erfgenamen niet uitsluiten. Om deze redenen kent het ontwerp, buiten de in artikel 149 bedoelde gevallen, er geen waarin het beheer van de executeurs van rechtswege eindigt, maar bepaalt 150 dat de executeur of de erfgenamen in de daar genoemde gevallen aan zijn beheer een eind kunnen maken. De executeur kan hiertoe overgaan wanneer de taak, met het oog waarop hem het beheer was opgedragen, is volbracht. De erfgenamen kunnen de beheersbevoegdheid van een executeur beëindigen, onder meer wanneer de schulden en legaten, welke voldoening tot zijn taak behoort en die opeisbaar zijn of nog binnen het jaar na overlijden van de erflater opeisbaar kunnen worden, zijn voldaan. Ook kunnen zij, door de nodige middelen voor de voldoening van die schulden en legaten ter beschikking van de executeur te stellen, zijn beheersbevoegdheid voor het overige beëindigen.
5. De leden 2 en 3, omtrent het loon, lopen parallel aan artikel 159 ten aanzien van de bewindvoerder. Opgemerkt worde nog dat uit de uiterste wil kan blijken dat de erflater de beloning van een executeur op nihil heeft vastgesteld, hetgeen meermalen voorkomt wanneer deze tevens tot erfgenaam of legataris wordt benoemd.

Artikel 145

1. Wanneer een executeur is benoemd die overeenkomstig de regel van artikel 144 tot taak heeft goederen der nalatenschap te beheren, behoren de erfgenamen niet bevoegd te zijn zonder zijn medewerking over die goederen of hun aandeel daarin te beschikken en worden zij gedurende het beheer van de executeur door deze bij de vervulling van zijn taak vertegenwoordigd. De vertegenwoordigingsbevoegdheid van de executeur is met andere woorden privaatief.

2. De onbevoegdheid der erfgenamen om zonder medewerking van de met het beheer belaste executeur te beschikken treedt dadelijk bij het openvallen der nalatenschap in, dus nog voordat de benoemde persoon zijn benoeming heeft aanvaard, uiteraard tenzij hij weigert zijn benoeming te aanvaarden of een hem overeenkomstig artikel 143 lid 1, tweede volzin, gestelde termijn zonder aanvaarding laat verlopen en er geen ander naast hem of te zijner vervanging is benoemd. Wanneer de benoemde nog niet heeft aanvaard of de executeur niet tijdig bereikbaar is of weigert aan een dringend nodige handeling mede te werken, kunnen de erfgenamen machtiging van de rechter verzoeken om zelfstandig te handelen.

Artikelen 146 tot en met 148

Hierin worden de verplichtingen en bevoegdheden van de executeur nader bepaald. Zie voorts artikel 119 en vergelijk ten aanzien van de vereffenaar de artikelen 211, 214 en 215. De term ‘met bekwame spoed’ in artikel 146 lid 2, impliceert dat enige tijd wordt toegemeten voor beraad of onderzoek. Men lette erop dat de tegeldemaking van artikel 147 (na overleg met de erfgenamen) niet een onderdeel is van de beheerstaak (artikel 144), maar specifiek gericht is op de voldoening van schulden van de nalatenschap en nakoming der lasten.

Artikel 149

1. In dit artikel wordt aangegeven wanneer de taak van de executeur eindigt, met name indien hij zijn werkzaamheden heeft voltooid. De taak eindigt van rechtswege behalve in het geval bedoeld in lid 1 onderdeel f (ontslag door de kantonrechter). Het einde van de taak houdt overigens niet van rechtswege het einde van het beheer en de daaruit voortvloeiende vertegenwoordigingsbevoegdheid in (artikel 150). Een eigen verzoek om ontslag van de executeur moet door de rechter worden ingewilligd (lid 2).
2. Een gewichtige reden voor ontslag op verzoek van een mede-executeur, een erfgenaam of het openbaar ministerie als bedoeld in lid 2 is allereerst misbruik van bevoegdheid, verwaarlozing van zijn verplichtingen of de omstandigheid dat de executeur niet in staat is tot een behoorlijke uitoefening van zijn taak (vergelijk artikel 1:327 lid 1 onderdeel b, ten aanzien van de voogd). De omstandigheid dat de erflater de executeur wel bekwaam heeft bevonden, is irrelevant. Is de executeur niet in staat zijn taak te vervullen wegens een geestelijk of lichamelijk gebrek, dan is het onverschillig of dit voor of na de aanvaarding van de executeur is opgekomen (vergelijk artikel 1:322 lid 1, onderdeel a). Niet ieder verzuim van de executeur levert een gewichtige reden op (HR 23-11-1945, NJ 1946, 79).

Artikel 150

1. Dit artikel vermeldt de gevallen, waarin de bevoegdheid van een executeur tot beheer van de nalatenschap en zijn hieruit voortvloeiende bevoegdheid tot vertegenwoordiging van de erfgenamen niet van rechtswege eindigt, doch door de executeur of de erfgenamen kunnen worden beëindigd. Lid 1 bepaalt dat een executeur bevoegd is zijn beheer te beëindigen, door de door hem beheerde goederen ter beschikking van de erfgenamen te stellen, wanneer zijn in artikel 144 of in de uiterste wil omschreven taak met het oog waarop hem het beheer was opgedragen, is volbracht.
2. Volgens lid 2 onderdeel a, kunnen de erfgenamen aan de beheersbevoegdheid van een executeur een eind maken, wanneer de schulden en legaten, waarvan de voldoening aan hem is opgedragen en die reeds opeisbaar zijn of nog binnen het jaar na het overlijden van de erflater opeisbaar kunnen worden, zijn voldaan, hetzij door de executeur, hetzij door henzelf. Zijn die schulden en legaten voldaan, dan kunnen de erfgenamen deze bepaling toepassen, ook al zou de erflater een uitbreider

taak aan de executeur hebben opgedragen met het oog waarop deze het beheer zou dienen voort te zetten. Zouden de erfgenamen verplicht zijn zich hierbij neer te leggen, dan zou de executeur in feite neerkomen op een onderbewindstelling. Dit neemt uiteraard niet weg dat de erflater de executeur inderdaad door een bewind kan laten volgen, maar hiervoor gelden dan de desbetreffende bepalingen van afdeling 7 van de onderhavige titel 5.

3. Volgens lid 2, onderdeel b, kunnen de erfgenamen de beheersbevoegdheid van een executeur ook beëindigen, wanneer anderhalf jaar is verlopen sedert een of meer der executeurs de nalatenschap in beheer hebben kunnen nemen, ook al zijn de onder a genoemde schulden en legaten nog niet voldaan. Deze termijn kan echter door de rechter op verzoek van de executeur worden verlengd.
4. Lid 3 doet uitkomen dat de erfgenamen de middelen die zij voor de voldoening van de hier genoemde schulden en legaten ter beschikking van de executeur stellen, zowel uit de nalatenschap als uit hun overig vermogen kunnen putten, alsmede dat de executeur de te zijner beschikking gestelde middelen blijft beheren op dezelfde voet als hij tevoren de gehele nalatenschap beheerde, zodat zijn bevoegdheid tot beheer over de nalatenschap slechts voor het overige dadelijk eindigt. Men denke aan de mogelijkheid dat op het ogenblik dat de erfgenamen hiertoe overgaan nog niet alle schulden der nalatenschap of de tijdstippen waarop deze opeisbaar zullen zijn, nauwkeurig vaststaan. Ook deze bepaling kunnen de erfgenamen toepassen, al zou de erflater een langduriger beheer van de nalatenschap door de executeur hebben gewild.
5. In het algemeen kunnen op grond van de bepalingen van dit artikel slechts de erfgenamen, d.w.z. als er twee of meer erfgenamen zijn, de gezamenlijke erfgenamen tot beëindiging van de beheersbevoegdheid van de executeur overgaan. Men bedenke evenwel dat het hier gaat om een voorziening in het beheer van de nalatenschap. Bij meningsverschil tussen de erfgenamen, deelgenoten in deze gemeenschap, waartoe de executeur menigmaal ook zelf behoort, opent artikel 3:168 de weg naar een oplossing door middel van een beroep op de rechter.
6. Voor de gevallen dat niet alle erfgenamen bekend zijn of niet alle bereid zijn de goederen aan het einde van het beheer van de executeur in ontvangst te nemen, verklaart lid 4 de artikelen 225 en 226 inzake vereffening van overeenkomstige toepassing. Men vergelijk ook artikel 204 lid 1 onderdeel a.

Artikel 151

Wat betreft de rekening en verantwoording wordt in dit artikel verwezen naar wat geldt voor bewindvoerders (artikel 161). De verplichting geldt echter niet periodiek, zoals bij testamentair bewind, maar eenmalig bij beëindiging van het beheer van de executeur.

Artikel 152

Hier wordt de langstlevende echtgenoot die het verzorgingsvruchtgebruik heeft en niet reeds erfgenaam is als erfgenaam aangemerkt. Aangezien een vruchtgebruik ook het beheer heeft, zou zonder dit artikel er aanleiding tot conflicten zijn

Afdeling 7. Testamentair bewind

1. *Algemeen.* Bewind betekent vóór alles: beheer. De hoofdtaak van de bewindvoerder is het beheren van een goed, van een aantal goederen of van een vermogen. Al omvat het bewind over bijvoorbeeld een onderneming meer dan het bewind over bijvoorbeeld een vermogen dat uit spaarbrieven bestaat, tot de normale taak van de bewindvoerder behoort het niet, door zijn transacties de goederen onder het bewind aan bijzondere risico's bloot te stellen. Integendeel, het bewind wordt juist ingesteld om

het vermogen tegen zulke risico's te beschermen of om het te vereffenen. Aldus beheerst de aard van het bewind de rechtsgevolgen die in deze paragraaf worden omschreven.

2. Voor de nadere detaillering is van essentiële betekenis, in wiens belang of voor welk doel het bewind is ingesteld. Gezien het verschil in rechtsgevolgen zal het voor de praktijk van belang zijn in de beschikking waarbij het bewind wordt ingesteld, aan te geven in welk belang of in welke belangen het wordt ingesteld. Voor het geval dat niet is geschied, kunnen de in artikel 155 gecreëerde weerlegbare vermoedens uitkomst bieden.
3. In het kader van paragraaf 3 kan drieërlei worden onderscheiden: a. het bewind is ingesteld om de rechthebbende op de goederen tegen zichzelf te beschermen; b. het bewind is ingesteld om een ander tegen de rechthebbende te beschermen; c. het bewind is ingesteld in een gemeenschappelijk belang.
4. *Ad a.* Dit bewind is vergelijkbaar met dat van titel 19 van Boek 1 BW (Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen): verwacht wordt dat het bestuur over de goederen de rechthebbende te zwaar zal vallen. Daarbij past dat niet alleen het beheer van de goederen op de bewindvoerder overgaat, maar dat de rechthebbende ook overigens niet vrijelijk, d.w.z. buiten de bewindvoerder om over de goederen mag beschikken en voorts – een bijzonderheid van het testamentaire en schenkingsbewind – dat deze goederen tijdens het bewind in beginsel niet vatbaar zijn voor verhaal voor zijn schulden, en zeker niet voor die welke op zichzelf niets met de goederen te maken hebben (bijvoorbeeld de kosten van een wereldreis).
5. *Ad b.* In het erfrecht zal het meest typerende voorbeeld zijn het bewind over een vruchtgebruik of een fideicommiss: de hoofdgerechtigde behoeft bescherming tegen de vruchtgebruiker, de latere verkrijger tegen de eerdere. Mits het goed maar onder het beheer van de bewindvoerder blijft, doet het er niet toe, of de vruchtgebruiker of de bezwaarde zijn eigen recht, het vruchtgebruik of zijn tijdelijk recht vervreemdt: de hoofdgerechtigde of verwachter wordt daardoor niet benadeeld. Hetzelfde geldt voor uitwinning van die rechten.
6. *Ad c.* Een aantal goederen of, zoals in het erfrecht veelvuldig zal voorkomen, een aantal aandelen in een vermogen behoort bijeen en behoort, duurzaam of tot aan de verdeling, als eenheid te worden beheerd. De rechtsgevolgen zullen dezelfde kunnen zijn als die van de vorige categorie – het is onverschillig wie de rechthebbende is, mits de goederen maar bijeenblijven – maar het is duidelijker hier althans terminologisch een onderscheid te maken. Een combinatie van verschillende belangen is vanzelfsprekend mogelijk. Verg. artikel 167 lid 3.

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel 153

De in lid 1 bedoelde goederen zijn de tot de nalatenschap behorende goederen alsmede gelegateerde goederen ongeacht of ze tot de nalatenschap behoorden, dus ook bijvoorbeeld ingevolge legaat gevestigde beperkte rechten. In lid 2 is ter wille van de rechtszekerheid buiten twijfel gesteld dat het bewind aanvangt op het tijdstip van overlijden van de erflater. Het bewind kan dus aanvangen voordat er een bewindvoerder is.

Artikel 154

Deze zaakvervangingsregel komt overeen met artikel 1:433 lid 1. Is een vruchtgebruik onder bewind gesteld, dan volgt de zaakvervanging van de daarmee belaste goederen uit artikel 3:213 lid 1. Overigens kan het dwingendrechtelijk geregelde verzorgingsvruchtgebruik van de artikelen 29 en 30 niet onder bewind gesteld worden.

Artikel 155

1. De rechtsgevolgen van het bewind worden voor een belangrijk deel bepaald door de vraag in wiens belang dit bewind is ingesteld. Niet altijd zal in het testament uitdrukkelijk zijn aangegeven wat de strekking van het ingestelde bewind is. Omdat hierover toch de nodige duidelijkheid dient te bestaan, creëert dit artikel voor de meest voorkomende categorieën van gevallen een weerlegbaar vermoeden. Dit vermoeden kan worden weerlegd door een uitdrukkelijke bepaling dienaangaande in het testament of door toepassing van artikel 46. Indien niet duidelijk is in wiens belang het bewind is ingesteld gelden de zwaarste gevolgen, zoals aangegeven in artikel 167 lid 3.
2. De bepaling van de tweede volzin van lid 2 kan reeds worden afgeleid uit artikel 3:226 lid 1, maar is toegevoegd om elke onzekerheid hierover uit te sluiten.

Artikel 156

De betekenis van deze regel blijkt vooral uit artikel 169, leden 2 en 3. Zie ook artikel 171 lid 1.

§ 2. De bewindvoerder

Artikel 157

1. Deze bepaling is ontleend aan artikel 1:435. Gewoonlijk zal het testament de benoeming van de bewindvoerder(s) regelen. De aldus aangewezenen kan echter al voor de aanvang van het bewind zijn overleden of tijdens het bewind overlijden, hij kan weigeren zijn benoeming te aanvaarden of ontslag nemen, enz. Het is mogelijk dat het testament niet of onvoldoende in die mogelijkheden voorziet, zodat daarvoor een subsidiaire wettelijke regeling op haar plaats is.
2. Lid 2 geeft aan welke personen niet tot bewindvoerder kunnen worden benoemd. Hiertoe behoren ook de verzorgers genoemd in artikel 59. Deze bepaling regelt welke personen geen voordeel kunnen trekken uit een uiterste wilsbeschikking. Deze personen zouden ook uit het bewind voordeel kunnen trekken. Weliswaar ontvangt een bewindvoerder niet noodzakelijk een beloning voor zijn werkzaamheden maar hij ontleent aan deze functie wel bevoegdheden. Het is daarom gewenst om ook deze personen – onder de in artikel 59 genoemde omstandigheden – uit te sluiten van de benoeming tot testamentaire bewindvoerder.
3. Bij rechtspersonen die bewindvoerder zijn (lid 3) kan worden gedacht aan banken of instellingen die het beheer van vermogens tot doel hebben. Zie ook artikel 1:435.
4. Lid 4 geeft een voorziening voor het geval de ingevolge lid 1 benoemde bewindvoerder – bijvoorbeeld door ziekte of verblijf in het buitenland – tijdelijk niet in staat is zijn functie uit te oefenen. Deze tijdelijke benoeming door de rechter kan ook ambtshalve geschieden.
5. De leden 5 en 6 regelen op welk tijdstip iemand bewindvoerder wordt. Indien iemand door de erflater als zodanig is aangewezen (lid 6), dan wordt die persoon pas bewindvoerder daags nadat hij heeft aanvaard (vergelijk artikel 1:280 lid 1, onderdeel b). Deze aanvaarding hoeft niet uitdrukkelijk te geschieden (vergelijk artikel 3:37 lid 1).

Artikel 158

Dit artikel komt grotendeels overeen met artikel 1:437, voor zover dit betrekking heeft op de werkzaamheden van de bewindvoerder. Omdat een eventuele verdeling van de werkzaamheden gewoonlijk haar grond in de uiterste wil zal vinden, wordt hier het rechterlijk ingrijpen beperkt tot het geval van gewichtige redenen. De rechter kan de verdeling van de werkzaamheden bij de benoeming van de bewindvoerders (lid 1) ook ambtshalve vaststellen.

Artikel 159

1. Deze bepaling is ontleend aan artikel 1:447, maar wijkt daarvan op enkele plaatsen af. In lid 1 (vergelijk artikel 1:447 lid 1, eerste volzin) is voor de beloning van de bewindvoerder niet meer aangeknoopt bij de vruchten van de onder bewind staande goederen verminderd met de ten laste daarvan komende uitgaven. Daarbij kan zich namelijk het probleem voordoen dat de bewindvoerder er belang bij kan hebben geen onderhoud te laten plegen; dit kan immers van invloed zijn op zijn honorarium, omdat dan het nettobedrag lager wordt. Om deze reden is voor de beloning van de bewindvoerder gekozen voor een percentage van de waarde – telkens aan het einde van het jaar – van het onder bewind gestelde vermogen.
2. In lid 2 is in vergelijking met artikel 1:447 lid 2, voor een andere, eenvoudiger te hanteren, verdeelsleutel gekozen.
3. In lid 3 is – in tegenstelling tot in artikel 1:447 lid 1, tweede volzin, wegens de andere strekking die een testamentair bewind kan hebben – naast de rechthebbende tevens genoemd degene in wiens belang het bewind is ingesteld. Het begrip onvoorziene omstandigheden dient te worden begrepen in de zin van artikel 6:258: het gaat er om van welke omstandigheden de erflater bij het instellen van het testamentaire bewind is uitgegaan en of hij – al dan niet stilzwijgend – met de mogelijkheid van het optreden van onvoorziene omstandigheden rekening heeft willen houden.

Artikel 160

1. Zie artikel 1:436, leden 1 en 3. Is een beperkt recht, zoals een vruchtgebruik, onder bewind gesteld, dan zijn de goederen waarop het bewind betrekking heeft en die beschreven moeten worden, niet beperkt tot het goed dat onder het bewind staat – bijvoorbeeld het vruchtgebruik van de nalatenschap van X – maar vallen daaronder mede de activa en passiva van dat vermogen zelf.
2. De tweede volzin van lid 1 is beperkt tot een verplichting voor de door de rechter benoemde bewindvoerder, daar de uiterste wil hier een eigen voorziening zal voorschrijven.
3. Lid 2 bepaalt dat de bewindvoerder verplicht is om het bewind en zijn benoeming te doen inschrijven in respectievelijk de openbare registers, het aandelenregister en het handelsregister. De erflater kan in zijn testament echter anders bepalen, indien hij wenst dat het bewind geheim blijft. Dit schept weliswaar het gevaar dat derden het bewind kunnen verwaarlozen maar de erflater heeft dit gevaar dan boven het bekend worden van het bewind verkozen. De gevolgen van het al dan niet inschrijven van het bewind voor de bescherming van de derdeverkrijger zijn geregeld in artikel 168.

Artikel 161

Zie artikel 1:445. De laatste volzin van lid 1 is beperkt tot de bewindvoerder die door de rechter is benoemd. De woorden ‘ten overstaan van’ brengen tot uitdrukking dat rekening en verantwoording wordt afgelegd aan de rechthebbende of belanghebbende in het bijzijn van, dan wel met afschrift aan de rechter. Dit betekent, dat de vrijstelling die de rechter de bewindvoerder kan verlenen op grond van lid 3, de verantwoordingsplicht ten opzichte van de rechthebbende of belanghebbende onaangetast laat.

Artikel 162

Zie artikel 1:446, ten opzichte waarvan echter enige veranderingen zijn aangebracht. De eerste volzin is niet beperkt tot de periodieke rekening en verantwoording, daar hij ook voor de slotrekening moet gelden. In plaats van ‘de rechthebbende’ wordt hierom de iets ruimere term ‘degene die daar recht op heeft’, ook omvattende de erfgenamen van de overleden rechthebbende na het einde van het bewind, gebezigd. Deze bepaling impliceert dat de vruchten onder het bewind blijven totdat ze zijn uitgekeerd, zie ook artikel 154. Lid 2 van artikel 1:446 vindt een plaats in artikel 165 waar de bepaling in de

gevolgde systematiek thuis behoort. Hetzelfde geldt voor lid 3 van de genoemde bepaling, voor zover dat betrekking heeft op de aan het eind van het bewind af te dragen bewindsgoederen. Voor het overige is dit lid 3 overgenomen in artikel 162, evenwel zonder de beperking dat het voorschrift slechts geldt, indien de rekening en verantwoording aan de rechter wordt afgelegd.

Artikel 163

Zie artikel 1:444. De formulering van deze bepaling sluit nauw aan bij artikel 6:74 lid 1. Overigens kan de erflater op grond van artikel 171 de aansprakelijkheid van de bewindvoerder modificeren.

Artikel 164

Zie artikel 1:448. In lid 1 is de term 'hoedanigheid' in plaats van 'taak' gebezigd. Toegevoegd is onderdeel d. In lid 2 is ingevoegd degene in wiens belang het bewind is ingesteld. De bewindvoerder is bevoegd de rechter om ontslag te verzoeken. Deze zal hem dit ontslag verlenen tegen een nader te bepalen dag en daarbij tevens kunnen voorzien in eventueel nodige voorlopige voorzieningen dan wel de benoeming van een opvolger.

Artikel 165

Zie artikel 1:448. Lid 3 regelt de verplichtingen indien de hoedanigheid van bewindvoerder eindigt ingevolge de in artikel 164 genoemde gevallen. Voor de curator (bij faillissement en ondercuratelestelling) en de bewindvoerder (bij het meerderjarigenbewind) gelden dezelfde verplichtingen als voor de gewezen bewindvoerder, althans indien zij van het bewind kennis dragen. Voor de erfgenamen gaat een dergelijke verplichting in haar algemeenheid te ver: daarom zijn zij slechts gehouden de rechter te verzoeken een andere bewindvoerder te benoemen.

§ 3. De gevolgen van het bewind

Artikel 166

1. Zie artikel 1:438 lid 1. Hierboven is er (bij afdeling 7, algemeen) reeds op gewezen dat kenmerkend voor het bewind het beheer door de bewindvoerder is; hij neemt dat beheer als het ware van de rechthebbende over, voor zover dat recht strekt. Dit recht kan eigendom zijn maar bijvoorbeeld ook vruchtgebruik of een persoonlijk recht als huur of bruikleen.
2. Dat beheer is in het algemeen privaat: de rechthebbende mist de beheersbevoegdheid. Dat laatste gaat echter te ver voor goederen die de rechthebbende in gebruik heeft, bijvoorbeeld een huis waarin de vruchtgebruiker woont. Het zou onpraktisch zijn, indien het bewind hem zou verhinderen kranen en sloten te laten repareren, het gras te laten maaien, enz. Daarom wordt hem in de eerste volzin de bevoegdheid toegekend tot het verrichten van handelingen dienende tot gewoon onderhoud van de genoemde goederen. Daarnaast is er geen bezwaar tegen, hem ook bevoegd te maken tot handelingen die geen uitstel kunnen lijden. De terminologie is ontleend aan artikel 3:170 lid 1. Daaruit zijn echter niet overgenomen de handelingen tot behoud van een goed, die wel uitstel kunnen lijden: men moet geen discussies kunnen krijgen over de vraag, of de rechthebbende al dan niet bevoegd is tot het aanbesteden van een uitgebreide dakreparatie.

Artikel 167

1. Vergelijk artikel 1:438 lid 2 voor zover deze betrekking heeft op beschikkingshandelingen. Lid 1 heeft betrekking op een bewind dat is ingesteld in het belang van de rechthebbende, lid 2 op een

bewind in het belang van een ander dan de rechthebbende of in een gemeenschappelijk belang en lid 3 ziet op de situatie dat zowel lid 1 als lid 2 op het bewind van toepassing zijn.

2. *Lid 1.* Indien het bewind is ingesteld in het belang van de rechthebbende, zijn andere handelingen dan die in artikel 166 bedoeld ongeldig, indien zij door de rechthebbende buiten de bewindvoerder om worden verricht. In artikel 1:438 lid 2, wordt de medewerking van de bewindvoerder vereist. Voorgesteld wordt daarnaast toestemming toe te laten; deze leent zich beter voor een mogelijke gewenste bekrachtiging achteraf. De term ‘beschikking’ die in bovengenoemd artikel wordt gebezigd is hier vermeden, vooral omdat deze tot enige onzekerheid aanleiding kan geven: omvat ‘beschikking’ hier alle handelingen die niet tot het beheer behoren, d.w.z. onder omstandigheden bijvoorbeeld ook verhuur en verpachting, of is zij beperkt tot vervreemding en bezwaring? Om de ruimere betekenis aan te duiden, is hier voor een negatieve omschrijving gekozen: het gaat om alle handelingen die verder gaan dan beheer, althans voor zover ze rechtstreeks een bewindsgoed betreffen. Hieronder valt derhalve niet het sluiten van een lening met de bedoeling daarmee (het onderhoud van) bewindsgoederen te financieren. Wel onder de bepaling vallen obligatoire handelingen die rechtstreeks op een bewindsgoed betrekking hebben, zoals verkoop of aanbesteding. Is de verkoop van een onder het bewind staand huis door de rechthebbende ongeldig, dan is ook geen boete verschuldigd als de bewindvoerder later weigert zijn medewerking aan de levering te verlenen.
3. *Lid 2.* Is het bewind ingesteld in het belang van een ander – bijvoorbeeld de hoofdgerechtigde – of in een gemeenschappelijk belang, dan mag de rechthebbende met betrekking tot zijn eigen recht vrij zijn gang gaan, mits binnen de grenzen van zijn bevoegdheden en met instandhouding van het bewind. Hier vooral komt het erop aan, tot welke handelingen de rechthebbende bevoegd is. Voor een deelgenoot, bijvoorbeeld een erfgenaam, wiens aandeel onder bewind staat, zie men titel 3.7 BW (bijvoorbeeld artikel 3:170 en 3:190 e.v.), voor een vruchtgebruik titel 3.8 BW. Voor een vruchtgebruikbewind betekent dit het volgende. In het algemeen is een vruchtgebruiker bevoegd tot het beschikken over – vervreemden en bezwaren van – zijn vruchtgebruiksrecht. Is dat recht uitsluitend in het belang van de hoofdgerechtigde onder bewind gesteld, dan heeft de vruchtgebruiker voor die beschikking krachtens lid 2 de medewerking of toestemming van de bewindvoerder niet nodig; wel blijft het bewind op dat overgedragen of bezwaarde vruchtgebruik rusten. De vruchtgebruiker kan, buiten het recht tot gebruik, ook bevoegdheden hebben ten aanzien van de vruchtgebruiksgoederen, zoals vervreemding en vertering (artikelen 3:212 en 215). Is een bewind ingesteld, dan valt de uitoefening van die bevoegdheden onder lid 1, tweede volzin, voor zover ze geen beheershandeling is.
4. *Lid 3.* Is het bewind zowel ingesteld in het belang van de rechthebbende als in dat van een of meer anderen, dan is er sprake van samenloop van de leden 1 en 2. Lid 3 bepaalt dat de rechthebbende in zo'n geval slechts onder de voorwaarden van zowel lid 1 als lid 2 – medewerking of toestemming van de bewindvoerder en voorbehoud van het bewind – bevoegd is tot het verrichten van handelingen als bedoeld in lid 1.

Artikel 168

1. Zie artikel 1:439.
2. *Lid 1.* Deze bepaling beschermt de wederpartij te goeder trouw, d.w.z. degene die het bewind niet kent en ook niet hoeft te kennen; zie artikel 3:11. In artikel 160 lid 2 is voorgeschreven dat de bewindvoerder het bewind in de daartoe bestemde registers dient in te schrijven. Is dat geschied, dan is het bewind voor derden kenbaar en worden zij niet beschermd. Is het bewind daarentegen niet ingeschreven, bijvoorbeeld omdat de erflater, overeenkomstig de ruimte die artikel 160 lid 2 hem

daartoe geeft, de voorkeur heeft gegeven aan geheimhouding van het bewind, dan wordt de wederpartij slechts beschermd indien deze het bewind kende noch behoorde te kennen. Dit betekent, dat ook als het bewind niet is ingeschreven er voor de koper toch een zekere onderzoeksplicht kan bestaan.

3. Dat een rechtshandeling overeenkomstig lid 1 geldig is, houdt niet in dat de bewindvoerder zich nimmer tegen de verdere uitvoering kan verzetten. Heeft de rechthebbende een bewindsgoed geldig verkocht zonder medewerking of goedkeuring van de bewindvoerder, dan kan de bewindvoerder die medewerking of goedkeuring alsnog voor de levering weigeren, indien hij meent dat de uitvoering van zijn taak dit meebrengt. Om deze reden bepaalt de tweede volzin dat de rechthebbende niet tot vervreemding of bezwaring kan worden veroordeeld, een van de gevallen waarmee de aanhef van artikel 3:296 rekening houdt. Zou de rechthebbende in zo'n geval wel door de rechter tot nakoming kunnen worden veroordeeld, dan zou het vreemd zijn dat de bewindvoerder toch zijn medewerking of toestemming zou kunnen weigeren. Wel kan de niet-nakoming voor de rechthebbende leiden tot een verplichting tot schadevergoeding.
4. *Lid 2.* De bepaling beschermt een derde-verkrijger te goeder trouw, indien de wederpartij van de rechthebbende wegens het ontbreken van goede trouw aan haar zijde niet door lid 1 wordt beschermd. Voor de verkrijging van goederen waarop artikel 3:86 van toepassing is, bestaat aan zulk een bijzondere bepaling geen behoefte. Voor andere goederen geldt evenwel artikel 3:88, dat de derde-verkrijger te goeder trouw slechts bescherming verleent, als de onbevoegdheid van een eerdere vervreemder niet de oorzaak is van de onbevoegdheid van de latere vervreemder. Is die eerdere vervreemder een rechthebbende die in strijd met artikel 167 lid 1 of lid 3, heeft gehandeld, dan ligt diens onbevoegdheid ten grondslag aan alle daaropvolgende vervreemdingen, waartegen artikel 3:88 de verkrijgers geen bescherming biedt. Dit zou echter niet stroken met de onbevoegdheid wegens bewind, waartegen krachtens artikel 168 lid 1, ook de wederpartij te goeder trouw wordt beschermd. Vandaar dat hier een bijzondere bepaling, die verder gaat dan artikel 3:88, op haar plaats is.

Artikel 169

1. Zie artikel 1:441, leden 2, 3 en 6. Zoals uit artikel 166 blijkt, is de normale en hoofdtaak van de bewindvoerder het beheer van de bewindsgoederen. Niet altijd zal hij daarmee kunnen volstaan, in het bijzonder, indien de opbrengst der goederen onvoldoende is tot dekking van de beheerskosten of omdat anderszins de omstandigheden nopen tot het treffen van buitengewone maatregelen. In die gevallen moet de bewindvoerder wel de nodige voorzieningen kunnen treffen maar hij mag dit niet vrijelijk, buiten de rechthebbende, de eventuele andere belanghebbende of de rechter, om.
2. *Lid 1.* Onderdeel a correspondeert met onderdeel a van artikel 1:441 lid 2, maar is afgestemd op artikel 167 lid 1. Aan onderdeel b van dat artikellid bestaat hier geen behoefte. De onderdelen c en e daarvan zijn overgenomen in de onderdelen b en c van artikel 169 lid 1.
3. *Lid 3.* Zie lid 2, aanhef, van artikel 1:441. Volgens de nieuwe bepaling kan de rechterlijke machtiging ook worden verleend, als bijvoorbeeld de rechthebbende of belanghebbende slecht bereikbaar is, hoewel niet kan worden gezegd dat hij weigerachtig of niet in staat is tot het verlenen van toestemming. Aan een doorlopende machtiging – vergelijk artikel 1:441 lid 3 – voor de hier bedoelde handelingen zal weinig behoefte bestaan, maar de rechter moet wel zijn machtiging aan voorwaarden kunnen binden.
4. *Lid 4.* Dit komt overeen met artikel 1:441 lid 6.

Artikel 170

1. In het artikel zijn bijeengebracht de bepalingen die artikel 1:441 in de leden 2 en 4 omtrent de verdeling van een gemeenschap bevat, zij het dat het artikel in enkele opzichten enige afwijkingen bevat, welke echter geheel passen in het systeem van de artikelen 167 en 169.
2. *Lid 1* Voor de zinsnede 'of die onder een met het bewind staand beperkt recht zijn belast' zie men artikel 3:178 lid 1: zo kan de nalatenschap zijn belast met een vruchtgebruik dat onder bewind is gesteld. Ook andere beperkte rechten kunnen voorkomen, zoals hypotheek of erfpacht die onder bewind staan. De bevoegdheid van de bewindvoerder tot het vorderen van de verdeling van een gemeenschap is te vinden in artikel 1:441 lid 4, eerste volzin, waar zij hem zelfs met uitsluiting van de rechthebbende is toegekend. Aan deze laatste beperking van diens bevoegdheden bestaat geen behoefte; krachtens artikel 167 lid 1 zal de rechthebbende toch de medewerking of toestemming van de bewindvoerder behoeven, tenzij lid 2 van dat artikel van toepassing is en aan bemoeienis van de bewindvoerder geen behoefte bestaat. Voor de bevoegdheid tot uitsluiting van verdeling zie artikel 1:441 lid 1 onder d.
3. *Lid 2* Zie artikel 1:441 lid 4, tweede volzin. Neemt de rechthebbende zelf deel aan de verdeling, dan is artikel 167 van toepassing.
4. *Lid 3* Zie artikel 1:441 lid 2, aanhef en lid 4, tweede volzin.

Artikel 171

1. *Lid 1*. De erflater is in beginsel vrij de bevoegdheden van de bewindvoerder te verruimen, als ook te beperken. Zo kan de erflater de bewindvoerder opdragen om de rechthebbende periodiek uitkeringen uit het bewindsvermogen te doen. Hij kan tevens bepalen dat de beschikkingsbevoegdheid uitsluitend aan de bewindvoerder toekomt, zonder medewerking van de rechthebbende doch met machtiging van de rechter; hij kan eveneens bepalen dat de bewindvoerder zonder medewerking van de rechthebbende en zonder machtiging van de rechter kan beschikken.
2. *Lid 2*. Een bewind is in de regel bestemd voor een betrekkelijke lange tijd te bestaan. Gedurende die tijd kunnen zich steeds omstandigheden voordoen die aanvulling of wijziging nodig maken. Zie voor het begrip 'onvoorziene omstandigheden' artikel 6:258.

Artikel 172

Zie voor lid 1 artikel 1:441 lid 1, met als verduidelijking dat de bewindvoerder ook op eigen naam kan handelen. In lid 2 worden de regels ter zake van volmacht van overeenkomstige toepassing verklaard, behalve dat in de tweede volzin ten aanzien van de bevoegdheid van de bewindvoerder een eigen regel wordt gegeven.

Artikel 173

Zie voor de eerste volzin artikel 1:441 lid 1 en voor de tweede artikel 1:443.

Artikel 174

1. Het artikel regelt de aansprakelijkheid van de rechthebbende voor handelingen van de bewindvoerder. Zie artikel 1:442 lid 1. De regels die het verhaal op de bewindsgoederen regelen zijn ter wille van de overzichtelijkheid, tezamen met de andere verhaalsregels, afgesplitst in de artikelen 175 en 176.
2. Lid 1 stelt de rechthebbende, voor zover hij door de bewindvoerder in diens functie is vertegenwoordigd, aansprakelijk voor diens verrichtingen, een aansprakelijkheid die staat naast die uit onrechtmatige daad op grond van artikel 6:172 (waarmee ze overigens kan samenlopen).

3. Zie voor lid 2 artikel 1:96 lid 1 en artikel 1:442 lid 2.

Artikel 175

1. Het artikel regelt, tezamen met artikel 176 de mogelijkheid van verhaal op de bewindsgoederen. De regeling geldt voor de periode 'tijdens het bewind'. Wat daarna gebeurt, hangt af van de aard van het onder bewind gestelde recht. Vererven de schulden van de rechthebbende op degenen die zonder bewind recht op die goederen verkrijgen, dan kunnen de schulden van zijn nalatenschap mede op die goederen worden verhaald (zie HR 17 juni 1988, NJ 1988, 958). Is het echter een beperkt recht, zoals het vruchtgebruik, of een voorwaardelijk of een tijdelijk recht zoals het fideicommiss, dan worden de goederen aan verhaal voor schulden van de voormalige rechthebbende onttrokken.
2. Lid 1 somt limitatief op de schulden waarvoor de bewindsgoederen kunnen worden uitgewonnen. *Onderdeel a* noemt allereerst de schulden der nalatenschap. Gewoonlijk begrijpt men die onder de schulden die de goederen betreffen (*onderdeel b*), maar dat is dubieus, en het verdient daarom aanbeveling de categorie afzonderlijk te vermelden: het gaat uiteraard niet aan de schuldeisers der nalatenschap door instelling van een bewind te benadelen. Welke de schulden der nalatenschap zijn, die ten laste van de goederen kunnen worden gebracht, en in hoeverre dit het geval is, hangt af van de regeling in het erfrecht, in het bijzonder de artikelen 7 en artikel 184 lid 1, dat vooral een rol zal spelen zolang de nalatenschap niet is verdeeld of aanvaard, en daarnaast de artikelen 182 lid 2, en 184 lid 2, die de aansprakelijkheid der erfgenamen regelen, welke ook tot verhaal op de bewindsgoederen kan leiden.
3. Wat betreft *onderdeel b* denke men aan de lasten die deze goederen meebrengen.
4. *Onderdeel c*. Indien de rechthebbende handelt binnen de grenzen van zijn bevoegdheid (artikelen 166 en 167) en uit deze rechtshandelingen schulden voortvloeien, is verhaal mogelijk op de onder bewind staande goederen.
5. *Onderdeel d*. Indien de rechthebbende onbevoegd een rechtshandeling verricht (artikel 166 en 167) maar deze rechtshandeling niettemin geldig is op grond van artikel 168 lid 1, dan is krachtens dezelfde bepaling geen veroordeling tot nakoming mogelijk en is uitwinning op grond van een veroordelend vonnis eveneens uitgesloten. Verhaal wegens een veroordeling tot schadevergoeding is echter niet uitgesloten. Dit verhaal dient in eerste instantie gezocht te worden op de goederen van de rechthebbende die niet onder het bewind zijn gesteld. De bewindvoerder heeft daarom in dit soort gevallen een aanwijzingsbevoegdheid analoog aan artikel 1:96 lid 1.
6. *Onderdeel e*. Onder deze schulden vallen ook de in artikel 174 genoemde schulden waartoe de aansprakelijkheid van de rechthebbende krachtens artikel 6:174 zich uitstrekt, en eveneens een schuld uit onverschuldigde betaling welke in de macht van de bewindvoerder is gekomen.
7. *Lid 2* Overdracht van bewindsgoederen met instandhouding van het bewind is mogelijk op grond van artikel 167, leden 2 en 3. Uitwinning van de goederen onder een in die artikelleden bedoeld bewind, geschiedt eveneens onder de last van dat bewind. Ook na overgang kunnen deze goederen voor de schulden waarvoor de eerdere rechthebbende overeenkomstig artikel 6:174 wegens gedragingen van de bewindvoerder aansprakelijk is, worden uitgewonnen.
8. *Lid 3*. In het algemeen moet degene die krachtens executie verkrijgt, niet door het testamentaire bewind worden belast. Dat is echter anders, indien dit uitsluitend of mede in het belang van een ander of in een gemeenschappelijk belang is ingesteld; in zoverre vormt de bepaling de tegenhanger van artikel 167 lid 3. Instelling van het bewind in het belang van een ander zal het meest voorkomen bij vruchtgebruik en fideicommiss. Bij vruchtgebruikbewind komt men aan de toepassing van deze bepaling in sommige gevallen niet toe: bij betaling op grond van artikel 3:222 vervalt het onder bewind gestelde vruchtgebruik zelf.

Artikel 176

1. Het artikel betreft de gevallen waarin het bewind uitsluitend is ingesteld in het belang van een ander (de hoofdgerechtigde tegenover de vruchtgebruiker, de verwachter onder fideicommiss tegenover de bezwaarde) of een gemeenschappelijk belang (beheer van gemeenschappelijke nagelaten goederen, al dan niet tot aan de verdeling). In deze gevallen maakt het niet uit wie de rechthebbende is en is er geen bezwaar tegen als zijn persoon door beschikking of executie wisselt; hier bestaat verband met artikel 167 lid 2.
2. Is het recht van de rechthebbende niet alleen in het belang van een ander maar ook in diens eigen belang onder bewind gesteld, dan is het artikel niet van toepassing: uitwinning is dan beperkt tot de gevallen van artikel 175 en met de daar geregelde gevolgen.

§ 4. Einde van het bewind

Artikel 177

Wat betreft lid 1 kan men denken aan het geval dat de erflater een bewind heeft ingesteld voor de tijd dat de rechthebbende een bepaalde leeftijd nog niet heeft bereikt. Bij lid 2 denke men aan het geval dat het bewind is ingesteld uitsluitend in het belang van een rechthebbende die vervolgens verwerpt. Een verwerping werkt terug tot het openvallen van de nalatenschap. De tweede volzin voorkomt dat de bevoegdheden daardoor aan de bewindvoerder ook met terugwerking worden ontnomen.

Artikel 178

Dit artikel betreft een bewind dat uitsluitend in het belang van de rechthebbende is ingesteld. Van rechtswege eindigt dit bewind bij overlijden of ontbinding van de rechtspersoon. Na dertig jaar kan de rechtspersoon opzeggen. De rechter kan het bewind op verzoek opheffen op grond van onvoorziene omstandigheden (vergelijk artikel 6:258). De laatste volzin is een verwijzing naar artikel 171 lid 2.

Artikel 179

Hier gaat het om een bewind dat niet uitsluitend is ingesteld in het belang van de rechthebbende. Het vervalt doordat het belang vervalt of door een gemeenschappelijk besluit. Bij legaat of last is opzegging na dertig jaar mogelijk; vergelijk artikel 140

Artikel 180

Dit artikel betreft het bewind dat is ingesteld in het gemeenschappelijk belang van de rechthebbend en anderen. Het bewind vervalt als het gemeenschappelijk belang vervalt en verder is na vijf jaar opzegging mogelijk (door de rechthebbende; zie artikel 181); vgl artikel 178 lid 2, tweede volzin, en ook artikel 3:178 lid 5.

Artikel 181

Hier worden formele bepalingen gegeven ten aanzien van de in de artikelen 178, 179 en 180 voorziene opzegging.

TITEL 6. GEVOLGEN VAN DE ERFOPVOLGING

Afdeling 1. Algemene bepalingen

Artikel 182

1. Bij de eerste volzin van lid 1 van dit artikel (het beginsel van de saisine) sluiten aan de regels van artikel 3:80, dat men door erfopvolging goederen onder algemene titel verkrijgt, en van artikel 3:116, dat degene die onder een algemene titel een ander opvolgt, daarmee die ander opvolgt in diens bezit en houderschap, met alle hoedanigheden en gebreken van dat bezit of houderschap. De tweede volzin van lid 1 bevat de uitzondering ingeval van een wettelijke verdeling.
2. Ook de overgang der schulden is, ingevolge de eerste volzin van lid 2, niet afhankelijk van aanvaarding. Ten aanzien van de wettelijke verdeling zie de artikelen 13 en 14. De tweede volzin van lid 2 bepaalt dat wanneer de prestatie deelbaar is, ieder der erfgenamen verbonden is voor een deel, evenredig aan zijn erfdeel, tenzij zij hoofdelijk verbonden zijn. Men vergelijk artikel 6:6.
3. Lid 2 heeft alleen betrekking op de door de erflater achtergelaten schulden (artikel 7 lid 1 onderdeel a). Voor de ten laste van erfgenamen komende legaten volgt reeds uit artikel 117 dat de belaste erfgenamen als zodanig schuldenaar zijn, en wel indien de prestatie deelbaar is, ieder voor een deel evenredig aan zijn erfdeel, tenzij de erflater anders heeft beschikt. Aan testamentaire lasten wordt geen vorderingsrecht verbonden; de verplichting uit een op een erfgenaam rustende last is dus niet een schuld, een verbintenis, van de erfgenaam in de zin van Boek 6 BW.
4. Schuldenaar van de kosten van lijkbezorging zijn niet de erfgenamen als zodanig maar degene die haar heeft besteld of degenen die deze daarbij heeft vertegenwoordigd; wel zijn deze kosten, voor zover zij in overeenstemming zijn met de stand en het fortuin van de overledene, krachtens artikel 3:288, onderdeel b, op de goederen der nalatenschap – zelfs bij voorrang – verhaalbaar. Wat de kosten van vereffening betreft, zie men artikel 209 lid 2, voor het geval deze niet uit de boedel kunnen worden bestreden.

Artikel 183

In dit artikel is de zogenaamde hereditatis petitio geregeld. Deze rechtsvordering komt aan de erfgenaam toe, die daarmee de goederen die ten tijde van het overlijden van de erflater tot de boedel behoorden, kan opvorderen; onverschillig is daarbij of de erflater deze goederen in eigendom had dan wel slechts bezitter of houder was. Opgemerkt zij dat de woorden ‘zonder recht houdt’ aldus moeten worden verstaan, dat de gedaagde geen enkel recht tegen de eiser kan invoeren; onverschillig is of de gedaagde tegen een derde een recht kan invoeren.

Artikel 184

1. In de leden 1 en 2 is, in aansluiting aan lid 2 van artikel 182, de regel opgenomen dat schuldeisers van de erflater en andere schuldeisers van de nalatenschap hun vorderingen wel op de goederen der nalatenschap kunnen verhalen, maar dat een erfgenaam niet verplicht is een op hem rustende schuld der nalatenschap ten laste van zijn overig vermogen te voldoen en dus ook geen verhaal op zijn overig vermogen kan worden genomen, tenzij hij zuiver aanvaardt, behoudens artikel 194a lid 2, of zich schuldig maakt aan een der hier opgesomde misdragingen.
2. Afgezien van deze gedragingen, bepaalt die regel de rechtspositie van de schuldeisers der nalatenschap en de erfgenaam zolang deze niet – binnen de daarvoor openstaande termijn – de hem krachtens artikel 190 toekomende keuze tussen zuivere aanvaarding, aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving en verwerping heeft gedaan, en voorts wanneer hij van deze keuzebevoegdheid gebruik heeft gemaakt om beneficiair te aanvaarden. Wat hier en elders in deze titel onder schulden der nalatenschap valt te verstaan is aangegeven in artikel 7. Wat betreft het

effect van een wettelijke verdeling ten behoeve van de langstlevende echtgenoot, onder andere als het gaat om een negatieve nalatenschap, zie bij artikel 14, in het bijzonder bij lid 4.

3. Aangezien artikel 185 de schuldeisers de bevoegdheid tot het nemen van executiemaatregelen gedurende zes maanden na erflaters dood ontzegt, behoeft in het hiernavolgende in het algemeen slechts te worden gesproken over het geval dat de nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving is aanvaard en deswege overeenkomstig de derde afdeling van deze titel wordt vereffend. Voor de door de erflater achtergelaten schulden, waarvan de erfgenaam krachtens artikel 182 lid 2, schuldenaar is geworden, en voor de schulden van de erfgenaam uit de op hem rustende legaten, bevat het onderhavige artikel een afwijking van de hoofdregel van artikel 3:276, dat een schuldeiser zijn vordering op alle goederen van zijn schuldenaar kan verhalen. Bovendien kunnen de schuldeisers van de erflater of uit legaat, die geld – met inbegrip van schadevergoeding ter vervanging van andere prestaties dan geldsommen – te vorderen hebben, tot het verhaal op de goederen der nalatenschap ter afdwinging van nakoming, buiten de bijzondere gevallen bedoeld in artikel 223, gedurende de vereffening van de nalatenschap niet zelfstandig overgaan; zij kunnen slechts hun vorderingen bij de vereffenaar indienen. Hetzelfde geldt voor vorderingen tot levering van een goed der nalatenschap of tot vestiging van een beperkt recht op een zodanig goed.
4. Deze beperking en kanalisering van het verhaalsrecht van de schuldeisers der nalatenschap zou hen niet beletten tegen de erfgenaam-schuldenaar een der overige dwangmiddelen tot nakoming van een verbintenis toe te passen, zoals gijzeling of een veroordeling onder dwangsom tot nakoming van een verbintenis om te doen of niet te doen of om andere goederen dan geld te geven. Doch lid 2 van het onderhavige artikel bepaalt tevens dat de erfgenaam-schuldenaar niet verplicht is de schulden der nalatenschap uit zijn overig vermogen te voldoen. Gijzeling of een rechtsvordering tot veroordeling onder dwangsom tot nakoming van een verbintenis om te doen zal dus tegen een beneficiair aanvaard hebbende erfgenaam ook niet kunnen worden te baat genomen, voor zover de nakoming hem op een uitgave in geld of goed zou komen te staan.
5. Door lid 3 kan een erfgenaam die beneficiair heeft aanvaard, door schuldeisers in zijn eigen vermogen aansprakelijk worden gehouden tot het bedrag van hetgeen de erfgenaam ontvangt uit de nalatenschap. Aldus wordt voorkomen dat een beneficiair erfgenaam voordeel geniet uit de nalatenschap voordat alle schuldeisers zijn voldaan die zich binnen de voor hen geldende verjaringstermijn melden. De bepaling laat in het midden of en zo ja onder welke omstandigheden het ontvangen van een uitkering uit de nalatenschap beschouwd moet worden als een daad van zuivere aanvaarding. Artikel 223 is van overeenkomstige toepassing verklaard teneinde te bewerkstelligen dat zolang vereffening overeenkomstig afdeling 3 van titel 6 plaatsvindt, verhaal slechts geschiedt via de voor vereffening gegeven regels.
6. De erfgenaam die verwerpt nadat hij de voldoening van een schuld verwijtbaar heeft verhinderd of opzettelijk goederen der nalatenschap heeft zoekgemaakt of verborgen, is ingevolge lid 4 ook na zijn verwerping voor de schulden der nalatenschap met zijn hele vermogen aansprakelijk, ofschoon hij ingevolge zijn verwerping geacht wordt nimmer schuldenaar te zijn geweest.
7. Lid 5 betreft de nakoming van een last die bestaat uit een uitgave van geld of van een goed dat niet tot de nalatenschap behoort. Ook al resulteren lasten niet in een schuld, deze lasten lijken zozeer op legaten dat zij in dit opzicht met schulden van de nalatenschap worden gelijkgesteld.

Artikel 185

1. Dit artikel betreft het recht van beraad. Er is geen reden om dit recht alleen aan hen, die een daartoe strekkende verklaring afleggen, te geven. Het ontwerp geeft dit recht aan allen, die nog niet zuiver

aanvaard hebben. Het is ook vast gebruik, om een erfgenaam in de eerste weken na het overlijden niet met processuele maatregelen te vervolgen, tenzij daartoe een bijzondere reden bestaat.

2. De termijn van het recht van beraad is gesteld op zes maanden. Langer behoeven maatregelen tot vervolging van schuldeisers in beginsel niet opgeschort te worden.
3. De bepaling geldt ten hoogste voor de eerste zes maanden na het opvallen van de nalatenschap. Het zou te ver gaan de opschorting van de bevoegdheid van executie uit te strekken tot de gehele periode, waarin nog erfgenamen in termen van beraad kunnen verkeren. Deze periode kan aanzienlijk langer zijn dan zes maanden sedert het overlijden van de erflater, met name wanneer de nalatenschap door een erfgenaam wordt verworpen en de daarna geroepen erfgenamen niet dadelijk aanvaarden. Ook een door de rechter verleende verlenging van de termijn van beraad behoort niet van rechtswege de verhaalsbevoegdheid van een schuldeiser die een executorialie titel heeft, verder op te schorten. Wel kan dit bij uitzondering gerechtvaardigd zijn. Hierin voorziet lid 3.

Artikel 186

1. Dit artikel legt de basis voor het openbaar boedelregister. Anders dan ten aanzien van de openbare registers, bedoeld in artikel 3:16, is aan inschrijving geen derdenbescherming gebonden. Slechts voor ongedaanmaking van de wettelijke verdeling (artikel 18 lid 1) is inschrijving een constitutief vereiste. De inschrijfplicht van de notaris (zie het onderhavige artikel 186 lid 2) strekt ertoe dat anderen – men denke aan crediteuren – kunnen nagaan wie de erfgenamen zijn.
2. Inschrijfbaar feiten geeft de wet in voornoemd artikel 18 lid 1, artikel 185 lid 3, voornoemd artikel 186 lid 2, artikel 191 lid 1, artikel 192 lid 2, artikel 193 lid 2, artikel 197 lid 1, artikel 206 lid 6, artikel 209 lid 4 en artikel 211 lid 5. De verklaring van erfrecht (zie de artikelen 187 en 188) is niet inschrijfbaar in het openbaar boedelregister. Men kan een verklaring van erfrecht wel inschrijven in het openbare register, bedoeld in artikel 3:16; zie artikel 3:17 lid 1 onderdeel b.
3. De leden 3 en 4 schrijven een besluit boedelregister voor. Boedelregisters kunnen eventueel in elektronische vorm worden gehouden.

Artikelen 187 en 188

1. Deze artikelen betreffen de notariële verklaring van erfrecht. De voornaamste functie daarvan is dat degene die zonder nader onderzoek op haar afgaat, in beginsel als te goeder trouw in de zin der wet wordt beschouwd. Is voor het intreden van een rechtsgevolg de goede trouw van een persoon vereist, dan wordt bij het oordeel of hij inderdaad te goeder trouw moet worden geacht, in aanmerking genomen hetgeen hij had behoren te kennen, en voor de vaststelling van hetgeen hij behoorde te kennen kan met een zekere mate van onderzoekplicht worden gerekend; zie artikel 3:11. De hier bedoelde betekenis van de verklaring van erfrecht is derhalve, kort gezegd, deze: degene die volgens een door een notaris schriftelijk afgelegde verklaring erfgenaam is, kan door een derde die daarop afgaat, in den regel, zonder het instellen van een ander onderzoek, te goeder trouw als erfgenaam worden aangemerkt. Een verklaring van erfrecht levert geen dwingend bewijs van erfgenaamschap op (vergelijk HR 24-1-1997, NJ 1998, 204 en HR 30-6-2000, NJ 2001, 389).
2. Lid 1 stelt dan ook tot regel dat degene die is afgegaan op de in een verklaring van erfrecht vermelde feiten, te dezen aanzien geldt als te goeder trouw. Het belangrijkste voorbeeld van een bepaling die voor het intreden van een rechtsgevolg goede trouw van een persoon eist, is artikel 3:86, dat bescherming verleent aan iemand die een roerende zaak heeft verkregen van een onbevoegde vervreemder. Niet alleen verklaringen wie erfgenaam zijn, maar ook die betreffende executeurs en bewindvoerders zijn van belang, mede voor andere doeleinden dan ten bewijze van inningsbevoegdheid. Zo valt bij verkrijging van een goed van een nalatenschap niet alleen te denken

aan vervreemding door erfgenamen, maar ook aan vervreemding door executeurs of bewindvoerders aan wie krachtens uiterste wil het beheer van de nalatenschap is opgedragen. Bovendien wordt door een onderbewindstelling of benoeming van een executeur met beheersbevoegdheid de bevoegdheid van de erfgenamen uitgesloten of beperkt.

3. In artikel 188 zijn in lid 1 de feiten opgesomd die in een verklaring van erfrecht kunnen voorkomen, met het gevolg dat men, daarop afgaande, in het algemeen als te goeder trouw zal worden aangemerkt. Anders dan in Nederland, is in lid 1 onder f, ook rekening gehouden met een verzoek tot gerechtelijke vaststelling van het vaderschap, mits aan de notaris bekend gemaakt. De notaris hoeft niet zonder meer ambtshalve te informeren bij de griffies der kantongerechten. Overigens kan een verzoek ook in het buitenland aanhangig zijn. Deze opsomming van lid 1 zal zo nodig krachtens lid 2 van artikel 188 nog bij staatsbesluit kunnen worden uitgewerkt en aangevuld.
4. Wat de legitimatie als executeur die met het beheer der nalatenschap is belast of als bewindvoerder betreft, de verklaring van een notaris dat een bepaalde persoon die functie heeft zal in het algemeen met die vermelding en de aanduiding van de desbetreffende akte van uiterste wil kunnen volstaan. De omvang van de bevoegdheden van de functionaris kan men aan de hand van die akte en de bepalingen der wet zelf verifiëren.
5. De regel van lid 1 van artikel 187, dat degene die is afgegaan op de in een verklaring van erfrecht vermelde feiten als te dezen aanzien te goeder trouw geldt, lijdt krachtens lid 3 uitzondering, indien van degene die op de verklaring is afgegaan, op grond van bijzondere omstandigheden een nader onderzoek kon worden gevegd, dat hem de onjuistheid van de verklaring zou hebben doen blijken. Dezelfde uitzondering wordt in lid 3 ook gemaakt op de regel van lid 2.
6. Lid 2 van artikel 187 betreedt hetzelfde terrein als artikel 6:34, waarvan lid 1 niet spreekt van goede trouw, maar van het geval dat de schuldenaar op redelijke gronden heeft aangenomen dat de ontvanger bevoegd was. Het onderhavige lid 2 van artikel 187 heeft derhalve deze betekenis: de notariële verklaring levert voor de schuldenaar een redelijke grond op om aan te nemen dat de persoon die volgens de inhoud van die verklaring als erfgenaam, executeur of bij uiterste wilsbeschikking benoemde bewindvoerder tot de aanneming van de prestatie bevoegd is, daartoe inderdaad bevoegd is, zodat de schuldenaar die op de verklaring is afgegaan, zich als door die betaling bevrijd kan beschouwen, tenzij op grond van bijzondere omstandigheden van hem een nader onderzoek kon worden gevegd, dat de onjuistheid van de verklaring zou hebben doen blijken.

Artikel 189

1. Naast de in artikel 5:24 neergelegde regel dat onroerende zaken die geen andere eigenaar hebben toebehoren aan de Staat, staat de onderhavige regel – beperkt tot de situatie na overlijden maar betrekking hebbend op alle soorten goederen – inhoudende dat aan de Staat toebehoren al de goederen van de erflater, indien en voor zover erfgenamen ontbreken. Wanneer geen erfgenamen van een overledene bekend worden of de personen, voor zover bekend, die als erfgenamen in aanmerking zouden komen dit ten gevolge van onwaardigheid of verwerping niet zijn, kan veelal geen zekerheid worden verkregen of er inderdaad geen erfgenamen zijn, doch er doen zich ook gevallen voor waarin dat wel zeker is of met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kan worden aangenomen.
2. De onderhavige bepaling dient om te voorkomen, niet dat nalatenschappen onbeheerd blijven – daarin voorziet afdeling 3 van deze titel – maar dat ten gevolge van het overlijden een rechthebbende voor de nagelaten goederen komt te ontbreken. Dit is onaanvaardbaar voor roerende zaken omdat deze, als zij aan niemand toebehoren, krachtens artikel 5:4 door de eerste de beste kunnen worden geoccupeerd. Het is ook onaanvaardbaar voor andere goederen – als beperkte rechten,

vorderingsrechten, absolute rechten – omdat het de constructie van subjectloze rechten nodig zou maken.

3. Het thans voorgestelde artikel preciseert dat de Staat de goederen onder algemene titel verkrijgt. Daardoor doet, wat betreft onroerende zaken, de situatie van artikel 5:24 zich niet voor. De Staat is geen erfgenaam en evenmin schuldenaar. De nalatenschap kan echter ten behoeve van schuldeisers worden vereffend; zie voorts artikel 226.

Afdeling 2. Aanvaarding en verwerping van nalatenschappen en van legaten

Artikel 190

1. Aan de erfgenamen staan drie keuzen open: zuiver aanvaarden, beneficiair aanvaarden en verwerpen. De keuze wordt uitgebracht: door het afleggen van een verklaring ter griffie (artikel 191), door feitelijk handelen resulterend in zuivere aanvaarding (artikel 193 lid 1), door stilzitten resulterend in zuivere aanvaarding (artikel 192 lid 2) en door stilzitten resulterend in beneficiaire aanvaarding (artikel 193 lid 2).
2. Het belangrijkste gevolg van zuivere aanvaarding is dat de erfgenaam verplicht is de schulden van de nalatenschap voor zover deze op hem rusten ook uit zijn overig vermogen te voldoen. Het belangrijkste gevolg van een verwerping is dat de erfgenaam het recht op de goederen der nalatenschap verliest, evenals de schulden der nalatenschap. De belangrijkste gevolgen van een beneficiaire aanvaarding zijn dat voorkomen wordt dat de schulden der nalatenschap die op hem rusten ten laste van zijn overig vermogen moeten worden voldaan, dat de nalatenschap in alle gevallen een afgescheiden vermogen vormt en dat afwikkeling in beginsel plaats vindt overeenkomstig de regels van de vereffening.
3. De keuze is onherroepelijk (lid 4, eerste volzin), behoudens artikel 194. Een beroep op dwaling of de Pauliana is niet mogelijk (lid 4, tweede volzin); zie wel ten behoeve van crediteuren van een erfgenaam die heeft verworpen artikel 205. De erfgenaam kan wel beroep doen op bedreiging, bedrog en misbruik van omstandigheden.

Artikel 191

1. Ook de zuivere aanvaarding van een erfenis kan geschieden door het afleggen van een daartoe strekkende verklaring ter griffie, opdat een erfgenaam die tot zuivere aanvaarding wenst over te gaan voordat de in het volgende artikel bedoelde termijn is verstreken, niet zijn toevlucht behoeft te nemen tot enigerlei handeling als in lid 1 van dat artikel bedoeld. Dit neemt natuurlijk niet weg dat zuivere aanvaarding eveneens kan, en in de praktijk ook veel vaker zal blijven geschieden door handelingen als aangeduid in lid 1 van artikel 192. Soms overigens is de verklaring ter griffie de enige manier van zuivere aanvaarding; zie artikel 192 lid 4, slot.
2. Lid 2 bepaalt dat zolang de nalatenschap niet door alle erfgenamen is aanvaard, de rechter de maatregelen kan voorschrijven, die hij tot behoud van de goederen nodig acht; vergelijk artikel 185 lid 2.

Artikel 192

1. Lid 1 worden de handelingen waardoor een erfenis – op andere wijze dan door een verklaring ter griffie – zuiver wordt aanvaard, nader omschreven als die waarbij een erfgenaam zich ondubbelzinnig en zonder voorbehoud gedraagt als een erfgenaam die zuiver aanvaard heeft. Beperkt een erfgenaam zich binnen zijn tijd van beraad tot de daden van beheer waartoe de wet een erfgenaam die beneficiair heeft aanvaard bevoegd verklaart, dan behoort hij zijn keuzebevoegdheid

niet te verspelen. Dat is wel het geval wanneer hij, gelijk vrijstaat aan erfgenamen die zuiver aanvaard hebben, over goederen der nalatenschap als heer en meester beschikt (in lid 1 nader aangeduid), of wanneer hij, eventueel in een andere vorm dan een verklaring ter griffie, duidelijk aan de schuldeisers der nalatenschap doet blijken dat hij de schulden der nalatenschap geheel voor zijn rekening neemt.

2. De erfgenaam is in principe vrij zijn keuze tussen aanvaarding, beneficiaire aanvaarding of verwerping zo lang aan te houden als hij nodig acht. Wenst daarentegen een belanghebbende – een schuldeiser van de erflater, een legataris, een subsidiaire erfgenaam – zekerheid omtrent een nog niet aanvaarde of verworpen nalatenschap, dan vindt hij een eenvoudig rechtsmiddel in de mogelijkheid zich tot de rechter te wenden, met het verzoek de erfgenaam een termijn te stellen waarbinnen deze zijn keuze moet doen; men zie lid 2. De rechter is niet verplicht al dadelijk een termijn vast te stellen; hij kan uitspraak doen naar bevind van zaken. Nadere waarborgen voor de erfgenaam en voor de derden geeft lid 2 nog met de bepaling dat de door de rechter vastgestelde termijn pas ingaat op de dag nadat de belanghebbende de beschikking, houdende de termijnstelling, aan de erfgenaam heeft doen betekenen en de beschikking onder vermelding van de gedane betekening heeft doen inschrijven in het boedelregister, opdat ook andere belanghebbenden van de ingegane termijn kunnen kennisnemen. De erfgenaam van zijn kant kan nog een verlenging van de lopende termijn vragen, welke verlenging eveneens in het boedelregister wordt ingeschreven.
3. Lid 3 bepaalt dat de erfgenaam, als hij de hem op de geschetste wijze gestelde termijn heeft laten verlopen, geacht wordt de nalatenschap zuiver te aanvaarden.
4. Lid 4 betreft de situatie dat een of meer der mede-erfgenamen beneficiair aanvaarden. De erfgenaam wordt geacht dan ook beneficiair aanvaard te hebben mits aan de in dit lid gestelde vereisten is voldaan.

Artikel 193

1. In dit artikel wordt aangegeven, welke bevoegdheden een wettelijke vertegenwoordiger van een erfgenaam heeft ten aanzien van een erfenis, die aan de vertegenwoordigde is opgekomen. Voorop staat de regel, dat de wettelijke vertegenwoordiger door geen daden zijnerzijds een zuivere aanvaarding kan bewerkstelligen en daardoor de erfgenaam persoonlijk kan doen aansprakelijk worden. Voor een verwerping behoeft een wettelijke vertegenwoordiger de machtiging van de rechter. Een verwerping zonder die machtiging heeft geen rechtsgevolg.
2. Wanneer de wettelijke vertegenwoordiger de termijn heeft laten verlopen zonder dat de erfenis die aan de door hem vertegenwoordigde erfgenaam is opgekomen, is aanvaard of verworpen, geldt de nalatenschap van rechtswege als door die erfgenaam onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaard, aldus lid 2. Het voordeel is dat de rechtstoestand van de nalatenschap en de rechtspositie van de erfgenaam niet langdurig in het onzekere kunnen blijven.
3. Ter bevordering van een geordend rechtsverkeer en ter vermindering van de noodzaak en kosten, ook in kleine boedels, van een verklaring van beneficiaire aanvaarding en inschrijving daarvan, is in de tweede volzin van lid 1 bepaald dat de termijn voor de keuze van de wettelijk vertegenwoordiger van rechtswege aanvangt, zodat ingevolge lid 2 de nalatenschap na ongebruikt verloop van de termijn als beneficiair aanvaard geldt. De termijn loopt vanaf het tijdstip waarop de nalatenschap de erfgenaam toekomt, dat wil in de meeste gevallen zeggen vanaf het overlijden van de erflater. Komt de nalatenschap de erfgenaam eerst toe nadat een eerder geroepen erfgenaam haar verwierp, dan loopt de termijn vanaf het tijdstip van de verwerping. Komt een aandeel in de nalatenschap eerst later op aan een erfgenaam, door de vervulling van een door de erflater aan een erfstelling toegevoegde voorwaarde (het geval, bedoeld in artikel 190 lid 3), dan loopt de termijn vanaf het tijdstip dat de

voorwaarde werd vervuld. Ingevolge de derde volzin van lid 1 kan de rechter de termijn een of meer malen verlengen.

4. De tweede volzin van lid 2 bepaalt dat de rechter, in het belang van de schuldeisers der nalatenschap en andere belanghebbenden, van de niet door een verklaring maar van rechtswege ingetreden beneficiaire aanvaarding, zo deze hem bekend is geworden, aantekening in het boedelregister kan doen houden.
5. Ingevolge lid 3 mist artikel 193 toepassing in geval van faillissement, nu daarvoor in artikel 37 Faillissementswet een eigen regeling is gegeven. Bij faillissement is er geen reden af te wijken van de in artikel 37 Fw gestelde eis van toestemming van de rechter-commissaris voor beneficiaire aanvaarding. Voorts bestaat er onvoldoende aanleiding om ook bij faillissement uit te gaan van het systeem dat de nalatenschap na zes maanden in beginsel als beneficiair aanvaard geldt. Aan te nemen valt dat de faillissementscurator vrijwel altijd een tijdige keuze voor beneficiaire aanvaarding of verwerping zal maken, zeker wanneer hem om een keuze wordt verzocht. Niet uit te sluiten valt voorts dat de faillissementscurator in verband met de aan beneficiaire aanvaarding verbonden verplichting tot vereffening van de nalatenschap, daarvan in meer gevallen zal willen afzien dan de ouder of voogd.

Artikel 194

1. Lid 1 ziet in de eerste plaats op het geval dat een erfgenaam na zuivere aanvaarding bekend wordt met een uiterste wil die hem tevoren onbekende legaten of lasten bevat. Het voorziet echter tevens in de mogelijkheid van latere ontdekking van een uiterste wil, die hem eveneens op een deficit of groter deficit komt te staan; namelijk wanneer deze – bij een gelijk blijvende of zelfs geringere belasting met legaten of lasten waarvoor hij aansprakelijk is – zijn erfdeel zodanig verkleint dat dit nu niet toereikend blijkt ter bekostiging van de legaten en lasten waarvoor hij aansprakelijk is, hetzij omdat zij hem persoonlijk zijn opgelegd hetzij omdat zij tot een ondeelbare prestatie verplichten.
2. Ter toelichting van lid 2 dient ook, dat er naast de in lid 1 voorziene mogelijkheden nog deze is, dat een erfgenaam zuiver aanvaard heeft in de mening slechts voor een gering deel in de nalatenschap gerechtigd en dus ook voor een gering deel van de – meestal deelbare – schulden der nalatenschap aansprakelijk te zijn, doch daarna een uiterste wil ontdekt, volgens welke hij universeel of althans voor een groter deel erfgenaam is. Ook in dit geval is het redelijk dat deze erfgenaam zich door een verlate beneficiaire aanvaarding kan bevrijden van zijn aansprakelijkheid met zijn overig vermogen, voor zover deze een groter deel van de schulden der nalatenschap betreft dan het deel waarvoor hij aldus zonder die uiterste wil aansprakelijk zou zijn geweest.
3. Hetzelfde doet zich voor, wanneer een zuiver aanvaard hebbende erfgenaam ervaart dat zijn erfdeel door een op zijn zuivere aanvaarding gevolgde gebeurtenis is vergroot. In het geval dat de gebeurtenis bestaat in de vervulling van een door de erflater aan een erfstelling toegevoegde voorwaarde, kan de erfgenaam het erbij gekregen erfdeel reeds krachtens artikel 190 lid 2, afzonderlijk beneficiair aanvaarden of zelfs verwerpen; bij de overige gebeurtenissen van dien aard biedt het onderhavige lid 2 de mogelijkheid tot verlate beneficiaire aanvaarding.
4. Belanghebbenden die een verlate beneficiaire aanvaarding in het boedelregister aantreffen, kunnen niet gemakkelijk nagaan of voldaan is aan de vereisten, waarvan haar geldigheid afhangt. Daarom verlangt het onderhavige artikel een machtiging van de rechter.

Artikel 194a

Hierin wordt, naast artikel 194 (onbekend testament), erfgenamen verdere bescherming geboden tegen onbekende schulden. Het kan zich voordoen dat een erfgenaam die weloverwogen heeft gekozen voor

zuivere aanvaarding, wordt geconfronteerd met een onverwachte schuld van de overledene; hij moet deze schuld uit zijn privévermogen voldoen als het nalatenschapssaldo hiertoe niet toereikend is; hierdoor kan hij in de financiële problemen komen. In navolging van de Nederlandse *Wet bescherming erfgenamen tegen schulden* van 8 juni 2016, Stb. 226 wordt het onderhavige artikel voorgesteld. De voorgestelde uitzonderingsclausule geeft een erfgenaam die na zuivere aanvaarding van de nalatenschap bekend wordt met een onverwachte schuld de mogelijkheid om binnen drie maanden na ontdekking van deze schuld een verzoek bij de kantonrechter in te dienen om verhaal op zijn privévermogen te voorkomen ter voldoening van deze schuld.

Artikel 195

1. De beneficiaire aanvaarding heeft ook voor de erfgenaam, die reeds zuiver heeft aanvaard, gevolgen. Weliswaar blijft deze voor zijn deel in de schulden en legaten der nalatenschap met zijn gehele vermogen aansprakelijk, maar hij wordt door de beneficiaire aanvaarding mede tot een vereffening volgens de wet verplicht: wenst hij deze verplichting niet op zich te nemen, dan kan hij overeenkomstig artikel 203 aan de rechter de benoeming van een vereffenaar verzoeken.
2. Ingevolge lid 2 wordt de echtgenoot van de erflater die een recht van vruchtgebruik heeft krachtens de afdeling 2 van titel 3 voor de toepassing van de bepalingen inzake aanvaarding en verwerping en vereffening in beginsel als erfgenaam aanmerkt; vergelijk artikel 152. Dit kan evenwel niet zonder uitzondering gelden, met name niet voor bepalingen die gevolgen verbinden aan het feit dat een erfgenaam met zijn gehele vermogen voor de schulden van de nalatenschap aansprakelijk is c.q. opvolgt in de goederen van de nalatenschap; men zie de artikelen 120 en 200, artikel 202 lid 1 onderdeel a, artikel 209 lid 2, artikel 220 lid 2 en artikel 223 lid 2.

Artikel 196

In dit artikel is de bekendmaking van de beneficiaire aanvaarding facultatief gesteld, in die zin dat het aan de rechter wordt overgelaten te beslissen of hiertoe aanleiding bestaat. Er worden tal van nalatenschappen beneficiair aanvaard zonder dat er enig gevaar voor insolventie bestaat, mede als gevolg van de regel dat de wettelijke vertegenwoordiger van een erfgenaam, afgezien van de mogelijkheid van verwerping met machtiging van de rechter, slechts onder voorrecht van boedelbeschrijving kan aanvaarden. Het gaat te ver in alle gevallen van beneficiaire aanvaarding op de vereffening de voorschriften van de derde afdeling van deze titel onverkort van toepassing te doen zijn en de vereffening steeds in te luiden met een openlijke bekendmaking, waarvan de kosten ook betrekkelijk hoog kunnen zijn in verhouding tot het actief van de nalatenschap.

Artikel 197

1. De taak van de boedelnotaris is niet die van vereffenaar, maar van raadgever. Op enkele plaatsen krijgt de boedelnotaris evenwel specifieke taken en bevoegdheden; men zie artikel 199, artikel 206 lid 1, artikel 209 lid 1, artikel 211 lid 3, artikel 214, leden 1 en 5 en artikel 218 lid 1.
2. Blijkens lid 1 van het onderhavige artikel 197 kan de meest gerede der erfgenamen, ook als deze zelf zuiver aanvaard heeft, desgewenst een notaris aanzoeken om als boedelnotaris op te treden. De notaris die zich hiertoe bereid verklaart, zorgt voor de inschrijving hiervan in het boedelregister. Toegevoegd is dat hij van zijn optreden als boedelnotaris zo spoedig mogelijk kennisgeeft aan de andere erfgenamen.
3. In lid 2 is bepaald dat in geval van onenigheid over de gedane keuze een ontevreden meerderheid der erfgenamen zich tot de rechter moet wenden om aanwijzing van een vervanger te verzoeken, in

plaats van zelf een vervanger aan te wijzen. De rechter zal uiteraard de eerst aangewezen boedelnotaris horen, alvorens op het verzoek tot vervanging te beslissen.

4. Volgens lid 3 moet, ingeval de rechter bekendmaking van de beneficiaire aanvaarding overeenkomstig artikel 196 heeft gelast, de aanwijzing van een boedelnotaris op gelijke wijze worden gepubliceerd, onder vermelding van naam en adres. Dit geldt ook voor een vervanging als in lid 2 van het onderhavige artikel 197 bedoeld.

Artikel 198

Wanneer er twee of meer erfgenamen-vereffenaars zijn, moeten zij als regel tezamen handelen. Een uitzondering wordt gemaakt voor daden van gewoon onderhoud en tot behoud van de goederen der nalatenschap, en in het algemeen voor daden die geen uitstel kunnen lijden. Voorts zal de rechter van een en ander kunnen afwijken door een verdeling van de werkzaamheden vast te stellen. Men vergelijk de artikelen 3:168 en 3:170 en artikel 206 lid 2.

Artikel 199

1. Hierin is de bevoegdheid van de rechter om zekerheidsstelling te gelasten opgenomen. Als zulks is geschied, kan de erfgenaam, wanneer hij deze verplichting niet wil of kan nakomen, de benoeming van een vereffenaar aan de rechter vragen; zie artikel 203. Onder de belanghebbenden, die de zekerheid kunnen verlangen, is ook de boedelnotaris genoemd. Deze kan dikwijls het best beoordelen of het stellen van deze zekerheid nodig is.
2. In dit verband zij hier nog vermeld dat niet-voldoening aan een bevel van de rechter tot zekerheidsstelling grond oplevert voor een verzoek tot benoeming van een vereffenaar. Dit plichtsverzuim is in artikel 203 lid 1 onderdeel b, afzonderlijk vermeld.
3. Ingevolge lid 2 van het onderhavige artikel 199 moet een erfgenaam aan wie blijkt dat de schulden van de beneficiair aanvaarde nalatenschap de baten overtreffen, hiervan ten spoedigste mededeling aan de rechter doen. De rechter zal hem dan kunnen wijzen op de mogelijkheid en wenselijkheid van een verzoek tot benoeming van een vereffenaar en verwaarlozing van zulk een aanwijzing zou wellicht als een ernstige misslag, waarop artikel 184 lid 2 onderdeel d, het oog heeft, kunnen worden aangemerkt. Bovendien kan naar omstandigheden de rechter het openbaar ministerie waarschuwen, opdat dit zo nodig de benoeming van een vereffenaar verzoekt. Opgemerkt zij nog dat ook al zou verzuim van de mededelingsplicht niet de toepasselijkheid van artikel 184 lid 2 onderdeel d, rechtvaardigen, een erfgenaam die door een zodanig verzuim schade veroorzaakt, in den regel wel tot vergoeding hiervan gehouden zal zijn, doch dit behoeft geen afzonderlijke bepaling.

Artikel 200

1. Met het overlijden van de erflater gaan zijn goederen en schulden van rechtswege op zijn erfgenaam over, zodat op dat ogenblik bestaande vorderingen van de erflater op de erfgenaam of van de erfgenaam op de erflater en beperkte rechten van de erflater op een goed van de erfgenaam of van de erfgenaam op een goed van de erflater in beginsel door vermenging tenietgaan. Voor de situatie dat de nalatenschap door de erfgenaam niet zuiver doch onder voorrecht van boedelbeschrijving is aanvaard en de erfgenaam ook niet uit anderen hoofde met zijn gehele vermogen voor de schulden der nalatenschap aansprakelijk wordt, bevat dit artikel terzake enige andere voorzieningen, die met name van belang zijn, wanneer de nalatenschap niet toereikend is om daaruit alle schulden te voldoen.
2. In het zojuist genoemde geval kunnen schuldeisers van de nalatenschap hun vorderingen slechts op de goederen der nalatenschap verhalen en is de erfgenaam niet verplicht de op hem rustende

schulden der nalatenschap uit zijn overig vermogen te voldoen. Hiermede ware bezwaarlijk verenigbaar dat de erfgenaam niettemin ten detrimente van de schuldeisers der nalatenschap zou kunnen inroepen dat een vordering van de erflater op hemzelf door vermenging zou zijn tenietgegaan, met andere woorden aan het voor de voldoening van de schuldeisers der nalatenschap bestemde actief van de erflater diens vordering op hemzelf te eigen bate zou onttrekken. En in de situatie dat de erfgenaam een vordering op de erflater heeft zou door vermenging een schuld van de nalatenschap wegvallen. De erfgenaam zou aldus bijdragen aan het voor de voldoening van de schuldeisers der nalatenschap beschikbare actief, ofschoon hij ingevolge zijn beneficiaire aanvaarding juist niet gehouden is hen uit zijn overige vermogen te voldoen. Geheel hetzelfde geldt ten aanzien van beperkte rechten

3. Om deze redenen bepaalt lid 2 dat in de in lid 1 situatie vorderingen van de erflater op de erfgenaam, beperkte rechten van de erflater op een goed van de erfgenaam, vorderingen van de erfgenaam op de erflater en beperkte rechten van de erfgenaam op een goed van de erflater niet voor het einde van de vereffening der nalatenschap door vermenging tenietgaan.
4. Lid 3 ziet onder meer op de mogelijkheid dat de erfgenaam, ondanks de in lid 1 omschreven situatie, een schuld der nalatenschap uit zijn overig vermogen heeft voldaan. Hiervoor is de oplossing gekozen, dat de erfgenaam voor het bedrag van een door hem uit zijn overig vermogen betaalde schuld der nalatenschap bij de vereffening als schuldeiser van de nalatenschap optreedt in dezelfde rang die deze schuld, ware zij niet voldaan, daarbij zou hebben ingenomen. Deze rang wordt bij voorbeeld bepaald door de voorrang die schulden van de erflater boven die uit legaat toekomt en door een eventueel voorrecht of recht van hypotheek of pand op een goed der nalatenschap, dat aan het vorderingsrecht van de betaalde schuldeiser verbonden was.
5. Opgemerkt zij nog dat het in dit artikel bepaalde geldt, ongeacht of de door de erfgenaam onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaarde nalatenschap door hemzelf of door een gerechtelijk benoemde vereffenaar wordt vereffend. Dit laatste is gewoonlijk het geval wanneer het actief van de nalatenschap ontoereikend is om alle schulden der nalatenschap ten volle te voldoen en, als gezegd, met name voor dat geval zijn de hier gestelde regels van belang.

Artikel 201

1. Voor verkrijging van een legaat, dus van het vorderingsrecht (zie artikel 117 lid 1) is geen aanvaarding nodig, wel voor de afgifte door levering (artikel 3:84). De wet gaat ervan uit dat aanvaarding regel is en verwerping uitzondering; vergelijk artikel 6:5 lid 2, (natuurlijke verbintenis) en artikel 175 lid 2, (schenking).
2. De termijnstelling van lid 2 is van nut voor eventuele sublegatarissen. Zij hebben er belang bij zekerheid te krijgen ter zake van de honorering van hun aanspraken.
3. Anders dan de verwerping van een erfenis (artikel 191), is de verwerping van een legaat niet aan een vorm gebonden; men zie lid 3.

Afdeling 3. Vereffening van de nalatenschap

Artikel 202

1. Door artikel 3:193 uit de algemene titel 3.6 BW (Gemeenschap) bestrijkt de onderhavige afdeling een groter gebied dan alleen het erfrecht. De wettelijke vereffening is een flexibele figuur. Men zie in het bijzonder artikel 211 lid 4, (onthefing door kantonrechter) en artikel 221 ('lichte' vereffening), waaraan het onderhavige artikel 202 lid 1, duidelijkheidshalve uitdrukkelijk refereert.

De wettelijke vereffening van een insolvente nalatenschap heeft raakvlakken met het faillissementsrecht.

2. Artikel 202 lid 1, geeft de twee gronden voor de wettelijke vereffening: aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving (zie artikel 195) en gerechtelijke benoeming van een vereffenaar (zie de artikelen 203 tot en met artikel 205).
3. In drie gevallen wordt de nalatenschap niet vereffend volgens de regels van afdeling 3 (behoudens artikel 203). De eerste uitzondering is de aanwezigheid van een executeur in een solvente boedel, zoals bepaald in lid 1 onderdeel a, welke uitzondering voorkomt dat men een executeur 'eruit kan werken' door beneficiair te aanvaarden.
4. De tweede uitzondering geeft lid 2 ingeval van beneficiaire aanvaarding door een wettelijke vertegenwoordiger (zie artikel 193) in een solvente boedel. De wettelijke vertegenwoordiger kan ontheffing aan de rechter vragen.
5. De derde uitzondering, geregeld in lid 3, betreft de wettelijke verdeling van artikel 13. Een beneficiaire aanvaarding door een kind is dan niet zinvol, aangezien diens positie al verzekerd is door artikel 14. Het is niet zinvol voor een kind. Daarom beperkt lid 3 de vereffening tot het geval dat de langstlevende echtgenoot beneficiair heeft aanvaard.

Artikel 203

1. Dit artikel 203 en het volgende artikel 204 geven aan, wanneer de rechter een vereffenaar kan benoemen, het ene artikel voor het geval onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaard is, het andere artikel wanneer niet aldus aanvaard is. In alle in de wet genoemde gevallen, kan de rechter een vereffenaar benoemen, verplicht is hij daartoe niet.
2. Het eerste in artikel 203 lid 1 genoemde geval is dat, waarin een of meer erfgenamen de benoeming verzoeken. Een erfgenaam die zelf geen tijd of bekwaamheid heeft om de boedel te vereffenen, behoeft daarom nog niet van het voorrecht van boedelbeschrijving verstoken te worden. Zijn er meerdere erfgenamen en willen sommigen zelf vereffenen, anderen daarentegen een vereffenaar door de rechter doen benoemen, dan dient de rechter een uitspraak te doen. De rechter kan dan de erfgenaam die zich daartoe bereid verklaart, als vereffenaar aanwijzen: hij behoeft dit echter niet te doen.
3. In de tweede plaats kan door de rechter tot het benoemen van een vereffenaar worden overgegaan wanneer degene die met de vereffening belast is, in ernstige mate te kort schiet in de vervulling van zijn verplichtingen, daartoe ongeschikt is, niet voldoet aan een last tot zekerheidstelling (zie artikel 199 lid 1) of wanneer tot een verdeling van de nalatenschap wordt overgegaan voordat deze vereffend is (vergelijk artikel 204 lid 1 onderdeel b). Degene die met de vereffening belast is, zal gewoonlijk zijn de erfgenaam, die onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaard heeft: het kan echter ook een executeur zijn, die bij uitzondering krachtens het voorgaande artikel 202, niettegenstaande een beneficiaire aanvaarding, vereffent. Het tekortschieten in de vervulling van de verplichtingen dient een ernstig karakter te dragen; een kleine tekortkoming kan met een terechtwijzing van de rechter eindigen, een afzetting als vereffenaar behoeft dit niet ten gevolge te hebben.
4. In de derde plaats bestaat een grond voor benoeming van een vereffenaar door de rechter, wanneer blijkt, dat de nalatenschap meer schulden dan baten heeft. Zodra dit blijkt, dient de rechter in het geval gekend te worden en dient deze na te gaan of de erfgenaam nog wel de meest aangewezen vereffenaar is.
5. In de twee laatste gevallen kan de benoeming van een vereffenaar door iedere belanghebbende worden gevraagd. Bovendien kan het openbaar ministerie haar verzoeken, wanneer de

belanghebbende stil zit en hem uit de gedeponeerde staat van activa en passiva of uit anderen hoofde de overbelasting met schulden blijkt.

6. De door de rechter benoemde vereffenaar treedt in de plaats van de erfgenamen (lid 2). De erfgenamen zijn verplicht aan hem rekening en verantwoording af te leggen (artikel 207).
7. Er zij tenslotte op gewezen, dat ook al mocht een erfgenaam, die onder voorrecht van boedelbeschrijving heeft aanvaard, door een andere vereffenaar vervangen worden, de aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving in stand blijft.

Artikel 204

1. In dit artikel worden de gevallen genoemd, waarin een vereffenaar benoemd kan worden als er niet beneficiair is aanvaard. Ook artikel 3:193 kan in voorkomende gevallen toepassing vinden, maar in elk geval niet als er maar één erfgenaam is. De kantonrechter heeft een discretionaire bevoegdheid blijkens het woord 'kan'.
2. *Ad onderdeel a.* De grond voor de benoeming van de vereffenaar is niet, dat de schuldeisers geen persoon hebben, die zij kunnen aanspreken. Immers wanneer de erfgenaam de tijd voor het doen van een keuze tussen verwerping en aanvaarding heeft laten voorbijgaan, wordt hij met eigen vermogen aansprakelijk: toch kan dan nog een vereffenaar worden benoemd, wanneer de erfgenaam zich niets van de nalatenschap aantrekt. Echter, afgezien van de al of niet persoonlijke aansprakelijkheid van de erfgenaam, hebben schuldeisers en legatarissen recht op een behoorlijke vereffening. Wanneer van meerdere erfgenamen slechts één of enkelen zich met de nalatenschap inlaten, hangt het van de handelwijze van laatstgenoemden af of een vereffenaar benoemd kan worden. Doen de mede-erfgenamen bij het stilzitten van de overigen, in overeenstemming met het in de titel 7 van Boek 3 (Gemeenschap) bepaalde, de nodige stappen, die hen tot de vereffening der ganse nalatenschap bevoegd maken, dan is de nalatenschap niet onbeheerd. Doen zij dit echter niet en voldoen zij schuldeisers en innen zij vorderingen slechts voor hun deel, dan is de nalatenschap ten dele onbeheerd en kan een vereffenaar benoemd worden.
3. Het doet zich slechts bij uitzondering voor, dat met zekerheid bekend is dat er geen erfgenamen zijn en deswege vaststaat dat de goederen der nalatenschap op de Staat zijn overgegaan (artikel 189). Veelal zal de rechter na een eerste onderzoek slechts kunnen vaststellen dat niet bekend is geworden of er erfgenamen zijn; de benoemde vereffenaar zal dan volgens artikel 225 lid 1, tot taak hebben nasporingen naar de vererving en de personen der erfgenamen te doen. Opgemerkt zij dat hiervan wel onderscheiden moet worden het geval dat twee of meer personen elkaar betwisten erfgenaam te zijn; alsdan zal een der strijdende partijen zo nodig wel het initiatief nemen tot toepassing van artikel 710 (en artikel 709) van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.
4. Ofschoon de executeur niet een vereffenaar in de zin van deze afdeling is, bestaat er geen behoefte aan de benoeming van een vereffenaar, indien en zolang de nalatenschap door een executeur wordt beheerd, uiteraard behoudens de mogelijkheid van toepassing van het onder b of c bepaalde; vandaar het slot van het onder a bepaalde.
5. *Ad onderdeel b.* Het tweede geval vervangt het faillissement van een nalatenschap. De wijze van vereffening is immers in beide gevallen in hoofdtrekken gelijk. Is reeds voor het overlijden van de schuldenaar diens faillissement uitgesproken, dan wordt uit de aard der zaak de vereffening volgens de Faillissementswet voortgezet. Schuldeisers en legatarissen kunnen niet alleen benoeming van een vereffenaar vragen, wanneer de nalatenschap ontoereikend is om alle schulden en legaten te voldoen, maar ook wanneer er gevaar ontstaat, dat zij niet ten volle zullen worden voldaan, omdat de erfgenaam de goederen van de nalatenschap met zijn overig vermogen vermengt of de privé-schuldeisers van de erfgenaam zich op de goederen der nalatenschap gaan verhalen.

6. *Ad onderdeel c.* Gaat het om een verwerping dan is artikel 205 van toepassing. Wil een schuldeiser van de erfgenaam de benoeming van een vereffenaar kunnen verkrijgen, dan zal hij moeten aantonen, dat door de handeling van de erfgenaam zijn belangen als schuldeiser ernstig geschaad worden.
7. In lid 2 wordt rekening gehouden met de wettelijke verdeling, bedoeld in de artikelen 13 e.v. Artikel 3:193 mist te dezen toepassing.

Artikel 205

1. In het onderhavige artikel wordt voorgesteld dat, wanneer een schuldeiser van een erfgenaam die de nalatenschap verworpen heeft, hierdoor klaarblijkelijk is benadeeld, de rechter op zijn verzoek kan bepalen dat de nalatenschap mede in het belang van de schuldeisers van degene die verworpen heeft zal worden vereffend, en de rechter zo nodig een vereffenaar kan benoemen. Deze benoeming is uiteraard nodig als er nog geen vereffenaar is, maar kan, als de erfgenamen vereffenaars zijn, door de rechter ook nodig geacht worden met het oog op de strijdige belangen van de erfgenamen en de schuldeisers van de gewezen erfgenamen. Het gaat hier om een discretionaire bevoegdheid van de rechter.
2. Wanneer de rechter met toepassing van het onderhavige artikel heeft bepaald dat de nalatenschap mede in het belang van de schuldeisers van iemand die haar verworpen heeft moet worden vereffend, kunnen volgens artikel 219 ook deze schuldeisers hun vorderingen bij de vereffenaars indienen. Zij worden in de uitdelingslijst batig gerangschikt, voor zover een restant aan hun schuldenaar zou zijn toegekomen, indien deze niet verworpen had; voor zoveel nodig kan de vereffenaar daartoe verdeling van de nalatenschap vorderen, indien er, naast degene die verworpen heeft, andere erfgenamen tot de nalatenschap zijn geroepen.

Artikel 206

1. Dit artikel regelt de formaliteiten, die vóór en na de benoeming van een vereffenaar door de kantonrechter gelden, en wie tot vereffenaar kan benoemd worden. De rechter kan tot vereffenaar ook de erfgenaam of de executeur benoemen. De rechter zal in de regel de erfgenaam of de executeur niet als vereffenaar handhaven zonder van deze nodige waarborgen te verlangen. Men vergelijk lid 2 van het voorgestelde artikel. Deze waarborgen kunnen o.a. bestaan in een zekerheidsstelling, de verplichting de activa op een bepaalde wijze te deponeren, de noodzakelijkheid voor bepaalde handelingen de toestemming van de boedelnotaris of de rechter te vragen, enz.
2. Een vereffenaar heeft recht op loon dat door de rechter vóór het openmaken der uitdelingslijst wordt vastgesteld. Daarbij kan met het belang, dat de vereffenaar bij de vereffening heeft, rekening worden gehouden. Is de vereffenaar zelf erfgenaam, dan heeft hij veelal voldoende belang bij de vereffening om een beloning misplaatst te achten. Brengt de vereffening echter veel werk mee en wordt dit voor een belangrijk deel ten bate van schuldeisers of mede-erfgenamen verricht, dan is een beloning op haar plaats.

Artikel 207

Worden de erfgenamen in een beneficiair aanvaarde nalatenschap als vereffenaars opgevolgd door een gerechtelijk benoemde vereffenaar, of wordt deze wegens overlijden, ontslag of ontzetting door een ander vervangen, dan behoort aan de door de rechter benoemde opvolger rekening en verantwoording te worden afgelegd. Hierin voorziet het onderhavige artikel, dat bepaalt dat de rekening en verantwoording

moet worden afgelegd op de wijze als voor bewindvoerders is bepaald; men zie daaromtrent artikel 461 en ook de artikelen 771 e.v. Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Artikel 208 van het Nederlandse Boek 4, inzake de benoeming door de rechtbank van een rechter-commissaris, is niet overgenomen aangezien de rechtspraak in eerste aanleg in Suriname geschiedt door een alleensprekende rechter.

Artikel 209

1. Iedere behoorlijke vereffening kost geld. De boedel kan echter zo weinig activa hebben, dat de kosten der vereffening deze baten geheel of zo goed als geheel zouden doen verdwijnen. Evenals in geval van faillissement opent dan ook het ontwerp voor dat geval de mogelijkheid, dat de rechter hetzij de kosteloze vereffening, hetzij de opheffing der vereffening kan bevelen. De bijzonderheden der regeling van deze opheffing zijn aan die van de opheffing van een faillissement ontleend.
2. Na de opheffing keert de vereffenaar de baten aan de erfgenamen en, voor zover die onbekend zijn, aan de Staat uit (artikel 209 lid 3 in verbinding met artikel 226). De erfgenamen, die beneficiair aanvaard hebben, zijn dan niet verplicht verder te vereffenen: zij kunnen de goederen verbruiken, zonder persoonlijk aansprakelijk te worden; tegen persoonlijke aansprakelijkheid zijn zij immers door hun beneficiaire aanvaarding gedekt.

Artikel 210

De vereffenaar is verplicht de aanwijzingen van de rechter te volgen. Voor de keus staande tussen een enumeratie van bevoegdheden van de rechter, nodig om de gewenste controle uit te oefenen – welk stelsel in de Faillissementswet is gevolgd – en een algemeen gestelde bepaling, is voor deze laatste gekozen. Terwijl insolventie van een failliete boedel hoogstwaarschijnlijk is, behoeft dit voor een overeenkomstig de onderhavige afdeling te vereffenen nalatenschap geenszins het geval te zijn. Hier kunnen dus in veel sterker mate reële belangen van de rechthebbende erfgenamen tegenover belangen van de schuldeisers der nalatenschap komen te staan. Voorts plegen faillissementscuratoren altijd deskundigen te zijn, hetgeen van de beneficiair aanvaard hebbende erfgenamen in den regel niet kan worden gezegd, en er kunnen voor de rechter ook goede redenen bestaan een erfgenaam of een executeur tot vereffenaar te benoemen, al zal de aard of de omvang van de nalatenschap dikwijls wel de benoeming van een deskundige, in het bijzonder uit het notariaat, geraden doen zijn.

Artikel 211

1. Dit artikel bevat de algemene verplichtingen en bevoegdheden van een vereffenaar. De formulering in lid 2, dat een vereffenaar bij de vervulling van zijn taak de erfgenamen in en buiten rechte vertegenwoordigt brengt tot uitdrukking dat de erfgenamen partij worden bij de verbintenissen die bij zijn taakvervulling ontstaan. Of de erfgenamen niet alleen met de goederen der nalatenschap maar ook met hun overig vermogen aansprakelijk worden, hangt af van de omstandigheid of zij in het algemeen voor de schulden der nalatenschap met hun gehele vermogen aansprakelijk zijn.
2. De tweede volzin van lid 2 bepaalt dat de erfgenamen niet bevoegd zijn zonder medewerking van de vereffenaar over de goederen der nalatenschap of hun aandeel daarin te beschikken. Een overeenkomstige bepaling bevat artikel 145 lid 1. Dat de erfgenamen tijdens de vereffening door een gerechtelijk benoemde vereffenaar of tijdens het beheer van de nalatenschap door een executeur de goederen der nalatenschap of hun aandeel daarin kunnen verkopen, ontmoet uiteraard geen bezwaar; maar ook spreekt het vanzelf dat zij niet bevoegd zijn door overdracht de goederen aan het beheer van de vereffenaar of executeur te onttrekken. De vraag is echter, of zij bevoegd behoren te zijn de

goederen onder de last van dat beheer over te dragen, zoals in bepaalde gevallen de rechthebbende aan wie een onder bewind gesteld goed toebehoort, bevoegd is dit onder de last van het bewind te vervreemden. De doorslag moet geven dat dit de positie van de vereffenaar of de executeur bij de vervulling van zijn op de voldoening van schuldeisers der nalatenschap gerichte taak te zeer zou compliceren; in het bijzonder bij de toepassing van artikel 215 respectievelijk artikel 147 en bij de verantwoording van de afdracht van het restant van de opbrengst van te gelde gemaakte goederen der nalatenschappen aan de rechthebbenden, nadat daaruit de schuldeisers der nalatenschap voldaan zijn. Met het bewind is er het sprekende verschil dat de vereffening en de executele in beginsel van veel korter duur zijn, zodat de behoefte aan een bevoegdheid tot tussentijdse overdracht veel geringer is, en de taak van een bewindvoerder het te gelde maken van het onder zijn bewind gestelde goed in den regel niet insluit.

3. Ook de zogenaamde privé-schuldeisers van een erfgenaam kunnen behoefte aan inzage van de neergelegde boedelbeschrijving, met inbegrip van de staat van schulden der nalatenschap, hebben, ter wille van een doeltreffend gebruik van de bevoegdheden, hun toegekend in artikel 204 lid 1 onderdeel c, artikel 205 en artikel 219. Een bepaling die hun de bevoegdheid tot inzage geeft, is aan lid 3 toegevoegd maar bindt deze aan een machtiging van de rechter om ongemotiveerde nieuwsgierigheid de pas af te snijden.
4. Lid 4 verklaart voorts de rechter bevoegd, wanneer de nalatenschap uit hoofde van beneficiaire aanvaarding overeenkomstig deze afdeling moet worden vereffend, de erfgenamen ontheffing van de verplichting tot het ter inzage leggen van de boedelbeschrijving te verlenen; men vergelijk artikel 196.
5. Het verdient geen aanbeveling voor te schrijven dat een vereffenaar, telkens wanneer een boedelnotaris ontbreekt, zorg dient te dragen voor de aanwijzing van een boedelnotaris. De boedel kan van zo eenvoudige aard of geringe omvang zijn, dat aan de bijstand van een boedelnotaris geen dringende behoefte bestaat en het maken van de daaraan verbonden kosten niet gerechtvaardigd zou zijn. Het kan ook zijn dat de deskundigheid van een gerechtelijk benoemde vereffenaar, bijvoorbeeld een notaris, deze bijstand overbodig maakt.
6. Wel wordt in lid 5 buiten twijfel gesteld dat ook een gerechtelijk benoemde vereffenaar bevoegd is een boedelnotaris aan te wijzen, zo dit niet reeds geschied is, en de werkzaamheden die een boedelnotaris pleegt te verrichten aan deze over te laten. Gaat een vereffenaar hiertoe over, dan blijft hij uiteraard als zodanig voor de naleving van de volgens de wet ingevolge zijn functie van vereffenaar op hem rustende verplichtingen in beginsel aansprakelijk en dus ook zelf tot rekening en verantwoording gehouden. Doch in lid 5 wordt duidelijk erkend dat het in een goede vervulling van die functie kan passen de werkzaamheden die veelal door een boedelnotaris plegen te worden verricht, inderdaad aan een boedelnotaris over te laten. Begaat de door hem aangewezen boedelnotaris daarbij een misslag, dan kan de vereffenaar hiervoor niet aansprakelijk worden gesteld, tenzij hem gebrek aan zorg in de keuze of in de handhaving van de eenmaal gekozen boedelnotaris zou kunnen worden verweten.
7. Voorts is, evenals in artikel 197, voorgeschreven dat de boedelnotaris de aanvaarding van zijn functie aan de erfgenamen bericht en zich doet inschrijven in het boedelregister, bedoeld in artikel 186, zodat ook de schuldeisers der nalatenschap steeds kunnen weten of er een boedelnotaris is en wie als zodanig optreedt.

Artikel 212

1. Men kan deze bepaling beschouwen als het complement van artikel 184 lid 2 onderdeel c. Worden de daar genoemde handelingen door een erfgenaam zelf gepleegd, dan wordt deze met zijn gehele

vermogen jegens de schuldeisers der nalatenschap aansprakelijk, even alsof hij zuiver aanvaard had en onverschillig of hij de erfenis verwerpt. Dit gevolg jegens de erfgenaam heeft een overeenkomstige handeling van zijn wettelijke vertegenwoordiger of een gerechtelijk benoemde vereffenaar uiteraard niet. Dat een schuldeiser die kan bewijzen dat de wettelijke vertegenwoordiger of vereffenaar opzettelijk een goed der nalatenschap zoekgemaakt, verborgen of aan het verhaal van de schuldeisers onttrokken heeft, de fraudeur tot schadevergoeding kan aanspreken, behoeft geen wetsbepaling, maar zij zou veelal moeilijk kunnen nagaan hoeveel goederen zijn weggemaakt en welke waarde deze hadden.

2. De onderhavige bepaling geldt ook jegens een wettelijke vertegenwoordiger die de erfenis van de door hem vertegenwoordigde persoon met machtiging van de rechter verwerpt.
3. Zij doet uiteraard niet af aan de verder gaande bepaling van artikel 184 lid 2 onderdeel d, krachtens welke een vereffenaar die zelf beneficiair aanvaard hebbend erfgenaam is, voor de schulden der nalatenschap met zijn gehele vermogen aansprakelijk wordt bij elk hem verwijtbaar ernstig tekortschieten in zijn verplichtingen als vereffenaar.

Artikel 213

1. Wanneer de erflater gehuwd is geweest in een bij of reeds voor zijn overlijden ontbonden gemeenschap van goederen en deze nog niet verdeeld is, bestaat de te vereffenen nalatenschap geheel of ten dele in het aandeel van de erflater in die gemeenschap. Bevoegd tot het beheer van de gemeenschap zijn de vereffenaar of vereffenaars van de nalatenschap en de andere echtgenoot of diens rechtsopvolgers. Ter wille van de vereffening van de nalatenschap dient het beheer van de ontbonden huwelijksgemeenschap gericht te worden op een spoedige afwikkeling daarvan en met name op de voldoening, zoveel mogelijk, van de opeisbare gemeenschapsschulden. Gewoonlijk zal men daaromtrent onderling tot overeenstemming weten te komen en mocht dit niet gelukken, dan kan de rechter krachtens artikel 3:168 een regeling treffen.
2. Het gevaar bestaat echter dat een ordelijke afwikkeling van de gemeenschap en dus ook de regelmatige vereffening van de nalatenschap wordt doorkruist doordat een of meer schuldeisers die recht van verhaal op de goederen der ontbonden huwelijksgemeenschap hebben, van dit recht gebruik maken. Dit gevaar kan worden bezworen doordat ook een vereffenaar van de ontbonden huwelijksgemeenschap wordt benoemd, in welk geval individueel verhaal op het van overeenkomstige toepassing zijnde artikel 223 afstuit. Het verzoek tot deze benoeming kan door schuldeisers van de nalatenschap krachtens artikel 3:193 worden gedaan – zie ook artikel 204 lid 2 – maar het komt gewenst voor dat daartoe ook de vereffenaar of vereffenaars van de nalatenschap bevoegd worden verklaard. Hiertoe strekt het onderhavige artikel.
3. Zowel bij een verzoek van schuldeisers uit artikel 3:193 – dat in vele gevallen reeds aan een verzoek tot benoeming van een vereffenaar der nalatenschap zal worden gekoppeld – als bij een verzoek van vereffenaars van de nalatenschap uit het onderhavige artikel blijft het aan het oordeel van de rechter overgelaten, of er voldoende redenen tot inwilliging van het verzoek bestaat, alsmede of het in het gegeven geval opportuun is dezelfde persoon of personen zowel met de vereffening van de ontbonden gemeenschap als met die van de nalatenschap te belasten. Het is ook niet ondenkbaar dat de rechter de vereffenaar van de nalatenschap en de andere echtgenoot tezamen tot vereffenaars van de gemeenschap benoemt; in dit verband zij gewezen op artikel 206 lid 2, tweede volzin.

Artikel 214

1. In lid 1, eerste volzin, is bepaald dat de bij de openlijke oproeping van de schuldeisers der nalatenschap te stellen datum, waarop zij hun vorderingen uiterlijk moeten indienen, door de rechter

wordt vastgesteld. Hierbij zij opgemerkt dat in artikel 221 de verplichting tot openlijke oproeping in beginsel is beperkt tot de gerechtelijk benoemde vereffenaar; op de erfgenamen die uit hoofde van beneficiaire aanvaarding vereffenaar zijn, rust zij alleen wanneer de rechter hun die verplichting oplegt.

2. De tweede volzin regelt de wijze van openlijke oproeping. Lid 2, eerste volzin, bepaalt dat vereffenaars in ieder geval de hun bekende schuldeisers der nalatenschap per brief moeten oproepen. Als tweede volzin is toegevoegd dat, wanneer aan vereffenaars het adres van een schuldeiser onbekend is gebleven, zij hiervan mededeling moeten doen aan de rechter. Krachtens artikel 210 lid 1, kan deze hun het doen van nasporingen of een bepaalde wijze van oproeping gelasten. Men vergelijk artikel 119.
3. In lid 3 is de stuiting van de verjaring geregeld; vergelijk ook artikel 3:316 lid 1.
4. Volgens lid 5 moet de vereffenaar op de lijst van door hem erkende en betwiste vorderingen ook eventueel aanspraken op voorrang vermelden en aangeven of hij deze erkent of betwist. Een aantekening op deze lijst van de redenen van een betwisting is naast het in lid 4 bepaalde niet nodig. Aangezien geen termijn voor de inzage is gesteld, moet de lijst ter inzage blijven liggen. Voorts is het voorschrift opgenomen dat de vereffenaar van de neerlegging van de lijst kennisgeeft aan de erfgenamen, de legatarissen en allen die zich als schuldeisers hebben gemeld.

Artikel 215

1. Voor zover dit voor de vereffening nodig is, is de vereffenaar tot verkoop van goederen der nalatenschap bevoegd. De vereffenaar is in beginsel vrij de wijze van verkoop te kiezen, die het meest in overeenstemming is met zijn plicht de nalatenschap als een goed vereffenaar te beheren en te vereffenen. Wel kan de rechter hem ook op dit punt – op verzoek van een belanghebbende, bijvoorbeeld een schuldeiser, of zelfs ambtshalve – aanwijzingen geven krachtens artikel 210.
2. De vereffenaar treedt ingevolge lid 2 niet alleen omtrent de keuze van de te gelde te maken goederen maar ook omtrent de wijze van tegeldemaking zoveel mogelijk in overleg met de erfgenamen; deze kunnen ook hieromtrent de beslissing van de rechter inroepen.
3. Als tweede volzin is in lid 1 de bepaling opgenomen dat goederen die een schuldeiser der nalatenschap te vorderen heeft, zoveel mogelijk in de laatste plaats worden te gelde gemaakt. Men denke aan het geval dat de erflater een goed had verkocht doch nog niet geleverd of een bepaald goed der nalatenschap heeft gelegateerd. In zulke gevallen kan ook de koper of legataris volgens lid 2 de beslissing van de rechter inroepen.
4. Lid 3 betreft het geval dat de erflater het vruchtgebruik van zijn nalatenschap of van een aandeel daarin heeft vermaakt. Het is redelijk dat de vereffenaar met degene aan wie dit vruchtgebruik is gelegateerd op gelijke wijze rekening moet houden als met de erfgenamen en dat deze zich op dezelfde wijze kan doen horen als zij, wanneer hij meent dat zijn belangen onvoldoende worden in acht genomen.
5. Wanneer de vereffenaar zich niet houdt aan de voorschriften van het onderhavige artikel, heeft zulks slechts interne werking. Het belang van een vlot verlopend rechtsverkeer staat hier voorop.
6. De vereffenaar vertegenwoordigt de erfgenamen. Lid 4 betreft de zogenaamde ‘Selbsteintritt’, het handelen met zichzelf. Artikel 3:68 is dan van toepassing.
7. In lid 5 gaat het om een sommenverzekering ten name van de erflater die door diens overlijden niet tot uitkering is gekomen. Het verzekerd risico betreft derhalve een ander dan de erflater. Tot de nalatenschap behoren dan de rechten die de erflater als verzekeringnemer aan de verzekering kan ontlenen. De vereffenaar kan de rechten uit de sommenverzekering uitoefenen op de wijze waarop de erfgenamen, of in geval van de wettelijke verdeling, de langstlevende echtgenoot dat ook zouden

kunnen. De van overeenkomstige toepassing van artikel 18a Faillissementswet heeft onder meer tot gevolg dat de vereffenaar het recht op het doen afkopen van de sommenverzekering slechts kan uitoefenen voor zover de begunstigde of de erfgenamen dan wel langstlevende echtgenoot door de afkoop niet onredelijk worden benadeeld.

Artikel 216

1. Het ontwerp gaat ervan uit dat bij de afwikkeling van een nalatenschap daaruit de schuldeisers van de erflater bij voorrang boven de legatarissen behoren te worden voldaan. De onderhavige bepaling is nodig in verband met de mogelijkheid dat de vereffening wordt afgesloten en de vereffenaars tot uitkering aan legatarissen overgaan, zonder dat het tot de neerlegging van een uitdelingslijst is gekomen (zie artikel 196, artikel 199 lid 2, artikel 211 lid 4, en artikel 221 lid 1). Bovendien kan het zich voordoen dat op een niet beneficiair aanvaarde nalatenschap de regels van deze afdeling pas toepasselijk worden doordat geruime tijd na het overlijden van de erflater de rechter tot benoeming van een vereffenaar overgaat. In dit geval is het zeer wel denkbaar dat de erfgenamen of de executeur inmiddels reeds uit het actief der nalatenschap legaten hebben uitgekeerd, waardoor er bij de aanvang van het beheer van de vereffenaar niet genoeg over is om allen die zich bij hem als schuldeiser van de erflater aanmelden, ten volle te voldoen. Weliswaar zijn de niet onder voorrecht van boedelbeschrijving aanvaard hebbende erfgenamen gehouden de schulden uit hun overig vermogen te voldoen, maar verhaal daarop kan hoogst twijfelachtig zijn. Het is daarom gewenst dat de door de rechter benoemde vereffenaars in de gelegenheid zijn zo nodig over te gaan tot terugvordering van hetgeen zonder neerlegging van een uitdelingslijst uit het actief der nalatenschap aan een legataris blijkt te zijn uitgekeerd.
2. Deze terugvorderingsmogelijkheid is beperkt tot drie jaar na de gedane uitkering; men vergelijk het slot van artikel 220 lid 3.
3. Artikel 128 bewerkstelligt voor de quasi-legaten hetzelfde. Zie voor de begunstiging bij sommenverzekering de bijzondere regel van artikel 127.

Artikel 217

De bevoegdheid tot verrekening is in de Faillissementswet ruimer dan in het burgerlijk recht in het algemeen. Met name enkele vereisten die artikel 6:127 lid 2 stelt, behoren in casu te worden ter zijde gesteld. In lid 2 van het onderhavige artikel 217 wordt ook artikel 52 Fw van toepassing verklaard (gedwongen schuldtoerekening).

Artikel 218

1. In dit artikel en de volgende artikelen wordt aangegeven hoe na verkoop van de nodige goederen, die uitkering door de vereffenaar aan de schuldeisers en legatarissen zal plaats vinden. De regeling van de Faillissementswet is daarbij zoveel mogelijk tot voorbeeld genomen. Daar bij deze vereffening een akkoord niet kan voorkomen, is geen afzonderlijke verificatie voorgeschreven, maar gaat de vereffenaar onmiddellijk tot het opmaken van de uitdelingslijst over. Een geschil over het toelaten van een vordering of haar voorrang, kan echter aan het opmaken van de uitdelingslijst voorafgaan. Daartoe is de vereffenaar verplicht zodra hij zich met een vordering of een voorrang niet kan verenigen, daarvan aan de belanghebbende kennis te geven. Deze kan dan volgens artikel 223 lid 2, zonder de uitdelingslijst af te wachten, een procedure tot erkenning van zijn vordering of zijn voorrang instellen. Wanneer de vereffenaar niet tijdig kennis geeft, zal hij jegens de belanghebbenden tot vergoeding der schade gehouden zijn, die dezen uit de vertraging der afwikkeling ondervinden.

2. De omstandigheid, dat een of meer vaststellingsprocedures gevoerd worden, behoeft geen reden te zijn, om het opmaken van de uitdelingslijst uit te stellen. Evenals in geval van faillissement kan de rechter op verzoek van de belanghebbende de vereffenaar gelasten de vordering of de voorrang voorwaardelijk te erkennen. Er zij op gewezen, dat hier het verhaal van schuldeisers en legatarissen alleen wordt geregeld voor zover dit de goederen der nalatenschap betreft. Is een erfgenaam om een of andere reden persoonlijk voor de schulden der nalatenschap aansprakelijk, dan kunnen de schuldeisers het persoonlijk vermogen van de erfgenaam aanspreken zonder de vereffening af te wachten en zelfs zonder bij de vereffenaar zich te hebben aangemeld. Omgekeerd geeft een erkenning van een schuld door de vereffenaar de schuldeiser nog niet een executoriale titel of een bindend bewijsmiddel tegen de erfgenaam, die persoonlijk aansprakelijk is (men verg. artikel 223 lid 2, aan het slot). Daar geen afzonderlijke verificatie der schuldvorderingen met een mogelijk verzet voor de erfgenaam mogelijk is, zal de erkenning door de vereffenaar niet meer dan een vrij vermoeden voor het bestaan van de vordering zijn.
3. In lid 5 worden met betrekking tot de opneming van schulden der nalatenschap in de uitdelingslijst de regels van de Faillissementswet voor zover mogelijk van overeenkomstige toepassing verklaard. Hieruit volgt onder meer dat ook schulden der nalatenschap die nog niet opeisbaar zijn, worden opgenomen, doch slechts voor hun berekende contante waarde, alsmede dat schulden der nalatenschap die aan een opschortende voorwaarde gebonden zijn en in het algemeen die welke niet in geld luiden slechts voor hun geschatte geldswaarde in aanmerking kunnen komen.
4. Met de formule in lid 5 dat de faillissementsvoorschriften 'zoveel mogelijk' overeenkomstige toepassing vinden, wordt geogd rekening te houden met het verschil in karakter van de vereffening ener nalatenschap en die van de nagenoeg steeds deficitaire boedel van een schuldenaar die failliet verklaard is. Dit verschil in karakter maakt enige nadere bepalingen gewenst. Deze zijn in lid 4 ingevoegd. Door de erflater achtergelaten of bij legaat in het leven geroepen verbintenissen tot levering van een goed dat zich in de nalatenschap bevindt, of tot vestiging van een beperkt recht op een zodanig goed, dient de vereffenaar te voldoen, tenzij de boedel een tekort vertoont; alleen in dat geval behoren zij voor zoveel nodig in een geldschuld te worden omgezet. Tot de ter opneming in de uitdelingslijst noodzakelijke omzetting van andere niet in geld luidende vorderingen behoort slechts te worden overgegaan, indien de schuldeiser dit verzoekt; voor zover hem de bevoegdheid toekomt van de erfgenamen nakoming, verrichting van de door hen verschuldigde prestatie, af te dwingen, behoort hij deze bevoegdheid niet tegen zijn wil te verliezen. Hetzelfde geldt voor verbintenissen onder een opschortende voorwaarde welke vervulling ten tijde van het opmaken van de uitdelingslijst nog onzeker is; de schuldeiser dient te beslissen of hij wil opkomen voor de geschatte waarde dan wel afwachten of de voorwaarde wordt vervuld.

Artikel 219

1. Hier wordt aan schuldeisers van een erfgenaam die door diens verwerping zijn benadeeld ook de bevoegdheid gegeven hun vordering bij de vereffenaar aan te melden. Deze bevoegdheid sluit aan bij hetgeen in artikel 205 is bepaald.
2. Zijn er alsdan naast de erfgenaam, die verworpen heeft nog andere erfgenamen, dan kan de vereffenaar in het belang van die schuldeisers verdeling der nalatenschap vorderen; hij zal dit echter alleen doen wanneer de baten de schulden der nalatenschap overtreffen, omdat in het tegenovergestelde geval er geen belang voor de schuldeisers van de erfgenaam die verworpen heeft, bij een scheiding is.

Artikel 220

Dit artikel stelt regels voor de uitkeringen die na het verbindend worden van de uitkeringslijst worden gedaan. Meest voorkomend is de gewone uitkering aan een schuldeiser; men zie lid 1. De leden 2 en 3 regelen de positie van later opkomende schuldeisers. De post-concurrente plaats die de legataris in de rangorde der nalatenschapscrediteuren inneemt wordt door lid 3 verduidelijkt.

Artikel 221

1. Geschiedt de vereffening van de nalatenschap door een gerechtelijk benoemde vereffenaar, dan moet dit worden bekend gemaakt in het officiële nieuwsblad en een of meer nieuwsbladen, ingevolge artikel 206 lid 6. Moet de nalatenschap overeenkomstig deze afdeling vereffend worden door de erfgenamen, omdat zij beneficiair aanvaard is, dan behoeft dit ingevolge artikel 196 alleen dan op die wijze bekend te worden gemaakt, wanneer de rechter dit gelast. Volgens het onderhavige artikel zijn de erfgenamen-vereffenaars ook niet van rechtswege onderworpen zijn aan de in artikel 214, leden 1 en 5, en artikel 218 omschreven verplichtingen tot openlijke oproeping van de schuldeisers der nalatenschap, tot neerlegging van een lijst van erkenden betwiste vorderingen en tot neerlegging van een rekening en verantwoording en een uitdelingslijst. Volgens lid 1 van het onderhavige artikel rusten deze verplichtingen op de erfgenamen-vereffenaars alleen wanneer de rechter dit bepaalt, waartoe deze te allen tijde kan besluiten zodra hem blijkt dat dit in het belang van een regelmatige vereffening geboden is.
2. Lid 2 bevat de uiteraard tot gerechtelijk benoemde vereffenaars beperkte, regel dat de rekening en verantwoording en een uitdelingslijst niet behoeven te worden neergelegd, wanneer alle schuldeisers van de nalatenschap ten volle worden voldaan. Deze regel geldt natuurlijk ook wanneer de schuldeisers door de erfgenamen uit eigen middelen worden betaald. Gepreciseerd is dat het gaat om de voldoening van de schuldeisers die vóór de afloop van de in artikel 218 lid 1 bedoelde, eventueel door de rechter verlengde termijn aan de vereffenaar bekend zijn geworden.
3. Voorts is toegevoegd dat de rechter de vereffenaar van de verplichting tot nederlegging van een uitdelingslijst kan vrijstellen, ofschoon nog niet alle schuldeisers worden voldaan. De rechter zal tot deze vrijstelling niet mogen overgaan, wanneer een schuldeiser wiens vordering nog niet voldaan is, daartegen bezwaar maakt. Het is echter zeer wel mogelijk dat een schuldeiser, bijvoorbeeld omdat zijn vordering door een onderpand met ruime overwaarde gedekt is, aflossing voorlopig niet begeert.
4. Lid 3 geeft aan op welke wijze de rekening en verantwoording aan hen die recht op het restant hebben behoort te geschieden, wanneer de neerlegging op grond van dit artikel achterwege wordt gelaten. Degenen die een recht op het restant hebben, zijn in de eerste plaats de erfgenamen of de overheid, maar daaronder vallen ook zij aan wie het vruchtgebruik van de nalatenschap of van een aandeel daarin is vermaakt.

Artikel 222

1. Het merendeel van de bepalingen betreffende gemeenschap van titel 7 van Boek 3 BW leent zich niet voor toepassing gedurende de vereffening van een nalatenschap. Dit houdt verband met de omstandigheid dat de onderhavige afdeling 3 van titel 6 van Boek 4 afwijkende regels stelt voor het beheer van de nalatenschap en de mogelijkheid van verhaal op de goederen van de nalatenschap, terwijl een verdeling van de nalatenschap pas aan de orde kan komen nadat de vereffening is voltooid (zoals bijvoorbeeld blijkt uit artikel 226 lid 2). Door de voorgestelde bepaling, die een afwijking inhoudt van artikel 3:189 lid 2, wordt tot uitdrukking gebracht dat vragen die bij de vereffening kunnen rijzen in beginsel beantwoord dienen te worden aan de hand van de in afdeling 3 van titel 6 van Boek 4 gegeven regels en de wel van toepassing verklaarde bepalingen van titel 7 van

Boek 3. Dat sluit echter niet uit dat in onder omstandigheden, bij vragen waarvoor een oplossing uit afdeling 3 van titel 6 van Boek 4 bezwaarlijk valt af te leiden, daarvoor mede aansluiting wordt gezocht bij bepalingen van titel 7 van Boek 3.

2. Met betrekking tot de verschillende bepalingen van titel 7 van Boek 3 die buiten toepassing blijven, worden hier enkele opmerkingen gemaakt. Aan toepassing van artikel 3:168 en artikel 3:170, leden 2 en 3, is naast de regeling van het beheer in artikel 211 lid 1 geen behoefte. In het verlengde daarvan dient ook artikel 3:171 betreffende het instellen van rechtsvorderingen en het indienen van verzoekschriften buiten toepassing te blijven. Aangezien uit de nalatenschapsgoederen voortvloeiende vruchten en voordelen, evenals daarmee verband houdende uitgaven, mede in de vereffening worden betrokken, komt men niet toe aan toepassing van artikel 3:172. De verplichting tot het doen van rekening en verantwoording van artikel 3:173 is gedurende vereffening overbodig naast artikel 218 lid 1. De regeling van tegeldemaking van goederen van artikel 215 maakt toepasselijkheid van artikel 3:174 overbodig. Artikel 3:175 (beschikkingsbevoegdheid over een aandeel) komt bij een nalatenschap, ook zonder vereffening, niet aan de orde in verband met de regels van artikel 3:190 en volgende (tijdens vereffening gelden hier de artikelen 211 en 223). Hetzelfde geldt voor artikel 3:176. Artikel 3:177 (verdeling of overdracht van een gemeenschappelijk goed terwijl op het aandeel van een deelgenoot een beperkt recht rust) komt in verband met artikel 211 lid 2, tweede volzin, niet voor toepassing in aanmerking. De artikelen 3:177 tot en met 188 betreffende verdeling komen zoals hierboven gezegd niet voor toepassing bij vereffening in aanmerking; overigens zal een vereffening er niet aan in de weg hoeven staan dat een vordering tot verdeling wordt toegewezen onder opschortende voorwaarde van voltooiing van de vereffening. Artikel 3:189 regelt welke bepalingen op bepaalde gemeenschappen kunnen worden toegepast, en bevat geen regels die tijdens vereffening van belang zijn. De artikelen 3:190 tot en met 193 betreffende beschikking over en verhaal op gemeenschapsgoederen, aandelen in gemeenschapsgoederen en aandelen in de gemeenschap, missen betekenis naast artikel 211 lid 2 en artikel 223. Artikel 3:194 lid 1, (boedelbeschrijving) is overbodig naast artikel 211 lid 3. De bepalingen van de artikelen 3:195 tot en met 200 ten slotte, betreffende nietige en vernietigbare verdelingen, komen niet voor toepassing tijdens vereffening in aanmerking nu verdeling eerst na de vereffening aan de orde komt.

Artikel 223

1. In de artikelen 223 en 224 wordt in het belang van een goede vereffening vastgesteld, dat zolang de vereffenaar werkzaam is, geen individuele executie, hetzij door de schuldeisers der nalatenschap, hetzij door die der erfgenamen mogelijk is. Slechts die schuldeisers der nalatenschap, die in geval van faillissement hun recht kunnen vervolgen zonder op het faillissement acht te slaan, zijn ook hier uitgezonderd. Wel is het mogelijk, dat een schuldeiser der nalatenschap tijdens de vereffening zijn vordering of de voorrang van die vordering gerechtelijk doet vaststellen. Dit kan geschieden, wanneer de schuldeiser bericht van de vereffenaar krijgt, dat deze zijn voorrang of vordering niet wil erkennen, of wanneer een schuldeiser in verzet komt tegen een uitdelingslijst, waarop vordering en voorrang niet zijn opgenomen en dit verzet tot een renvooiprocedure leidt.
2. Een zodanige procedure is echter, ook onafhankelijk van deze omstandigheden, te allen tijde mogelijk. Heeft bijvoorbeeld een erfgenaam zuiver aanvaard en wenst hij niet te betalen, dan is het begrijpelijk, dat de schuldeiser de erfgenaam tezamen met de vereffenaar dagvaardt tot betaling, met het voorbehoud dat de veroordeling niet ten uitvoer zal kunnen worden gelegd dan voor zover en in voege als de wet tegenover een vereffenaar en de door hem beheerde nalatenschap toelaat. Men

vergelijke in dezelfde zin voor het tegenwoordige recht ten aanzien van een beneficiair aanvaarde nalatenschap HR 20-2-1936, NJ 1936, 42.

3. Lid 3 betreft de opheffing van voor de aanvang der vereffening reeds gelegde beslagen. Een regel die alle gelegde beslagen van rechtswege doet vervallen, zou voor de vereffening, wier strekking immers geenszins steeds vergelijkbaar is met die van een faillissement, te ver gaan. Anderzijds kan opheffing van beslagen voor een doeltreffende afwikkeling nodig zijn, bijvoorbeeld als alle goederen van de nalatenschap met het oog op de voldoening van de schuldeisers te gelde moeten worden gemaakt. Lid 3 legt daarom de beslissing ter zake bij de rechter.

Artikel 224

In dit artikel wordt de volgorde vastgesteld, waarin de schuldeisers van de nalatenschap en schuldeisers van de erfgenaam, in geval van de vereffening van een boedel verhaalsrecht hebben. Het spreekt vanzelf, dat daarbij de schuldeisers van de nalatenschap een voorrang is toegekend.

Artikelen 225 en 226

1. Deze artikelen beantwoorden aan de huidige regeling van de onbeheerde nalatenschappen, behoudens dat de nalatenschap onder de vereffenaar moet verblijven totdat de vereffening voltooid is. Mocht dit binnen de drie jaar afgelopen zijn, dan is er weinig reden om de nalatenschap nog onder de vereffenaar te laten; zou daarna nog een erfgenaam opkomen, dan kan deze zich evengoed tot de Staat als tot een vereffenaar wenden. Eveneens moet in geval van opheffing van een vereffening, de vereffenaar de aanwezige goederen aan de Staat afdragen, wanneer geen erfgenamen bekend zijn.
2. Worden tijdens de vereffening de erfgenamen bekend, dan eindigt de vereffening eerst, indien alle bekend geworden erfgenamen aanvaarden. Dit is in overeenstemming met artikel 204, volgens welk artikel een vereffenaar ook kan benoemd worden, wanneer van de bekende erfgenamen enigen hun aandeel onbeheerd laten.
3. In lid 2 van artikel 224 is het geval voorzien dat de erfgenamen die zich bereid tot de inontvangstneming tonen, slechts tot een deel der nalatenschap gerechtigd zijn en voor het overige zich een der omstandigheden voordoet als bedoeld in de tweede volzin van lid 1 van artikel 224. In het stelsel van het huidige BW, dat niet de benoeming van een vereffenaar der nalatenschap doch de benoeming van een curator over een onbeheerde nalatenschap, eventueel van een deelcurator kent, behoort tot de bevoegdheden van een deelcurator mede het uitlokken van of het medewerken aan een scheiding en deling der nalatenschap; zie HR 2-6-1961, NJ 1961, 410. Een analoge oplossing wordt thans in lid 2 van artikel 226 voorgesteld: in het genoemde geval zal het tot de taak van de vereffenaar behoren te zorgen dat de nalatenschap eerst wordt verdeeld. Veelal zal een erfgenaam die tot de inontvangstneming bereid is, het initiatief nemen tot een verdeling, of anders kan en moet de vereffenaar dit doen. De artikelen 3:178 lid 1 en 3:181 geven de weg aan. Erfgenamen die onbekend zijn of stilzitten worden bij de verdeling door een onzijdig persoon vertegenwoordigd, maar in casu blijft het hun toebedeelde bij de vereffenaar, die het aan de Staat afdraagt, evenals hij met de overgebleven goederen in hun geheel zou hebben te doen in de gevallen van lid 1, tweede volzin.
4. Lid 3 van artikel 226 laat het aan de Staat over de afgegeven goederen in natura te beheren of te verkopen, zij het dat het registergoederen slechts in het openbaar zal mogen verkopen, tenzij de rechter tot onderhandse verkoop machtigt. Deze restrictie geldt uiteraard niet in het uitzonderingsgeval dat het vaststaat dat er geen erfgenamen zijn; in dit geval kan de Staat na de vereffening onbeperkt als heer en meester over de goederen beschikken (artikel 189). Lid 4 is naast artikel 189 niet overbodig. Zij ontheft de Staat na twintig jaar van de bewijslast dat de overledene

geen erfgenamen heeft en verschaft zij bovendien aan de Staat een titel voor het geval de erfgenamen de vereffende nalatenschap of bestanddelen daarvan na twintig jaar nog niet hebben opgeëist. Zolang de termijn van twintig jaar niet is verstreken, kunnen schuldeisers der nalatenschap, wier vordering nog niet is verjaard, met inachtneming van artikel 220 op het afgedragen saldo verhaal zoeken.

Afdeling 4. Verdeling van de nalatenschap

Artikel 227

Doordat de verdeling van gemeenschappelijke goederen reeds uitvoerig in Boek 3 geregeld is, behoeften hier alleen die verdelingsvoorschriften, die bijzonder zijn bij de verdeling van een nalatenschap gegeven te worden. Zij betreffen twee onderwerpen: de gedwongen toerekening en de inbreng.

Artikel 228

1. Daar reeds bij de gemeenschap bepaald is, dat hetgeen een deelgenoot aan de gemeenschap schuldig is, hem op zijn deel wordt toegerekend, is dit artikel streng genomen overbodig. Om echter te voorkomen, dat men een onderscheid gaat maken tussen schulden van een deelgenoot aan de gemeenschap en schulden aan de erflater, is dit artikel opgenomen. Het valt dientengevolge niet te betwijfelen, dat schulden van een deelgenoot aan de erflater bij de deling kunnen worden verrekend.
2. Gelijk bij de gemeenschap ten aanzien van gedwongen toerekening in artikel 3:184 lid 1, in het algemeen bepaald is, komen niet opeisbare vorderingen voor hun contante waarde voor toerekening in aanmerking. Voorwaardelijke vorderingen daarentegen dragen nog een te onzeker karakter om deze aan de schuldenaar tegen zijn wil voor een geschatte waarde op zijn aandeel toe te rekenen.
3. Wat lid 2 betreft zij het volgende opgemerkt. Wanneer de erflater aan een of meer erfgenamen een legaat heeft gemaakt, dat ten laste van een of meer mede-erfgenamen komt, behoort tussen eerstgenoemden als schuldeisers uit het legaat en hun schuldenaren de regel van lid 1 eveneens te gelden, doch alleen voor zover de schuld uit het legaat bij de verdeling opeisbaar is. Men denke met name aan het legaat van een goed der nalatenschap 'tegen inbreng van de waarde'. Hetzelfde geldt voor eventueel verschuldigde sommen ineens.

Artikelen 229 tot en met 233

1. Deze artikelen behandelen de inbreng van giften. Bij de vaststelling van de geldvorderingen bij een wettelijke verdeling zijn zij van overeenkomstige toepassing (artikel 15 lid 3).
2. Artikel 229 geeft weer in welke gevallen een erfgenaam verplicht is tot inbreng. Het gaat hier om inbreng 'ten behoeve van zijn mede-erfgenamen', zonder enige beperkende bepaling, derhalve onverschillig of zij door de wet aangewezen erfgenamen zijn, en zo ja, of zij bij versterf of krachtens uiterste wil geroepen zijn. Een beperking tot door de wet aangewezen erfgenamen zou hier als regel niet juist zijn. Wel staat het de erflater natuurlijk vrij de door hem opgelegde inbrengplicht beperkt te houden door te bepalen dat de inbreng alleen ten behoeve van alle of bepaalde door de wet als erfgenaam aangewezen personen zal geschieden.
3. Lid 2 van artikel 229 bepaalt volledigheidshalve dat een bij de gift opgelegde inbrengplicht bij uiterste wil weder terzijde gesteld kan worden.
4. Artikel 230 beantwoordt aan het huidige recht behoudens dat het niet meer mogelijk is dat eenzelfde persoon of bij plaatsvervulling of uit eigen hoofde in de nalatenschap van een voorvader kan opkomen. Zie voor de plaatsvervulling artikel 10 lid 2 en artikel 12.

5. Artikel 231 brengt het beginsel tot uiting, dat alleen door hem, die de gift ontving, ingebracht moet worden, ook al zou door een gemeenschap of verrekenbeding de gift ten voordele van een andere echtgenoot komen.
6. Dat de inbreng de verkrijgingen der erfgenamen wijzigt is niet van invloed op hun aansprakelijkheid jegens de schuldeisers der nalatenschap, aldus artikel 232.
7. Artikel 233 ten slotte regelt de wijze van inbreng, de waardering en de maximale inbreng.

Paramaribo, de

Chandrikapersad Santokhi
14/11/11

CHANDRIKAPERSAD SANTOKHI

